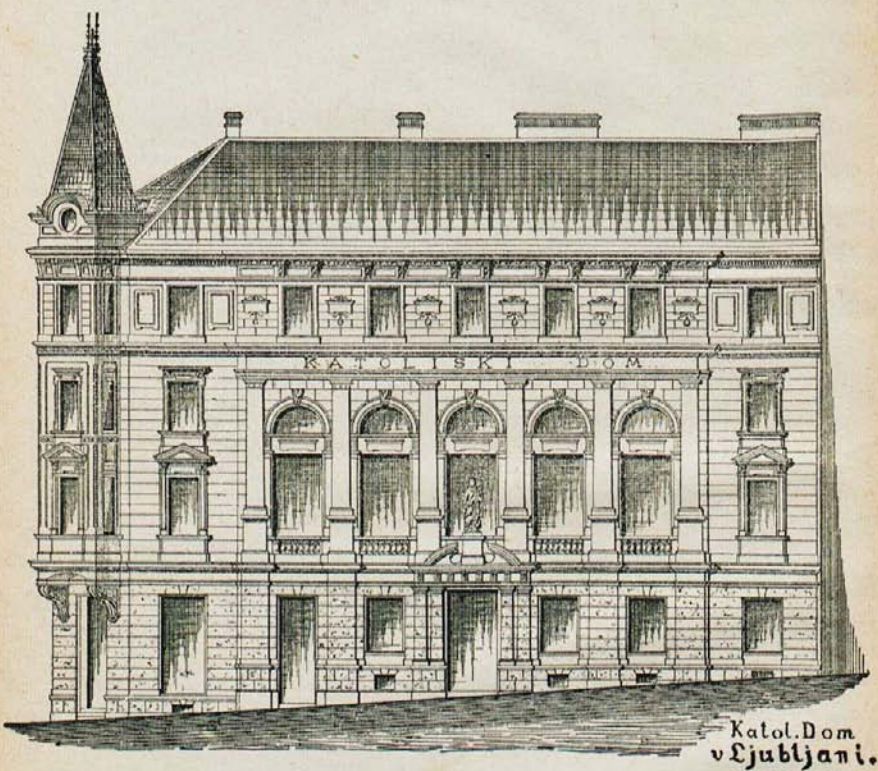
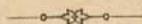

Katol.Dom
v Ljubljani.

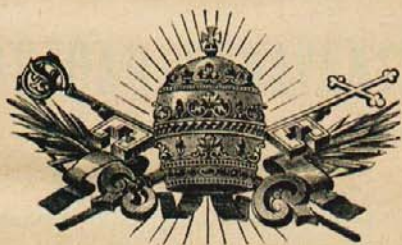
DROBTINICE

XXX. LETNIK.

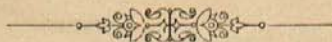

Uredil

dr. Francišek Lampe.

Založila Katoliška družba za Kranjsko.

V Ljubljani.

Natisnile »Katoliška Tiskarna«.

1898.

II. B. b.
19265

030023850

Premilostljivemu, presvetlemu

gospodu, gospodu

ANTONU BONAVENTURI

knezoškofu ljubljanskemu itd.

ob pet in dvajsetletnici mašništva.

KAZALO.

Predgovor	Stran VII.
---------------------	------------

Nabožni del.

Teotim ali o ljubezni božji.

Tretja knjiga. Kako ljubezen napreduje in se izpopolnjuje	1
I. Poglavlje. Sveta ljubezen se more v vsakaterem izmed nas povečati	1
II. Poglavlje. Kako nam je Izveličar olajšal napredek v sveti ljubezni	3
III. Poglavlje. Kako duša, ki je v stanu milosti božje, napreduje v sveti ljubezni	6
IV. Poglavlje. O stanovitnosti v sveti ljubezni	10
V. Poglavlje. V ljubezni božji umreti je posebna milost božja	13
VI. Poglavlje. V tem minljivem življenju se ne moremo v popolni ljubezni združiti z Bogom	16
VII. Poglavlje. Ljubezen svetnikov v tem življenju je jednaka ljubezni svetnikov v nebesih; da, včasih je celo večja	17
VIII. Poglavlje. O neizrekljivi ljubezni Božje Matere, naše ljube Gospé	19
IX. Poglavlje. Priprava k razgovoru o zjedinenju izveličanih z Bogom	22
X. Poglavlje. Prejšnje hrepenenje izveličanih izpopolnjuje njihovo združenje z Bogom	24
XI. Poglavlje. O združenju izveličanih duhov z Bogom, ki je v tem, da gledajo Boga	26
XII. Poglavlje. O združenju blaženih duhov z Bogom pri pogledu večnega rojstva Sina božjega	28
XIII. Poglavlje. O zjedinenju duš izveličanih z Bogom v gledanju svetega Duha, ki izhaja iz Očeta in Sina	30
XIV. Poglavlje. Sveta luč nebeške slave pospešuje zvezo izveličanih duhov z Bogom	32
XV. Poglavlje. V združenju izveličanih duhov z Bogom razločujemo več stopinj	33
Četrta knjiga. O pojemanju in koncu ljubezni	35
I. Poglavlje. Dokler živimo na zemlji, zmerom lahko izgubimo ljubezen božjo	35
II. Poglavlje. O pojemanju svete ljubezni v duši	38
III. Poglavlje. Kako opustimo ljubezen do Boga, ako ljubimo posvetne reči	40
IV. Poglavlje. Sveta ljubezen ugasne hipoma	43
V. Poglavlje. Volja je jedini vzrok pomanjkanja in otrpnevanja ljubezni	45
VI. Poglavlje. Boga imamo zahvaliti za vso ljubezen, s katero ga ljubimo	47
VII. Poglavlje. Ogibati se moramo vsake radovednosti in se ponižno podvreči modri previdnosti božji	51

VIII. Poglavje. Opomin k ljubeznivi pokorščini, katero smo dolžni sklepom božje previdnosti	54
IX. Poglavje. Kadar ugasne sveta ljubezen, ostane v duši še neki odsev, neka naravna ljubezen	58
X. Poglavje. Kako nevarna je ta nepopolna ljubezen	60
XI. Poglavje. S katerimi sredstvi moremo spoznati to nepopolno ljubezen	62

Življenjepisi.

Peter Urh , prošt novomeški. (Po pokojnikovih zapiskih sestavil M. Prelesnik.)	65
I. Otroška leta	65
II. V šolah	66
III. Kapelan, kanonik, prošt	69
IV. Katehet	77
V. Pridigar	78
VI. Izpovednik	80
VII. Pospeševalec bratovščin in pobožnostij	82
VIII. Narodnjak	84
IX. Gospodar	86
X. Kmetovalec in sadjerejec	88
XI. Značaj	89
Dr. Anton Jeglič , škof ljubljanski. (Spisal dr. Jos. Marinko.)	93
Dr. Leonard Klofutar , stolni prošt ljubljanski	98
Dr. Andrej Čebašek , stolni dekan in apostolski protonotar	103
Devica orleanska. (Sestavil Viktor Steska.)	

Različne stvari.

Nekaj črtic iz Železnikov. (Spisal Jožef Levičnik.)	138
Družba sv. Vincencija. (Spisal dr. Fr. L.)	158
Marijanišče v Ljubljani. (Spisal dr. Fr. L.)	
I. Kdaj in kako je nastalo Marijanišče	169
II. Opis Marijanišča	172
III. Vzdrževanje in oskrbovanje zavoda	181
IV. Žalost in veselje	185
V. Po kakem načelu se vzgajajo gojenci v Marijanišču	188
Pesmi. Zložil † župnik Anton Namrê.	
Študentovska	192
Na maternem grobu	193
Grobo	193
O prihodu milostnega škofa ljubljanskega, gosp. Antona Alojza na Vrhniko dne 26. junija 1854	194
Slovó matere	194
Dekliška	195
Sirotika	195
Sv. Križ	196
Imenik udov „Katoliške družbe“ za Kranjsko leta 1898	197

Predgovor.

Poln hvaležnosti do Boga se sme urednik „Drobtinic“ najprej spomniti, da je ta letnik deseti letnik izmed tistih, kar jih je dal na svetlo, in trideseti v vrsti vseh drugih letnikov. Samo dobrih deset let je minulo od 21. letnika do danes, in vendar koliko se je med nami inzpremenilo v tej kratki dobi! Teda j je bil glavni sovražnik katoliškega mišljenja med nami — liberalizem: dandanes je prišel ta ob veljavo, a na mestu njega nam grozi z vso kruto silo tako imenovani socijalizem. Socijalizem hoče porušiti ves sedanji cerkveni in državni, sploh ves družabni red. Kakšna nesreča da preti človeštvu od te strani, to si je težko misliti.

Gotovo je, da le katoliška cerkev in vera ima moč, s katero se more upreti sovražnikom, s katero pa more tudi osrečiti človeški rod. Vera naša ima pa tem več moči, čim bolje sega v naše življenje. Vera, po kateri tudi živimo, je pravo dejavna vera, ki nas izveliča in osreči.

„Drobtinice“ so imele od nekda j namen Slovence vnemati za krščansko življenje. In kakor so bile koristne nekda j, tako so še sedaj, zakaj brez krščanskega življenja nam nič ne pomaga ne veda, ne gmotni napredek narodov. Naj stokrat dokažemo, da je krščanska vera resnična in od Boga, ako pa je narod hladen v verskih dolžnostih, ako mu ni mari verskega življenja, malo mu pomaga učenost njegovih verskih učiteljev. Zato je neobhodno potrebno narod vnemati in vzbujati za versko življenje. In to so „Drobtinice“ ne samo hotele ampak tudi izpolnjevale. Bog daj, da bi tudi ta letnik kaj pomogel v ta namen! Bog daj, da bi Slovenci vedno ostali na trdni podlagi prave sreče, katera je jedino le: krščansko življenje!

Za ta namen je izbrana tudi letošnja tvarina in sicer podobno kakor v prejšnjih letnikih. Nadaljuje se sv. Frančiška Sal. delo „Teotim ali o ljubezni božji“, podajemo nekaj življenjepisov, opisov, pesmij in drugih spisov, ki so vsi namenjeni v to, da vnemajo Slovence za dobra dela.

Letošnji letnik posvečuje urednik ljubljanskemu presvetlemu škofu Antonu Bonaventuri ne samo v pozdrav, ampak zlasti v znamenje hvaležnosti za razne duhovne dobrote v oni dobi, ko je bil urednik bogoslovec v semenišču, in v dokaz spoštovanja zaradi odličnega delovanja, s katerim si je pridobil srca, odkar je zasedel stolico ljubljanskih škofov.

Naposled se urednik v tem letniku poslavlja od „Drobtinic“, ker je sklenil odložiti to delo in prepustiti skrb za nje drugim ramam.

Mnogi dobri prijatelji so ga podpirali v tem delu. Nekateri izmed teh so že v večnosti: Bog jim daj tamkaj plačilo! Onim pa, ki še živé, povrni Bog stotero njih ljubezen!

Teotim ali o ljubezni božji.

Spisal sv. Frančišek Saleški.

Tretja knjiga.

Kako ljubezen napreduje in se izpopolnjuje.

I. Poglavje.

Sveta ljubezen se more v vsakaterem izmed nas povečati.

Sv. tridenški zbor nam zatrjuje, da prijatelji božji v *čednostih* dan za dnevom *napredujejo*¹⁾ t. j. vsak dan se jim pomnožuje po dobrih delih pravičnost, katero so prejeli z milostjo božjo, kakor nam priča sv. pismo, ki pravi²⁾: *Kdor je pravičen, bodi še pravičnejši, in kdor je svet, bodi še svetejši*, nadalje³⁾: *Ne obotavljaj se delati za svojo pravičnost do smrti*, in⁴⁾: *Pot pravičnih pa je kakor svetla luč, vshaja in raste do polnega dne*, in⁵⁾: *Delajmo pa resnico v ljubezni in rastimo v vsem v njem, ki je glava, Kristus, in slednjič*⁶⁾: *In to molim, da bi vaša ljubezen vedno bolj in bolj rastla v znanju in vsi umnosti*. To so mesta iz sv. pisma pri Davidu, pri Janezu, v Sirahovih knjigah in pri sv. Pavlu.

Ne poznam živali, ki bi tako v jedno mer rastla kakor krokodil, ki je izprva prav majhen, ki pa ne neha rasti, dokler živi: tako je v resnici podoba dobrih in hudobnih ljudij, zakaj: *Prevzetnost njih, ki te sovražijo, je vedno večja*, pravi

¹⁾ Ps. 73, 8. — ²⁾ Skr. raz. 22, 11. — ³⁾ Sir. 18, 22. — ⁴⁾ Preg. 4, 18. — ⁵⁾ Efež. 4, 15. — ⁶⁾ Fil. 1, 9.

kraljevi pesnik¹⁾, in *Pot pravičnih pa je kakor svetla luč, vshaja in raste do polnega dne.*²⁾ Ni mogoče, da bi bil kdo vedno v istem stanu: Kdor tu ne pridobiva, ta izgublja; kdor na tej lestvici ne stopa gori, ta stopa doli³⁾; kdor v tej vojski ne zmaguje, ta je zmagán. Vedno živimo v nevarnosti boja s svojim sovražnikom; ako se mu ne ustavljamo, tedaj nas premaga; ako se mu pa ustavljamo, premagamo ga mi in sicer slavno premagamo. Saj piše sv. Bernard⁴⁾: „O človeku velja zlasti ta resnica, da ne ostane nikdar na istem stališču: Ali napreduje ali pa nazaduje. *Ne veste li, da tisti, kateri v tekališču tekó, vsi sicer tekó, pa le jeden dobi stavo? Tako tecite, da jo dosežete.*“⁵⁾ Kaj družega pa je ta stava kakor Jezus Kristus? In kako ga bode te dosegli, ako ne hodite za njim? Če pa greste za njim, pomikate se in tečete, zakaj on se nikdar ni ustavil, ampak neprenehoma raste v ljubezni in pokorščini do smrti in sicer do smrti na križu.“⁶⁾

Pojdi torej, pravi sv. Bernard, pojdi za njim, dragi moj Teotim, in končaj ta tek šele s svojim življenjem! Dokler si med živimi, teci za to božjo podobo, a tvoj tek naj bo vstrajen in hiter, zakaj nič ti ne pomaga hoditi za njim, ako ga ne dohitiš. Poslušajmo kraljevega pesnika:⁷⁾ *Nagnil sem svoje srce, da ravnam po tvojih postavah vekomaj.* Ne le nekaj časa, marveč zmerom in vedno hoče ohraniti pravičnost, in ker hoče biti večno pravičen, je tudi njegovo plačilo večno. *Blagor brezmadešnim na potu, ki hodijo po Gospodovi postavi;*⁸⁾ nesrečni torej oni, ki so omažeževani in ki ne hodijo po Gospodovi postavi, saj pravi satan: *Na gori saveze bom sedel ob strani polnočni.*⁹⁾ Ničvredni, sedeti hočeš? Ali se ne zavedaš, da si na potu, in da se na potu ne sedi, ampak da se gre naprej? Zatorej je govoril Bog jednemu izmed svojih najboljših prijateljev: *Hodi pred menoj in bodi popoln!*¹⁰⁾ Prava čednost ne pozna mej, temveč napreduje vedno, zlasti sveta ljubezen, ki je čednost vseh čednostij in ki bi rastla neizmerno, ako bi našla srce, sposobno za neizmernost. Saj ne zadržuje nič ljubezni, da ne bi neizmerno rastla, kakor omejena volja, v

¹⁾ Ps. 73, 23. — ²⁾ Sir. 4, 18. — ³⁾ I. Mojz. 28, 1. — ⁴⁾ Ep. 253. ad Garinum. Job 14, 2. — ⁵⁾ I. Kor. 9, 24. — ⁶⁾ Fil. 2, 8. — ⁷⁾ Ps. 118, 112. — ⁸⁾ Ps. 1, 1. — ⁹⁾ Iz. 14, 13. — ¹⁰⁾ I. Mojz. 17, 1.

katera jo prejema in ž njo sodeluje. Ker zaradi omejenosti duha nikdo ne more gledati Boga v njegovi neskončnosti, ga tudi nikdo ljubiti ne more po vsej njegovi ljubeznivosti. Srce, ki bi ljubilo Boga, kakor je vreden po svoji dobrotljivosti, bi moralo imeti neskončno dobro voljo, kar pa more imeti jedino Bog.

Naša ljubezen se torej brezmejno izpopolnjuje, toda neskončna ne postane nikdar, lahko je vedno večja in boljša, a brezmejna ni nikoli. Naš duh se po božjem duhu povzdigne do različnih nadnaravnih činov, če ti le niso neskončni; kajti male in velike reči, če so tudi zelo vzvišene, se vendar dadó primerjati med seboj. Končno in neskončno pa se ne dá nikakor primerjati; le tedaj bi bilo kako razmerje možno, ako bi končno tako dolgo rastlo in se širilo, da bi postalo neskončno, ali pa če bi se dalo neskončno kdaj omejiti, kar pa obojno ni mogoče.

Tako resnično je to, da celo ljubezen Izveličarja kot človeka, dasi preseza angelski in človeški um, ni nikakor po svojem bistvu in na sebi, ampak le zaradi tega neskončna, ker sta zasluženje in čast božjega Sina neskončna.

Vendar pa je v tem nenavadna milost in dobrotljivost božja do naših duš, da lahko vedno napredujejo v sveti ljubezni, dokler so v umrljivih telesih,

da dvigne jih v večno življenje
vsak dan novó hrepenjenje.¹⁾

II. Poglavje.

Kako nam je Izveličar olajšal napredek v sveti ljubezni.

Moj Teotim, ako dá pobožna duša zaradi Boga kakemu siromaku *kosarec vode*²⁾ ali kos kruha, je to neznatna dobrota in po človeškem mnenju komaj vredna, da se o njej govori. In vendar poplača Bog tudi to in daje za to večjo ljubezen. V starem testamentu so darovali v templu kozjo dlako³⁾ in bil je ta dar Bogu všeč; ravno tako so tudi malenkostna dejanja, ki izvirajo iz ljubezni, Bogu všeč in se prištevajo zaslugam.

¹⁾ Ps. 88, 8. — ²⁾ Mat. 10, 42. — ³⁾ II. Mojz. 35, 23.

V srečni Arabiji imajo ne le nekatera ampak vsa zelišča prijetno vonjavo, ter so tako deležna prednosti one srečne zemlje. Tako so tudi v duši, katera ima ljubezen, ne le po svoji naravi izvrstna dobra dela deležna te ljubezni ampak ta ljubezen blaži tudi vsa druga še tako malenkostna opravila, da so prijetna Bogu, in tako se množi ljubezen ravno po teh delih. Bog sam pa je tisti, ki pomnožuje ljubezen, zakaj ta kraljica vseh čednostij ne poganja kakor drevo z lastno močjo vej in mladik. Ker izvirajo vera, upanje in ljubezen iz božje dobrotljivosti, tako jim tudi od ondod prihaja rast in izpopolnjevanje, in podobne so v tem bučelicam, ki se rodé v medu in od medú živé.

Stari naravoslovci trdijo, da nastanejo biseri iz rose in da se tudi z roso redé. Zato so baje školjke navzgor odprte, kakor da bi hotele izprositi iz neba roso, ki pada iz hladnega zraka ob času jutranje zore. Tako obračajmo tudi mi, ki smo prejeli od nebeške dobrotljivosti vero, upanje in ljubezen, svoja srca proti nebu, da si izprosimo od ondod tudi rast in napredek teh čednostij. Zato molimo po nauku sv. cerkve: „Gospod, pomnoži nam vero, upanje in ljubezen!“ S tem posnema sv. cerkev apostole, ki so prosili ¹⁾: *Gospod, pomnôži nam vero*, in posebno še sv. Pavla ²⁾, ki opominja: *Jedino Bog nam more deliti obilnejše milosti*.

Bog torej stori, da v nas milost narašča in sicer toliko, kolikor porabljam o milost po izreku sv. pisma, ki pravi ³⁾: *Kdor ima*, t. j. kdor je milost dobro porabil, *temu se bo dalo, da bo obilno imel*. Na to se tudi nanaša opomin Gospodov ⁴⁾: *Nabirajte si sklade za nebesa*, to je, pomnožujte svoja dobra dela po novih dobrih delih, zakaj post, molitev in miloščina naj bodo dragocenosti vašega zaklada. Kakor je bil dar uboge vdove nekaj vreden in se zakladi tudi po majhnih prispevkih namnožujejo, tako so tudi majhna dobra dela, dasi jih opravimo bolj površno in ne z vso silo svete ljubezni, vendar le Bogu všeč in imajo neko veljavo v božjih očeh. In četudi ta malenkostna dela ne pomnožé poprejšnje ljubezni, ker nimajo te moči kakor ljubezen sama, pazi vendar

¹⁾ Luk. 17, 5. — ²⁾ II. Kor. 9, 8. — ³⁾ Mat. 13, 12. — ⁴⁾ Mat. 6, 20.

božja previdnost nanje in jih poplača tu s še bolj pomnoženo ljubeznijo, tam v večnosti pa s tem, da bo odmerila večjo ljubezen v nebesih.

Moj Teotim, bučelice delajo med in v tem je njih največja korist, vendar je pa tudi vosek nekaj vreden. Ljubeče srce naj se potruzi, da bo storilo z vso vnemo dobra dela velike vrednosti, da se bolj in bolj pomnoži njegova ljubezen. Če so pa njegova dobra dela manjše vrednosti, tudi ta ne ostanejo brez plačila, in Bog jih sprejme in tako srce še bolj ljubi. Ako pa Bog ljubi ljubečo dušo, ji pomnoži ob enem tudi ljubezen, zakaj naša ljubezen do Boga ni družega kakor vpliv njegove ljubezni do nas.

Če gledamo pazljivo v ogledalo, nas tudi naša podoba v ogledalu pazljivo gleda, in s čim večjo ljubeznijo Bog na našo dušo gleda, ki je po njegovi podobi ustvarjena, tem pazljiveje in pristrčneje se tudi naša duša ozira na božjo dobrotljivost, ako le sodeluje po svojih slabih močeh z milostjo, katera ravno pomnožuje v njej božjo ljubezen. Ta resnica je utemeljena v nauku tridenškega cerkvenega zbora, ki se glasi: „Ako bi kdo trdil, da se prejeta pravičnost ne ohranjuje in po dobrih delih ne pomnožuje, ampak da so dobra dela le sad in znamenje že poprej prejete milosti, ne pa vzrok, da se je pomnožila, ta naj bo izobčen.“¹⁾

Jasno je torej, da se opravičevanje po ljubezni pomnožuje po dobrih delih in sicer brez izjeme. Saj pravi o nekem drugem predmetu sv. Bernard jako dobro: Kjer ni razločka, tam tudi izjem ni. Cerkveni zbor govori splošno o dobrih delih in jasno daje na znanje, da se sv. ljubezen množi ne le po velikih in vnetih, ampak tudi po majhnih in slabih dobrih delih, seveda bolj po prvih nego po drugih.

To je ljubezen božja do naših duš, to njegova želja, da napredujemo v oni ljubezni, s katero ga moramo ljubiti. Njegova božja ljubeznivost obrača vse reči v našo korist in v naš prid porablja naša dobra, če tudi malenkostna dela.

Pri нравnih čednostih ne pomnožijo majhna нравna dobra dela teh čednostij, ampak ravno nasprotno jih še slabé, če so le premalenkostna. Darežljivost ni več darežljivost, ampak

¹⁾ Seja VI., k. 24.

skopost, ako daje samo majhne in neznatne darove. One čednosti pa, ki izvirajo iz božjega usmiljenja, zlasti še iz božje ljubezni, se pomnožé po vsakem dobrem delu. Tudi ni čuda, ako je prijetno in ljubeznivo vse, kar izvira iz svete ljubezni, ki je kraljica vseh čednosti, bodisi veliko ali majhno. Saj je tudi na balzamovem drevesu, ki je najplemenitejše dišeče drevo, listje in skorja dišeča. Kaj bi mogla storiti ljubezen, kar ne bi bilo ljubeznjivo in kar ne bi merilo zopet na ljubezen?

III. Poglavje.

Kako duša, ki je v stanu milosti božje, napreduje v sveti ljubezni.

Da bo stvar umevnejša, moj Teotim, govoril bom v pri-
liki, saj je tudi najvišji učitelj ljubezni imel navado tako po-
učevati.

Mogočen in blag knez se je poročil z jako ljubeznivo, mlado kneginjo. Nekoč jo je peljal v samotno sobico, da bi se tam z njo zaupljivo pogovarjal. Toda komaj sta pričela po-
govarjati se, obledi nakrat kneginja in omedli. Kolika je bila
bojazen in žalost knezova! Kmalu bi bil sam padel v nezavest
od strahu, saj jo je ljubil bolj kakor svoje življenje. A ravno
ta ljubezen, ki mu je povzročala toliko žalost, dajala mu je
polagoma moč in pogum, da je pomagal kneginji. Naglo odpre
omaro, vzame iz nje dragocen, krepčalen balzam, odpre ljub-
ljeni nezavestni tovarišici usta, vlije ji nekaj kapljic, poškropi
njen obraz in ji drgne z balzomom senci, roki in stran ob srcu.

Po dolgem trudu se naposled zopet zavé mlada kneginja
in okreva. In glej, prijazno jo knez vzdigne, ji pomaga na
noge in, ko jo zopet okrepča, začne kneginja hoditi, toda le z
njegovo pomočjo. A vedno jo je moral podpirati s svojo roko,
dokler ji niso deli tako močnega in krepkega sredstva na srce,
da so se ji popolnoma povrnila prejšnje moči in prejšnje
zdravje. In odslej je hodila sama in ni potrebovala več pomoči
svojega moža, ki ji je le še roko dajal in jo objemal, da se je
nanj oprla, ako je bilo treba. S tem ji je pa izkazal knez prav
koristno čveterno uslugo:

Najprej ji je dajal nedvoumnih dokazov svoje skrbne
ljubezni. Potem jo je vedno še po malem okrepčeval in pod-

piral. Nadalje je bil vedno pripravljen še bolj pomagati, če bi se vnovič prikazala znamenja poprejšnje slabosti. Slednjič jo je vzdignil in ji pomagal, kadar je bila pot strma ali pa, ako je želela hitreje hoditi. In s to skrbno ljubeznijo je ostajal pri njej do noči in je ni zapustil, dokler ni šla k počitku.

Pravična duša je nevesta nebeškega ženina. Ker se pa ne more nobena duša imenovati pravična, ako ni v stanu svete ljubezni, zato duša tudi ni nevesta Gospodova, dokler je ni peljal v ono stanico, polno prijetnih dišav, katera se omenja v Visoki pesmi. Če se torej duša pregreši vkljub te visoke časti, tedaj omedli, in ta omotica je v resnici nepričakovana, zakaj nihče ne bi mislil, da more stvar svojega Stvarnika zapustiti zaradi take malenkosti kakor je grešna izkušnja. Da, temu se čudijo nebesa; Boga samega bi taka nesreča zelo pretresla, ko bi čutil po človeško; saj je bil kot človek tako ganjen zaradi tega padca, da je umrl nam v odrešenje na svetem križu.

Ker pa ni več treba, da bi nam izkazoval svojo ljubezen na križu, zato hiti taki v greh zapadli duši po navadnem potu na pomoč. Odpre v nepopisljivem usmiljenju vrata v srce, v katerem vzbuja glas vesti, da duša svoje stanje spozna in se ga skesa, in na ta način jo pelje kakor po dišečem in krepčalnem leku zopet na pravo pot.

Vse to pa, moj Teotim, dela Bog v nas — brez nas, jedino po svoji neskončni dobrotljivosti. Zakaj kakor bi ona omedlela kneginja brez kraljeve pomoči umrla, tako bi se tudi duša pogubila v svojem grehu, ako bi ji Bog ne hitel na pomoč. Če torej zopet oživljena duša privoli v prvo pomoč milosti, in če na ta način sodeluje z navdih, ki so jo prehiteli, in rabi to pomoč božjo, potem jo Bog krepča in jo pelje po različnih navdihih vere, upanja in pokore do pravega dušnega zdravja, namreč k ljubezni.

Ko pa Bog na to deluje, da vodi dušo do onih čednostij, ki jo pripravljajo za sveto ljubezen, ne pelje samo duše, ampak jo tudi podpira, in tako se sama naprej pomika, in hkrati jo tudi on nosi tako, da je težko določiti, ali hodi sama, ali pa jo nosi Bog. Dasi jo namreč Bog podpira, hodi vendar tudi sama, a le toliko hodi, da bi gotovo onemogla, ako je ne bi

podpiral Bog. Z apostolom ¹⁾ mora torej reči: Jaz hodim, *toda ne jas, ampak milost božja s menoj*.

Ako pa duša popolnoma okreva vsled svete ljubezni, katero ji sv. Duh kakor okrepčalno sredstvo poklada na sree, potem more sama hoditi in stati na svojih nogah. Zato se ima zahvaliti za zmožnost, da more sama hoditi, jedino le Bogu, kateri ji je podelil tako krepko in čvrsto zdravje. Bodisi, da nas sv. Duh krepča s svojimi navdihi ali da nas podpira s svojo ljubeznijo; bodisi da nam hiti na pomoč in nas nosi, ali pa da naša srca s krepko in oživljajočo ljubeznijo napolnjuje: v vsakem slučaju živimo, hodimo in delamo v njem in po njem.

Čeprav pa moremo z ljubeznijo, ki je v naših srcih, pred Bogom hoditi in po potu izveličanja napredovati, vendar pomaga božja dobrotljivost duši in ji neprenehoma ponuja sveto svojo roko.

In na ta način se kaže prvič prijaznost božje ljubezni do duše, drugič jo Bog vedno bolj in bolj ojačuje in krepča; tretjič jo ohrabljuje s tem tudi zoper izpridena nagnjenja in slabe navade, katere si je prisvojila po prejšnjih grehih, četrtrič jo obvaruje v izkušnjavah.

Pogosto se zgodi, moj Teotim, da je treba tudi najbolj zdrave in krepke ljudi priganjati k delu, da uporabljajo svoje moči. Dasi nam Bog daje svojo ljubezen in s tem tudi zmožnost, da sami napredujemo po poti popolnosti, vendar ne dopušča njegova dobrot, da bi hodili sami, ampak njegova dobrotljivost ga tako rekoč sili, da tudi nas priganja in da naša srca opominja, da naj dobro porabljam o dano nam ljubezen. To pa doseže po opominih in navdihih rekoč: ²⁾ *Glejte, da ne prejimate milosti božje sastonj. — Dokler imate čas, delajte dobro, kolikor morete.* ³⁾ — *Tecite tako, da prejmete plačilo.* ⁴⁾ — Mislimo si torej pogosto, da tudi nam Bog govori besede, katere je govoril očaku Abrahamu: *Hodi pred menoj in bodi popoln.* ⁵⁾

Zlasti pa potrebuje duša, ki živi v sveti ljubezni, prav posebne pomoči božje v nenavadnih in velikih rečeh. Zakaj

¹⁾ I. Kor. 15. 10. — ²⁾ II. Kor. 6. 1. — ³⁾ Gal. 6. 1. — ⁴⁾ I. Kor. 9. 24. — ⁵⁾ I. Mojz. 17. 1.

ako nam že ljubezen, dasi majhna in neznatna, deli nagnjenja, in po mojem mnenju tudi potrebne moči, da opravljamo izveličalna dela, potrebujejo vendar le naša srca za nenavadna in vzvišena dela mogočne roke nebeškega ženina, katera jih k temu nagiba in ojačuje. Da je temu res tako, nam kaže naša prilika o kneginji, ki tudi ni mogla, dasi že zdrava, hoditi na višavo ali hitreje stopiti, ako bi je ne bil podpiral in vodil ljubljeni ženin.

V stanu milosti in sv. ljubezni sta bila sv. Anton in sv. Simon Stilit (Stebrovec), ko sta sklenila tako nenavadno sveto živeti; isto tako serafinska mati Terezija, ko je obljubila posebno pokorščino; sv. Frančišek in sv. kralj Ludovik, ko sta v božjo čast sklenila potovati čez morje; sv. Frančišek Ksaverij, ko je sklenil izpreobrniti Jude; sv. Karol, ko se je žrtvoval v prid kužnim bolnikom; sv. Pavlin, ki je samega sebe prodal, da je odkupil otroka uboge vdove. In vendar bi ti svetniki ne bili nikdar dovršili tako vzvišenih del, ako ne bi bil Bog ljubezni, katera je bila v njih, nenavadno povečšal po navdihih, opominih in po razsvetljevanju in jih tako vspodbujal k nenavadni duševni hrabrosti.

Poglejmo onega mladeniča v sv. evangeliju,¹⁾ katerega je Gospod ljubil in ki je bil torej gotovo v stanu ljubezni. On še mislil ni na to, da bi prodal svoje imetje in vsoto razdelil med uboge in hodil za Gospodom; da, še tedaj, ko mu je Gospod namignil, naj vse to stori, ni imel poguma. Za tako velikodušne čine, moj Teotim, ne zadostuje le notranje navdihovanje, ampak treba nam je vnanje pomoči, da storimo to, kar zahteva milost. Istotako potrebujemo posebne pomoči ob času hudih izkušnjav. Zato nas uči sv. cerkev moliti: „Gospod, obudi naša srca, hiti nam na pomoč s svojimi navdih in podeli našemu delovanju svojo moč! Teci nam pomagat, o Gospod!“ Tako zajemamo milosti za izredno čednost in tudi v navadnih krepostih se urimo lože. Istotako moremo premagati z večjim pogumom ne le majhne, ampak tudi velike izkušnjave.

Sv. Antona je nekoč hudo izkušal hudobni duh. Ko se je svetnik v nepopisljivih bolečinah, katere je ob tem občutil, dolgo časa ustavljal izkušnjavi, zapazil je, kako se je odprla

¹⁾ Mat. 19, 6.

streha njegove celice in je posijal žarek nebeške svetlobe vanjo, ki je v trenutku pregnal pošasti in sv. Antona oprostil vseh bolečin. Svetnik je spoznal, da je pričujoč Bog sam in je vzdihovaje zaklical: „Kje si bil, o dobrotljivi Jezus? Zakaj se nisi prikazal takoj v začetku in mi pomagal v tem hudem boju?“ Tedaj je zaslišal glas od zgoraj: „Saj sem bil tukaj, toda čakal sem konca tvoje borbe. Ker si bil pa hraber in močan, bodem ti vedno pomagal.“ — V čem pa se kaže hrabrost in pogum tega velikega svetnika? — On sam je to povedal, ko ga je izkušal hudobni duh zoper sveto čistost. Po mnogih srčnih besedah je začel peti šesto in sedmo vrstico 117. psalma: *Gospod mi je pomočnik; ne bojim se, kaj mi more človek storiti? Gospod mi je pomočnik, pred sabo bom gledal sovražnike svoje.*

Ravno tako je razodel naš Odrešenik sv. Katarini Sijenski, da je bival med hudo izkušnjo, s katero se je borila, v njenem srcu, kakor vojskovodja v trdnjavi, in jo branil; brez njegove pomoči da bi bila v tem boju premagana. Isto opazujemo tudi v drugih nepokojih, katere nam prizadevajo naši sovražniki. Lahko rečemo, kakor je rekel ¹⁾ očak Jakop, da ga *angel varuje vsega sla*, in peti smemo z velikim pevcem Davidom ²⁾: *Gospod je moj pastir, in ničesar mi ne bo manjkalo; na kraj, kjer je pašnja, tam me je postavil. Ob krepčalni vodi me je izredil, moja dušo je poživil.* In večkrat moramo ponoviti ta klic in to molitev ³⁾: *Tvoje usmiljenje naj me spremlja vse dni mojega življenja, da bom prebival v hiši Gospodovi* (t. j. v nebesih) *na veke dni.*

IV. Poglavje.

O stanovitnosti v sveti ljubezni.

Kakor dobra mati svoje malo dete vodi in ga ne zapusti; na gladki in ravni in na manj nevarni poti mu celo pusti, da brez njene pomoči nekoliko korakov napravi in je sedaj vodi za roko in podpira, sedaj v naročje vzame in nese: prav tako skrbi naš Odrešenik za svoje otroke, namreč za duše in jih

¹⁾ I. Mojz. 48, 16. — ²⁾ Ps. 22, 1–3. — ³⁾ Ps. 22, 6. 7.

vodi, katere ljubi: sedaj jih pusti, da hodijo pred njim in jim podá v težavah svojo roko; sedaj jih nosi v stiskah sam, ker bi jih same ne mogle prenesti. To je razložil pri preroku Izaiju, rekoč¹⁾: *Jas tvoj Bog te držim za roko in ti rečem: ne boj se, jas ti pomagam!* Bodimo torej pogumni in zapajmo trdno v Boga in v njegovo pomoč! Zakaj če nismo nezvesti njegovi milosti, *bo dokončal dobro delo* našega izveličanja v nas²⁾, kakor je je, po izreku tridenškega zbora, začel v nas, ker nam pomaga, da hočemo in da dokončamo.

In v tej voditvi, kjer vodi božja milost naše duše od začetka njihove ljubezni pa do njene popolnosti (ki se dokonča še le v smrti) je veliki dar stanovitnosti. In prav tej je priznal Odrešenik prevelik dar večne slave, ko je rekel: *Kdor ostane stanovit do konca, bo izveličan!*³⁾ Nič drugega namreč ni oni dar, kakor celota in nepretrgana vrsta vsakovrstne pomoči, podpór, sredstev in milostij, s katerimi vstrajamo v božji ljubezni do konca; kakor obstoji otrokova vzgoja iz celote skrbij, pomočij in postrežb, ki so otroku potrebne toliko časa, da doseže starost, ko vsega tega ne potrebuje več.

Vendar pa vrsta sredstev in pomočij ni jednaka pri vseh, ki vstrajajo. Jako kratka je pri onih, ki se kratko pred svojo smrtjo izpreobrnejo. Tako se je zgodilo desnemu razbojniku⁴⁾, tako tudi biriču, ki se je izpreobrnil, občudujé stanovitnost sv. Jakopa in postal tovariš mučeniške smrti tega velikega apostola. To se je zgodilo tudi onemu srečnemu stražniku, kateri je stražil štiridesetero mučenikov v Sebasti. Videl je, kako je jeden izmed njih izgubil pogum in zapustil palmo mučeništva; zato je stopil sam na njegovo mesto in postal ob jednom kristijan in mučenik. Prav tako se je tudi zgodilo onemu notarju, o katerem beremo v življenju sv. Antona Padovanskega. Ta je postal ob smrti mučenik, dasi je vse svoje življenje služil grehu. In tako se je zgodilo toliko in toliko ljudem, katere smo videli in o katerih smo brali, da so pobožno umrli, dasi so grešno živeli.

Ti poslednji, kateri svoj tek hitro končajo, ne potrebujejo tako različne pomoči. Zakaj ti morejo tako malo časa vstrajati s samo ljubeznijo, katera jim je bila podeljena, in s pomočjo,

¹⁾ Iz. 41, 13. — ²⁾ Fil. 1, 6. — ³⁾ Mat. 10, 22. — ⁴⁾ Luk. 23.

s katero so se izpreobrnili, če jih ne napade kaka nenavadno velika izkušnja. Brez težavne vožnje dospó v lukó in dokončajo svoje popotovanje v skoku, katerega storé tako hitro, da njihovi sovražniki vidijo le zmago, ne pa tudi boja. Tako je njihovo izpreobrnjenje in njih vstrajnost skoro jedno in isto. In v pravem pomenu besede se ta milost, da dosežejo z božjo pomočjo svoj cilj precej v prvem naskoku, ne more imenovati stanovitnost. Seveda po svojem uspehu ali učinku je podobna stanovitnosti, zato se tudi tako imenuje, ker podeli izveličanje. Pri mnogih pa traja stanovitnost dolgo. Vzgleđi te vrste so: pre-rokinja Ana, sv. Janez Evangelist, prvi puščavnik sv. Pavel, sv. Hilarijon, sv. Romuald, sv. Frančišek Pavljanski idr. Ti so potrebovali mnogovrstnih sredstev in pomočij, ker se jim je mnogo različnih stvari pripetilo na njih popotovanju in ker je to popotovanje trajalo dolgo.

Vsekako je stanovitnost najboljši dar, katerega si moremo želeťi v svojem življenju. To pa si moremo pridobiti le od Boga samega, zakaj on sam more potrditi onega, ki stoji, in postaviti onega, ki je padel. Zato ga moramo pa vedno za to prositi in vse moči napeti, katere Bog zato podeljuje, namreč: molitev, post, milošćino, sv. zakramente, družbo s pobožnimi ljudmi, poslušanje božje besede in branje pobožnih knjig.

Ker se pa podeljuje milost molitve in pobožnosti v veliki meri vsem, kateri se udajo nebeškim navdihom, zato moremo biti stanovitni. Toda s tem ne pravim, da je naša stanovitnost iz naše zmožnosti, ampak vem, da izhaja iz božjega usmiljenja, čegar najdražji dar je. Toda če tudi ne izhaja iz naše moči, vendar pa pride v našo moč, in to vsled volje, katera je — kakor ne moremo tajiti — v naši oblasti. Ker če nam je tudi božja milost potrebna, da hoćemo biti stanovitni, je vendar naša volja v naši oblasti. Zakaj njej ne zmanjka nikdar božje milosti, dokler ne stopi volja iz naše oblasti.

In zaista, kakor misli veliki sv. Bernard, moremo vsi resnićno govoriti z apostolom ¹⁾: *Niti smrt, niti šivljenje, niti moči, niti angeli, niti višina, niti globoćina nas ne more loćiti od ljubezni božje, ki je v Jezusu Kristusu.* Seveda je to tako; zakaj nobena stvar nas ne more odtrgati

¹⁾ Rim. 8, 38, 39.

od te ljubezni, mi sami jo moremo zapustiti z našo lastno voljo, razven katere se nam ni treba tukaj ničesar bati.

Torej, moj ljubi Teotim! stavimo vse svoje zaupanje v Boga, kakor nas opominja cerkveni zbor. Zakaj Bog bo dokončal naše izveličanje, če le ne nasprotujemo njegovi milosti. Ne smemo torej misliti, da oni, ki je rekel mrtvoudnemu ¹⁾: *Pojdi in nikar več ne greši!* ni dal temu tudi moči ogibati se tega, kar mu je prepovedal. Gotovo bi ne opominjal vernikov vstrajati, ako bi ne bil pripravljen jim tudi podeliti moči k temu. *Bodi zvest do smrti!* rekel je ²⁾ smirnskemu škofu, *in dal ti bom krono življenja.* — *Ostanite stanovitni (vstrajajte) v veri, delajte krepko, in se utrdite; storite vsa svoja dela v ljubezni, hitite torej, da si priborite plačilo.*³⁾ Često moramo torej z onim velikim kraljem ⁴⁾ prositi Boga za sveti dar stanovitnosti in upati, da nam jo bo podelil.

Gospod, moj Bog in vse pričakovanje:

V Te upam, pridi mi na pomaganje!

Da vrag ko lev me ne požre,

Naj tvoja roka me otme!

V Poglavje.

V ljubezni božji umreti je posebna milost božja.

Kadar pripelje naposled nebeški kralj ljubljeno dušo na cilj življenja, ne odtegne ji svoje pomoči tudi v poslednjih trenutkih, ampak jo popelje v večno slavo, ki je sad stanovitnosti. S kako prisrčnostjo mora pač, moj ljubi Teotim, taka duša, ki zre v neizmernem veselju in ljubezni do svojega večnega zaročenca — vse navdihljeje in pomočke, s katerimi ji je pomagal v tem življenju, poljubiti njegovo roko, ki jo je na potu v dolini solz vodila, podpirala in nosila! V neskončni radosti prizna, da je prejela vso svojo blaženost in srečo od tega božjega Izveličarja, ki je uresničil to, po čemer je tako hrepenel očak Jakop, ko je gledal ono nebeško lestvo.⁵⁾ „Gospod“, zakliče vsa vesela, „ti si bil pri meni in si me vodil na poti, po kateri sem hodila. S kruhom svojih zakramentov si

¹⁾ Jan. 5, 14. — ²⁾ Skr. raz. 2, 10. — ³⁾ I. Kor. 16, 13. 14. —

⁴⁾ Ps. 70, 9. — ⁵⁾ Mojz. 28, 20. 21.

me hranil in s svatovsko obleko ljubezni si me oblačil in si me pripeljal v to hišo slave, v svoj dom, o večni Oče! O Gospod, moj Bog, kaj naj ti drugega rečem, kakor da si ti moj Bog od veka do veka? Amen!“

Glej, neprestano sem pri Tebi,
Ti me držiš za desno roko,
Ti me po svoji volji vodiš,
Pripelješ v slavo me visoko.¹⁾

Na ta način torej moramo potovati v večno življenje. In da bi mogli tej božji naredbi ugoditi, postavila je božja previdnost od vekomaj mnogo različnih milostij, ki so k temu potrebne, in označila red, v katerem naj bo druga od druge odvisna.

Prvič je resno hotel Bog tudi še po grehu Adamovem, da se izveličajo vsi ljudje; toda na tak način in s takimi sredstvi, ki bi bili prikladni njihovi, s prosto voljo obdarjeni, naravi. Z drugo besedo: on je hotel da se izveličajo vsi oni, ki hočejo rabiti milosti, od njega v to podeljene.

Dalje je hotel, da je med temi milostmi milost poklica²⁾ prva naši prosti volji tako prikladna, da jo ali sprejmemo ali od sebe pahnemo. Onim torej, o katerih je naprej vedel, da bodo sprejeli to milost, hotel je podeliti nagib k pokori, in onim, ki bi ta nagib poslušali, sklenil je dati sveto ljubezen. Dušam pa, v katerih kraljuje sveta ljubezen, odločil je potrebne pomoči, da morejo v njej vstrajati; in one, ki bi to pomoč rabili, sklenil je do konca vedno obsipavati z vso sladkostjo svoje večne ljubezni.

Ta red božje previdnosti z ozirom na naše izveličanje moremo spoznati, če premišljamo vse njene učinke od najvišjega do najnižjega, od sadú, od večne slave namreč, tega čudovitega drevesa, pa do njegove korenine — odrešenja Izveličarjevega. Božja dobrota namreč deli večno slavo vsled zasluženja, zasluženja vsled ljubezni, ljubezen vsled pokore, pokoro vsled pokorščine, s katero opravljamo dolžnosti svojega stanu, pokorščino proti poklicu in poklic vsled milosti odrešenja, na katero se naslanja ta skrivnostna lestva Jakopova in ki se končuje

¹⁾ Ps. 72, 24. — ²⁾ Milost poklica je klic božji, ki človeka vzbudi iz grešnega spanja. Uredn.

z jednim koncem v ljubezni polnem srcu nebeškega Očeta, v katero sprejema in poveličuje svoje izvoljence, z drugim koncem pa stoji na zemlji, opirajoč se na srčno rano Izveličarja, ki je za to umrl na Golgoti.

Da pa je božja vsemogočna volja res v tem redu razvrstila dobo večne previdnosti, spričuje sveta cerkev v nekem svojem slovesnem izreku, ko pravi: „Vsemogočni, večni Bog, ki vladaš žive in mrtve in usmiljenje izkazuješ vsem, o katerih od vekomaj veš, da bodo po veri in po dejanjih med tvojimi izvoljenci itd.“, s čimer priznava, da zaslužijo slavo, ki je krona in sad božjega usmiljenja, le oni, katere je božja milost za vredne spoznala, vedoč, da bodo poslušali glas žive vere, delujoče z ljubeznijo.

Sploh so vsi ti učinki popolnoma odvisni od odrešenja našega Izveličarja, ki jih je poleg ostrogi večne pravice za nas zaslužil s pokorščino, s katero nam je dajal vzgled od rojstva do smrti, da, do smrti na križu, in ki je korenina in izvor vseh milostij, ki jih mi, duhovne mladike na deblu Kristusa, sprejemamo od njega. Če torej ostanemo njegove mladike, bomo tudi v resnici obrodili z njegovo milostjo sad večne slave, katero nam je pripravil. Če pa smo podobni zlomljenim mladikam na drevesu, s tem namreč, da zaviramo dotekanje milostij in njih učinkov: ni se nam čuditi, če nas kdaj božji Sin odreže in kot ničvredne veje vrže v večni ogenj.

Brez dvoma je pripravil Bog nebesa samo onim, katere je bil od vekomaj spoznal za svoje. Bodimo torej, moj ljubljeni Teotim, mi njegovi po svoji živi veri in po svojih delih, in on bo naš s tem, da nam podeli večno slavo. Naša stvar pa je, da ostanemo njegovi; zakaj če tudi je to milost, da pripadamo Kristusovi čedi, je vendar ta milost taka, da je Bog ne odreče nikomur, ampak jo vsem ponuja in podeljuje, ki jo sprejemajo s radovoljnim srcem.

Iz tega vidiš, moj ljubljeni Teotim, kako prisrčno Bog zahteva, da smo njegovi, ker je zaradi tega popolnoma naš postal in nam daroval svoje življenje in svojo smrt: svoje življenje, da bi nas obvaroval večne smrti, svojo smrt pa, da bi dosegli večno življenje. Ostanimo torej v miru in služimo Bogu, da smo v tem revnem življenju njegovi, še bolj pa v večnem.

VI. Poglavje.

V tem minljivem življenju se ne moremo v popolni ljubezni združiti z Bogom.

Reke neprenehoma tekó v morje, pravi modri Salomon, in se vračajo na kraj, od koder izvirajo.¹⁾ Iz morja nastajajo in se zopet vanj izlivajo; vse njih gibanje ima samo ta namen, da jih združuje z njih izvorom. „O Bog“, pravi sveti Avguštin, „zase si ustvaril moje srce in ne bo prej mirovalo, dokler ne bo počivalo v Tebi.“ Kaj imam namreč v nebesih, in kaj ljubim na zemlji kakor Tebe! — Moje meso koprni, in moje srce, Bog mojega srca in delež moj je Bog vekomaj!²⁾ Toda zjedinjenja, po katerem hrepeni duša, ne moremo popolno doseči v tem minljivem življenju. Boga ljubiti lahko začnemo že na tem svetu, v popolnosti ga bomo pa ljubili še-le na onem.

Ljubeznivo govori ona nebeška nevesta v Visoki pesmi³⁾: *Vendar sem našla njega, ki ga ljubi moja duša; prišla sem ga, in ga ne izpustim, dokler ga ne pripeljem v hišo svoje matere in v hram svoje porodnice.* Naposled je vendar našla svojega ljubljenca; zakaj z veliko tolažbo ji on naznanja svojo navzočnost. To ji vzbuja hrepenenje, s katerim se ga oklene in drži ter mu zatrjuje, da ga ne zapusti nikoli. Da, nikoli ne; to hrepenenje se izpremeni v večne sklepe; nikoli ga neče poljubiti z zaročnim poljubom, dokler se ne združi ž njim v hiši svoje matere, v nebeškem Jeruzalemu, kakor pravi sveti Pavel.⁴⁾ Glej, ljubi Teotim, ta nebeška nevesta misli samo na to, kako bi svojega ljubljenca obdržala po svoji volji kakor sužnjika svoje ljubezni. Ona misli, da bo ž njim ravnala, kakor se ji bo poljubilo, in ga vpeljala v srečno prebivališče svoje matere, kakor je Izak vpeljal svojo ljubljeno Rebeko v prebivališče svoje matere.⁵⁾ Njeno srce je namreč polno ljubezni, in ljubeče srce misli, da ima oblast nad ljubljencem. In tudi njen ženin priznava,⁶⁾ da si ga je ona privezala z lasom s svoje glave in ga storila sužnjika svoje ljubezni.

¹⁾ Prid. 1, 7. — ²⁾ Ps. 72, 25. 26. — ³⁾ Vis. pes. 3, 4. — ⁴⁾ Gal. 4, 26.
— ⁵⁾ I. Mojz. 24, 67. — ⁶⁾ Vis. pes. 9.

Ta popolna zveza z Bogom v ljubezni se bo dopolnila v nebesih, kjer se bo sklenila slovesna poroka z Jagnjetom,¹⁾ kakor pravi Skrivno razodenje. Duša je sicer v tem slabem življenju nevesta in zaročenka brezmadežnega Jagnjeta; vendar še ni poročena ž njim. Zaobljuba in zaroka se praznuje tukaj, poroka se pa še odlaša. Zato se temu lahko vsak dan odrečemo, čeprav nimamo vzroka; zakaj naš ženin nas ne zapusti nikoli, če ga le ne prisili naša verolomnost in nezvestoba. Kadar pa pridemo v nebesa in končamo slovesno zjedinjenje z Bogom, takrat bo neločljiva tista vez, ki bo združevala naša srca z najvišjim izvorom.

Res je, Teotim, da nam Bog naznanja svojo navzočnost na tisoč načinov, med tem ko pričakujemo poljub neločljivega zjedinjenja ž njim v kraljestvu njegovega veličanstva. Če bi namreč Bog ne poljubil duše, bi je ne vleklo in ona ne bi tekla za dišavo njegovih mazil.²⁾ Zato zahteva, kakor beremo v sv. pismu po hebrejski in grški besedi, od njega več poljubov: *Naj me poljublja s poljubi svojih ust*. Ker pa ti mali poljubi sedanjega življenja pomenjajo večni poročni poljub v prihodnjem življenju, zato se ozira sveto pismo v latinski (vulgati) izdaji na poljub nebeškega veličastva in tako izraža hrepenenje nebeške neveste: *Naj me poljubi s poljubom svojih ust*³⁾, kakor da bi hotelo reči: Veliko poljubov mi je pripravil ljubljeneec mojega srca ali srce mojega ljubljence, toda jaz hrepenim samo po onem slovesnem poljubu, ki nikoli ne mine, in s katerim primerjani drugi tega imena še vredni niso, ker so le znamenja prihodnjega zjedinjenja z mojim ljubljencem, ne pa pravo zjedinjenje.

VII. Poglavje.

Ljubezen svetnikov v tem življenju je jednaka ljubezni svetnikov v nebesih; da, včasih je celo večja.

Ako srečne duše dospó po težavah in nevarnostih tega življenja v postajo večnega življenja, tedaj se popnó do najvišje in zadnje stopinje v ljubezni, ki jo morejo doseči; in ker to

¹⁾ Skr. raz. 19, 9. — ²⁾ Vis. pes. 1, 3. — ³⁾ Vis. pes. 1, 1.

obilico dobé kot plačilo za svoje zasluženje, je ne dobé samo v popolni meri, ampak v natlačeni in potreseni in zvrhani meri,¹⁾ kakor je Gospod obljubil. In neprimerno večja je ta ljubezen, katero dobi vsak za plačilo, nego je bila ona, katera mu je bila podeljena, da si je ž njo pridobil zasluženje. Vsak svetnik bo torej imel v nebesih veliko več ljubezni, kakor na zemlji. Zakaj najmanjše dejanje ljubezni je v nebesih popolnejše in blaženejše, nego je na zemlji, ali bo, ali je že bilo. Zakaj tam gori ljubijo vsi svetniki neprenehoma, brez kakega prestanka, med tem ko tlačijo tukaj največje božje služabnike potrebe tega umrljivega življenja. Tudi jih mučijo mnogovrstne raztresenosti, ki jih ovirajo v sveti ljubezni.

V nebesih, moj Teotim, je ljubezniva pazljivost izveličanih trdna, trajna in nepremeljiva. Nikdar ne more nehati, nikdar se zmanjšati. Njen namen je vedno čist in prost vsake primesi kake nizke misli. Sploh je sreča neizrekljiva: Boga čisto in nepremeljivo gledati. Kdo bi mogel primerjati srečo vožnje po morji, če se sploh sme imenovati sreča, z mirnostjo, v kateri se živi v kraljevi palači? Zakaj tam je človek v vsakovrstnih nevarnostih, stiskah, nemirih in izpremembah, med tem ko ima tukaj vsega v izobilju in je veselje večje kakor katera želja.

Nebeščani imajo torej v sveti ljubezni veliko večje veselje, večjo sladkost in popolnost, nego popotniki na tem ubogem svetu. Seveda je bilo tudi nekaj ljudij, kateri so na svojem popotovanju imeli tako ljubezen, da je prekosila ljubezen mnogih izvoljencev v nebesih. Zelo verjetno je, da je bila ljubezen svetega Janeza, apostolov in apostolskih mož večja, še dokler so na zemlji živeli, nego je ljubezen malih otrok, ki v sami milosti svetega krsta umró in dosežejo nebeško slavo.

Sploh ovčar ni navadno pogumnejši nego vojak; vendar pa je bil David, kateri je prišel kot majhen ovčar k izraelski vojski in videl, kako so bili vsi bolj vajeni v orožju, kakor on, veliko hrabrejši kakor vsi drugi.²⁾ Tako je tudi nekaj ne-navadnega, da imajo umrljivi ljudje večjo ljubezen kakor ne-umrljivi. In vendar so tudi umrljivi ljudje prekašali neumrljive z ozirom na globočino in resnico ljubezni, dasi njihova ljubezen

¹⁾ Luk. 6, 38. — ²⁾ I. Kralj. 17.

ni bila tako popolna kakor neumrljivih. Ako primerjamo žareče železo z gorečo lučjo, pravimo, da je železo ognjeviteje in da bolj žari, luč pa ima večji plamen in več svetlobe. Tako pravimo tudi, ako primerjamo otroka, ki je v nebesih, s svetim Janezom v ječi, ali s svetim Pavlom, da ima otrok v nebesih bolj čist in svetel razum, večji plamen in večjo ljubezen v volji: sv. Janez pa in sv. Pavel sta imela na zemlji pristrčnejšo, ognjevitejšo in gorečnejšo ljubezen.

VIII. Poglavje.

O neizrekljivi ljubezni Božje Matere, naše ljube Gospé.

Nikakor in nikjer pa, kjer podajem kako primero, ne velja tista tudi o presveti, deviški materi, naši ljubi Gospéj. Nikakor ne, pravim, zakaj ona je hči ljubezni, ki se ne dá primerjati; ona je bela golobica, neomadeževana nevesta. O tej nebeški kraljici trdim iz globočine srca sladko resnico, da je njena ljubezen, vsaj proti koncu njenega življenja, nadkriljevala tudi najvišjo ljubezen serafov; ker četudi so si nabrale mnoge hčere bogastva¹⁾, prekosila je ona vse. Vsi svetniki in angeli božji se primerjajo samo zvezdam in sicer prvi med njimi najsvetlejši zvezdi; ona pa je lepa kakor luna²⁾, in lahko se jo razloči med svetniki v nebesih kakor žarno solnce med bleddimi zvezdami.

Še več. Trdim, da je nebeška Mati, ki je s svojo sveto ljubeznijo prekosila vse nebeščane, presegla jih že na zemlji s svojo neizmerno popolnejšo ljubeznijo. Nikdar se ni, kakor trdi sv. cerkev, pregrešila niti z najmanjšim grehom. Zato pa je tudi enakomerno stopala od stopinje do stopinje svete, čiste ljubezni. Nikdar se ni udala poželjivosti, ki je nasprotna čisti ljubezni, in zato je kraljevala kakor Salomon v njeni duši mirna ljubezen, ki je lahko izpolnjevala svoja dela.

Deviška čistost njenega srca in telesa je bila lepša kakor čistost angelov. Zato se je njen duh, da rabim besede sv. Pavla, nerazdeljen³⁾ pečal vedno in povsod le z božjimi rečmi in njeno dušo je prevevalo vedno hrepenenje, da bi bila Bogu

¹⁾ Preg. 21, 29. — ²⁾ Vis. pes. 6, 9. — ³⁾ I. Kor. 7, 33.

všeč. In česa ni vse učinila ona tako goreča, tako plodovita, nikdar utrujena ljubezen v srcu take matere za srce takega sina!

Ne ugovarjaj, moj ljubljeni Teotim, da je bila ta blažena devica istotako spanju podvržena! Ali ne veš, moj Teotim, da je bilo njeno spanje spanje ljubezni, vsled česar celo ženin zahteva, naj jo pusté spati po njeni želji. *Rotim vas*, pravi ženin,') *moje srčno ljubljene neveste ne dramiti, dokler sama neče*. Seveda ni, moj Teotim, ta nebeška kraljica nikdar drugače spala kakor iz ljubezni, in je svojemu blaženemu telesu le zaradi tega miru privoščila, da bi mogla pokrepčana ž njim svojemu Stvarniku tem popolneje služiti. In resnično je to veliko delo ljubezni, saj ljubezen zahteva od nas po izreku sv. Avgušтина, da svoja telesa pristojno ljubimo, ker so del našega bitja in bodo tudi deležna večnega veselja. Da, ljubiti mora kristijan svoje telo, ker je živa podoba učlovečenega Izveličarja in mladika istega debela; ki torej pripada Kristusu vsled sorodnosti po krvi, zlasti če smo to zvezo z vredno prejemo božjega telesa Izveličarjevega v zakramentu sv. Rešnjega Telesa obnovili in največji dobroti darovali in posvetili po sv. krstu, birmi in po drugih svetih zakramentih.

S kako prisrčnostjo je pač morala ljubiti blažena devica svoje deviško telo ne samo zato, ker je bilo čisto, božji ljubezni pokorno in samo od božjih nagibov navdahnjeno telo, ampak tudi zato, ker je bilo živi vir onega telesa, katero je božji Sin nase vzel in ki je bilo po najtesnejši zvezi popolnoma njegova last. Lahko je pač zaklicala, kadar je šla k počitku: „Počivaj toraj, o skrinja zaveze, o skrinja svetosti, ti sedež božji; odpočij si od utrujenosti in v sladkem miru poživi svoje moči!“

Ne veš-li dalje, moj ljubljeni Teotim, da so zle sanje, ki so posledica grdi misli čez dan, kolikor toliko greh, ker veljajo kot nadaljevanje in izvrševanje prejšnje hudobije? Jednako šteje Bog v zasluženje one sanje, ki so posledica svetih, krepostnih misli čez dan. Z veseljem torej, moj ljubljeni Teotim, poslušamo sv. Krizostoma, ki je nekoč svojemu ljudstvu tako-le rekel, govoreč mu o svoji ljubezni do njega: „Jaz spim, moje

') Vis. pes. 2, 7.

srce pa čuje; kadar mi zatiska potreba spanja trudne oči telesa, odpira mi ljubezen do vas oči duha; da, često se mi zdi v spanju, kakor da govorim k vam; ker dostikrat gleda duša vsled domišljije v sanjah to, na kar misli čez dan. Kadar vas torej ne vidim s telesnimi očmi, gledam vas z dušnimi.“¹⁾

Kaj je morala torej, milostni Jezus, občutiti tvoja sveta mati, kadar je spala telesno, a z dušo je čula! Pač se ji je zdelo, da te vidi, kako te hrani z mlekom svojih deviških prsij. Ne malokrat si je gotovo mislila, da počiva v rani sinove desne strani, jednaka beli golobici²⁾ v votlini trdne skale, kakor je počival nekdanj Izveličar na njenem mehkem naročju jednak nežnemu, belemu jagnjiču. Dočim je bilo torej spanje krepčanje za njeno telo, bilo je sveta radost za njenega duha.

Kdo pa bi mogel, moj ljubljani Teotim, opisati vse njeno neizmerno veselje in nebeško radost, katero je občutila, ko je premišljevala kakor očak Jožef³⁾ svoje prihodnje povečanje, ko je zrla, kako bo nekdanj v nebesih s solncem obdana in z zvezdami venčana imela luno pod svojimi nogami, to je, ko bo vsa obdana s slavo svojega sina in venčana z bleskom svetnikov gledala globoko pod sabo mogočno veseljstvo? Ali kdo bi razumel njeno radost in srečo, kadar je gledala kakor očak Jakop⁴⁾ sad in uspeh odrešenja, katero je prinesel njen ljubljani sin na svet za angele in ljudi? O Teotim, kdo si more misliti tako veliko radost? O sladkih pogovorov z ljubljenim sinom, o nepopisne ljubezni!

Vendar, ljubljani Teotim, ne trdim in tudi nimam namena trditi, da je bila med spanjem blaženi materi našega Izveličarja odvzeta moč prosto rabiti svojo pamet in zavedanje. Mnogi so že trdili, da je ohranil Salomon⁵⁾ svojo popolno prosto voljo v onih tako krasnih a vendar resničnih sanjah, v katerih je prosil in prejel dar izredne modrosti. In to se lahko dá sklepati iz njegove tako razsodne zgovornosti, iz njegove modre volitve darú in iz krasne molitve, katero je ob tem molil. Koliko verjetnejše in resničnejše je torej, da je mati pravega Salomona

¹⁾ Hom. 10, de poenitentia. — ²⁾ Vis. pes. 2, 14. — ³⁾ I. Mojz. 37, 9. Skr. raz. 12, 1. — ⁴⁾ I. Mojz. 28, 2, — ⁵⁾ III. Kralj. 3.

ohranila v spanju svojo prosto voljo, ker že oni Salomon o njej pravi: *Žas spim, a moje srce čuje!*¹⁾

Resnično je velik čudež, da je sv. Janez rabil že v materinem telesu svojo pamet: zakaj bi slabeje mislili o oni, kateri in po kateri je Bog dodelil več čudežnih milostij, kakor jih je kdaj po kateri drugi stvari ali kakor jih bo v prihodnje?²⁾

Kakor ostane azbest vedno goreč, če se ga je jedenkrat prijel ogenj, tako je ostalo srce deviške matere Marije vedno od svete ljubezni užgano; užgal je je njen sin. Razložek je pa ta, da se ogenj, katerega ohrani azbest, ne more povečati, plamen svete ljubezni v srci Marijinem pa se ni nikdar zmanjšal in tudi ni ostal vedno enak, temveč je plapolal čim dalje mogočneje proti nebu, svojemu viru. Toliko je resnično, da je ta mati *mati čiste ljubezni*,³⁾ to je najljubeznivejša, najbolj ljubeča in najbolj ljubljena mati onega sina, ki je istotako najljubeznivejši, najbolj ljubeči in najbolj ljubljeni sin te jedine matere.

IX. Poglavje.

Priprava k razgovoru o zjedinenju izveličanih z Bogom.

Zmagoslavna ljubezen izveličanih duš v nebesih je v popolnem, nespremenljivem in večnem združenju z Bogom. V čem pa je to združenje?

Čim lepša in prijetnejša se zdi našim čutom kaka stvar, tem bolj goreče hrepenimo po nji. Čim lepša in prijetnejša za oči je kaka stvar, tem bolj poželjivo jo gleda naše oko; čim prijaznejši in sladkejši so zvoki kake godbe, tem pazljiveje jih posluša naše uho. Tako deluje vsaka stvar močno, toda prijetno na naše čute. Ta moč je večja ali manjša, kakor je stvar bolj ali manj prikladna našim čutom. Čeprav oko tako rado gleda svetlobo, vendar ne more prenašati prevelike svetlobe in ne more gledati naravnost v solnce. Prav tako je tudi godba nadležna in žali uho, če je preglasna ali preblizu nas.

Resnica je predmet našega razuma; zato razum povsod hrepeni po resnici. Čim vzvišenejša je resnica, tem pazljiveje,

¹⁾ Vis. pes. 2. — ²⁾ Luk. 1, 41. — ³⁾ Sir. 24, 24.

tem bolj z veseljem jo želi naš razum spoznati. Pomisli, Teotim, koliko je bilo veselje onih starih modrijanov, ki so toliko lepih resnic v naravi natančno spoznali! Nič jim niso bile vse slasti v primeri z njihovo ljubo modrostjo, za katero so nekateri zapustili svoje časti, drugi svoje bogatstvo in zopet drugi svojo domovino. Pri Demokritu beremo, da si je nekdo pri zdravi pameti za zmerom pokončal svoje oči in se odpovedal lepi in prijetni telesni svetlobi, samo da bi s pomočjo duševne svetlobe lažje iskal resnice v naravi. Tako zelo nas razveseljuje spoznavanje resnice; zato pravi Aristotel, da je za človeka največja sreča v modrosti, ki je spoznavanje vzvišenih resnic.

Kadar se pa naš duh dvigne nad naravno luč razuma in začne opazovati resnice svete vere, o Teotim, kako vesel mora biti takrat! Od veselja se taja duša, kadar zasliši sladko besedo nebeškega ženina, ki jo nagovarja slajše in prijaznejše, kakor jo méd človeške modrosti.¹⁾

Na vsem stvarstvu so sledi božje roke; in spoznavanje, katero dobimo od Boga, ni nič drugega kakor spoznavanje božjih del. Vera je pa gledanje zunanega obličja, v katerem se kaže veličastvo božje. Čeprav ga ne vidimo v polni svetlobi, vidimo ga vendar kakor v prvi zarji.

Ko se je Jakop pred solnčnim vshodom bojeval z angelom²⁾ in le v mračni svetlobi gledal njegovo obličje, je vendar vzkliknil: *Gledal sem Gospoda od obličja do obličja in izveličanje je prišlo v mojo dušo.*

O kako sladka je tedaj luč svete vere, s katero moremo z nekako neskončno gotovostjo gledati stvarjenje in namen stvarjenja in tudi večno rojstvo večne Besede, za katero in od katere so bile ustvarjene vse stvari; Besede, ki je z Očetom in sv. Duhom jeden sam trojedini Bog od vekomaj do vekomaj! „O nikoli ni tega spoznal učeni Platon, to je bilo neznano zgovornemu Demostenu“, piše sveti Hijeronim svojemu ljubemu Pavlinu. *Kako so sladke tvoje besede mojemu grlu, bolj ko méd mojim ustom!* kliče kraljevi prerok.³⁾ *Ali ni gorelo najino srce, ko je nama govoril na potu?*⁴⁾ tako sta vzkliknila ona dva srečna popotnika, ki sta slišala besede svete vere

¹⁾ Ps. 118, 103. — ²⁾ I. Mojz. 32, 30. — ³⁾ Ps. 118, 108. — ⁴⁾ Luk. 24, 32.

in bila vneta od ognja ljubezni. Ako so torej božje resnice že tako sladke, dasi jih gledamo samo v mračni luči svete vere, o kako sladke bodo tedaj, ko jih bomo gledali v polni luči veličastva in slave! Kraljica iz Sabe,¹⁾ ki je veliko slišala o Salomonu, zapustila je vse in ga prišla gledat. Ko je pa slišala njegove čudovito modre odgovore, je obstrmela in čudé se vzdiknila, da je vse, kar je slišala o njegovi nebeški modrosti, komaj polovica tega, kar sedaj vidi in sliši.

O, kako lepe in čudovite so resnice, ki nam jih razodeva vera! Kadar pa pridemo v nebeški Jeruzalem, bomo videli velikega Kralja, sedečega na sedežu svoje modrosti in oznanjajočega nerazumljive, čudovite in skrivnostne svoje resnice v tako veliki svetlobi, da bo naš razum pred seboj videl, kar je tukaj samo veroval. O, moj ljubi Teotim, kako se bomo tedaj zavzeli, kako začudili, kako neskončna bo naša ljubezen in sreča! Ne, klicali bomo v prevelikem veselju: „Nikoli ne bi bili mogli misliti, da bomo gledali tako sladke resnice! Vse smo verjeli, kar smo slišali o tvoji slavi, o veliko mesto božje! Toda nikoli nismo mogli razumeti brezkončne velikosti in globočine tvojega veselja.“

X. Poglavje.

Prejšnje hrepenenje izveličanih izpopolnjuje njihovo združenje z Bogom.

Hrepenenje, katero imamo pred uživanjem, pomnožuje uživanje; in čim večje je hrepenenje, tem prijetnejše in veselejše občutke imamo takrat, kadar dobimo zaželeno stvar.

O moj Teotim, kako neizrečeno bo veselje človeške duše, ko bo gledala božje obličje, po katerem je tako goreče hrepenela, to obličje, katero jedino želi gledati naša duša! Tako neugasljiva je žeja naše duše, da je ne more potolažiti nobena radost tega minljivega življenja; zakaj največje radosti, po katerih hrepenimo, nas ne nasitijo, ako so zmerne; če so pa prevelike, potem nas zadušé. Vendar hrepené ljudje vedno po čezmernih radostih, ki so prevelike, neprenesljive in škodljive, ker se lahko umrje od veselja, kakor od žalosti; veselje nas še celo prej

¹⁾ III. Kralj. 10, 1.

pokonča, kakor pa žalost. Aleksander je deloma v resnici ves svet osvojil, deloma ga je pa še upal osvojiti. Neki navaden človek mu je pa povedal, da je še veliko drugih svetov. In glej, kakor zajoče malo dete, ako mu ne daš jabolka, katerega bi rado, tako je točil vroče solze ta Aleksander, ki ga svet imenuje Velikega, in je bil vendar bolj nespameten kakor malo dete; in to samo zato, ker ni mogel upati, da bi si osvojil druge svetove, ker si še jednega ni bil popolnoma osvojil.

Ta človek torej, ki je imel pod svojo oblastjo več sveta, kakor kdaj kak drug človek, je bil tako žalosten, da je od žalosti jokal, ker ni mogel osvojiti še onih svetov, o katerih mu je pravil navaden širokoustnež. Prosim te, ljubi Teotim, povej mi, ali ni to jasen dokaz, da se dušna žeja v tem življenju ne dá utolažiti in da je ves ta svet ne more utolažiti? O čudovito in ljubeznivo hrepenenje človeške duše! O moja duša! Bodi vedno brez počitka, brez miru na tem svetu, dokler ne najdeš hladnega studenca neminljivega življenja in najvišjega Boga, ki jedini lahko potolaži tvojo žejo in vse tvoje hrepenenje!

Misli si, ljubi Teotim, s kraljevim prerokom¹⁾ onega jelena, ki ga preganjajo psi in je tako utrujen od lovcev, da komaj še diha in se skoraj premakniti ne more. Glej, kako hlastno skoči v vodo, ki jo je tako željno iskal! S kakim veseljem se v njej valja in obrača! Ali ne kaže s svojim vedenjem, da bi se rad takorekoč izpremenil in zlil v to studenčnico, da bi se mogel vedno veseliti v tem prijetnem hladu? — O kako trdno bo združenje naše duše z Bogom tam gori v nebesih, kadar bomo našli pravo bogastvo, po katerem smo v tem življenju tako hrepeneli in ga ne našli, živ in neusahljiv studenec in izvor vsega bogastva!

Ljubi Teotim, si-li videl kdaj dete, katero muči lakota? Glej, kako trdno se stiska k svoji materi, kako željno se drži na prsih svoje matere in jih stiska, da bi se moglo nasititi sladke in zaželene krepilne pijače! Človek bi si moral pri pogledu tega hrepenenja misliti, da se hoče dete popolno zariti v materine prsi in sladki vir popolnoma izsesati. To je podoba naše duše, kadar bo našla po tolikem hrepenenju po pravem

¹⁾ Ps. 41, 2.

bogastvu neusahljivi studenec pravega bogastva v naročju božjem. O Bog, s kakim veseljem, s kako radostjo se bomo takrat združili z neusahljivim virom božje dobrote in se bomo popolnoma vanj uglobili in ga popolnoma izsrkali!

XI. Poglavje.

O združenju izveličanih duhov z Bogom, ki je v tem, da gledajo Boga.

Ako gledamo kako stvar, ne združi se sama z našimi očmi, četudi je pred nami. Stvar daje očem le nekak obris same sebe, kateri obris imenujemo „čutno podobo“ s katero jo vidimo. Ako pa kako stvar opazujemo, premišljujemo, da bi jo umeli, združi se z našim umom in sicer po kakem pojmu, ali po nekaki jako nežni duševni podobi, kar imenujemo „umsko podobo“. ¹⁾ Toda šele po mnogovrstnih ovinkih in izpremembah pridejo te podobe in predstave do našega uma. Najprej vplivajo na zunanji čut, potem na notranjega, nato na našo domišljijo, zatem na naš um, naposled na pamet. V vsaki tej duševni zmožnosti pa se čistijo, gladijo in likajo, da jih ne zaznavamo le s čuti, ampak tudi duševno in znotraj.

Vse, kar v tem življenju vidimo in umemo, moj Teotim, vse vidimo na ta način, celó stvari, ki spadajo k veri. Kakor namreč ogledalo samo nima predmeta v sebi, katerega notri vidimo, ampak samo njegovo predstavo ali podobo, in ta predstava vzbudi v očesu gledalčevem novo podobo, prav tako tudi beseda vere nima vseh predmetov v sebi, ampak jih samo predstavlja. In ta predstava vzbudi v nas drugo, katero naš um z božjo milostjo sprejme vase in jo obdrži kot predstavo svete resnice. Naši volji pa to ugaja in sprejme jo kot častivredno, sveto, koristno in neizmerno zveličalno resnico. Zatorej se podajejo resnice, ki obsegajo božjo besedo, umu, kakor se podajejo zunanji predmeti očesu v zrcalu. Zato se tudi pravi *verovati*, po izreku sv. apostola ²⁾ toliko, kakor *skosi srcalo gledati*.

¹⁾ *Species intelligibilis*; a ona čutna se imenuje znanstveno *species sensibilis*. Prim. Lampe: Dušeslovje, str. 188, 235, 246 i. dr. Uredn.

²⁾ I. Kor. 13, 12.

V nebesih pa se bo, kaka radost! združil Bog sam z našim umom brez kake predstave ali misli. On se bo našemu umu tako vtisnil, da bo njegova pričujočnost namestu vseh podob in predstav. O čez vse velika sladkost človeškega uma! Na večno bomo združeni z največjim predmetom, ki ga želimo, in ne bomo sprejeli vase predstav, ampak njegovo pričujočnost, ne podob, ampak resnično in pravo bistvo božje resnice in božjega veličastva!

Jednako srečnim otrokom božjim se bomo tam veselili in živili z božjim bistvom, katero bo naša duša s spoznavanjem sprejela vase. Nežno ljubeča mati se ne zadovolji s tem, da redi svoje dete z mlekom, katero je bistvo nje same, ampak mu celo prsi podá v usta, da ne prejme njenega bistva s tujo pomočjo, ampak s pomočjo njenega bistva. Prav tako se ne zadovolji Bog s tem, da našemu umu dovoli vase sprejeti svoje božanstvo ali, kar je isto, gledati je s spoznavanjem, ampak njegova neumljiva dobrota bo svoje božje bistvo združila z našo razumnostjo tako, da ne bomo spoznavali božjega bistva po podobi ali predstavi, ampak v njem in ž njim. Tako bo očetovsko in večno bistvo predmet našega spoznavanja.

In potem se bodo dopolnile njegove božje obljube na čudežen način: *Zavoljo tega jo bom k sebi vabil in ji bom na srce govoril.*¹⁾ — *Veselite se s Jeruzalemom in razveseljajte se v njem . . . , da sesate in se nasesate na prsih njegove tolažbe; da se nasrkate in imate obilo veselja od njegovega mnogoterega veličastva . . . Na prsih vas bodo nosili in na kolenih vas poljubovali.*²⁾

Neskončna je ta sreča, moj Teotim! Toda ni nam bila samo obljubljena, ampak že naprej smo dobili zakrament svetega Rešnjega Telesa, to večno pojedino božje milosti. Zakaj v njem dobivamo njegovo kri v njegovem mesu in njegovo meso v njegovi krvi. Njegova kri se nam namreč podeljuje in podaje s tem, da jo zaužijemo s telesnimi usti neposredno, in s tem, da se njegovo bistvo sklene z nami. Iz tega spoznamo, da bo združil pri pojedini večne slave na enak način svoje bistvo z nami. Tukaj se nam ta milost izkazuje v resnici, toda pod

¹⁾ Oz. 2, 14. ²⁾ Iz. 66, 10. 11. 12.

podobo zakramenta. Gori v nebesih pa se nam bo Bog dal gledati od obličja do obličja, kakor je.

XII. Poglavje.

O združenju blaženih duhov z Bogom pri pogledu večnega rojstva Sina božjega.

O sveti, božji Duh, večna ljubezen Očeta in Sina, bodi milostljiv moji preprostosti! — Naš duh torej bo, moj Teotim, gledal Boga in sicer od obličja do obličja. Gledal bo pravo in resnično božje bistvo in v tem bistvu njegovo neskončno lepoto, vsemogočnost, dobroto, vsevednost, neskončno pravičnost in vse druge popolnosti nerazumljive božje narave.

Gledala bo naša duša v pravi luči ono neskončno spoznanje, s katerim nebeški Oče spoznava svojo lepoto in vzvišenost; ono spoznanje, katero je hotel s tem izraziti, da je izgovoril ono večno Besedo, ki označuje in kaže vso popolnost nebeškega Očeta, da more namreč ž njim na vekov vek kraljevati le jedni in isti večni Bog. Zato bomo gledali čudovito in večno učlovečenje božje Besede in rojstvo božjega Sina, ki se je rodil kot večna in bistvena podoba svojega nebeškega Očeta; kot podoba, ki bistveno in samostojno predstavlja podobo božjo, da more ž njim biti le jeden in isti Bog brez kake razlike v bitju, brez različnosti v svojih lastnostih.

Kako bi pa tudi mogel biti ta božji Sin prava, živa in neskončno natančna podoba večne lepote in bitja božjega, ako ne bi v resnici predstavljal popolnosti Očetove z neskončno natančnostjo? Kako pa bi dalje mogel neskončno popolnost predstavljati neskončno popolno, ako ne bi bil sam neskončno popoln? In kako bi mogel biti neskončno popoln, ako ne bi bil Bog? In kako bi naposled mogel biti Bog, ako ne bi bil s svojim Očetom le jeden in isti Bog?

Ta Sin torej, neskončno popolna podoba svojega neskončnega Očeta, je jeden in isti neskončni Bog ž njim brez kake najmanjše razlike v bitju in lastnostih. Jedini razloček je med osebama. In kakor je ta razloček potreben, tako je tudi popolnoma zadosten, da Oče govori in Sin, izgovorjena Beseda, je živa misel Očetova; da se Oče izrazi, in je Sin izražena živa

podoba, z jedno besedo: da je Oče oče in Sin sin, dve različni osebi namreč v enem in istem bitju božjem.

Bog torej ni enojen, četudi je samo jeden: zakaj čeprav je jedin v svojem bitju, vendar ni enojen, ker sta Oče in Sin dve osebi. O Teotim, Teotim, kako neskončno velika mora pač biti sladkost in nebeška radost, to večno rojstvo v blesku svetnikov gledé slaviti in slavé gledati!

Ko je ljubeznivi sveti Bernard še kot deček stanoval v Chatillonu na Seini, čakal je v ondotni cerkvi neko božično noč pričetka polnočnice. Med čakanjem je zadremal nekoliko trenutkov. In tedaj je videl v pravi božji prikazni rojstvo Jezusa Kristusa, ne da bi bila deviška čistost device Marije kaj omažeževana. Gledal je Izveličarja v njega veličastvu in slavi.

Nebo oznanja božjo slavo,
Obok nebeški božja dela,
Dan kliče dnevu vest v daljavo,
Poroča noči noč vesela;
Po zemlji vsej se glas razlega
In do najdaljših krajev sega.¹⁾

Ta prikazen je napolnila srce ljubeznivega malega Bernarda s takim veseljem in s tako radostjo in dušno sladkostjo, da ga je spomin nanjo razveseljeval vse njegovo poznejše življenje; in jednak pridni bučelici je srkal na božjih skrivnostih medú neizrekljive božje sladkosti, in vedno ga je napolnjevala sveta noč s takim veseljem, da je vedno s čudovito sladkostjo govoril o tem čudežnem rojstvu svojega Gospoda.

Dasi pa je bila, moj ljubljeni Teotim, to-le skrivnostna prikazen časnega in človeškega rojstva Sina božjega, ki je bil rojen kot človek od žene, devica od device, in je vendar napolnila s tako sladkostjo to njegovo mlado srce: kakšna radost bo torej še le tedaj, ko bodo gledale naše duše, razsvetljene od nebeške luč od ono večno učlovečenje, ko je bil Sin božji, Bog od Boga, luč od luči, pravi Bog od pravega Boga od vekomaj rojen! Z nepopisno radostjo se bo združil naš duh s tem sladkim predmetom in z večno pozornostjo z njim ostal združen.

¹⁾ Ps 18. 1 i. dr.

XIII. Poglavje.

O zjedinjenju duš izveličanih z Bogom v gledanju svetega Duha, ki izhaja iz Očeta in Sina.

Neskončna dobrotà in lepota bitja večnega Očeta se bistveno in samostalno kaže v njegovem božjem Sinu; Sin pa vidi isto bitje, lepoto in dobroto v svojem Očetu kot izvoru. Kako bi bilo torej mogoče, da se ne bi Oče in Sin med seboj z neskončno ljubeznijo ljubila, ker je njiju volja, po kateri, in njiju dobrota, zaradi katere se ljubita, v obeh jednako neskončna!

Če ljubezen najde, da med seboj še nismo jednaki, potem nas naredi jednake; če nas pa najde nezjedinjene, potem nas zjedini. Ker sta tedaj Oče in Sin med seboj ne samo jednaka in združena, ampak tudi isti Bog in ista dobrota: s kako ljubeznijo se pač med seboj ljubita!

Drugačna je pa ljubezen, ki jo imajo pametne stvari med seboj in do svojega Stvarnika. Ustvarjena ljubezen se namreč kaže v mnogovrstnih in različnih nagibih, vzdihljajih, v združenju in zjedinjenju, in vse to daje ljubezni trajnost s tem, da se dušno gibanje prijetno preminja.

Božja ljubezen večnega Očeta do Svojega večnega Sina je pa jeden sam čin in takorekoč jeden dih prvih dveh božjih oseb, s katerim ostaneta trdno združeni. Ker je namreč dobrota Očetova in Sinova samo jedna neločljiva dobrota, ki je obema izmed njiju skupna, mora biti tudi ljubezen do te dobrote samo jedna. Akoravno se dva med seboj ljubita, namreč Oče in Sin, vendar je ta njuna dobrota, katero ljubita, obema skupna in torej jedna. Vrh tega je tudi njuna volja, ki ljubi, jedina, zato je pa tudi samo jedna ljubezen, ki se takorekoč razodeva v jednom samem dihu. Oče diha to ljubezen in tudi Sin jo diha. Ker pa diha Oče to ljubezen samo s taisto voljo in zaradi iste dobrote, ki prav na isti način biva tudi v Sinu, zato izdihava nasprotno tudi Sin ta dih ljubezni samo iz taiste dobrote in taiste volje. Zato je ta dih ljubezni jeden sam dih ali jeden sam Duh, ki izhaja ob jednom iz Očeta in Sina.

Še več; ker imata Oče in Sin neskončno bistvo in neskončno voljo, ki je vzrok tega ljubezenskega diha, in ker je dobrota, predmet ljubezni, istotako neskončna, zato mora biti

tudi ta ljubezenski dih neskončen, in ker ne more biti neskončen brez Boga, zato je ta, od Očeta in Sina izdihani Duh pravi Bog. Ker pa more biti samo jeden Bog, zato je on z Očetom in s Sinom jeden sam pravi Bog.

Ker je naposled ta ljubezen jeden sam čin, ki izhaja iz Očeta in iz Sina, zato ne more biti ne Oče ne Sin, iz katerih izhaja, dasi ima taisto dobroto in bistvo Očeta in Sina. Torej mora biti tudi tretja božja oseba, ki je z Očetom in s Sinom jeden sam Bog; ker pa nastaja ta ljubezen takorekoč iz dušnega diha, zato se imenuje tretja božja oseba sveti Duh.

Misli si torej, ljubi Teotim, s kako ljubeznivostjo slika kraljevi pevec ljubezen in prijateljstvo božjih služabnikov. On namreč kliče tako-le: ¹⁾

Kako je prijetno, kakó je ugodno,
Če bratje so složni, ljubezni podoba:
Kot olje, ki kaplje na Arona glavo
In steka do halje njegove se roba.
Glej, kakor na Hermonu rosa obila
In kakor na gori Sijonski ob zoru:
Tako je prijateljem sreča gotova,
Tako jim brez konca bo v blaženem zboru.

Če je torej človeško prijateljstvo tako ljubeznivo in prijetno in razširja tako sladek vonj, da napolnjuje človeka, ki opazuje njeno lepoto, z veseljem in čudenjem: kako radostno bo, o Teotim, še le gledati večno ljubezen med Očetom in Sinom.

Sveti Gregor Nazijanski pripoveduje, da je bilo tesno prijateljstvo med njim in velikim svetim Bazilijem znano po celi grški deželi, in Tertulijan sporoča, da so se neverniki čudili veliki ljubezni, ki je vladala med prvimi kristijani. O velik praznik, o veselje nebeško! S kako hvalo naj hvalimo najvišjo ljubezen večnega Očeta in Sina, s kakim čudenjem naj jo praznujemo! Kaj je ljubeznivo, kaj prijetno, če ne prijateljstvo? Če je prijateljstvo ljubeznivo in prijetno, katero prijateljstvo se more primerjati z neskončnim prijateljstvom, ki je med Očetom in Sinom, prijateljstvo, ki je ž njima isti jedini Bog? O Teotim, naše srce se bo tajalo ljubezni in občudovanja one globoke in sladke ljubezni, s katero se večno ljubi večni Oče in neumljivi Sin.

¹⁾ Ps. 132.

XIV. Poglavje.

Sveta luč nebeške slave pospešuje zvezo izveličanih duhov z Bogom.

Ustvarjeno spoznanje bo gledalo božje bistvo brez kake podobe ali predstave, toda ne brez vzvišene luči. Take luči nam je treba, da nas usposobi in okrepi za gledanje tako neskončnega in svetlega predmeta. Kakor je namreč sove vid dovolj močan, da gleda temno nočno svetlobo, vendar pa ne more prenesti dnevine, ki je za tako kalne in slabe oči presvetla, prav tako se ne more naše spoznanje povspeti, da bi gledalo božje bistvo, niti z naravno lučjo niti z lučjo svete vere, čeprav je sicer dosti veliko, da spoznamo naravne resnice, da, celo nadnaravne z lučjo svete vere.

Zatorej je ljubeznivost božje previdnosti naredila tako, da se naše spoznanje ne združi z njenim bistvom, predno ni pripravljeno, okrepečano in primerno, da sprejme tako vzvišeno gledanje božje, ki prekosi vse naravno gledanje. Prav tako se to zgodi, kakor kadar gledamo v solnce, katerega ne moremo videti, ne da bi nam prej poslalo svojih žarkov, s pomočjo katerih je vidimo. In v resnici vidimo solnce le s pomočjo njegovih žarkov.

Toda med lučjo, katero pošlje solnce našim telesnim očem in med lučjo v nebeškem kraljestvu, katero bo Bog ustvaril našemu spoznanju, je velik razloček. Zakaj žarki telesnega solnca ne okrepečajo očesa, katero je slabo in nesposobno gledati, ampak oslepé in končajo slab vid. Ona luč nebeške slave pa krepeča naš duševni vid, kadar je nezmožen in preslab, da bi gledal Boga. Da, ta luč krepi in izpopolnjuje duševni vid na nerazumljivo čudežen način tako, da more gledati Boga jasno, trdno in brez prenehanja, ne da bi oslepel ali otemnel.

Kakor nam je torej Bog podelil luč razuma, vsled katere ga spoznavamo za Stvarnika narave; kakor nam je podelil luč vere, vsled katere ga spoznavamo za studenec milostij: prav tako nam bo podelil luč nebeške slave, vsled katere ga bomo gledali kot studenec izveličanja in večnega življenja. Toda ne bomo gledali od daleč, moj Teotim! tega studenca, kakor sedaj s pomočjo vere, ampak gledali ga bomo z lučjo slave, vtopljeni in zamaknjeni vanj.

Plinij pripoveduje, da vzamejo potapljavci, ki se potopé v morje, da poiščejo biserov, olja v usta. To olje se razlije, in potem vidijo bolj čisto v vodi, v kateri plavajo. Moj Teotim! Ako bo srečna duša potopljena v morje božjega bistva, vлил bo Bog sveto luč slave v njeno spoznanje, in gledala bo vsled tega v ta prepad *nepristopne luči*.¹⁾ Zakaj le s pomočjo svetlosti nebeške slave moremo gledati svetlost božjo.

Človeški mi otroci pribežimo,
Da s senco Svojih nas perot zakrivaš,
Pojiš z radosti Svoje nas potokom
In z blagoslovom vélikim zalivaš.
Saj le pri Tebi je izvor življenja
In v luči Tvoji luč je razsvetljenja.

XV. Poglavje.

V združenju izveličanih duhov z Bogom razločujemo več stopinj.

Ta luč slave, moj Teotim, je mera, s katero moremo meriti večno slavo, in čim več ali manj dosežemo tega svetniškega bleska, tem bolj ali manj jasno, zato tudi bolj ali manj srečni bomo gledali Boga od obličja do obličja. V različnosti spoznavanja božjega namreč je tudi različnost izveličanja, to je: čim jasneje spoznavamo Boga, tem večje je naše izveličanje. Sicer je res, da gledajo vsi nebeščani Boga: toda nobeden izmed njih in tudi vsi skupno ne gledajo in nikakor ne morejo spoznati Boga v vsem njegovem neizmernem veličastvu. Ne, moj Teotim, zakaj Bog je jedin in narazdeljiv Bog; ne moremo ga videti, če ne gledamo vsega. Ker je pa večen, brez mej, brez cilja in konca v vsaki svoji popolnosti, ni bitja razven njega samega, ki bi ga moglo umeti in premeriti njegovo neskončno dobroto.

Ustvarjeno luč solnčno, ki je omejena in končna, vidijo vsi, ki jo gledajo. Vendar je ne vidi niti posameznik, niti vsi skupaj v vsem njenem obsegu. In tako je skoro z vsemi našimi čuti, popolnoma ne dosežejo svojega predmeta.

Izmed množice ljudij, poslušajočih kako lepo glasbo, ne poslušajo nekateri s takim veseljem kakor drugi, čeprav slišijo jedno in isto glasbo kakor oni. Slišijo bolj ali manj popolno,

¹⁾ I. Tim. 6, 6.

kakor imajo namreč bolj ali manj tanek posluh. Mana je bila sicer za vsakega okusna, kdorkoli jo je jedel: vendar je bil ta okus različen, kakor jo je namreč kdo bolj ali manj pozelel. In vendar je ni nihče použil z vsem njenim okusom, ker je bil njen okus mnogo različnejši nego okus vseh Izraelcev.

Tudi mi, moj Teotim, bomo v nebesih gledali in uživali Boga; toda nikdo izmed izveličanih ga ne bo gledal in užival popolnoma. Ta neskončna dobrotà bo imela vedno več sladkosti, kakor je bodo mogli uživati na veke angeli in svetniki. In ko bomo nasitili svojo dušo s spoznanjem Boga, tedaj bo neskončno srečna, spoznavša, da je pred njo še celo brezmejno morje sladkosti, katerega ne bo mogla nikdar izpiti. Tako plavajo ribe v neizmernem prostoru oceana, vendar ni videla še nobena posamezna izmed njih in tudi ne vse skupaj vseh krajev, tudi niso močile svojih plavut v vseh vodah morskih. Isto tako se gibljejo po prosti volji tice po neizmernem zračnem prostoru pod nebom, vendar ni še nikdar nobena izmed njih in tudi ne vse skupaj preletele kdaj vsega prostora. — O, moj Teotim, tako bodo plavale naše duše s svojimi željami v brezkončnem oceanu in v zraku božjega bitja. In vedno se bodo veselile, ko bodo videle, da je ta zrak brezmejen, to morje neskončno, tako, da ga s svojimi perutmi in plavutami ne bodo mogle nikdar premeriti. Kako bodo srečne, vidé, da ne morejo božjega bitja nikdar vsega užiti, če še toliko pomnožijo in povišajo svoje uživanje!

Dvojno je torej čudenje izveličanih duhov. Prvo jih prevzame vsled neskončne lepote, v katero so zatopljeni; drugo zaradi tiste neskončne lepote, katere oni umeti in doseči ne morejo. O Bog, kako čudovito je to, kar gledajo in, o Bog, koliko čudovitejši je ono, česar ne gledajo! Vendar, moj Teotim, jih nasičuje in neizrekljivo osrečuje tudi ta lepota, katero *morejo* umeti, ker je neskončna. In ker spoznajo, da ne morejo in nikdar ne bodo mogli doseči vse lepote, izpremeni se jim to spoznanje v občudovanje one lepote, iz katerega jim izvira nov studenec sreče, kazoč jim, da taka neskončna lepota more spoznati le sama sebe. V tem namreč je obstoj božjega bitja te lepote in lepota tega božjega bitja.

Četrta knjiga.

O pojemanju in koncu ljubezni.

I. Poglavje.

Dokler živimo na zemlji, zmerom lahko izgubimo ljubezen božjo.

Ta premišljevanja niso izbrana za one velike in srečne duše, katere je Bog izvolil s prav posebno milostjo ter jih tako potrdil v svoji ljubezni, da se jim ni nič več bati, da bi jo kdaj izgubile. Marveč tu govorim ostalim umrljivim ljudem, do katerih se obrača sv. Duh, opominjajoč jih: *Kdor meni, da stoji, naj gleda, da ne pade.*¹⁾ *Drži, kar imaš.*²⁾ *Zato, bratje, prisadevajte si bolj in bolj, da s dobrimi deli sagotovite svoj poklic in svoje izvoljenje.*³⁾ Zato jih isti sveti Duh uči takó-le moliti: *Ne savorši me izpred svojega obličja in ne odjemlji mi svojega svetega Duha.*⁴⁾ *In nas ne vpelji v izkušnjava*⁵⁾, da delajo za svoje izveličanje s svetim strahom in s svetim trepetom, vedoči, da nikakor niso trdnejši in bolj neomahljivi za ohranitev ljubezni božje, kakor prvi angel s svojim spremstvom in Judež, kateri vsi so jo dobili, a izgubili, in izgubivši jo same sebe pogubili na veke; in da niso trdnejši od Salomona, ki je pa tudi ljubezen božjo zapustil, in sedaj nihče ne ve, kako je z njegovim izveličanjem; in da niso trdnejši od Adama in Eve ter sv. Petra, ki so bili otroci izveličanja, pa so vendar za nekaj časa bili odpadli od ljubezni božje, brez katere ni izveličanja. Za Boga, Teotim, kdo je še vendar zagotovljen, da bo ohranil sveto ljubezen na tem vihnem morju življenja, ko se jih je toliko, tako izvrstnih in svetih oseb, na zemlji in v nebesih, potopilo?

¹⁾ I. Kor. 10, 12. — ²⁾ Skr. raz. 3, 11. — ³⁾ II. Petr. 1, 10. — ⁴⁾ Ps. 50, 13. — ⁵⁾ Mat. 5, 13.

Toda, o večni Bog, kako je mogoče, porečete, da bi duša, ki ima ljubezen božjo, mogla jo kdaj izgubiti? Zakaj, kjer je ljubezen, tam se ona ustavlja grehu. Pa kako vendar more greh priti v dušo? Saj je vendar ljubezen *močna kakor smrt*¹⁾, neizprosljiva kakor grob. Kako morejo sile smrti in groba t. j. grehi premagati ljubezen, ki gotovo ni manj močna, gledé na pomoč božjo pa in pravico jih daleč presega? Pa kako je vendar mogoče, da bi razumna duša, ki je jedenkrat okusila tako veliko sladkost kakor je sladkost ljubezni božje, mogla kdaj zadovoljno srkati grenke vode žaljenja božjega? Otroci, otročji kakor so, se branijo grenkega pelina, ker so navajeni na sladko hrano mleka in medú, ter jokajo, da omedlevajo, ako se jim ponuja grenka pijača. Kako torej, o resnični Bog! more duša jedenkrat združena z neskončno dobrotljivim stvarnikom, kako ga more zapustiti ter iti za ničemurnostjo stvari! Dragi Teotim, *nebesa sama strmé in njih vrata žalujejo*²⁾ in angeli mirú ne morejo razumeti tolike lahkomiselnosti človeškega srca, ki zapušča tako ljubezni vredno dobroto ter se obeša na tako malovredne reči. Toda, ali si že videl kdaj ono čudo, katero vsakdo pozná, a malokateri razume? Kadar nastaviš poln sod, vino ne bode teklo iz njega, ako sod ne dobi zraka tudi od zgoraj; to pa ne velja o sodih, kateri so že nekoliko izpraznjeni, zakaj njim izteče vino takoj, ko jih odpreš. Tako je tudi z našimi dušami: Četudi imajo v tem življenju obilo ljubezni božje, vendar niso nikoli ž njo tako napolnjene, da ne bi mogla ta ljubezen vsled izkušnjave izginiti. Toda tam gori v nebesih, ko bode sladkost in lepota božja napolnjevala ves naš razum, in bode njegova dobrota nasičevala vso našo voljo, tako, da bode naša duša polna njegove ljubezni, ne bode noben predmet, četudi bi nam segel do srca, izvabil iz duše niti jedne same kapljice dragocene tekočine ljubezni božje. Da govorim v prejšnji prisposobi: gori ni nikakor mogoče je vzeti, to je, naš razum preslepiti, kajti razum bo neizpremenljiv v gledanju in v posesti najvišje resnice.

Če se vino pretoči in loči od svojih drožij, potem se lahko obvaruje, da se ne skali in pokazi; dokler je pa na drožjih, tako

¹⁾ Vis. pes. 8, 6. — ²⁾ Jerem. 7, 12.

dolgo je vedno v nevarnosti. Taisto se zgodi z nami. Dokler smo še na tem svetu, so naša srca takorekoč na drožjih in gošči različnih mislij, slabostij in težav; zato se lahko zgodi, da se naša ljubezen skali in izpremeni. V nebesih pa, kjer bomo pri oni gostiji, katero nam opisuje Izaija ¹⁾, dobili piti čisto vino brez drožij, ne bomo podvrženi nobeni izpremambi; tam bomo pa neločljivo zjedinjeni v ljubezni z našim največjim bogastvom. Tukaj doli v mračni jutranji zarji se moramo bati, da nas mesto ženina sreča kdo drugi in nas premoti in preslepi: kadar ga pa najdemo tam gori, kjer počiva v polni svetlobi svoje slave, takrat ne bo več nobenega preslepenja; kajti tam se blišči njegova jasnost tako svetlo, in njegova prijaznost nas bo z njegovo dobrotljivostjo tako privezala, da se ne bomo mogli odtrgati.

Podobni smo korali, ki raste v svetovnem morju, kraju svojega izvora, kot bledezeleno, malo, slabotno in upogljivo drevesce, ki se pa iz dna morja, naročja svoje matere, dvigne in postane trdno, neupogljivo in skoraj okamení. Dokler namreč stanujemo v morju tega sveta, na katerem smo bili rojeni, smo podvrženi različnim izpremembam in se lahko nagnemo na levo in desno, po navdihnjenju k sveti, v izkušnjavah pa k zemeljski ljubezni. Kadar se dvignemo s tega sveta in se izpremeni blede zelen naših plašnih nád v živoplamtečo rudečino zagotovljenega užitka, potem ne bomo več izpremenljivi, zakaj ostali bomo vedno stanovitni v večni ljubezni.

Nemogoče je Boga gledati in ga ne ljubiti. Tukaj doli pa, kjer ga ne vidimo, ampak ga samo skozi špranje svete vere prav malo spoznavamo kakor v ogledalu —, tukaj je naše spoznanje premajhno, da se ne bi dalo preslepiti od drugih stvari in zapeljivostij, ki se v temi, ki spremlja našo vero, tiho kakor lisice priplazijo in pokončajo naš cvetoči vinograd. Ljubi Teotim, sploh kadar je ljubezen v nas, takrat je naša prosta volja oblečena v ženitvanjsko obleko in lahko vedno v nji ostane, ako dobro hoče in tudi stori; prav tako jo pa tudi lahko, če hoče, sleče in greši.

¹⁾ Iz. 25, 6.

II. Poglavje.

O pojemanju svete ljubezni v duši.

Pogosto se zgodi, da dušo žalost in telesno trpljenje tako stiska, da celo popolnoma zapusti posamezne telesne ude, kateri so potem neobčutljivi in negibljivi; toda srca nikoli ne zapusti in ostane vedno cela do zadnjega trenutka življenja. Tako tudi ljubezen v duši pogosto tako oslabi in se tako utruji, da se skoro v nobenem delu več ne kaže; vendar še prebiva v najskrivnejšem kotičku naše duše; to se zgodi, ako je v množici odpustljivih grehov tako skrita, kakor da bi bila v pepelu, in se njena luč zaduši, čeprav še ne ugasne in zamrje. Kakor namreč po besedah starih naravoslovcev demant, če ga postavimo k magnetu, magnetu odtegne moč in mu ne dá pritezati železa, vendar mu pa moči ne vzame popolnoma in magnet dobi zopet svojo polno moč, če demant oddaljimo; tako tudi odpustljivi greh ljubezni nikakor ne vzame moči, pač pa jo nekoliko oslabi in ji vzame delavno moč in vpliva tako, da ostane ljubezen brez koristi in sadú.

Gotovo pa ni niti odpustljivi greh, niti nagnjenje h grehu s pravim namenom ljubezni v nasprotju, namreč Boga ljubiti pred vsemi stvarmi. Zakaj pri tem grehu ljubimo pač brez pameti, ne pa zoper pamet. Stvari ljubimo preveč in več, kakor se spodobi stvári, in jo vedno bolj cenimo nego Stvarnika; zato skrbimo za posvetno bolj, kakor se spodobi; vendar nebeških stvari ne popustimo popolnoma. Sploh nas ta vrsta greha ohrani na potu ljubezni in nas ne oddalji od nje. Ker torej odpustljivi greh ni popolnoma nasproten ljubezni, zato je ne razdene popolnoma in tudi deloma ne.

Gospod je dal škofu iz Efeza povedati¹⁾, da je on zapustil svojo prejšnjo ljubezen. Rekel mu pa ni, da je brez ljubezni, ampak da njegova ljubezen ni več tako velika, to je, ne več tako nagla, goreča, cvetoča in plodovita, kakor je bila iz prva. Tako rečemo o človeku, ki je bil prej prijazen, vesel in dobre volje, sedaj pa otožen, neprijazen in tih, da ni več oni, ki je bil prej. S tem pa ne rečemo, da je po duši in telesu, ampak samo po dejanju in zunanosti drugačen.

¹⁾ Skr. raz. 2, 4.

Prav tako je rekel naš Odrešenik, da se bo v poslednjem času *ohladiła ljubezen mnogih ljudi*.¹⁾ Tako delavna in pogumna zato ne bo, ker bo velika bojazen in stiska plašila njih srce. Res je, da *pošelenje, kadar spočne, rodi greh*²⁾; vendar ta greh, čeprav je greh, ne rodi vselej dušne smrti; rodi jo samo takrat, kadar je hudo popolnoma storjeno. Tako nekako govori sveti Jakop in tako jasno loči odpustljivi in smrtni greh, da ne morem razumeti, kako so mogli biti v tem stoletju nekateri tako predrzni, da so to tajili.

Vendar zato odpustljivi greh ni nič manj pregrešen; zaradi tega pa tudi ne ugaja ljubezni, ne kot nekaj popolnoma nasprotnega, pač pa kot nekaj, ki nasprotuje njenemu namenu, temu namreč: vsa svoja dela opravljati za Boga. Odpustljivi greh jo poškode, ker ona del, ki jih v njem storimo, seveda ne opravlja Bogu nasprotno, ampak brez Boga in zoper božjo voljo. O drevesu, ki je hudo prizadeto od viharja, pravimo, da mu ni nič več ostalo, čeprav je, dasiravno brez sadú, vendar še celo. Prav tako rečemo tudi o naši ljubezni, ako je od nagnjenja k odpustljivim grehom veliko trpela, da je oslabljená in poškodovana, ne da bi je zaradi tega nič več ne bilo v duši, ampak, ker je brez delavnosti, to je brez sadú.

Stari modrijani so zaradi nagnjenja k velikim grehom z resnico tako krivično postopali, da niso Boga, dasiravno so ga spoznali, po tem spoznanju častili kot Boga; vendar ono pregrešno nagnjenje ni ugasnilo naravne luči razuma; delovalo je pa, da je luč svetila brez koristi. Istotako nagnjenje k majhnemu grehu ljubezni ne vzame; vendar jo drži takorekoč v sužnjosti, zvezano na rokah in nogah in ovira njeno prostost in delavnost.

To nagnjenje, ki nas preveč veže na posvetno posest, ovira duševno občevanje med Bogom in med nami, ljubezen nas pa k njemu vspodbuja. Zato nas pregrešno nagnjenje pripravi ob vso notranjo pomoč in vse milosti, ki so takorekoč življenje naše duše. Če milosti ni, potem duša nekako oslabi in tudi umrje, če se ji ne pomaga. Sploh pa ljubezen, ker je delavna lastnost, ne more dolgo ostati nedelavna. Ljubezen vedno

¹⁾ Mat. 24, 12. — ²⁾ Jak. 1, 15.

sili srce, s katerim je zaročena, da se stori rodovitno z dobrimi deli, ker sicer razpade.

V tem minljivem življenju nas skoro vedno obdajejo izkušnje. One nizkim, lenim, zunanjim slastem udane duše, ki niso vajene boja z duševnim orožjem, ohranijo kaj redko ljubezen, in se dajo navadno zapeljati v smrten greh, posebno, ker se duša z malim grehom pripravlja na smrtnega. Tako je nosil oni starec, ki je imel navado vedno isto tele nositi, to tele tudi potem, ko je zrastle v velikega vola, ker so se njegove moči polagoma tako navadile, da ni čutil rasti tako velikega bremena. Kdor je nagnjen k igri, igra izprva za malenkost, potem zastavi vedno več: goldinarje, zlate, konje in nazadnje vse svoje premoženje. Kdor se uda majhni jezi, začne nazadnje celo besneti in divjati; kdor rad v šali laže, ta je v veliki nevarnosti, da bo tudi opravljal.

Naposled, ljubi Teotim, pravimo o onih, ki so slabotne narave, da visi njih življenje na nit, ali pa, da nimajo nič življenja; ker o tem, kar ne more trajati dolgo, mislimo, da je že jenjalo. Isto velja o onih plašljivih dušah, ki se udajo slastem in minljivim rečem. Pač lahko rečemo o njih, da nimajo ljubezni, ker jo prav lahko izgubé, dasi jih še ni zapustila.

III. P o g l a v j e.

Kako opustimo ljubezen do Boga, ako ljubimo posvetne reči.

Sedaj hočem opisati veliko nesrečo naše duše, ako zapusti Boga. Boga ne ljubimo neprenehoma, ker ljubezen je v tem minljivem življenju neko notranje stanje, neka zmožnost. Modrijani pa pravijo, da zmožnost deluje tako kakor mi hočemo, nikoli pa ne tako, da bi bilo zoper našo voljo.

Če pa mi svojo ljubezen zanemarjamo, to je, če ne vadiamo duše v sveti ljubezni, ampak ji dovolimo, da se peča z drugimi stvarmi ali pa miruje: potem, o Teotim, lahko zaidemo na napačna pota in pademo v izkušnjo. Čeprav je takrat ljubezen v naši duši in dela, kar je njena dolžnost, to je, da nas brani v izkušnjah: vendar nas ne sili in ne pomaga k zmagi, ako sami nečemo pomagati, kakor je to pri vsaki

zmožnosti. Ker nam ljubezen ne vzame prostosti, zato se zgodi, da nam zapeljivost pregrešnega predmeta pride globoko v srce, in da se s prevelikim zanimanjem nanj navežemo. Ako to grešno zanimanje raste, potem se težko odtrgamo od njega in kakor trnje, o katerem govori naš Izveličar ¹⁾, nam nazadnje zaduši seme milosti in nebeške ljubezni.

Tako se je zgodilo naši prvi materi Evi. ²⁾ Njen padec se je namreč začel s tem, da se je z nekakim veseljem pogovarjala s kačo; potem ji je ugajala obljuba, da bo prišla do večjega spoznanja, in bil ji je vseč prepovedani sad, katerega je gledala. Ker je pa to ugajanje pomnoževalo veselje, in veselje gojilo ugajanje, zato je bila Eva tako zapeljana, da je privolila in storila oni nesrečni greh in potem zapeljala še moža.

Včasih vidimo golobe, da posnemajo pave in v zraku krožijo s svojimi perutmi, potem pa zopet malo poleté in se čudijo svojemu lepemu perju. Ta trenutek porabijo prežeči sokoli in jastrebi, ki prileté kakor blisek in jih pograbijo; tega bi pa ne mogli storiti, ako bi leteli golobje naravnost, ker lože leté kakor tice roparice. O Teotim, ne zagledajmo se v prazne posvetne slasti in v všečnost svojega samoljubja, ampak letimo naravnost, kamor nas pelje prava ljubezen; potem nas ne bodo nikoli zapeljale zapeljivosti in izkušnjave! Ker pa radi prevelikega samoljubja, kakor zapeljani golobje, samo na-se gledamo in svojo dušo razveseljujemo s posvetnostmi, zaidemo v kremplje sovražnikov, ki nas ujamejo in kot plen odnesejo.

Bog pripusti izkušnjave, da se izkaže moč naše ljubezni, da se utrdi v boju, da si pribori zmago in pride do veselja slave. Da pa imamo neko nagnjenje k izkušnji, temu je vzrok posebnost naše narave, ki tako ljubi dobro, da vse ljubi, kar se ji zdi dobro. Izkušnja pa ima v svoji zapeljivosti vedno nekaj na videz dobrega. Izkušnja nam kaže, kakor pravi sveto pismo ³⁾, kaj takega, kar je po mislih sveta častitljivo, tako nas zapelje k *napuhu šivljenja*; ali pa ima kaj takega, kar ugaja našim čutom, da vzbuja naše *poželenje mesa*; ali na-posled, kako koristno posvetno reč, da zapeljuje *poželenje naših očíj*.

¹⁾ Luk. 4, 7. — ²⁾ I. Mojz. 3. — ³⁾ I. Jan. 2, 16.

Ako bi se trdno držali vere, ki dobro loči, kaj je pravo bogastvo, po katerem naj hrepenimo, in katero je napačno in nič vredno, potem bi ona po svoji dolžnosti služila v dobro in zvesto stražo naše ljubezni in nas varovala hudega, ki se pod videzom dobrega bliža njenemu srcu, in hitro bi od tega odvrnila ljubezen. Ker pa naša vera navadno ali spi, ali pa premalo skrbi za ohranjenje naše ljubezni, zato nas pogosto ujame izkušnja in zapelje naše čute. Ker pa izkušnja nižji del naše duše premoti, zato se zgodi, da se višji del razuma umakne sili in izgubi ljubezen.

To je zgodovina upora, katerega je napravil nezvesti Absalom zoper svojega pobožnega očeta Davida.¹⁾ Zakaj vsi njegovi naklepi so bili na videz pošteti; ko so jih pa sprejeli zapeljani Izraelci, katerih razum in pamet sta takrat spala in bila zadušena, priganjal jih je s tako silo k upor, da so se res uprli in Davida prisilili, da je s svojimi najzvestejšimi prijatelji jokaje zapustil Jeruzalem. Jedina zvesta moža, ki ju je pustil v mestu, bila sta prerok Sadok in veliki duhovnik Abijatar.

Prav tako nam kaže, o Teotim, samoljubje, kadar vidi, da naša vera dremlje in ne čuje, prazno in navidezno bogastvo, zapelje naše čute, našo domišljijo in duševne moči, in s tako močjo pritiska na našo prosto voljo, da jo pridobi za upor proti Bogu in sveti ljubezni. In ljubezen se umakne, kakor drugi David, z vsem spremstvom, to je z vsemi darovi svetega Duha in z drugimi čednostimi, ki so neločljive spremljevalke ljubezni, če ne njene lastnosti in posebnosti. Potem pa ne ostane nobena posebna čednost v naši duši, razven preroka Sadoka, namreč vere, ki nam s svojo lučjo lahko pokaže večne reči, in Abijatarja, darú upanja, ki pa lahko oba tam prebivata v globoki žalosti, vendar v nas ohranita skrinjo zaveze, namreč lastnosti in pravice kristijana, ki smo jih dobili pri svetem krstu.

O Teotim, kako žalosten je pogled za angele mirú, ako vidijo, kako sveti Duh in njegova ljubezen beži iz naše duše! Gotovo bi, ako bi mogli jokati, pretakali bridke solze in z žalostnim glasom objokovali našo revo in peli žalostno pesem,

¹⁾ II. Kralj. 15.

ki jo je zapel prerok Jeremija ¹⁾, ko je ob času Zedekije na pragu podrtega templja sedé gledal razvaline jeruzalemske:

O kako samevaš mesto,
Nekdaj ljudstva šumen kraj!
Narodov gospo nezvesto —
Tožno vdovo gledam zdaj.

IV. Poglavje.

Sveta ljubezen ugasne hipoma.

Ljubezen božja, ki nas napeljuje k zaničevanju samega sebe, nas povzdigne v meščane nebeškega Jeruzalema; ljubezen do samega sebe, ki nas napeljuje k zaničevanju Boga, nas pa poniža v sužnjike peklenškega Babilona. Seveda pridemo samo počasi in polagoma do zaničevanja Boga; ko pa pridemo do njega, loči se takoj od nas ljubezen, ali (da govorim bolj odločno), ugasne popolnoma. Tako je, Teotim: zakaj v zaničevanju Boga je smrtni greh, in jeden sam smrtni greh prežene ljubezen iz duše; zakaj greh pretrga vez njenega združenja z Bogom, ki je v pokorščini do njega in v udanosti v njegovo voljo.

Vsaka rana, ki razdeli srce, vzame mu življenje. Ljubezen je srce duše in duša srca; ona torej ne more biti ločena, ne da bi umrla: kakor biseri, ki nastanejo iz podnebne rose — kakor pravijo — takoj razpadejo, ako kane nanje samo jedna kapljica grenke morske vode. Ne polagoma, ampak hipoma zapusti duša naše telo, in to takrat, kadar je bolezen tako velika, da ne more več v njem ostati. In tedaj, ko je naše srce tako razrušeno od strastij, da ljubezen ne more več notri ostati, zapusti ga in se od njega loči; ker ljubezen je tako imenitna, da neha duša živeti, ako se ona umakne.

Spretnosti, ki jih dosežemo s samimi človeškimi deli, ne dadó se uničiti z enim samim delom, ki jim je nasprotno. Nihče ne trdi, da je kdo nezmeren, ker se je jedenkrat z nezmernostjo pregrešil; tudi ne, da je slikar slab mojster, ker se mu je samo jedna podoba ponesrečila. Kakor pa dobimo tako spretnost z več takimi deli in z vtiski, ki jih zapusté,

¹⁾ Žal. pes. 1, 1.

tako jih tudi izgubimo polagoma, ako za dalj časa prenehamo kaj takega delati, ali delamo celo vrsto nasprotnih del. Toda ljubezen, o Teotim, ki jo sv. Duh vlije v kako dušo, kadar se v njej združijo lastnosti, potrebne za sprejem tega nebeškega daru, izgubimo res v istem trenutku, v katerem obrnemo svojo voljo od pokorščine do Boga in privolimo v upor in nezvestobo, h kateri nas zapeljuje izkušnja.

Seveda raste ljubezen in se povečuje od stopinje do stopinje, od popolnosti do popolnosti, kakor ji dajemo prostor s svojimi dobrimi deli in s prejemanjem sv. zakramentov. Nikoli se pa ne zmanjšuje tako, da bi njena popolnost pojemala počasi, zakaj niti najmanjšega dela od nje ne moremo izgubiti, da je ne bi izgubili popolnoma. Podobna je nekemu mojsterskemu delu Fidije, katero so stari tako zelo hvalili. Kakor pripovedujejo, napravil je ta slavní podobar v Atenah kip Minerve, ki je bil iz same slonove kosti in šestindvajset vatlov visok. V ščit Minervin je vrezal boje gigantov in amazonk in s tem tako umetno vpodobil svoj obraz, da se ni smel odvzeti niti najmanjši del tega obraza, ne da bi razpadel cel kip, kakor nam pripoveduje Aristotel. Najbrže je bil sestavljen celi kip iz posameznih delov, ki so bili v umetnikovi podobi tako združeni, da je vsa razpadla, ako se je razdrla njih skladnost.

Glej, ljubi Teotim, za ohranitev ljubezni je potrebno, da božjo voljo izpolnjujemo pred vsemi drugimi rečmi. Volja božja je za nas podoba, na kateri ne moremo ničesar premeniti, če hočemo, da ne razpade cel kip — božja ljubezen.

Vedna misel na Boga je najljubše dete ljubezni. Egipčanka Hagara ni imela toliko poguma, da bi ostala pri svojem sinu, ko ga je videla v smrtni nevarnosti, ampak rekla je: *Ne bom gledala sina umirajočega.*¹⁾

Iz tega dogodka si lahko razlagamo, da ljubezen, hči božjega usmiljenja in dobrotljivosti, ne more gledati kako umira njeno dete to je, sklep: Boga nikoli ne razžaliti, ampak prej sama umrje. Z jedno besedo, ljubi Teotim, duša izgubi

¹⁾ I. Mojz. 21, 16.

svojo bliščobo, svoje prednosti in svojo lepoto v istem trenutku, ko smrtno greši; zakaj prerok Ezechijel ¹⁾ pravi: *Duša, katere greši, bo umrla.*

V. Poglavje.

Volja je jedini vzrok pomanjkanja in otrpnevanja ljubezni.

Kakor bi bila brezbožna nesramnost, ako bi hoteli pridevati moči svoje volje dela svete ljubezni, katera dela v nas in z nami le sveti Duh, prav tako bi bila nesramna brezbožnost, ako bi pridevali pomanjkanje ljubezni, katera se kaže v nehvaležnem človeku, pomanjkanju nebeške milosti in pomoči. Glasno nam kliče sv. Duh, ²⁾ da prihaja *naša poguba od nas samih*, da je Izveličar *prinesel ogenj* ³⁾ svete ljubezni in da ne hrepeni po ničemer bolj, kakor da *ušge* naša srca. Dalje pravi ⁴⁾, da je *pripravljeno rešenje pred očmi vseh narodov, luč v rassvetljenje nevernikov in v slavo Izraela; da* ⁵⁾ *ni nikakor božja volja, da se človek pogubi; ampak da* ⁶⁾ *vsi spoznajo resnico, da se vsi izveličajo.* Zakaj njihov Izveličar je prišel na svet zato da, *vsi postanejo otroci božji.* ⁷⁾ In jasno pravi Modri ⁸⁾: *Ne govóri: to je v božji moči!*

Prav tako zatrjuje sveti cerkveni zbor tridenški, razsvetljen od sv. Duha, vsem otrokom sv. cerkve, da onim nikoli ne poide milost božja, kateri vse storé, da izprosijo božjo pomoč. Zakaj Bog ne zapusti nikdar onih, katere je očistil, ako ga oni sami prej ne zapusté.

Z jedno besedo, moj Teotim: naš Izveličar je *luč, ki rassvetljuje vsakega človeka, ki pride na ta svet.* ⁹⁾ Da ti vse to bolj natanko razložim, povem ti to-le priliko.

Nekega poletnega dné o poldne, ko je bilo prav soparno, vleže se več popotnikov v senco nekega drevesa in zaspi. V tem ko trudni v hladni senci spé, gre solnce vedno više in pošilja svoje žarke na njihove oči. In ti žarki jih zadenejo kakor majhni bliski in jih vzbudé s prijazno silo. Nekateri se

¹⁾ Ezech. 18, 4. — ²⁾ Oz. 13, 9. — ³⁾ Luk. 12, 49. — ⁴⁾ Luk. 2, 30—32. — ⁵⁾ II. Pet. 3, 9. — ⁶⁾ I. Tim. 2, 4. — ⁷⁾ Gal. 4, 5. — ⁸⁾ Sir. 15, 11. — ⁹⁾ Jan. 1, 9.

vzbudé, vstanejo, vzamejo palice v roke, potujejo dalje in srečno pridejo do prenočišča. Ostalim pa ni všeč vstati; obrnejo solncu hrbet, pokrijejo svojo glavo čez oči s klobuki in ležé celi dan pozno do noči. Sedaj tudi ti hočejo priti do prenočišča. Pa glej je nesreče! izgubé se v gozdu med volkovi, divjimi prešiči in drugimi zverinami.

Povej mi, prosim te, ljubi moj Teotim! ali se nimajo oni, ki so srečno prišli do prenočišča, zahvaliti za to srečo solncu, ali da se po kristijansko izrazim, Stvarniku solnca? Seveda; zakaj sami niso mislili vstati, ko je bil čas; solnce jih je vzbudilo in jih opomnilo s svojimi žarki in s prijazno vročino. Oni se pač niso ustavljali solncu, toda mnogo jim je solnce pripomoglo, da se mu niso ustavljali. Prijazno je razlivalo svojo luč čez-nje in odprlo je z gorkoto in ljubeznijo njihove oči in jih je prisililo gledati svetlobo.

Ali ne bi bili smeli oni nesrečni izgubljeni po pravici klicati v gozd: Kaj neki smo zagrešili pri solncu? Zakaj nam ni pokazalo svoje luči, kakor našim tovarišem, da bi bili tudi mi prišli do prenočišča in nam ne bi bilo treba tavati po tej temi? Kdo se ne bi tukaj postavil na stran solnca ali prav za prav na stran Boga, moj ljubi Teotim? Kdo ne bi tem nesrečnežem zaklical: Kaj govorite, nesrečneži! Ali je moglo solnce za vas več storiti, kakor je storilo? Ali niso bile njegove dobrote jednake za vse, ki ste spali? Vse vas je obsevalo z jednako lučjo in z enakimi žarki in vas ogrevalo s taisto gorkoto. Vi nesrečneži ste gledali, kako so se vzdignili vaši tovariši, prijeli za palico in šli dalje: vendar ste obrnili solncu hrbet, niste hoteli porabiti njegove svetlobe in se niste dali premagati njegovi gorkoti.

Lahko uganeš, moj Teotim, kam meri ta prilika. Vsi ljudje so popotniki v tem umrljivem življenju. Skoro vsi smo brez dela zaspali. In dovoljno, da, bogato nas obseva solnce pravice z žarki navdihovanja, z blagoslovom svoje milosti ogreva naša srca in vsakega vabi s svojo ljubeznijo. Toda vendar, kako malo se jih udá temu vabljenju, in še med temi jih tako malo sledi njenemu klicu! Res, lahko se veselé oni, ki sledé temu klicu in se pokoré navdihovanju. Zadosten vzrok imajo veseliti se, toda ne smejo se hvaliti. Veselé naj se, ker

uživajo tako dobroto, toda hvaliti se ne smejo, ker so to prejeli le od božje ljubezni, ki jim prepusti korist svoje dobrote popolnoma in si pridrži le njeno slavo.

Oni pa, ki spé v grešnem spanju, imajo vsekako velik vzrok vzdihovati, jokati in trpeti; zakaj oni tičé v največji nesreči, kar jih je. Toda le sami nad seboj smejo tožiti in žalovati, da so zametovali luč, da, se celó zoper njo uprli, ker so zametovali njena vabljenja in se ustavljali njenim navdihovanjem. Njihovi hudobiji torej se spodobi večno prokletstvo in sramota, ker so sami krivi svoje pogube, sami orodje svojega pogubljenja.

Sv. Frančišek Ksaverij, apostol indijski, je odgovoril Japoncem, ki so se pri njem pritoževali, da je Bog, ki je toliko skrbel za druge narode, na njihove prednike pozabil in jim ni razodel svojega spoznanja, vsled česar so bili pahnjeni v pogubo. „Naravna božja postava“, rekel je božji mož, „je vtisnjena v dušo vseh ljudij. Ko bi jo bili vaši predniki slušali, gotovo bi jih bila razsvetlila nebeška luč; ker pa niso slušali te postave, zaslužili so svojo pogubo.“ Resnično apostolski je odgovor apostolskega moža in se sklada do cela z vzrokom, katerega je navêl veliki svetovni apostol ¹⁾ o poginu nevernikov v starem veku. Ti se po njegovem izreku *ne morejo nikakor opravičiti*, ker so *spoznali dobro*, a *sledili hudemu*. Kajti to je, kar razlaga v prvem poglavji svojega pisma do Rimljanov. Gorje torej, gorje in še gorje onim, ki ne spoznajo, da izhaja njihovo gorje iz njihove hudobije!

VI. Poglavje.

Boga imamo zahvaliti za vso ljubezen, s katero ga ljubimo.

Ljubezen ljudij do Boga ima svoj začetek, svoj napredek in konec v večni božji ljubezni do ljudij. Tega nas uči splošna misel sv. cerkve, naše matere. Ta zahteva od nas iskreno, da spoznamo, da pridejo naše izveličanje in tudi pripomočki, da je dosežemo, jedino le iz usmiljenja Izveličarjevega, in sicer zato, da se le njemu na zemlji in v nebesih glasi hvala in slava.

¹⁾ Rim. 1, 20.

Kaj imaš, česar ne bi bil prejel? kliče veliki svetovni apostol¹⁾, ko govori o darovih znanosti, zgovornosti in o drugih lastnostih dušnih pastirjev; — *ako si pa prejel, zakaj se hvališ, kakor da ne bi bil prejel?* Resnično, vse smo prejeli od Boga, pred vsem pa smo prejeli od njega nadnaravne milosti svete ljubezni. Ako smo jih torej prejeli, zakaj bi se neki z njimi ponašali?

Ako bi se kdo hotel s tem hvaliti, da je nekoliko napredoval v božji ljubezni, rekli bi mu: Slabi in prevzetni človek! nisi li ležal nezaveden v svojem grehu, brez življenja in moči, da bi vstal (kakor ona kneginja v naši primeri²⁾), ko ti je Bog prišel na pomoč v svoji neskončni dobrotljivosti in zaklical glasno: *Odpri usta* (svojega srca) *in napolnil jih bom!*³⁾

Ali se ni dotaknil sam s svojimi prsti tvojih ustnic, ali ni razklenil tvojih trdo zaprtih zob in vlil v tvoje srce balzama svetega navdihnjenja? Prejel si je. In ko se ti je vrnila zavest, krepčal je z mnogoterimi nagibi in pomočki tvojega duha, dokler ni vlil vanj svoje ljubezni kot poživljajočo moč in popolno zdravje.

Povej mi torej, prevzetni grešnik: kaj si storil v tem, s čimer bi se mogel ponašati? Privolil si, to vem. Prosto je nagib tvoje volje sledil nagibu nebeške milosti. Kaj drugega je neki to, kakor da si prejel božji učinek, ne da bi se ustavljal? In kaj je tukaj, česar bi ne bil prejel? Da, slepi bedak! celo to, da si prejel, si prejel, in vendar se s tem ponašaš; tudi privoljenje si prejel, s katerim se hvališ. Povej, da moraš priznati, da bi ne bil nikdar spoznal božje dobrote in se nikdar ne bi bil udal njegovi ljubezni, ako bi te Bog ne bil prehitel! Resnično, niti jedne pobožne misli ne bi bil imel o njem. Njegovo opominjevanje je dalo tvojemu nagibu življenje. In ako ne bi bila njegova darežljivost s svojo ljubeznijo tvoje prostosti vzbudila, vzpodbodla in poživila, nikakor bi ti ne bila ta prostost koristila v izveličanje. Res je, pomagal si navdihnjenju s privoljenjem. Ako ti je pa neznano, vedi: tvoje sodelovanje je izhajalo iz učinka milosti in ob jednom iz tvoje

¹⁾ I. Kor. 4, 7. — ²⁾ Knj. 3. pogl. 4. — ³⁾ Ps. 80, 2.

volje. Vendar pa ne bi bil mogel in hotel sodelovati, ako bi te ne bila prehitela milost in napolnila s svojim delovanjem tvojega srca.

Povej mi nadalje, bojazljivi hlapec greha: Ali ni nepremišljeno, da si prilastuješ del slave, ki izhaja iz tvojega izpreobrnjenja, ker nisi zavrnil navdihovanja? Prav tako si domišljajo roparji in trinogi, da podaré življenje onim, katerih ne usmrte. Presilna brezbožnost je misliti, da si dal božjemu navdihnjenju sveto moč in živo delavnost, ker ga nisi zatrl z ustavljanjem. Uspeh navdihovanja seveda lahko oviramo, toda ne moremo navdihovanju sami dati uspeha. Zakaj vsa moč in čednost izvira iz božje dobrote, iz njegovega studenca, ne pa iz človeške volje, v katero se izliva.

Opazujmo ono kneginjo v naši primeri! Ali ne bi bilo strahovito, ako bi se hvalila, da je ona dala krepčalnim zdravilom in drugim pomočkom njihove moči in lastnosti? Ali ako bi trdila, da bi se bila sama ozdravila, ker je manjkalo močij onim zdravilom, katere ji je kralj lastnoročno vlil v usta, ko je bila že na pol mrtva in nezavestna, ako bi jih ne bila zaužila?

Seveda, nehvaležnica! bi ji odgovorili, si se mogla ustavljati in zdravil ne zaužiti, celo izpljuniti si jih mogla, ko si jih imela v ustih. Toda zaradi tega jim nisi podarila moči in uspeha, zakaj te so imela že vsled naravne lastnosti. Ti si samo privolila zaužiti jih in jih pustila delovati. In niti privolila bi ne bila, ako bi te ne bil kralj prej okrepčal in na to silil, da si jih vzela. Nikakor bi jih ne bila zaužila, ako bi ti ne bil pomagal in tvojih lastnih ust odprl s svojimi prsti in ti vlil krepilne pijače. Ali nisi torej neznosno nehvaležna, ako si hočeš prilastiti dobrote, za katere se zahvaljuješ na tako mnogo vrsten način svojemu soprogu?

Ona čudovita riba, ustavljač ali ščitoglav, katero so imenovali Grki echineis, ima sicer moč ustaviti ladijo, ki plava z razpetimi jadri po morju. Toda ne more narediti, da ladija jadra, vesla in se premika. Ovirati sicer more premikanje, vendar pa mu ga ne more dati. Prav tako more tudi naša prosta volja zadrževati in ovirati uspeh navdihovanja. In ako

ugoden veter nebeške milosti napne jadra našega duha, moremo odreči svoje privoljenje in zadrževati vpliv tega dobrotnega vetra. Ako pa naš duh jadra in ako je njegova vožnja srečna, vendar nismo mi provzročili, da veje veter navdihovanja, mi ne napnemo svojih jader in ne premikamo ladije svojega srca. Mi le dovolimo, da se veter upre v našo ladijo in da jo žene, ne da bi jo zadrževali z ustavljanjem svoje volje.

Navdihovanje torej vpliva izveličalno in ljubeznivo na našo prosto voljo in ji ne pokaže samo lepote dobrega, ampak jo tudi ogreva, ji pomaga, jo kreпча in vspodbuja, da se rado-voljno nagiba k dobremu in po njem hrepeni.

Nebo pripravlja pomladi sveže rosne kapljice in jih razprostira v pohlevnem dežju čez morsko gladino. Bisernice, katere odpró svoje hišice, sprejmejo te kapljice in jih izpremené v bisere. One bisernice pa, ki svojih hišic ne odpró, ne ovirajo dežja, da ne bi padal nanje, vendar pa ovirajo, da ne pada vanje.

Ali pa zato nebo ni poslalo na obe jednake rose? Zakaj je jedna naredila biser, druga pa ne? Nebo je bilo dovoljno darežljivo do one, ki ni napravila bisera; tudi ona bi ga bila mogla napraviti, toda ustavila se je delovanju dobrote s tem, da ni odprla svoje hišice. Ona pa, ki je sprejela biser in se oplodila z roso, nima pri tem nič, česar bi ne bila od neba sprejela, niti tega, da je odprla svojo hišico, ko je sprejela roso. Ker, ako bi ne bila čutila žarkov zarje, ki so jo tako ljubeznivo vabili, nikdar ne bi bila prišla na morsko površino in torej ne bi bila odprla svoje hišice.

Moj Teotim! Ako imamo nekoliko ljubezni do Boga, spodobi se njemu čast in slava zato, ker je vse v nas naredil in ker se brez njega ni nič zgodilo. Korist od tega imamo mi in to čast zahteva naša hvaležnost. Kajti tako-le nam deli darove božja dobrot: ves sad svojih dobrot prepusti nam in si pridrži za to le čast in hvalo. Mi vsi smo nič, in karkoli smo, to smo iz milosti božje. Prav je torej, da smo mi, kar smo, v njegovo slavo.

VII. Poglavje.

Ogibati se moramo vsake radovednosti in se ponižno podvreči modri previdnosti božji.

Človeški duh je tako slab, da se zaplete v neštevilne težave, ako globoko preiskuje vzroke božje volje. Iz teh težav pa se mu ni mogoče več izviti. Jednak je dimu, ki se tem bolj razpršuje, čim bolj se vzdiga kvišku. Čim globlje hočemo iz radovednosti stopiti v skrivnosti božje, tem hitreje se izgubimo v svojih mislih. In ne da bi prišli do spoznanja resnice, še potapljamo se v neumnost svoje ničemernosti.¹⁾

Zlasti pa vzbujajo našo radovednost pomočki, katere pripravlja in deli božja previdnost, da nas užge za svojo božjo ljubezen in nas od te ljubezni dvigne do slave. Zakaj neprestano nas sili naša predrznost, da preiščemo, zakaj deli Bog nekaterim več pripomočkov nego drugim, zakaj ni storil v Tiru in v Sidonu onih čudežev, katere je storil v Korozajnu in v Betzajdi.²⁾ Ti bi bili vendar onim ljudstvom toliko koristili. Sploh bi radi vedeli, zakaj je rajši tega kakor onega vabil k svoji ljubezni.

O moj ljubi Teotim! nikakor ne smemo dovoliti svojemu duhu, da bi se udal tej nevarni ničemernosti in da bi se izgubil v teh višinah. Tudi ne sme iskati boljšega vzroka božje volje, kakor prav to voljo, ki je čez vse razumna, da: razum vsega razuma, pravilo vse dobrote, postava vse pravice. In dasi sv. Duh na mnogih mestih v sv. pismu razlaga vse, kar moremo zahtevati gledé na previdnost pri napeljevanji k sveti ljubezni in k večnemu izveličanju, vendar pravi tudi na mnogih mestih, da ne smemo opustiti spoštovanja, ki se spodobi njegovi najvišji volji. Zakaj njen sklep, ukrep, njeno misel in sodbo moramo moliti. Zakaj ni treba, da razodene, kot najvišji sodnik in najvišja pravica svoje sklepe, ampak njegova beseda zadostuje sama in je zadosten vzrok.

Mi moramo v čutu krščanske ljubezni imeti veliko spoštovanje do odlokov sodišč, pri katerih so vendar sodniki, ki niso brez napak, ker so iz zemlje. Misliti moramo, da niso bili tako izrečeni brez vzroka, dasi ne uvidimo vzroka teh izrekov. S

¹⁾ Rim. 1, 21; II. Tim. 3, 7. — ²⁾ Mat. 11, 21.

koliko večjim spoštovanjem moramo, o Bog in Gospod! moliti resničnost tvoje najvišje previdnosti, čegar pravičnost in dobrota je neskončna!

Neštevilna mesta v svetem pismu navajajo vzroke, zakaj je zavrzel Bog izraelsko ljudstvo. *Ker sametujete božjo besedo*, govorila sta Pavel in Barnaba, *in ker se nevrredne štejete nebeškega kraljestva, glejte obrneva se k nevernikom.*¹⁾ Kdor bere deveto, deseto in enajsto poglavje pisma do Rimljanov mirno in pazljivo, videl bo jasno, da božja volja ni zavrгла judovskega ljudstva brez vzroka. Vendar pa si ne sme človeški duh s tem vzrokom glave beliti, ampak njegova dolžnost je ponižno častiti božji sklep, ga občudovati z ljubeznijo kot neizmerno pravičnega in ga ljubiti z občudovanjem kot nedoumnega in nerazumljivega.

Zato tudi konča božji apostol oni dolgi govor z besedami: *O globokost bogastva, modrosti in vednosti božje! Kako nerazumljive so njegove sodbe, kako neiznajdljiva njegova pota! Kdo je spoznal misel Gospodovo ali kdo je bil njegov svetovalec!*²⁾ S tem vzklikom je dokazal, da Bog dela vse z neskončno modrostjo, vednostjo in iz neiznajdljivih vzrokov. Toda človek se ni udeležil onega sveta, čegar sklepi in vzroki neskončno presegajo naš razum. Zato moramo njegove sklepe kot najpravičnejše ponižno in pobožno moliti, ne da bi pri tem hoteli raziskovati vzroke njegovih sklepov, katere zakriva v svojih skrivnostih zato, da obdrži naš razum v spoštovanju in v ponižnosti.

Taisto uči sv. Avguštin na mnogih mestih: „Nikdo“, pravi ³⁾, „ne pride k Izveličarju, da ne bi bil vabljen. Kdo pa je vabljen in kdo ne, ali zakaj je vabljen ta in ne oni, tega ne razsojaj, ako se nečeš motiti. Sliši jedenkrat za vselej in vedi: ako nisi vabljen, moli, da boš vabljen! Za kristijana, ki še živi v veri, ki pa še ne vidi, kaj je popolno in kaj samo deloma, je zadosti, da vé in veruje, da Bog ne reši nikogar pogubljenja, razven iz nezasluženega usmiljenja po Jezusu Kristusu, Gospodu našem. In vedeti mora, da Bog ne zavrže nikogar krivično, ampak po svoji pravični resnici po taistem Kristusu, Gospodu našem. Zakaj pa reši tega in ne onega? — Kdor more, naj razume

¹⁾ Dej. apost. 13, 46. — ²⁾ Rim. 11, 33. 34. — ³⁾ Tract. 26. in Joann.

neskončno globočino njegovih sodeb; toda varuje naj se pred prepadom. Zakaj njegovi sklepi niso krivični zato, ker so skriti.“

„Zakaj“, vpraša zopet na drugem mestu ¹⁾, „reši Bog te, a ne onih? Zopet, o človek! pravimo: Kdo si ti, da se prepiraš z Bogom? Nerazumljive so njegove sodbe in neiznajdljiva njegova pota! Sploh ti pa rečem: ne vprašaj po rečeh, ki so višje od tebe, in ne preiskuj, kar presega tvojo pamet! Nobenega usmiljenja ne izkazuje onim, o katerih spozna v najbolj skriti in od vsake človeške misli različni resnici, da jim ni treba izkazovati nikakega usmiljenja.“

Semtertje vidimo pri dvojčkih, da jeden močan in krepek pride na svet in prejme sv. krst, drugi pa izgubi časno življenje, ne da bi bil prerojen k večnemu življenju. Jeden od teh postane dedič nebes, drugi je pa oropan te dedščine. Zakaj neki je previdnost njihovo usodo tako nejednako odločila, ko sta bila vendar oba ob enem rojena! — Seveda se lahko odgovori, da božja previdnost ne moti navadno naravnih zakonov. Jeden otrok torej je bil močan in krepek, da je preživel težave pri porodu, drugi pa je bil preslab. Zadnji je torej umrl, predno je mogel biti krščen, drugi pa je ostal živ, ker previdnost ni hotela motiti poti naravnih stvari. Ta pot je bila vzrok, da drugi otrok ni prejel sv. krsta.

In gotovo je ta odgovor dovolj tehten. Toda po opominu sv. Pavla in sv. Avgušтина se ne smemo omejiti na tak vzrok. Dasi je namreč utemeljen, se vendar ne more primerjati z mnogimi drugimi, katere si je Bog pridržal in nam jih bo jedenkrat v nebesih razodél. „Potem“, govori sv. Avguštin, „ne bo nobena skrivnost več, zakaj je bil jeden povzdignjen, drugi pa ne, dasi sta bila oba v istem stanu in je bilo njihovo opraviilo jednako. Tudi bo jasno, zakaj se pri onih niso godili čudeži, ki bi se bili vsled tega spokorili, dočim so se zgodili pri onih, ki vendar niso verovali.“²⁾

Na nekem drugem mestu ³⁾ pravi taisti svetnik, ko govori o grešnikih, izmed katerih Bog jednega pusti v njegovi krivici, drugemu pa podeli milost:

¹⁾ Ep. 105. — ²⁾ Enchir. ad Laurentium c. 44. 45. — ³⁾ Resp. ad art. sibi falso impositos. Resp. ad art. 14. lib. X. de Gen. ad lit.

„Zakaj drži jednega, in ne drži drugega? — Tega ni mogoče razumeti in tudi ni koristno preiskovati. Zadosti je, da vemo, da je od njega odvisno, da stojimo, da pa ne pride od njega, ako pademo. Skrita skrivnost je to, visoko vzvišena čez človeški razum, vsaj čez mojega.“

Tak je, moj Teotim! sveti način modrovati o tem. Čudna in ljubezniva se mi je zato vedno zdela učena skromnost in zelo modra ponižnost serafinskega učitelja sv. Bonaventure v njegovem preiskovanju, zakaj božja previdnost izvoljence določi za večno življenje. „Morebiti“, pravi, „vpliva pri tem to, da Bog že naprej vidi, kaj bo izvoljenec naredil dobrega, kolikor to dobro izhaja iz volje. Katero pa je to dobro, katero Bog naprej vidi, mi ni zadosti jasno in tudi ne zahtevam, da bi vedel. Tukaj tudi ni nobenega posebnega vzroka, ampak samo nekako razmerje. In ako bi tudi navedli kak vzrok, bi vendar ne bil pravi. Zatorej tudi ne moremo pravega vzroka in posebnega povoda božje volje o tem zanesljivo podati. Zakaj, kakor pravi sv. Avguštin, četudi je resnica o tem popolnoma gotova, vendar ni zaradi tega manj oddaljena od naših mislij. Nič gotovega ne moremo torej o tem reči, kakor le z razodenjem Onega, kateremu je vse znano. Nikakor bi tudi ne bilo koristno za naše izveličanje, ako bi poznali te skrivnosti. Bolj koristno je, da jih ne vemo, ker s tem ohranimo ponižnost. Prav zato nam jih tudi Bog ni hotel razodeti. Celó sv. apostol jih ni hotel raziskovati, ampak pokazal je nezmožnost človeškega razuma o tem, ko je vzkliknil: *O globokost bogastva, modrosti in vednosti božje!* Ali se more, o moj Teotim! o tako sveti skrivnosti govoriti sveteje? Te so torej tudi besede tega zelo svetega in zelo modrega cerkvenega učenika.

VIII. Poglavje.

Opomin k ljubeznivi pokorščini, katero smo dolžni sklepom božje previdnosti.

Ljubimo in molimo torej v duhu ponižnosti to globočino božjih sodbá, katero po besedah sv. Avgušтина¹⁾ celó veliki apostol ni pregledal, ampak samo občudoval, ko je vzkliknil:

¹⁾ Ep. 105.

*Kake nerazumljive so njegove sodbe!*¹⁾ „Kdor more sešteti pesek na morju in kapljice dežja, kdor more premeriti globočino brezdna, ta naj pregleda“, pravi globokomisleči sv. Gregor Nacijanški²⁾, „globočino božje modrosti, s katero je ustvaril vse stvari, s katero vodi vse stvarstvo po svoji volji in razsodnosti.“ Res nam zadostuje po vzgledu apostolovem, občudovati to globočino, ne da bi se pri tem spuščali v težavna in zamotana vprašanja. *O globočina bogastva, modrosti in vednosti božje! Kako nerazumljive so njegove sodbe, kako neiznajdljiva njegova pota! Kdo je spoznal misel Gospodovo in kdo je bil njegov svetovalec?*

Moj Teotim! nikdar ne more naš duh pregledati vzrokov božje volje, dokler ne vidimo brez zagrinjala obličja onega, kateri *sega* v svoji mogočnosti *od kraja do kraja*, kateri vse *milostljivo urejuje*³⁾ ter ustvarja vse stvari *po številu, meri in teži*⁴⁾, kateremu govori kraljevi pevec: *Gospod, vse si naredil v modrosti!*⁵⁾ Pogostokrat nam nikakor ni moči razumeti, iz katerih vzrokov in kako nastanejo človeška dela; vendar pa niso njih izumitelji — kakor lepo pristavlja pravtisti sv. Gregor — zaradi tega nevedni, ker mi ne razumemo njihove umetnosti. Tako se ne zgodi tudi na svetu nič brez vzroka in modrega reda, čeprav vzroka in reda ne poznamo.

Ako vstopimo v urarjevo delalnico, zagledamo često uro, ki še tolika ni kakor pomaranča. Vendar pa sestoji iz sto ali dvesto delov, kateri spadajo deloma h kazalniku, deloma k bitju, deloma pa k budilniku. Tu vidimo vsakovrstna kolesca: ta se vrté na desno, ona na levo, nekatera imajo svoj tek zgoraj, druga spodaj. Vrh tega vidimo tudi nihalo, ki maha v določenih odmorih semtertje. Gledamo in se čudimo, kako je mogla umetnost med seboj združiti toliko število malih delov tako natančno in v takem soglasju. Ob tem pa ne vemo, ako nam ne razloži mojster, zakaj mora vsaka posamezna stvar prav tako narejena biti in čemu vsaka malenkost služi; samo to vemo, da služi vse ali h kazanju ali k bitju.

O preprostih in neolikanih Indijancih se pripoveduje, da so cele dneve stali pri uri, da so slišali, kako je ura ob dolo-

¹⁾ Rim. 11, 33. — ²⁾ Orat. de paup. am. Eccli. 1, 2. — ³⁾ Modr. 8, 1.

⁴⁾ Modr. 11, 21. — ⁵⁾ Ps. 103, 24.

čenem času bila. Nikakor niso mogli uganiti, na kak način se to godi, vendar pa niso rekli, da se godi vse brez umetnosti in vzroka, ampak nasprotno: neizrečeno so se čudili in kazali ljubezen in spoštovanje onim, ki so delali ure, ter jih občudovali kot nadčloveška bitja.

Tako se nam zdí, ljubi Teotim, ves svet, posebno pa človeška narava podobna kolesju ure, katero sestavljajo vsakovrstna premikanja in dejanja tako umetno, da se moramo čuditi. Tudi se vsekako zavedamo, da služijo vsi ti tako različni delci bolj ali manj v to, da razodevajo sveto pravičnost božjo ali pa zmagoslavno usmiljenost božje dobrote. Toda v kateri namen služi vsak posamezni del, na kak način je določen k občnemu namenu, zakaj je narejen tako ali tako: tega ne moremo razumeti, ako nam najsvetejši mojster ne pokaže. Vendar nam ne razodene nikoli svoje umetnosti, da bi ga s toliko večjim spoštovanjem častili, dokler nas ne iznenadi — kadar pridemo v nebesa — z ljubeznivostjo svoje modrosti, ko nam bo v svoji veliki ljubezni razodel povode, sredstva in vzroke vsega, kar se je dogajalo na svetu in nam je služilo v blagor.

Podobni smo, kakor dalje pravi sv. Gregor Nacijanški, ljudem, ki trpé vsled vrtoglavosti. Takim bolnikom se namreč zdí, da se vrti vse okrog njih v krogu; prav za prav pa se vrti v njihovih možganih in njihovi domišljiji. Prav tako se nam zdí, ako gledamo dogodbe, katerih vzroki so nam neznani, da stvari našega sveta niso urejene na modri podlagi, ker podlage ne vidimo. Verujmo torej, da skrbi Bog, kot začetnik in oče vseh stvari, za vse stvarstvo s svojo previdnostjo, katera vse stvari nalik mnogobrojnim kolesom urejuje in združuje. Zlasti pa verujmo, da vodi Bog delo onih, ki ga spoznavajo, čeprav je naše življenje prepleteno s tolikimi trpkimi dogodki, katerih vzroki so nam morebiti zato neznani, da bi vsled te nevednosti občudovali najsvetejši razum božji, ki presega vse, kar si moremo misliti. Zakaj tako reč, katero lahko spoznamo, imamo radi za malenkost. Kar pa presega našo največjo bistroumnost, to budi naše občudovanje toliko bolj, kolikor težje je za naš razum. Izvestno bi nam bili vzroki nebeške previdnosti neznatni, ako bi jih mogel naš slabi duh spoznati; manj lju-

bezniva bi bila njih prijaznost, manj veličastna njih vzvišenost, ako bi bila lažja za naš razum.

Vzkliknimo torej ob vsakem dogodku polni srčne ljubezni do neskončno modre, vsemogočne in neskončno usmiljene previdnosti našega večnega očeta: *O globočina bogastva, modrosti in vednosti božje!*

O moj ljubi Teotim, kako velikansko je bogastvo božje dobrote! Neizmerno brezdno je njegova ljubezen do nas; in zato nam je pripravil tudi v največjem izobilju sredstva, da se izveličamo. In da bi nam naklonil ta sredstva, deluje njegova neskončna modrost neizrečeno ljubeznivo, ker je njegova večna vednost vse že naprej videla in spoznala, česar v ta namen potrebujemo. Česa se nam je še treba bati, da, do katerih nadej nimamo pravice kot otroci očeta, ki je tako dobrotljiv, da nas ljubi in želi naše izveličanje, tako vseveden, da pripravlja vsa sredstva, ki vodijo k temu namenu, tako moder, da nam jih stavi pred oči, tako dobrotljiv v hotenju, tako razsoden v ukazih, tako previden v izvršitvah!

Nikdar ne smemo dovoliti svojemu duhu, da bi radovedno obletaval najvišjo luč božje sodbe; zakaj kakor slabi metulji bi si osmodili svoje peruti in žalostno bi končali v tem svetem ognju. Nerazumljive so te sodbe, ali kakor se izraža sv. Gregor Nacijanški, neiznajdljive, ker ne moremo najti njih vzrokov. Nikdar in nikoli ne moremo razložiti sredstev in potov, po katerih Bog izvaja in izvršuje svoje sodbe. In če je naš razum še tako bister, vendar bi zašel ob vsakem koraku in takoj izgubil sled, ako bi mislil, da je pregledal božje sklepe. Zakaj kdo spozna misel, razsodnost in namen božji? Kdo je bil njegov svetovalec, da vé za njegove načrte in njih povode? In kdo mu je prej kaj dal? Ali nas ni marveč on prehitel s svojo blaženo milostjo, da bi nas mogel potem kronati s sladkostjo svoje slave? Oh moj ljubi Teotim, vse stvari so od njega, kot svojega stvarnika, vse stvari po njem, kot svojem voditelju, vse stvari v njem, kot svojem zaščitniku. Njemu samemu pristojna čast in hvala od vekomaj do vekomaj, amen.

Hodimo, ljubi Teotim, v miru po potu neskončno svete ljubezni, zakaj kdor ima ob smrti božjo ljubezen, ta jo bo po smrti užival vekomaj.

IX. Poglavje.

Kadar ugasne sveta ljubezen, ostane v duši še neki odsev, neka naravna ljubezen.

Življenje človeka, umirajočega počasi na bolniški postelji, je komaj vredno, da se imenuje „življenje“. Zakaj četudi je življenje, je vendar v tako ozki zvezi s smrtjo, da često ne vemo, bi je li imenovali živo smrt ali mrtvo življenje. Kako je pač žalosten ta pogled! Toda, moj ljubljeni Teotim, koliko žalostnejše je še stanje take duše, ki se trenutek za trenutkom nehvaležno oddaljuje od svojega Izveličarja, ki se z raztresenostjo in nezvestobo obrača od svete ljubezni, dokler je končno popolnoma ne zapusti in ne ostane v grozni temi propada!

Taka ljubezen, ki počasi pojema, in naposled popolnoma ugasne in se razprši, imenuje se *nepopolna ljubezen*. Imenuje se pa zaradi tega tako, ker se zdi, kakor da bi ne bila popolnoma v duši, četudi se še nahaja v njej. Saj ona ni več spojena z dušo, ampak je ločena od nje, hoteč jo zapustiti vsak trenutek. Če pa greh odloči ljubezen od duše, ostane včasih še neki odsev, neka podobnost ljubezni v duši, ki nas more motiti. Da bi to zabranil, hočem ti, moj ljubljeni Teotim, povedati, kaj je ta podobnost, ta odsev.

Dokler gori v nas plamen ljubezni, opravlja duša razna ljubezni polna dela proti Bogu, in vsled tega delovanja jo navdaje čut trajne ljubezni do Stvarnika. Toda ta čut ni še ljubezen sama, ampak le neko dušno nagnjenje in neka směr, katero je zadobilo naše srce z izkazovanjem onih del. Kdor je bil dolgo časa navajen pridigovati in z ljubezni polno pobožnostjo maševati, temu se pripeti včasih v spanju, da pridiguje in izgovarja one svete besede, katere moli pri daritvi sv. maše. Navada pa, katero smo si pridobili s prostovoljnimi deli in čednostmi, postane takorekoč neprostovoljna, in se ji splošno ne more pridevati nikaka čednost, ker dela, katera opravljamo v spanju, pravzaprav niso čednostna, ampak so le neka predstavljanja, ne da bi jih tedaj res opravljali. Tako utisne tudi ljubezen naši duši z opravljanjem ljubezni polnih del neko navado, da mora ljubiti, navado, katero ji zapusti tudi potem, ko se je v resnici ločila od duše.

Spominjam se, da sem še kot dijak šel некоč z drugimi mladeniči v neko vas ne daleč od Pariza na izprehod. V tej vasi je bil studenec, v katerem je vsaka beseda mnogokrat odmevala. Ko bi slišal te odmeve kak neveden ali neizkušen človek, menil bi gotovo, da je kak človek v vodnjaku, ki taiste besede odgovarja. Toda mi smo vedeli že iz fizike, da ni nikogar v vodnjaku, ki bi ponavljal naše besede, ampak da se nahaja notri več votlin, kjer se lomijo zračni valovi. Glas se je zadeval ob steno, in ker dalje ni mogel, odbijal se je z vso močjo, ki mu je še ostala, v nasprotno smer, tukaj zadel zopet ob steno in tako pri vsakem odbijanju ponavljal dotično besedo. Ti zadnji glasovi torej niso bili več naši, ampak so bili le odmev, neka podobnost naših. In res so se mnogo razločevali od prvih, naših glasov. Kajti če smo izgovorili mnogo besed hitro zapored, čulo se jih je le nekaj z okrajšanimi zlogi in s tako barvo glasov in s takimi naglasi, ki so bili čisto različni od naših. Tudi so odmevale besede šele potem, ko smo jih mi izgovorili. Sploh niso bili glasovi živega človeka, ampak votlega golega skalovja, ki pa so človeške besede tako dobro posnemali, da bi se prav lahko dal motiti kak nevednež.

Naj torej primerjam! Če pade iskrica ljubezni v dušo, in dalje časa v njej plamti, rodi neko drugo ljubezen, ki pa ni sveta ljubezen sama, četudi od nje izvira. To je samo človeška ljubezen; toda ta ostane tudi tedaj v duši, ko sveta ljubezen že ugasne, in odseva, kakor bi ona sama še gorela v njej, ker je nekak odsev in neka podoba one svete ljubezni. Lahko bi se dal torej kak nevednež motiti, kakor so se dale one ptice, ki so imele Čevksove vinske jagode (grozde) za prave, naravne jagode, dočim so bile le umetno po naravnih ponarejene.

Toda sveta ljubezen je zelo različna od človeške ljubezni, katero ona v duši rodi. Zakaj glas svete ljubezni govori in ponavlja v našem srcu zapovedi Gospodove in nas sili, da jih izpolnjujemo. Človeška ljubezen nam sicer tudi govori in ponavlja včasih zapovedi, toda ne sili nas k izpolnjevanju vseh. Dalje odgovarja sveta ljubezen vse zloge po vrsti pravilno, to je, ona obsega vse, kar spada k izpolnjevanju božjih zapovedij. Človeška ljubezen pa jih vedno nekaj izpušča, in zlasti nima pravega, čistega namena.

Glas svete ljubezni je vedno enakomeren, mil in prijazen; glas človeške ljubezni pa sega vedno ali previsoko v zemeljskih, ali prenizko v nebeških stvareh; sploh prične svoje delovanje še le potem, ko je sveta ljubezen dokončala svoje.

Pripomniti je treba, da rabi sveta ljubezen, dokler gori v duši, človeško ljubezen, v opravljanju svojih del. Torej pripadajo dela človeške ljubezni med tem časom sveti ljubezni. Ko pa je ugasnila sveta ljubezen, pripadajo sicer nji sami, toda nimajo nikakor veljave svete ljubezni. Kakor ni učinila Elizejeva palica ob času njegove odsotnosti nobenega čudeža v roki služabnika Giezija, četudi jo je prejel naravnost iz njegove roke¹⁾, tako tudi nimajo dela človeške ljubezni, če je izginila sveta ljubezen, nikakega zaslužnja za večno življenje. In vendar se je človeška ljubezen učila jih izpolnjevati od svete ljubezni, in jih je tudi izpolnjevala, dokler je še plamtela. Uzrok tega je v tem iskati, ker človeška ljubezen v odsotnosti svete ljubezni nima one nadnaravne moči, da bi mogla pripeljati dušo do one ljubezni, katera ljubi Boga nad vse.

X. Poglavje.

Kako nevarna je ta nepopolna ljubezen.

Spomni se, moj ljubljani Teotim, nesrečnega Judeža Iškarijota²⁾, kateri je prinesel Judom denar nazaj, potem ko je bil Kristusa izdal. Glej, kako je spoznal svoj greh, s kakim svetim strahom je govoril o krvi tega neomadeževanega jagnjeta! Gotovo so bili to učinki nepopolne ljubezni, katero je zapustila pogašena sveta ljubezen v njegovem srcu. Kakor po stopnicah se stopa počasi navzdol k brezbožnosti, in skoro nihče ne pade naenkrat v največjo globočino pregrehe.

Prodajalci dišečih mazil diše še dolgo po njih, tudi če niso več v svojih delalnicah, kjer jih izdelujejo. Tako ohranijo še nekaj časa prijetni duh sv. ljubezni tudi oni, ki so bili v sobi maziljenja nebeškega ženina, v sveti ljubezni. Na onem mestu, kjer prenoči jelen, je še drugo jutro dolgo časa zrak

¹⁾ IV. Kralj. 4, 29. — ²⁾ Mat. 27, 3. 4.

napolnjen z njegovim duhom. Na večer pa, ko se je duh poizgubil, je ono mesto težje najti, in čim bolj so se sledovi izbrisali, tem težje je izvohajo psi. Če je gorela sveta ljubezen dolgo časa v duši, nahaja se v njej še nekaj časa njen duh, tudi če je že ugasnila, in njeni sledovi se dadó še natanko spoznati. Počasi pa se vse to poizgubi in ne ostane nobenega znamenja, ki bi pričalo, da je tu gorela kdaj sveta ljubezen.

Poznali smo mlade ljudi, vzrejene in vzgojene v sveti ljubezni, ki pa so se od nje ločili in so vendar v tem nesrečnem stanju kazali toliko čednostnih del, da je bilo cele mesece težko določiti, živé-li v sveti ljubezni, ali brez nje, živé-li v čednosti ali v pregrehi. Naposled pa se je izkazalo, da ta čednostna dela ne izvirajo iz tedanje, ampak iz prejšnje ljubezni, da jih opravlja nepopolna ljubezen kažoč, da je v njih duši kraljevala nekdanj sveta, čista ljubezen.

Vendar dobra je, moj ljubljeni Teotim, sama na sebi ta nepopolna ljubezen, in ne smemo je zametovati, ker je odsev svete ljubezni in je njena spremljevalka; ker ji je dobro služila, dokler je bila v duši, in je pripravljena zopet služiti, kakor hitro se zopet povrne vanjo. Tudi je ne smemo zaničevati, četudi ne more opravljati del popolne ljubezni, zakaj taka je njena narava. Tudi zvezde so v primeri s solncem nepopolne; vendar zaradi tega niso manj lepe, če jih opazujemo same záse, in četudi nimajo svoje svetlobe, dokler sije solnce, imajo jo pa potem, če to zatone.

Dasi pa je nepopolna ljubezen sama na sebi dobra, utegne nam biti vendar zelo nevarna, ko bi se mi zadovoljili z njo samo. Ker ima namreč nekaj znakov svete ljubezni na sebi, dali bi se lahko goljufati, mené, da je to sveta ljubezen sama, in bi mislili, da smo sveti, dočim bi se grehi, kateri so nam vzeli popolno ljubezen (milost), vedno bolj večali in naposled tako narastli, da bi se polastili celega srca.

Ko bi Jakop ne bil zapustil Rahele in bi bil na poročni dan ostal vedno pri njej, ne bi bil tako grdo goljufan. Ker pa jo je pustil samo v svojo sobo iti, ni se malo začudil drugo jutro, ko je zagledal mesto nje Lijo, katero je imel za svojo ljubljeno Rahelo. Bil ga je namreč Laban tako goljufal.¹⁾ Prav

¹⁾ I. Mojz. 29.

tako nas goljufa samoljubje, in četudi samo jeden trenutek, zapustimo sveto ljubezen. Pusti nam namreč oni odsev, in zato menimo, da imamo sveto ljubezen samo, dokler nam naposled ne pokaže kaka svetla luč, da smo goljufani.

O Bog, kako pomilovanja vreden je pač pogled take duše, ki je v domišljevanju, da je sveta, — mirna ostala, kakor bi imela sveto ljubezen (milost božjo), a potem spoznala, da je bila njena svetost le domišljevanje, njen mir le zaspanost, njeno veselje le prevara.

XI. Poglavje.

S katerimi sredstvi moremo spoznati to nepopolno ljubezen.

Kako pa naj spoznam, vprašuješ morda, je-li Rahela ali Lija, je-li sveta ali nepopolna ljubezen, ki mi budi sveta čustva? — Če opazuješ predmete svojega nagnjenja, in le jednega med njimi dobiš, ki je nasproten volji božji, potem izvira brez dvoma vsaka misel in vsaka želja, da bi Bogu služili, jedino le iz človeške, nepopolne ljubezni. Ko bi namreč plamtela v tebi sveta ljubezen, gotovo bi zatrla vsako nagnjenje, vsako željo, vsak namen, katerega predmet je poguben za dušo.

Toda dobro premisli, kar sem rekel! Opazovati moraš svoja sedanja nagnjenja, ker ni potreba predstavljati si prihodnjih; saj zadostuje, da smo v sedanjosti zvesti, kakor ravno čas zahteva in vsak dan svoje težave prinaša.

Ko bi hotel vaditi svoje srce v duhovni srčnosti in si predstavljati vse boje, katere boš moral ob tem prestat, bilo bi to zate velike koristi, ko bi se drugače ne imel za hrabrega: da bi se ti namreč ne zgodilo kakor sinovom Efrajimovim, ki so delali čudeže v vojski, katero so vojevali med seboj, in z veliko hrabrostjo metali pušice; ko pa je prišel trenutek resnega boja, niso si upali niti loka napeti.¹⁾

Če se torej vadimo v srčnosti za prihodnje, ali samo mogoče slučaje, moramo se za to Bogu zahvaliti in vedno upati, da bomo tudi res zvršili, kar sedaj sklenemo, toda bati se moramo vendar, da nam morebiti v odločilnem trenutku upade pogum.

¹⁾ Ps. 77.

Ko pa bi bilo naše zaupanje vse premajhno, in bi se bali, da pademo v izkušnjavi, tedaj moramo trdno skleniti, da ostanemo Bogu zvesti tudi v najhujši izkušnjavi, in upati na izredno božjo pomoč, če bi nas napadla izkušnja. Zaupati moramo na božjo pomoč, če pride nad nas izkušnja, četudi je morebiti sedaj ne zapazimo, ko si boj z izkušnjo šele samo domišljujemo. Kakor izgubé marsikateri vojaki pogum v najhujšem boju, tako se pa tudi nekateri ohrabré v njem, česar poprej nikdar niso storili. Tako so se izkazali že mnogi služabniki božji hrabre junake, kadar jih je napadla izkušnja, četudi so se prej že pri sami misli na izkušnjo prestrašili.

Z jedno besedo: pri bojazni, katera se polasti naše duše pri misli na izkušnjo, zadostuje, če si srčnosti in hrabrosti želimo in če Boga zanjo prosimo. Saj tudi Samson ni bil vedno jednako hraber, ampak sv. pismo pravi odločno, da ga je navdal duh božji, ko je skočil nanj rjoveč lev v vinogradu v Timnati; Bog ga je namreč navdal z nenavadnim pogumom in z močjo, da je raztrgal leva kakor kozo. Prav tako je potolkel tisoč Filistrov, ki so ga hoteli umoriti v dolini Lehi. ¹⁾

Isto tako ni potreba, moj ljubljani Teotim, da čutimo vedno zadosti one srčnosti in onega poguma, ki je potreben, da zmagamo *rjovečega leva, ki hodi okrog, iščoč, koga bi požrl* ²⁾, zakaj s tem bi se morebiti prevzeli. Saj je dovolj, da želimo hrabro bojevati se in da zaupamo, da nam podeli Bog svojo moč, kadar jo potrebujemo.

¹⁾ Sod. 14, 15. — ²⁾ Petr. 5, 8.

Peter Urh, prošt novomeški.

Življenjepisi.

Peter Urh.

(Po pokojnikovih zapiskih sestavil M. Prelesnik.)

I. Otroška leta.

Peter Urh se je rodil 27. junija l. 1829. v zgornjem koncu v Tržiču. Oče Anton Urh je nasekoval pile v tovarni. Doma je bil v Begunjah pri Radolici ter izgubil svojega očeta ob času francoskih vojsk. Vzeli so ga k vojakom in odpeljali, pa ga ni bilo več nazaj. To se je zgodilo, ko še drugega očetovega brata Valentina ni bilo na svetu. Pač hudo za očetovo mater: od ene strani biti v vednih skrbah, kje da je mož in kako se mu godi, od druge strani pa za dva mala fantiča skrbeti in ju prerediti. Zato je lahko umevno, da so starejšega sina Antona radi poslali v Tržič v tovarno, katero je prav v tistem času postavil rajnki Radecki, da so delali jeklo in nasekovali pile. Grof Radecki je bil v tistem času, ko je nastala huda lakota l. 1817., velik dobrotnik za celo tržiško okolico, ker so ljudje pri plavžu in v tovarni, kakor tudi v fužinah, imeli priliko prislužiti si lepe denarce. In tako je tudi rajnkega prošta oče tu delal in se pošteno preživil. Ko je prišel čas, vzel je v zakon Marijo, rojeno Klander, katero bi bil sicer rad gospod učitelj in organist Tomaževič imel, pa se mu ni posrečilo, ter je zato neki večkrat rekel: Saj se ve, „tehant“ je več kakor pa „šomašter“, zato je Micika rajša vzela Antona Urha. Rajnkega prošta oče je bil namreč v mladosti čvrste, čokljate postave, in zato so mu dali priimek: Tak je kakor „tehant“, in to ime je tudi pozneje ostalo pri družini. Ljudje so le rekli: To so „tehantovi“. Oče pa ni bil samo čvrst na telesu, temveč je bil tudi bistrega duha. Dasi ni znal ne brati ne

pisati, vendar je v poznejših letih službo prevzel, pri kateri je bilo znanje pisanja neobhodno potrebno. Pa pomagal si je na ta način, da je imel svoja znamenja, in ta so mu služila namesto pisanja. Bil je mož prav zdrave pameti, in gospodje so ga radi v mnogih rečeh vprašali za svet. Bil je tudi pošten in skrben gospodar. Od začetka seve ni imel posebnega zaslužka. Vendar se je trudil po strani s kupčijo z deskami pridobiti še kak belič. In tako je bilo mogoče, da je pošteno izredil vseh osem otrok in dva še celo v latinske šole poslal, namreč Matevža in Petra. Bil je prav moder mož; le malo je govoril, pa kar je rekel, to se je moralo zgoditi. In ravno zato so se ga otroci bali, pa tudi spoštovali, in to toliko bolj, ker je bil zares dober kristijan ter je rad molil in v cerkev hodil.

Mati je bila iz dobre hiše. Pa ko je l. 1811. ves Tržič pogorel, pogorel je tudi materin oče, ostali dekleti sta postali ubožni, in zato tudi mati ni očetu druge dote prinesla kakor zdravo telo in pridne roke. Mati je bila prava Marta. Skrbela je le, da bi otrokom ničesar ne manjkalo. Umrla je na dan boja pri Solferinu. Kap jo je zadel. Oče pa je umrl, ko je bil naš rajnki prošt prvoletnik v semenišču. Nove maše ni pričakal, dasi je tega močno želel. Take stariše je torej imel: niso bili bogati, ali bili so poštene in so si prizadevali izrediti svoje otroke krščansko. V otroških letih je bil Peter šibak in majhen, tako da, ko so ga mati peljali prvikrat v šolo vpisat, so gospod župnik Fink neki rekli: „Ta še ni za šolo, pestunje še potrebuje.“ Stariše je rad ubogal in ga ni bilo treba kaznovati. Večkrat je pripovedoval, da je bil tepen samo enkrat, ko namreč ni hotel jesti lisičje pečenke, ki so mu jo delavci napravili v tovarni. Oče je mislil, da se deček kuja, in zato ga je kaznoval. Pa je bilo prvikrat in zadnjikrat.

II. V šolah.

Sedem let star je začel Peter hoditi v dvorazredno tržiško šolo. Bila sta takrat učitelja Tomaževič in Peharc. Posebno dober učitelj je bil Peharc. V šolo je rad hodil in je tudi takrat ni opustil, ko je moral pasti. Zgodaj je vstal, pasel do sedmih zjutraj, potem je po zajutru sleherni dan hitro stekel v šolo. Na paši se je rad učil krščanskega nauka. V šoli je

bil miren, ubogljiv in pazljiv. V vsakem razredu je bil odlikovan ter je sleherni leto prinesel šolsko darilo domov. Pa ravno to je naklonilo očeta, da je Petra poslal v Ljubljano v šolo, dasi je moral že za jednega sina skrbeti. Kmalu pa je Petra poslal k benediktincem v Št. Pavel na Koroškem, kamor so Tržičani radi pošiljali svoje fante v spodnjo gimnazijo. Izprva seveda je bilo dolg čas dečku Slovincu med trdimi Nemci. Pa človek se vsemu privadi. Dobra gospodinja je lepo za njega skrbela, mu dobro hrano dajala in ga k učenju priganjala. Kmalu je začel nemško kramljati, in premagane so bile prve težave. Učil se je vedno toliko, da je prav pošteno izhajal in tako vselej z veseljem šel na počitnice. In tako je živel pet let na Koroškem, da je izdelal spodnjo gimnazijo.

V peto šolo je šel zopet v Ljubljano, kjer je imel za profesorja gospoda Martinaka. Bil je dober učitelj, katerega so vsi spoštovali. Posebno je Petra rad imel zaradi matematike. Imel je gospod profesor navado, da so med tem, ko je bil kdo vprašan in je na tabli računil, vsi drugi morali nalogo delati v klopih. In kateri je prvi dovršil nalogo in če je bila prav rešena, temu je zapisal profesor v katalog „prav dobro“. In tako se je prigodilo, da Peter v drugi polovici šolskega leta nikoli ni bil vprašan, ker si je s samimi nalogami pridobil prav veliko „prav dobro“, tako, da ko se je leto h koncu bližalo, je profesor očitno rekel v šoli: „Ako bi se darila dajala za posamezne predmete, darilo za matematiko bi moral odločiti Petru Urhu.“ Ko je takrat rajni škof Wolf ustanovil Alojzijevišče, je bila Petrovega očeta srčna želja sina noter spraviti in ga tako pred zapeljivim svetom toliko lažje ohraniti. In posrečilo se mu je: sprejeli so ga v Alojzijevišče. Vendar je oče moral sleherni leto plačevati zanj 100 gld. Tu je imel Peter priložnost se bolj izobraziti, bolj temeljito se učiti, zraven pa tudi srce bolj blažiti in se za čednost in krščansko življenje vnemati. Tu je našel svojega največjega dobrotnika: ta je bil tedanji vodja v Alojzijevišču, preč. gospod dr. Janez Krizostom Pogačar, pozneje stolni dekan, stolni prošt in nazadnje škof ljubljanski. V Alojzijevišču je preživel viharne leti 1848 in 1849, in dasi so mnogi njegovi tovariši (s pri- voljenjem seve) pristopili k narodni brambi in na večer

oboroženi hodili na stražo, vendar jih on ni hotel v tem posnemati.

In tako je preživel tri srečna leta v Alojzijevišču. Hitro so minula, toliko hitreje, kolikor bolj so bili tisti časi razburjeni. Vsak dan je bilo skoraj kaj novega. Pa vendar pri vsem tem učenja ni zanemaril. Predstojnikom ali očetu ni bilo nikdar treba ga opominjati. Le ko je šel v sedmo šolo, katera je bila nekdanj huda, so mu oče rekli: „Veš, ta šola je huda; glej, da jo boš izdelal!“ In hvala Bogu, srečno jo je izdelal, dasi jih je bilo takrat v sedmi šoli 90. V osmi šoli se je bilo pa treba še toliko bolj pripravljati, ker je bilo napovedano, da bo konec leta treba napraviti maturo. Malo hudo je bilo narediti iz vseh predmetov izpite. Pismeno maturo so imeli meseca julija, ustno pa še le meseca septembra. Počitnice so bile na ta način vse zgubljene. Pa da je bila le matura narajena! Dobil je Peter Urh dobro spričalo.

Brat mu je sicer enkrat pisal, da mu hoče pomagati, da bi šel v tehniko na Dunaj. Vendar Peter nikoli ni imel drugih mislij kakor postati duhovnik, in to toliko bolj, ker je brat semenišče v Gorici zapustil in se rajši oženil, kakor da bi bil pel novo mašo. Sprejet v semenišče je ravno tako srečno in veselo preživel v njem štiri leta, kakor prej v Alojzijevišču, le da se je tu učenja še bolj poprijel, da je vse predmete prav dobro dovrševal. In zato je bil tudi odločen, da bo že konec tretjega leta v mašnika posvečen, kar bi bilo zanj toliko bolj veselo, če bi bil še živ njegov oče. Pa ljubi Bog ga je po dolgi hudi bolezni že l. 1850. meseca grudna poklical s tega sveta. Zato pa tudi nove maše ni imel v Tržiču, ampak v Ljubljani pri sv. Jakopu, ker je bila žena njegovega brata Matevža pripravljena napraviti mu kosilo. Ob novi maši mu je pridigoval dr. Pogačar. V govoru je prav primerno opomnil, da je Peter Urh prvi Alojznik, ki bo opravil daritev sv. maše. Gospod Peter Urh je bil torej takorekoč prvina Alojzijevišča. Zato se je pa tudi celo svoje življenje vedno mnogo prizadeval povsod razširjevati pobožnost sv. Alojzija.

Kot mašnik-četrtletnik je gospod Peter Urh imel seveda več posla. V šoli je takrat gospod Schlaker učil katehetiko in metodiko. Bil je točen gospod: ko je ura bila osem, je že

držal za kljuko, in gorje temu, ki je pozneje prišel v šolo. Povedal je pa tudi, zakaj je to treba. Rekel je: „Gospodje, če se Vi ne bodete ure držali, šolarji in ljudje zastran božje službe še manj!“ In to je gola resnica. Le ure se držati, pa je na vse strani prav.

III. Kapelan, kanonik, prošt.

Po dokončanem četrtem letu so bogoslovci, kakor sploh navadno, ugibali, kam da bo kdo nastavljen. V Tržiču so bili takrat trije novomašniki: Gross, Smolej in P. Urh. Ker so se radi imeli in razumeli, je bilo ob času počitnic to za nje prav dobro in v veliko srečo. In to toliko bolj, ker je bil takrat v Tržiču za kapelana g. Franc S. Wohinc, prav dobra duša. Urh, Gross in Smolej so bili vsa semeniška leta na počitnicah iz večine pri tem gospodu. Kar so jim dobre dušice prinesle, so njim dali. Ker so bili vsi pevci, so mnogokrat katero zakrožili, sem ter tje kaj igrali, in tako jim je čas potekel na najlepši način. Ni jim bilo treba hoditi po drugih hišah, ali drugih znanj iskati. Vedno so bili skup, in tako se toliko lažje ohranili dobri. — Po velikem Šmarnu pa pridejo dekreti. Gross je bil odločen za kapelana v Poljane nad Loko, Smolej v Adlešiče, Urh pa za kapelana, šolskega vodjo in kateheta v Postojno. Ko so dobili dekrete, so koj šli h kanoniku dr. Polcu, ki je vsake počitnice bival v Tržiču. Ta gospod pravi Grossu in Smoleju, da bo za nju dobro na dotičnih krajih, le Urhu ni hotel nobene srčnosti dajati. Rečeno je bilo, da se v Postojni mnogo igra in bal se je zanj, da bi se morda tako ne izgubil. Pa tudi Urha je še zaradi neke druge reči skrbelo iti v Postojno. Njegov prednik Anton Potočnik, poznejši župnik v Št. Vidu nad Ljubljano, je bil posebno dober katehet, imeli so ga ljudje zelo radi, in zato je Urha skrbelo, ali bo mogel takega gospoda nadomestovati. Pisal je torej dekanu Antonu Kurcu, da se boji priti v Postojno, ter mu razloži, zakaj. On mu je pa odpisal: „Ako prinesete zadovoljnost s seboj, najdete jo tudi tu!“ Konec septembra l. 1854. je odrinil v Postojno. Med potoma je šel na Goričane h knezu in škofu Wolfu zahvalit se za dekret. Prav prijazno so škof ž njimi govorili. Nazadnje so rekli: Vsedite se in pišite! In škof so mu narekovali pobotnico za 80 gld.,

ki jih je sprejel za sv. maše. Želeli so škof s tem dvojni namen doseči. Videti so hoteli, kakšno pisavo ima kdo, ker so iskali za škofijsko pisarno duhovnika; hoteli so pa s tem denarjem tudi novomašnikom nekoliko pomagati, ker so vedeli, kako trda se takim gospodom godi v začetku. V Postojno je prišel g. Peter Urh srečno. Gospod dekan ga je prav prijazno, po očetovsko sprejel. Prvo nedeljo se je s pridigo koj prikupil ljudem. Neki mlad uradnik je takoj rekel: „Ta gospod bo še naprej prišel!“ Ker je bil g. P. Urh ob enem tudi šolski vodja glavne šole, opomnil ga je precej g. dekan, da se jutri pridejo učitelji predstaviti. Nato mu je rekel dekan: „Vi ste še mladi in neizkušeni, zato poslušajte! Jaz bom gospode učitelje Vam predstavil in potem tako-le govoril — — — Vi pa nato tako le odgovorite — — —, ker le tako bode sebi pri učiteljih zaupanje in spoštovanje pridobili, ko bodo koj od začetka prisiljeni reči: „Ta pa zna govoriti!“ In tako se je tudi vse zgodilo. Ko se je šola pričela, ga dekan opozori, da ga bo šolski nadzornik dr. Bučar peljal v šolo ter predstavil otrokom. Opozoril ga je tudi, kaj naj v vsakem razredu otrokom govori. In tudi to se je tako zgodilo. Na ta način si je koj pri otrokih in stariših pridobil zaupanje. Šola v Postojni je bila takrat dobra. Posebno dva učitelja sta bila izvrstna. In dasi je bilo v četrtem razredu že skoraj vse nemško, vendar šolarjem to ni posebnih težav delalo. In če so šli dečki potem na druge šole, so lahko izdelovali.

Ko je prišel g. Peter v Postojno, ni pil ne vina ne kave, ker je bil bolj slaboten. Zaradi ostrega zraka so ga začele tudi prsi boleti. Ko se je zavaljo tega večkrat dekanu potožil, mu je enkrat rekel: „Če mislite, da ste za tu preslabega zdravja, le recite, in jaz bom pisal škofu, da bodeste prestavljeni!“ To je pomagalo. Od takrat ni več tožil, in zdravje se je toliko utrdilo, da je prav lahko opravljal službo, dasi je imel v šoli celih 17 ur na teden opraviti, zraven pa še veliko izpovedovanja. Tudi je začel polagoma vino piti. Le kave še ni smel, ker sicer so bile čutnice tako razburjene, da ni mogel spati. Ko je bila l. 1856. sv. birma v Postojni, so sami škof Wolf po birmi šli v šolo, in tam je moral g. Peter v vseh štirih razredih otroke izpraševati. Škof so bili z uspehi prav zado-

voljni. Pričujoči duhovniki pa so se naravnost čudili, ko so otroci brez razločka tako dobro pripovedovali zgodbe sv. pisma ali sv. evangelij in krščanski nauk tako dobro znali na pamet. Bilo je pa tudi treba za šolo se potruditi, ker končne izkušnje so bile v Postojni s šolarji vselej prav ostre in resne. Katehet ni nikoli vedel, katere bo pri šolskem sklepu vprašal, ker zanj je vselej dekan otroke določil, za druge predmete je pa katehet kot šolski vodja otroke poklical, da so jih učitelji vprašali. Šolske poskušnje v Postojni niso bile le na videz ali pesek v oči ljudem, temveč vsakdo se je zares lahko prepričal, koliko da otroci znajo. Nikakor ni prav misliti, da pod duhovskim nadzorništvom bi bile šole vse slabe; če je bil pravi dekan, se je prej v šolah več dobrega naredilo kakor pa sedaj. G. Peter je bil v Postojni pet let. Med tem je bil g. Karol Legat predstavljen iz Idrije v Ljubljano na glavno šolo in pripravnico. Mesto vodje in kateheta v Idriji je bilo torej izpraznjeno. Gospod Urh je za to službo prosil. Škof Wolf so že zapovedali gospodu Zavašniku, naj njega v prvo vrsto postavi, ko bo napravil predlog. Pa predno je bil predlog na vlado oddan, zgodilo se je nekaj, kar je bilo za gospoda Urha — kakor je sam pravil — nesreča in sreča. Ko je bil cesarjevič Rudolf rojen, pošlje g. dekan cerkvenika h kapelanu Urhu v izpovednico povedat, da bo ob 10. uri — bila je ravno nedelja — veliko slovesno mašo imel sam, on naj pa pridiguje ter ljudem naznani, da je cesar dobil srečno prvega sina. Za tisto nedeljo odločeno pridigo je moral torej dejati na stran. Sklenil je govoriti o hvaležnosti, h kateri nas priganjajo brezštevilne dobrote, ki smo jih sprejeli že od Boga in še vedno sprejemamo. Ker je bila takrat pri pridigi vsa gospoda in vsi uradniki, je med drugim tudi rekel, da sleherni gospod naj le pogleda na zvezde, ki jih ima za vratom na svoji suknji in bo izprevidel, kako je tudi on dolžan Bogu hvaležnost izkazati, ko vidi, na kako visoko stopinjo mu je Bog pomagal, h kako dobremu kruhu da je prišel. Deželni svetovalec gospod Murnik je vladi poročal: „Bila je slovesna sv. maša z umestnim govorom.“ Ali vse drugače je poročal žandarmerijski konjski stotnik, češ da je govornik vse uradnike sramotil. Pripomniti treba, da je bila takrat žandarmerija, kakor deloma še danes, vsegamogočna

ter je posebno rada duhovnike tožila. Ko je vlada dobila to poročilo, naznanila je vso reč ordinarijatu, in ta se je obrnil na gospoda dekana, naj zasliši kapelana in potem sporoči. Ker gospod Peter ni imel časa, da bi bil pridigo spisal, je samo ustno povedal, kaj je pridigoval, in gospod dekan je odpisal ordinarijatu nazaj ter ga tako zagovarjal in tako hvalil, da je njegov tovariš Kapus, kateremu je dal dekan spis prebrati, naravnost rekel, da bi se ne bil nobeden mogel bolje zanj potegniti, kakor je storil dekan. Nato je dobil od ordinarijata dopis, da ni bilo ravno modro tako govoriti in naj se zanaprej varuje. Gospodje so mislili, da bo Peter Urh v 14 dneh predstavljen, in so bili potlačeni, ker se to ni zgodilo. Zato so pa napravili še nekaj drugega. Imel je gospod Peter navado ob nedeljah med 10. mašo hoditi na stranski kor, da je od tam nadziral šolarje. Na ta kor je pa hodila tudi vsa gospoda, posebno gospodične in mladi gospodje. Neko nedeljo so se pa ti prav slabo vedli. Skoraj med celo mašo so se smejali in pogovarjali. To je kapelana razburilo: vstal je, šel do njih in jih opomnil, naj se v cerkvi vsaj vedejo dostojno. Pa ravno s tem jih je močno razdražil. Hoteli so se nad njim maščevati. Naslikali so grdo podobo in zložili nemško pesem, v kateri so zasmehovali vse, kar je svetega. In ker so gospodje vedeli, da kapelan prosi za Idrijo, so vse te pamflete in pridigo naznanili Idrijčanom. Ti pa so se obrnili na škofa, naj ne pošlje Urha ampak koga drugega v Idrijo. In tako se je zgodilo, da je škof gospodu Zavašniku velel, naj predlog premeni ter Lesjaka postavi na prvo mesto, Urha pa na drugo. Na ta način je bil seveda imenovan za Idrijo Lesjak. In to je bila Urhova sreča. Kajti, če bi bil on prišel k šolam v Idrijo, najbrže ne bi bil nikdar prišel v Ljubljano, ne bi bil postal kanonik in tudi ne prošt. In tako je zaničevanje od strani sovražnikov njemu služilo v povzdigovanje.

Hud udarec za Urha in tovariša je bil, ko je dekan umrl, ker so se prav dobro razumeli. Razumeli so se pa lahko, ker rajnki dekan je bil kapelanoma kakor dober oče, kapelana sta ga pa tudi spoštovala in poslušala. In to toliko rajša, ker je dekan večkrat rekel: „Ako se bomo mi duhovniki med seboj klali, nas bodo drugi oklali!“ In to je gola resnica. Če pa

vidijo ljudje, da se duhovniki zlagajo, tudi sami rajši ubogajo. Zato je pa tudi rajni dekan, če je bil kedaj v kako hišo povabljen, vselej tudi rekel: „Prišel bom, pa bom pripeljal s seboj tudi svoja kapelana. Sicer pa je lepo soglasje med dekanom in kapelanoma naredilo, da sta rada ostajala doma in prav malo po hišah hodila, kar posebno v dobro služi mlademu duhovniku.

Meseca septembra l. 1859. je dobil gospod Peter Urh dekret za mestnega kapelana k sv. Jakopu v Ljubljano. Dela je bilo tu dosti zanj. Z gospodom Stritarjem sta veliko izpovedovala, bilo je tedaj tudi veliko sv. obhajil. Pa ravno to gospodu župniku ni bilo všeč. Vzel je ključ od tabernakla ter zahteval, da bi vselej k njemu po ključ hodila, ako hočeta obhajati. Pa te nespametne sitnosti je bilo kmalu konec. Škof Vidmar so oba kapelana k sebi poklicali in, ko sta stvar pojasnila, so župniku zapovedali, naj pušča ključ v zakristiji, kar se je tudi takoj zgodilo. Znaprej sta imela mir zastran obhajil. Pri sv. Jakopu pa je bil gospod Peter Urh samo dve leti. Nekega dne ga pokličejo škof k sebi in pravijo, ali hoče biti prestavljen v Šenklovž? Urh je odgovoril: „Kar zadeva prestavljanje, nimam jaz pravice govoriti, ampak to je škofova oblast. Vaša milost naj torej naredi, kar je Vam všeč. Jaz moram biti pokoren!“ Nato mu škof pravijo: „Vi boste prestavljeni!“ In tako je dobil dekret za v Šenklovž. Ali komaj je prišel tje, je zbolel: dobil je koze. Ko je nekoliko okreval, šel je na počitnice v Tržič ter tam ostal nekoliko časa. Še-le v adventu je začel pridigovati v Šenklovžu, od začetka zjutraj, nekaterikrat nemško, potem pa je prevzel krščanske nauke ob nedeljah popoldne. Ljudje so ga radi poslušali. Cerkev je bila vedno natlačena, še zunaj vrat so stali ljudje. Prav veliko jih je imel tudi za izpoved. Takrat je bila večina ljudij le v šenklovški cerkvi. Gospodje Köstl, Heidrich, Voglar in Urh — vsi so radi ljudem postregli. Posebno so imeli veliko opraviti l. 1863., ko so obhajali štiristoletnico; to je trajalo celi mesec. Ljudje so prihajali iz vse škofije. In tako so gospodje takrat imeli priložnost spoznati dušni stan cele škofije. Spoznali so, da ima narod veliko slabega na sebi, kar se po zunanjem ne kaže. Toliko bolj so se zato trudili na prižnici in v izpovednici srca pretresti in jih dovesti k lepšemu življenju.

Pregovor pravi: Leta tekó, in tudi Urhova kapelanska leta so hitro tekla. Zato ga je njegov tovariš gospod Köstl vedno priganjal, naj se pripravi za konkurz. L. 1866. ga je res napravil z odliko. Ko se je bil Urh pri škofu oglasil, da misli delati konkurz, so mu rekli: „Vi še dolgo ne boste dobili kake župnije.“ Res, župnije ni dobil, ali dobil je kanonikat.

Tomaž Čemažar, prodajalničar in hišni posestnik v gosposkih ulicah v Ljubljani, je v tistem času ustanovil kanonikat. Ustanovnik si je pridržal pravico, da prvega kanonika imenuje sam, kar sta ordinarijat in tudi vlada priznala. In imenoval je stolnega kapelana Petra Urha. Umeščen je bil na novega leta dan 1868. Takrat je bil star 38 let. Dasi je postal kanonik, vendar krščanskega nauka ni pustil. Imel ga je še dalje, in sicer tako dolgo, dokler ni od vednega govorjenja v šoli, na prižnici in v izpovednici zares prav hudo zbolel. Začel ga je vrat boleti. To ga je prisililo, da je krščanske nauke pustil. Pozneje je še enkrat začel pridigovati, pa je moral kmalu nehati, ker ga je vrat zopet začel boleti. V Waldherrjevem zavodu je pa še vedno poučeval krščanski nauk, dokler ga ni škof dr. Pogačar poklical v uradnijo za pregledovanje cerkvenih računov. — Kanoniki so ga bili že prej naredili za kapitelskega ekonoma ter mu izročili cerkveno premoženje, katero je celih 14 let vestno in v prid stolne cerkve z veliko skrbjo opravljal. Trudil se je, da je imela cerkev vedno več dohodkov, ki jih je v to obrnil, da je polagoma napravil lepšo cerkveno obleko, več cerkvenega perila itd.

In ko je škof Vidmar dobil iz Rima dovoljenje, da sme odstopiti, je kapitel izvolil kanonika Urha za administratorja in temporalibus, in dana mu je bila naloga, da mora iti na Štajersko ter ondi pregledati vse gozde, potem pa kapitlu poročati. Vse je vestno opravil, pa tudi brez ovinkov vse naznanil, ker se je godila zastran gozdov res velika škoda.

Med tem so na Dunaju škofa iskali za Ljubljano. O mnogih se je govorilo, poslednjič je zmagal dr. Pogačar. Mora se reči, da za škofom Vidmarjem je bil on prav dober. Poslopja v Zgornjem gradu na Goričanih, pri sv. Petru so bila v slabem stanu. Dr. Pogačar je vse prenovil, posebno mu pa mora biti ljubljansko mesto hvaležno, da je za šenklaško

cerkvijo odpravil hlev in škofovski dvor močno prenaredil in olepšal. K temu sklepu pa je prav kanonik Peter Urh mnogo pripomogel. In ko se je to zgodilo, so ravno njemu kanoniki dali nalogo, da se je v imenu kapitla škofu zahvalil za to izpeljavo.

Škofova srčna želja je bila, da bi v red spravil tudi škofijsko uradnijo za cerkvene račune, ker je bilo tu veliko zaostanka. In poklical je Urha v uradnijo. Ni sicer prijetno s številkami si glavo ubijati, kanonik Urh je vendar rad to službo prevzel, da se je tako lažje odpovedal šoli, ker poučeval je pri Waldherr-ju še do leta 1875. Toliko rajši je šolo zapustil, ker ga je grlo še vedno bolelo in ga je govorjenje močno zdelalo.

Račune sta pregledovala kanonika Meršol in Urh. Seve, najprej je gospod Meršol moral kanonika Urha uvesti v uradnijsko življenje. Zakaj noben učenjak ne pade z neba. Pa kmalu je sam našel ključ, po katerem se mora ravnati računar, ako se hoče prepričati, je li račun prav narejen ali ne. Leta 1881. je gospod Meršol umrl, in tako je ostal Urh sam za pregledovalca. Njegova naloga je bila tisto leto ne samo rešiti navadne letne račune, temveč še mnogo gospodov k temu pripraviti, da bi zaostale račune izdelali in jih v pregled poslali, in tudi te račune rešiti. Vestno je zvršil tudi to nalogo, tako da je zadnji dan 1. 1881. mogel škofu sporočiti, da je vse račune rešil ne samo za pretečeno 1. 1880, temveč tudi vse zaostale račune, katerih je bilo skupaj 280. Tega dogodka so bili škof tako veseli, da so 1. 1882. v posebnem dopisu pohvalili vse duhovnike cele škofije, da je vsak storil svojo dolžnost. Za trud pa so škof tisto leto dali kanoniku Urhu 1000 gld. Ali žal: s prevelikim delom si je kanonik zdravje zapravil. Postale so mu čutnice tako razburjene, da ni bil več časa skoraj za nobeno delo. In dolgo časa je bilo treba, da so se čutnice zopet pomirile.

Ko je moral na kmete iti zaradi zastalih računov, ga je pot pripeljala tudi na Dolenjsko. Šel je skozi Novo mesto na Belokranjsko. Prenočil je pri gospodu kanoniku Franku, in prihodnji dan se je poklonil proštu Wilfanu in bil pri njem na kosilu. Po kosilu mu je rekel prošt Wilfan: „Ko jaz umrjem,

pa Vi pridite na moje mesto sem!“ Kanonik Urh na kaj tacega ni mislil; zato mu je odgovoril: „To se ne bo zgodilo, ker sem v Ljubljani zadovoljen.“ In vendar se je zgodilo. Ko je 4. novembra l. 1881. novomeški prošt Wilfan umrl, so škof kmalu potem rekli Urhu: „Kaj pa Novo mesto? Pomislite, ali bi ne bilo za Vas?“ In ker so škof to vedno in vedno ponavljali, se je prizadeval Urh škofu dokazati, da ve, kako se mu godi v Ljubljani, ne pa, kako bo v Novem mestu: bo li mogel svoje dolžnosti opravljati. Tako je ta reč med škofom in njim trajala celih šest tednov. In ker so le škof vedno ponavljali: „Premislite!“ začel je kanonik Urh res misliti: Kaj pa, če tebe Bog zares kliče na Dolenjsko? Če je pa to božja volja? In začel je moliti, naj ga Bog razsvetli, naj mu pokaže na kak način, da je to zares njegova volja. In vedno bolj in bolj se mu je vsiljevala misel: Bog te kliče! prosi! Prosil je, in dobil prostijo. Cesar ga je imenoval za prostijo 11. junija 1882. Novo imenovani prošt pa je šel 20. junija še-le svojo nevesto ogledat. Našel je stanovanje veliko in prostorno, ali hudo zanemarjeno. Ni čuda, njegov prednik je bil zlato-mašnik, vedno bolj bolehen; njemu se tedaj ni ljubilo kaj popravljati. Zato je sklenil novi prošt toliko bolj se te stvari poprijeti. 7. avgusta so ga škof v svoji kapeli inštalirali, in 27. avgusta je nastopil prostijo in župnijo. Kako so ga Novomeščani sprejeli in kako je bilo tisto nedeljo, ko je nastopil, je popisano v „Danici“ l. 1882. meseca septembra. Koj prihodnji dan pa mu je od vlade došlo poročilo, da njega letni dohodki bodo samo 1200 gld. Bil je torej prisiljen koj z vlado in ministerstvom se pričkat. In prej ni odjenjal, dokler ni bilo določeno, da ima prošt na leto 1600 gld., sleherni kanonik pa 800 gld. Če pa po vseh stroških še kaj preostane, se pa zopet to razdeli med prošta in kanonike. Vsota 1600 gld. ni za infu-liranega prošta velika, pa se že živi, kdor ve po pameti ravnati.

Ko se je poslavljaj pri gospej materi v uršulinskem samostanu, ga je — rojena Novomeščanka — lepo prosila, naj bi se na vso moč prizadeval povzdigniti stanje Novomeščanov v dušnem oziru. Imel je tudi sam to željo. Res si je veliko prizadejal, posebno v postnih pridigah, ki jih je imel skozi 10 let; napravil je tudi sv. misijon — popis misijona najdeš

I. 1887 v „Danici“. — Tudi je vpeljal bratovščino za verne duše v vicah ter vsako leto na vseh svetnikov dan o tem pridigoval. In reči se mora, da so navadni meščani radi hodili pridige poslušat, bližnja okolica je kar drla v cerkev, izpovednica je bila vedno obležena, obhajanih je bilo sleherno nedeljo od 200—300 vernikov, med temi veliko fantov in mož. Seveda „gospode“ ni mogel pripraviti v cerkev. Večina njih — kakor še — je bila zadovoljna, če je kako tiho mašo ujela. Njegova srčna želja je bila, da bi bil šolske sestre pripravil v mesto za žensko mladino, ker je mislil: tako se lahko ženski rod polagoma bolj vname za krščanstvo in potem tudi moške pridobi za to. Pa tudi v tej zadevi ni našel pri mestni občini nobene podpore. So sicer vedno pritrjevali, vendar nič storili. Edina lepa lastnost meščanov se mu je zdela, da so radi za pogrebom hodili. To je večkrat poudarjal. Vsacega, če je tudi reven, v obilnem številu spremijo na pokopališče. Sploh imajo meščani o kapitelu prav krive pojme. To je splošna misel: Kapitel je silno bogat! Nečejo verjeti, da ima vsak uradnik na leto boljšo plačo, kakor pa kak kanonik. Srednji uradniki pa tudi zastran plače prošta prekosé. Vsakdo bi vendar lahko izprevidel, da kapitel ni tako bogat. In vendar je kapitel velika sreča za mesto. Če kedaj kapitel preneha, bo mesto to zgubo močno občutilo.

IV. *Katehet.*

Kakor že omenjeno, je bila rajnega prošta prva služba v Postojni. Bil je tam kapelan, katehet in šolski vodja. Bil je dober katehet. Da pa je bil tak, se je moral rajnemu dekanu najprej zahvaliti. In ker se mu je v Postojni šola prikupila, tudi v Ljubljani šole ni opustil. Poučeval je v štirirazredni šoli pri sv. Jakopu in ob nedeljah rokodelske učence. V šolskem letu 1860—1861 je pa začel poučevati v Waldherr-jevem zavodu. Poučeval je v štirih razredih in nekaj časa tudi na nižji gimnaziji. Nekaj let je poučeval celo deklice v Zollendorfovem zavodu. Velika težava v Waldherr-jevem zavodu je bila ta, da so gojenci bili ali Lahji ali Hrvati in niso začetkoma znali nemškega jezika in se zato tudi težko učili. Vendar konec leta pri slovesnih izpitih so se dečki vedno dobro obnesli,

tako da so bili povabljeni gostje vselej z uspehom prav zadovoljni. Posebno dobro so odgovarjala dekleta, tako da se je mestni župan Ambrož enkrat odgovorom naravnost čudil.

Gospod Urh pa ni bil samo katehet, tudi nadzornik šol je bil nekaj časa. Ko je kanonik Zavašnik zbolel, ga je naprosil, da ga je pri poskušnjah nadomestoval. In tako je prišel v vse šole razun realke in gimnazije.

V Novem mestu pa je bil kot prošt za škofovega komisarja. In kot tak je moral verouk nadzorovati v vseh šolah gimnazijskih. Kot dekan je pa moral nadzorovati verouk v vseh ljudskih šolah novomeške dekanije. Konec poskušnje je imel vselej kratek primeren nagovor do šolarjev. Njegovi nagovori so mnogo vplivali na šolsko mladino, ker so bili res vspodbudni in zanimivi. Ker je pa vedel, da ne ta, kateri seje, ne ta, kateri priliva, je kaj, temveč ta, kateri dá rast; zato ni nikdar pozabil moliti za vse tiste šolarje in šolarice, katere je kedaj opominjal in poučeval. Bog daj, da bi ne bila njegova molitev zastonj!

V. Pridigar.

Dal mu je ljubi Bog posebno lep, dober glas. Imel je pa tudi vedno pred očmi: Sine labore ascendo, sine honore descendo. In res: on se je pripravljajl skrbno za sleherno pridigo. Koj v začetku tedna si je poiskal najprej tvarino, potem je pridigo spisal. Pridigoval je morda vsega skup dvakrat, da ne bi bil pridige ali krščanskega nauka spisal. Ko je bila spisana, se je pravočasno začel učiti, med učenjem je še premišljeval ter si prizadeval, da je bilo vse logično, jasno in mi-kavno. V saboto in nedeljo je še enkrat vso pridigo ponovil in potem večinoma pred pridigo ali krščanskim naukom se priporočil sv. Duhu in Materi Božji, ter vedno imel ta namen, naj bi bilo vse Bogu v čast in poslušalcem v korist. Ljubi Bog ga je pri pridigah in krščanskih naukih na poseben način podpiral. Vselej je imel prav veliko poslušalcev, in besede tudi niso ostale brez sadu. Posebno veliko je koristil s svojimi krščanskimi nauki v Šenklavžu. Tudi v Novem mestu je s postnimi pridigami veliko koristil. In da so pridige zares pomagale, se je videlo ob času sv. misijona. Misijonarji so se

kar čudili, da je bila koj prvi dan prostorna cerkev kar natlačena. Spoznali so, da so bili tu verniki za sv. misijon že v prejšnjih pridigah pripravljeni. Naprošen je bil pa tudi mnogo-krat, da je imel pri posebnih prilikah slavnostne govore. Nekateri teh govorov so bili natisnjeni v „Danici“. Tako n. pr. govor pri sv. Petru l. 1872. 9. rožnika v spomin, da je bila pred 400 leti cerkev sv. Petra v Ljubljani od Turkov požgana. — Druga pridiga 15. avgusta 1872. za sv. Očeta na Dobrovi pri Ljubljani. Takrat je imel poslušalcev, kakor še nikdar: bilo jih je blizu 10.000. — Prav posebno je ugajala pridiga, ki jo je imel pri nunah v uršulinski cerkvi v Ljubljani, ko sta dve nuni obhajali svojo zlato obljubo. Le poišči jo v „Danici“. Krasen je bil govor zopet l. 1879. 26. vel. srpana na Dobrovi, ko so sošolci obhajali 25letnico. Popis najdeš v „Danici“. Podučljiva je bila tudi pridiga, katero je imel na novega leta dan 1886. v kapitelski cerkvi v Novem mestu. Ljudij se je takrat toliko sešlo, da niso mogli več v cerkev in so bili primorani se povrniti na dom. Tudi ob času svetega misijona ni bila nikdar taka gnječa v cerkvi. — Pridigoval je: Quando Marcus pascha dabit, Antonius pentocastabit, Joannes Christum adorabit, totus mundus vae clamabit. — Pridiga je bila potrebna, ker so se ljudje takrat toliko bali. Ta pridiga jih je pomirila. Pridigoval je tudi na mnogih novih mašah, zlatih mašah, tudi pri pogrebih duhovnikov. Posebno je bila všeč pridiga, katero je imel v Beli cerkvi pri pogrebu gospoda Videmška. Bila je natisnjena v „Slovenu“. Pa ravno s pridigovanjem se je mnogokrat končal, da je moral za kak čas prenehati. Tako se je zgodilo v Ljubljani, in tako l. 1893. v Novem mestu, ko je moral potem prav dolgo časa počivati.

Njegove pridige so imele to lastnos¹, da jih je sleherni rad poslušal in si jih tudi lahko zapomnil. Koliko da so njegove pridige vplivale, le en vzgled. 5. avgusta — bilo je ali 1857. ali 1858. v spomin na storjeno obljubo ob času kolere l. 1855. — je imel slovensko pridigo. Zraven je bil neki železničarski uradnik, trd Nemec. In ta mu je rekel: „Gospod, jaz Vas nisem ne besedice razumel, ali presunjeno je bilo moje srce kakor še nikdar prej, ko sem videl, kako so bili ljudje vsled Vašega govora ganjeni.“

VI. Izpovednik.

Izprevidel je rajnki gospod prošt kmalu, da tudi najboljši, najgorečnejši pridigar ne bo opravil veliko, ako tudi pridno ne izpoveduje. Pridige um razsvetlé, srce omehčajo, voljo nagnejo, ali spoved dušo očisti in jo posveti. In zato je bilo njegovo veselje, da, rekel bi, njegova strast, da je rad in veliko izpovedoval. V to ga je nagovarjal njegov prvi predstojnik, dekan Kure. On mu je naravnost rekel: „Bili so tu v Postojni prav vrli, goreči gospodje, ki so se veliko prizadevali, da bi bili ljudi naklonili večkrat iti k izpovedi in bolj pogostoma sprejemati svete zakramente. Pa vse njih prizadevanje je bilo za-stonj. Poskusite torej Vi, morda se bo Vam posrečilo.“ In je poskusil, in Bog mu je pomagal, in je šlo. Nastopil je službo v Postojni l. 1854. Tisti advent je pa bilo sveto leto. Da bi se ljudje bolj sv. leta udeležili, napravili so procesijo iz ene cerkve v drugo cerkev. Mnogo teh procesij je kapelan Urh sam vodil. Opominjal je ob enem ljudi za izpoved. Prišli so in opravili. Začel jih je nagovarjati, naj kmalu pridejo zopet. Pa so mu odgovarjali: Pri nas ni navada večkrat k izpovedi iti. Kaj bi ljudje rekli! Prišel je post, ljudje so zopet prišli k izpovedi. In ko so začeli obhajati Šmarnice, je tudi to marsikaterega naklonilo, da je opravil izpoved. Bližal se je praznik sv. Alojzija in priporočal je ljudem šestnedeljsko pobožnost na čast sv. Alojziju. In sreča! poprijele so se najboljše in najveljavnejše gospe in žene, ter so začele opravljati pobožnost. In ta vzgled je pomagal. Začela so tudi dekleta bolj pogostoma hoditi k sv. zakramentom. Najbolj je pa pomagala kolera, ki je l. 1855. začela po Notranjskem prav hudo razsajati. Iz Postojne, pa tudi iz bližnje okolice so ljudje kar drli k njemu in ga prosili, da bi jih izpovedal. Posebno so želeli veliko izpoved opraviti. Kapelan Urh je rad postregel ljudem. Kadar mu je ložje, tako je vsakemu rekel, pa naj pride. Zjutraj in zvečer, pa tudi čez dan, vsako uro je bil pripravljen, in ker so ljudje videli, da lahko opravijo, so tudi radi prišli. Pa ne, da bi kdo mislil, da je bil začetkoma preveč mehak ali predober ali hiter. Bil je še preoster, mudil se dolgo z izpovedencem, prizadeval se ga poučiti, ga k dobremu nagniti. Sam

dekan mu je enkrat v šali rekel: Vi sedite in sedite v izpovednici; če je pa treba obhajati, jih je pa le malo. Jaz in Vaš tovariš pa se vsedeva in za malo časa jih je veliko pri svetem obhajilu!

Vse to je bilo res. Pa nazadnje je le Urh imel največ izpovedencev. In to vsak duhoven lahko doseže. Naj bo le vselej pripravljen iti v izpovednico. Ljudje bodo videli, da rad izpoveduje, in se ga bodo radi poprijeli. Tako je delal povsod, pri sv. Jakopu, v Šenklovžu in tudi v Novem mestu. V njegovem času so v Šenklovžu največ izpovedovali, v drugih cerkvah ne toliko. Ko je Urh kot prošt prišel v Novo mesto, je v kapitelski cerkvi pet gospodov izpovedovalo. Ali pri obhajilu ob nedeljah jih je bilo prav malo. Vse je v samostanski cerkvi opravilo. Ali kmalu se je vse izpremenilo. Večina je prišla v kapitelsko cerkev, kar vsakdo iz tega lahko spozna, da je prošt za veliko noč po 2000 listkov oddal, in l. 1892. je bilo v kapitelski cerkvi 30.000 vernikov obhajanih. Gotovo prav veliko število, in večino teh je sam izpovedal. Zato mu je neki gospod rekel: „Jaz ne vem, kako da je to, da vse hiti le k Vam. Saj vendar niste tako sladki!“ Pa gospod ni pomislil, da bi bili tudi k njemu ljudje radi hodili, ako bi bil bolj zgodaj prišel v izpovednico. Pa je prišel še le ob pol osmi ali osmi uri ali šele nekoliko pred deveto uro. Ljudje so nekaj časa čakali, in če ga le ni bilo, pa so šli k drugemu ali pa domov. V drugo jih pa ni bilo več. Kdor tako dela, jih ne bo imel nikoli veliko za izpoved. Ljudje takoj spoznajo, da ne izpoveduje rad in tako ne silijo k njemu. Pri proštu Urhu je bilo pa ravno nasprotno. Ljudje so sami rekli: Kadar pridem, pa kmalu opravim in zato grem rad tje. Vender sčasoma se jih je le preveč nabralo. Vsak teden po 2 do 300, četudi navadnih vernikov izpovedati, to je bilo preveč. Njegove čutnice so bile strašno razburjene, glava ga je začela boleti in ni mogel spati. Zato je mnogokrat sam ljudi prosil, naj gredo h kakemu drugemu gospodu. Pa je le malo pomagalo. Poslednjič je l. 1893. vsled postnih pridig in vednega izpovedovanja tako oslabil, postal je v obraz suh, da se je vsak kar ustrašil, ki ga je videl. Moral je izpovednico popolnoma zapustiti in počivati. Okreval je le počasi. Ko ni bil še

popolnoma zdrav, je zopet začel izpovedovati. Zastonj smo mu branili. Pa ravno izpovedovanje ga je pokopalo.

VII. Pospeševalec bratovščin in pobožnosti.

Izpovednik je zdravnik. Kdor izpoveduje, mora izpovedancem tudi nasvetovati prave pripomočke. Dober pripomoček k večji svetosti so pa ravno bratovščine, ker se udje podpirajo z molitvijo itd. Tudi rajni prošt je bil vedno pripravljen in je rad zapisoval ljudi v bratovščine, dasi ni nikdar te ali one naravnost v pridigah priporočal razven bratovščine presv. Jezusovega srca v Novem mestu in pa bratovščine za verne duše v vicah. Lepa, potrebna se mu je zdela bratovščina Marijinega srca za izpreobrnjenje grešnikov. Še bolj potrebna se mu je zdela bratovščina presv. Jezusovega srca. In v ti dve jih je prav veliko zapisal. Priporočal je tudi bratovščino presvetega Rešnjega Telesa, vendar ni nobenega silil. Pa se jih je vendar mnogo zapisalo v njo, tako da je vsako leto čez 30 gld. poslal društvu predstojniku v Ljubljano. Zapisali so se nekateri tudi v bratovščino Naše ljube Gospe presv. Jezusovega srca. V Postojni je mnoge zapisal v bratovščino živega rožnega venca. Najbolj pa ga je veselila bratovščina za verne duše v vicah v Novem mestu. Kmalu potem, ko je prišel v mesto, ga je neka pobožna duša vedno nagovarjala, naj to bratovščino vpelje. Prošt se je izprva branil, ker je mislil, da je župnija premajhna in da bo premalo udov. Ker ga pa oseba le ni nehala prositi, je sklenil s to bratovščino poskusiti. V pridigi je ljudem razložil nje namen in pomen, in zapisalo se jih je več kakor je pričakoval, dali so tudi več, kakor je mislil. Da, bratovščina se je v celi okolici tako priljubila, da je bilo na leto po 600 svetih maš za duše v vicah opravljenih. Ker so ljudje v okolici večinoma bolj revni, je gotovo njih požrtvovalnost velika, če so na leto po 600 gld. zložili za maše, ki so bile opravljene za duše v vicah. In koliko denarja so ljudje, posebno Belokranjci, zložili v še druge namene! Usmiljeni brat, trapist, nune — vsi ki so v te kraje prišli prosit, so se prav pohvalili, koliko da so dobili. Pa kakor bratovščine posebej, je rajni prošt pobožnosti sploh pospeševal. Že kot dijak je imel mo-

litveno knjižico, v kateri so bile tudi male, kratke Šmarnice. Zato je bil koj za nje vnet, ko so jih pričeli opravljati v Ljubljani. Dekana je precej naklonil, da so jih tudi v Postojni začeli. Imeli so jih vsako jutro, in ljudje so se jih prav radi vdeleževali. In od takrat je bil vedno v take kraje nastavljen, da so se opravljale Šmarnice. Ko je prišel v Novo mesto, so bile v navadi dvojne Šmarnice: v kapitelski cerkvi zjutraj slovenske, zvečer nemške. Prizadeval se je, da je izbral zares lepo berilo, premišljevanje, vendar se ljudstvo ni več tolikoanimalo za nemške. Pozneje so tudi v samostanu začeli zvečer imeti slovenske Šmarnice, in te so nemškim še bolj škodoval. Imel je nemške Šmarnice štiri leta, pa leta 1886. je že tako malo gospodov prišlo, da je sklenil nemške Šmarnice opustiti. V kapitelski cerkvi so od takrat zjutraj, v samostanski cerkvi pa zvečer Šmarnice — oboje slovenske. Ravno tako je tudi nemško pridigo na veliki petek popoldne odpravil. Bilo je kakih 150 poslušalcev, ko je l. 1883. nemško pridigoval. Prihodnje leto je koj rekel, ker so bile vse druge postne pridige slovenske, bo tudi veliki petek pridiga slovenska. In cerkev je bila polna poslušalcev. In pri tem je potem ostalo.

Razun Šmarnic je ljudi, posebno mladino, vspodbujal, naj opravlja šestnedeljsko pobožnost v čast sv. Alojziju. V Postojni, v Ljubljani, v Novem mestu — povsod so se z veseljem te pobožnosti poprijeli. Sleherno leto je imel za to pobožnost po 150 do 200 vernikov. Gotovo dosti dela za vsak teden. In to toliko bolj, ker je vsakega podučil, kaj naj med tednom premišluje, v kateri čednosti naj se vadi in kaj naj ta ali drugi teden stori. Vsa pobožnost se mu je na ta način zdela kakor kratke duhovne vaje. In ni bila brez sadú. Mnoga dekleta so se ložje obvarovala greha ali se poboljšala.

V Novem mestu je tudi pričel sedemnedeljsko pobožnost v čast sv. Jožefu. Tudi te pobožnosti so se ljudje prav zelo poprijeli. Le to je bilo težavno, da je ta pobožnost prišla večinoma na tiste nedelje, ko je bila izpoved za veliko noč.

V Novem mestu je tudi opravljal petnedeljsko pobožnost v čast peterim ranam sv. Frančiška. To pobožnost so pa opravljale posebno tretjerednice. Vsak mesec so bili tudi v samostanski cerkvi shodi tretjega reda. Prišlo je včasih kar

po 5 do 600 samo Belokranjic. Tudi ti shodi so dali silno veliko opraviti, zlasti ob nedeljah, če so zaradi odpustkov pritiskali tudi domači ljudje.

Ker je pa vedel, da tudi lepo cerkveno petje močno pospešuje pobožnost, je bil vedno za-nje vnet. Posrečilo se mu je pridobiti za kapitelskega organista znanega skladatelja Ig. Hladnika. In v kapitelski cerkvi se slišijo tako lepi zbori, kakor v malokateri cerkvi na Kranjskem.

VIII. Narodnjak.

Dasi je bil pet let v Št. Pavlu med trdimi Nemci, četudi je pozneje imel mnogo opraviti z gospodo in bolj nemško kakor pa slovensko ž njo govoril, ker je bila takrat sploh taka navada, vendar se je svoje narodnosti zmerom dobro in rad zavedal. V prvi vrsti seve je bil katoličan, vnet za sveto cerkev in za sv. očeta in zato je tudi l. 1871. potoval v Rim, kjer je videl velikega papeža Pija IX. Za pravice sv. cerkve se je vedno potegoval. Ko je enkrat v političnem katoliškem društvu v Ljubljani govoril zoper vojaško postavo ter nasvetoval, naj se bogoslovci ali duhovniki bolj porabijo v vojaških bolnišnicah itd., je bil njegov govor tako odločen, da mu je vladni komisar enkrat pozneje rekel: Ko bi bili takrat še kaj več rekli, Vam bi bil besedo odtegnil in zbor bi bil razpuščen. Da, tako daleč je prišlo, da je vlada njega, gospoda Vončina in Jerana imela za nevarne osebe, in je te tri nadzirala policija. No, če Avstrija ne bo imela hujših nasprotnikov kakor so bili ti trije, potem bo zares mogla ostati do konca sveta. Pa je že tako: v resnici udane podložnike preganjajo, hinavske prijatelje pa povzdigujejo. Tak kaj velja, ki plašč po vetru obrača. Kdor je pa za cerkev in za državo vnet, takega smatrajo za nasprotnika države.

V prvi vrsti je bil torej katoličan in se vneto potegoval za pravice sv. cerkve. Kako je bil v tej zadevi neprestrašen, lahko služi v dokaz pridiga, ki jo je imel na Dobrovi poleg Ljubljane 15. avgusta 1872. Vatikanski cerkveni zbor je določil za versko resnico papeževo nezmotljivost. Ali v Ljubljani si nihče ni upal o tem govoriti. Škof je molčal —, in drugi

gospodje so molčali. Zato napravi katoliško društvo izlet na Dobrovo, ali bolje, šlo je na božjo pot, in Urha so naprosili, da je pridigoval. Zbralo se je toliko ljudij, da je moral govoriti zunaj na pokopališču. Žandarmov je bilo videti mnogo število, ki so poslušali, kaj bo govoril. Govoril je o papeževi nezmotljivosti. Mnogi so mislili in se bali, kaj bo sedaj! Pa kaj je bilo? Nič! Ljudem je bilo všeč, in katoliško društvo je smelo biti ponosno na tako slavnost.

V drugi vrsti je bil skozi in skozi zvest Avstrijec, udan cesarju in vnet za naše cesarstvo ter se vedno jezil nad temi, ki so v svoji nespameti delali le na to, da bi bili Avstriji škodovali.

Bil je pa tudi zaveden Slovenec skozi in skozi, ves čas. Nikdar ni izpreminjal svojih načel, če tudi je videl, da mu je to včasih bilo v škodo. Da je pa bil za materinski jezik vnet, gre hvala „Novicam“. Njegov oče ni znal brati, vendar je rad poslušal, če se je bralo. Posebno vnet za branje pa je bil njegov brat Avguštin. On je sicer le v drugi razred hodil v tržiški šoli, pa privadil se je že toliko nemščini v tovarni, da je lahko bral nemške časnike. Bil je sicer prav varčen, ali za knjige in časnike je vselej rad štel denar. In tako si je naročil tudi „Novice“. Če je Peter prišel na počitnice, sta pa njega oče in brat napregla, da jima je moral iz „Novic“ brati. In tako se je privadil slovenskemu jeziku. In ko se je vojska bolj in bolj vnemala za materinski jezik, postajal je tem odločnejši Slovenec. Spoštoval je sicer vse druge jezike, ljubil vse druge narode, vendar nikdar ni drugače mislil kakor da je Slovenec in ga ni bilo nikdar sram spoznati se za Slovence. Zato je bil pri volitvah vedno na strani Slovencev ter je neprestrašeno dal svoj glas za Slovence, dasi se je pozneje večkrat prepričal, da niso vselej le takih mož izvolili, ki bi bili res delali za cerkev, dom in cesarja. Mnogi so bili kričachi in so le sami sebe iskali ter po duhovnikih hoteli priti naprej. Ko pa so svoj namen dosegli, so po svoji poti hodili in duhovništvo zaničevali. Zato je bil vesel, da so se našli domoljubi, ki so sklicali prvi slovenski katoliški shod, ki je bil tako sijajna manifestacija slovenske katoliške misli. Po smrti se je drznil „Narod“ kazati ga kakor svojega. Ali govoril je

gorostasno neresnico. Pokojni prošt je bil z dušo in telesom privrženec katoliško-narodne stranke.

IX. Gospodar.

Rad je zidal. In ni imel napačnega vkusa. Vedno je na to delal, da so bila poslopja in stanovanja lepa, snažna in pripravna. To delavnost je kazal najprej v Šenklovžu. Kapitel je namreč njemu izročil skrb za stolno cerkev in za župnišče, t. j. tisto hišo, kjer prebivajo stolni kapelani in drugi gospodje. Tudi on je prebival tu kot stolni kapelan in pozneje nekaj časa tudi kot kanonik. Bilo je pa župnišče precej zanemarjeno. Stopnice so bile temne, po hodnikih je bila položena grda opeka in stanovanje družega cerkovnika je bilo premajhno. Skrbel je, da se je vse to preuredilo.

Prav tako in še bolj je skrbel za stolno cerkev. V njej so bili trije oltarji še leseni. Te je dal popraviti tako, da sta si nasprotna oltarja jednaka. Dal je tudi vse slike znanega slikarja Wolfa osnažiti in popraviti. Oni dve sliki zunaj cerkve, namreč: sv. Janeza Krstnika in pa Zaharije, in oznanjenja Matere Božje sta bili tudi ob njegovem času napravljeni. V dve vnanji duplini je postavil sv. Hermagora in Fortunata. Tudi stransko drugo zakristijo je dal preurediti, ker je bil prejšnji vhod skozi njo v cerkev zares neprimeren. Napravil je nadalje veliko cerkvene obleke in perila. In tako je postala stolna cerkev zares lepa in ljudje so radi hodili vanjo. Ravno vsled tega je pa imela cerkev vedno večje dohodke, posebno potem, ko je vso obleko in druge potrebne reči napravil za pogrebe. Veliko je sicer vsa ta reč stala, pa se je vse izplačalo in cerkev je imela svoj dobiček. Bil je v tem oziru dober gospodar, veliko je napravil, pa nikdar mu ni bilo treba pri ljudeh prositi. Pušice, škrinjice, zvonjenje in pa pogrebi so toliko nesli, da je prav lahko izhajal, pa tudi cerkovniku mnogo poboljšal njega dohodke.

Kakor v Ljubljani, tako je tudi v Novem mestu precej zidal. Kapitelski dvor, podoben veliki, lepi grajščini, je bil na zunaj lep, ali znotraj močno zanemarjen. Treba je bilo vse proštovo stanovanje prenoviti. Tudi zidano ograjo okrog vrta je dal prenoviti.

Kar se pa tiče cerkve kapitelske, je pa le za to skrbel, da jo je v dobrem stanu ohranil, ker kaj drugega se ne dá pri nji napraviti, ker je krivo zidana. L. 1892. jo je dal vnovič pobarvati, kar je pa prav veliko stalo, zato ker je cerkev tako visoka.

Toliko bolj pa je bil skrben za lepo mašno obleko in druge cerkvene potrebščine. Ko je prišel v Novo mesto, cerkev ni imela velikega „bandera“, ne malih banderc, da bi bila še za rabo. Oskrbel je zato koj za prvo veliko noč lepo veliko bandero in dve lepi mali banderci. Napravil je mnogo mašnih plaščev, omislil dva bela ornata, jednega za navadne praznike, drugega pa za slovesne velike maše. Ta ornat je zares lep, pa tudi drag. Napravil je nov ciborij. Sedaj imamo dva lepa ciborija, jeden drži 500 in drugi 700 hostij. Za oba sta napravljena tudi lepa plaščka. Napravil je izpovednico v zakristiji za gluhe; ob času misijona je nemški pridigar tam izpovedoval, kar je bilo ljudem zelo všeč. Postavil je lep misijonski križ, v katerega so vdelane svetinje pravega Jezusovega križa. Ljudje imajo zato veliko zaupanja do tega križa in radi tam molijo. Naročil je tudi lepo veliko pregrinjalo za pred veliki oltar in nove stole za velike slovesne maše. Dal je prezlatiti kelihe in monštranco, kupil dve lepi mašnji knjigi. Kupil je rdeče sukno, s katerim se klopi pregrnejo, kadar so cesarske maše. In tako je cerkev z vsem preskrbel, in božja služba se je mogla spodobno in častitljivo opravljati. Pa ravno to tudi vleče ljudi v našo cerkev. Njega najsrčnejša želja pa je bila, ako bi imel 80.000 gld., da bi cerkev podrl in zraven prezbiterija sezidal novo gotiško cerkev. Vse to bi bil on lahko zvršil, ako bi neki gospod pred njim ne bil potrošil mnogo denarja za druge reči, ki niso bile še toliko potrebne. Cerkev je imela pred 20 leti kakih 30.000 gld. imovine. Ko bi se bila ta glavnica ohranila, bi se bile do sedaj skoraj obresti narastle, da bi bilo mogoče novo cerkev zidati. Nove cerkve ali ladije cerkve bi bilo tudi zato želeti, da bi bila širja in da bi se moglo več klopij napraviti, posebno klopij za moške, ker ti zares v kapitelski cerkvi nimajo nobenega pravega prostora. In to je tudi vzrok, da toliko ne prihajajo v to cerkev, vsaj meščani ne.

X. Kmetovalec in sadjerejec.

Njegov oče je bil sicer rokodelec. Lastnega polja ni imel. Pa v najem je slehernno leto vzel nekaj njiv in travnikov. In ker je doma bral „Novice“, poskušal je vse, karkoli so navsotovale. Bil je pa njegov oče tudi dober sadjerejec. To je bilo njegovo veselje, na pomlad saditi, cepiti in pa drevesa snažiti. Posebno je okoli tovarne veliko orehov zasadil, ki so sedaj že velika drevesa, večkrat mnogo orehov obrodé, in ko se bodo debela kdaj prodala, bodo velike vrednosti. In tako se je Peter že doma privadil kmetijstva ter posebno veselje dobil do sadnih dreves. V Ljubljani seve v tej stvari ni mogel nič storiti. Ko je pa prišel v Novo mesto, kjer ima kapitel veliko posestvo, začel se je koj pečati s kmetijstvom. In to toliko rajši, ker je spoznal, da je za duhovnika dobro, če ima kaj s kmetijo opraviti. On tako spozna, kak siromak da je kmet, in bo tako imel več usmiljenja ž njim. Spozna, da je vsa rast zares odvisna od Boga in tako izprevidi, kako da je treba moliti in božjega blagoslova klicati. Ima pa tudi priložnost dejanjsko kmetom pokazati, kako naj delajo in kako jim bo koristil v časnih rečeh. Ko je prišel v Novo mesto, pridržal je nekoliko njiv in travnikov za-se in začel kmetovati. Zboljšal je travnik, ki je bil poprej le slab pašnik, tako da je kmalu po štiri voze prve košnje pridelal. Ljudje so se kar čudili, kako da je to mogoče. Človek naj zemlji dá, kar jej gre, pa mu bo tudi zemlja rodila.

Posebno ga je veselil vrt. Za umetne našade sicer ni bil vnet. Zasadil pa je toliko mladih in plemenitih dreves vsake vrste, da bodo kmalu donašala veliko dobička.

Kapitel ima tudi svoj vinograd na Trški gori. Po hudi toči l. 1873. je bil hudo poškodovan. Bil je tako zanemarjen, da je veljal ljudem v pregovor. Kar je bilo slabo in zanikarno, reklo se je: „Kakor kapitelski vinograd.“ To se je proštu Petru Urhu prav za malo zdelo. Zato je sklenil zboljšati ga. Sreča njegova je bila, da je v prejšnjih letih hodil v trgategv na Bizeljsko. Tam se je zastran trstja, vinogradov, mošta mnogo naučil. Ko je prišel v Novo mesto, je šel pred trgatvijo v vinograd. Ali kaj je videl? Med trtjem je bil posajen fižol in

je rastlo korenje. To ga je razkačilo. Kapitelskim gospodom je predlagal, naj dovolijo, da se bo vinograd polagoma zboljšal. Radi so privolili. Seveda so lepe vsote denarja prva leta šle za zboljšanje vinograda. Pa se je le izplačalo. Trstje je začelo bolj močno prihajati, kolikor bolj so gnojili in okopavali. In odkar so začeli škropiti z galico, je bilo trstje tako lepo, da so ljudje sami rekli: Kapitelški vinograd je sedaj mej najlepšimi. Kapitel je pridelal tudi precej dobrega vina posebno l. 1889., 90., 91., 92. in 96.

Kakor je kapitel s svojim vinogradom ravnal, tako je vselej tudi ljudem priporočal. Počasi so začeli verjeti in se po tem ravnati, in se niso kesali. Pridelali so prav dobrega vina in ga lahko prav drago prodali.

Ker je kapitel zaradi zagrebške ceste in pa železnice izgubil več hoste, je bila proštna skrb, da je za dobljeni denar nakupil novih zemljišč in posadil na praznih krajih smreke in žlede, da bi se hosta tako zopet nadomestila. Sicer je pa kapitelški gozd varoval, kar se je dalo. Zakaj poseka in zapravi se lahko in hitro, zraste pa le počasi.

XI. Značaj.

„Proštu Urhu zavidam njegovo odločnost“. Tako je nekoč rekel neki imeniten cerkven dostojanstvenik. In res: odločen je bil, kakor malokdo. V mladih letih je bil bolj hiter in nagel. Sploh je bil bolj resnoben, ni preveč govoril, če ni bilo treba. Zato so se ga mnogi bali, drugi pa so ga imeli za ošabnega in prevzetnega. Škof Widmer so mu tudi to enkrat očitali. Kar je res, je res: tak ni bil, da se mu ne bi bilo dobro zdelo, ako ga je kdo zaradi kake pridige pohvalil. Vendar te slabosti pa ni imel, da bi bil sam takorekoč časti iskal, da bi se sam prizadeval priti naprej, na višjo stopinjo. Sleharnemu je iz srca privoščil, če ga je kaka čast doletela ali če je bil na kako višjo stopinjo povzdignjen. Nikakor pa ni bil udan takim, ki so se sami sebe za kako službo preveč ponujali in proseč okoli hodili. Zato je jedenkrat nekemu takemu gospodu, ki ga je prosil, da bi zanj kaj govoril, naravnost rekel: „Ne zamerite, ako Vam odkritosrčno povem, da sem jaz za tega gospoda N., ne pa za Vas.“ In on mu je odgovoril: „To bi Vam

sicer zameril, pa vem, da ste Gorenjec in da je Vaša navada, naravnost resnico povedati.“ V šoli je bil navadno moder in resnoben. In ravno to mu je pomagalo, da je povsod lahko imel otroke v redu, še celo rokodelske učence. Do podložnih je bil dober, rad jim je poboljšal stanje. Pa so ga tudi radi imeli in poslušali. Posebno je bil dober do svojih poslov. Dal jim je toliko, da si je vsaka dekla lahko kaj prihranila in vsaki je bilo žal, če je od njega šla proč. Resnoben, pa vendar dober je bil tudi do svojih faranov. Posvaril jih je, če je priložnost nanesla. Raz prižnico jih zmerjati ali jim kaj očitati, ni bila njegova navada. Ravnal se je po nasvetu svojega prvega dekana, ki je rekel: „Če bo kdo kaj naredil, ne ga koj k sebi poklicati. Le počakajte, če tudi dve leti! Bo že enkrat sam v mlin prinesel. In takrat ga primite in posvarite!“

Navada njegova ni bila, da bi bil mnogo po hišah hodil, družine obiskaval, ali se vdeleževal veselice in zabav. Že v Postojini, če je že kam šel, šel je s tovarišem kapelanom. Če je kdo k njemu prišel po oprasku, ali če je ljudi srečal na izprehodih, je bil do vsakega prijazen in ga rad nagovoril. Pa ravno zato so ga tudi ljudje iz cele okolice spoštovali. Posebno rad je vabil male otroke k sebi. Dajal jim je lepe podobice, da so se ga tako privadili. Če so ga od daleč zagledali, so radi prihiteli in mu roko poljubili; on jim je pri tem pa kak nauk na srce položil.

Ker je bil celih 21 let v Ljubljani, se je tudi seznanil z največjo gospodo, ki je imela veliko zaupanje do njega in ga izvolila za svojega dušnega vodnika.

Imel je pa tudi mnogo prijateljev med duhovščino. Sploh je imel dosti prijateljev in znancev. Kjerkoli je bil, so se lahko umeli.

Tudi v Novem mestu je živel s kanoniki v najlepšem soglasju. Kot dekana so se ga gospodje v dekanatu začetkoma bali. Mislili so, da bo preoster. Pa kmalu so se prepričali, da ni tako hud, kakor so mislili. Videli so, da vsakomur hoče le dobro. Rad je vsakomur dajal najlepše svete, rad mu je pomagal tudi v dejanju. Pri vizitacijah je ljudem priporočal, naj spoštujejo in čislajo svojega župnika. Otroke je pa podučeval, naj tako živé, kakor so jih gospod v krščanskem nauku učili.

In postal je novomeški dekanat še celó drugim v vzgled. Bližnji dekani so sami priznavali, da kaj slabega se o novomeškem dekanatu ne sliši. Tudi sami škof so bili pri svojih vizitacijah popolnoma z vsem zadovoljni.

Tak je bil torej 29. prošť novomeškega kolegijatnega kapitla gospod Peter Urh, ki je umrl v Novem mestu 24. junija 1897. Umrl je pač prerano — kakor že povedano vsled pretežkega, preobilnega, njemu tolikanj ljubega izpovedovanja. Redki so taki vzroki smrti! Kako je bil priljubljen meščanom in okoličanom, je pokazal njegov pogreb, v svoji vrsti pač jedin, kar jih je doslej videlo Novo mesto. Pokopan je na novomeškem pokopališču poleg prošťa Wilfana. Ta prostor si je bil sam izvolil in dostikrat je v zadnjih letih zahajal tje. Ljudje so ga često lahko videli na tem prostoru stati in premišljevati. Naj sedaj v miru tamkaj počiva! Duše pa, katerih je toliko ohranil in obranil greha, naj molijo zanj! Vsakdo ima svoje slabosti. Imel jih je lahko tudi rajni prošť Peter Urh. Sploh pa se mora reči o njem, da je bil dobra, plemenita duša, duhovnik res po Sreću Jezusovem. Blag mu spomin!

Dr. Anton Jeglič, škof ljubljanski.

1894

Dr. Anton Jeglič,

škof ljubljanski.

Spisal dr. Jos. Marinko.

Ljubljanska škofija se raduje svojega apostolskega škofa, Antona Bonaventure. Zato pa kažejo tudi Drobtinice vernim Slovencem njegovo podobo in opis njegovega življenja kakor so pred več leti opisale tudi prejšnjega škofa Jakopa. Ob enem je to mal spomin na petindvajsetletnico njegovega mašništva.

V prekrasni bleški okolici, pod visoko Begunjšico v Begunjah je zagledal 29. vel. travna 1850. l. v preprosti hiši pri „Pogorelčku“ luč sveta Anton Jeglič. Roditelja mu nista bila premožna na svetnem blagu; z obdelovanjem malega posestva, z vožnjo in neznatno trgovino z gorenjskim suknom sta si pridobivala toliko, da sta preskrbela svojo rodbino — štiri sinove in dve hčeri. Imela pa sta boljše bogastvo — krščanske kreposti; zlasti sta se odlikovala po živi veri, resnični pobožnosti ter neumorni delavnosti. Znala sta pa te čednosti tudi svoji deci vsajati v srce; sin Anton si jih je prisvojil v toliki meri, da so mu bile zvezde vodnice za celo njegovo dosedanje življenje.

Nadarjeni deček je obiskoval najprej domačo ljudsko šolo, kjer je tedanji učitelj brž spoznal njegov nenavadno bistri um. V tretji razred je šel v ljubljansko glavno šolo; tu je hodil tudi v gimnazijo. — Koncem drugega tečaja prve latinske šole l. 1862. je razveselil svoje roditelje z odliko ter jim prinesel na dom prvo šolsko darilo.

Radi tega ni bilo težavno spraviti vrlega dečka v škofijski deški zavod Alojzijevišče, čegar vodstvo je isto leto prevzel g. dr. Gogala, pozneje imenovan ljubljanskim škofom.

Mladenič, živahen po duhu in telesu, je dobil v tem zavodu vzgojo, kakoršna je bila kakor nalašč za njegovo naravo. Odlikoval se je s pridnostjo in s poslušnostjo, dasi se je v nižji gimnaziji rad poigral s svojimi tovariši, kadar je bil čas za to po dnevnem redu; a v višjih razredih je bil čim dalje resnejši. Dal si je pokoja le, kolikor je bilo istinito potreba, sicer pa je porabil vsako minuto za učenje. V šolskih predmetih je napređeval tako, da je bil vsako leto prvi ali drugi v razredu; vendar je porabil mnogo več časa za prostovoljne predmete. Učil se je francoščine in italijanščine, dalje izmed slovanskih jezikov hrvaščine, češčine in ruščine. Čital je mnogo ter se zlasti v 7. in 8. razredu še posebno vadil v dragi materinščini, v kateri se je tako izvežbal, da je imel pri pokojnem gosp. profesorju Marnu najboljši red — prvo odliko.

Pozabiti pa ne smem, da pri svojih duševnih naporih za znanje nikakor ni pozabil srca. Bil je z nekaterimi drugimi alojzniki-sošolci, med kakoršnimi so bili n. pr. pokojni Žiga Bohinjec, rajni opat Fran (Bernard) Ločnikar, rajni pisatelj Matej Tonejcek-Samostal, zares verno-pobožen. Neprimerne besede nisi čul iz njegovih ust; nerodnega, nepostavnega dejanja nisi videl pri njem; molil je rad in vestno prejemal svete zakramente.

Ni sicer manjkalo izkušnjav in izkušnjavcev, ki so si prizadevali Jegliča pregovoriti, da naj se posveti kakemu svetnemu poklicu: ali čutil je, da ga Gospod kliče v svoj vinograd. — Slušal je ter jeseni l. 1869. stopil v ljubljansko bogoslovnico.

Alojznica mu je bila pomlad, kjer se je mlada sadika krasno razcvitala, a semenišče gorko poletje, kjer so cvetovi jeli že kazati bogate plodove. Devetnajstletni mladenič je bil tu kar zrel mož, s tako resnobo, s toliko odločnostjo in pridnostjo se je oklepал dela, s tako vstrajno pobožnostjo je prosil božjega blagoslova. Nekoč si je zaupal celo preveč.

Poprijel se je filozofije tako vneto, da je pozabil tudi skrb za zdravje. Zaradi prevelikega napora je obolel na živcih. Moral je nekaj mesecev učenje pustiti, da se je zopet okrepečal v zdravem gorenjskem zraku.

Po dovršenih bogoslovskih študijah je bil leta 1873. posvečen v mašnika. Še isto jesen so ga poslali na Dunaj, da je v ondodnem Avgustineju nadaljeval bogoslovsko učenje. Da je tu vestno porabil čas, ni mi pač treba pripovedovati; rečem le, da je bil v vsakem oziru vzgled svojim tovarišem. L. 1877. je bil promoviran doktorjem bogoslovja.

Zapustivši Dunaj je prišel najprej v rojstveno župnijo Begunje za kúrata v ženski kaznilnici. A njegovemu po vednosti hrepenečemu duhu taka služba ni prijala, dasi se v svoji pokorščini o tem ni pritoževal. Pokojni škof Pogačar je ustregel njegovi srčni želji: poslal ga je l. 1877 na Nemško, da si na ondodnih imenitnih visokih šolah spopolni svoje znanje. Mudil se je l. 1877/8 nekoliko časa v Würzburgu, kjer je poslušal zlasti učenjaka Hergenrötherja in Hettingerja; obiskal je Kaulena in druge veljake v bogoslovskih vedah. Domov se je vračal skozi Italijo, da je videl glavno mesto krščanstva ter se na grobu prvakov sv. apostolov še bolj vnel za delo, za katero se je že doslej tako goreče pripravljal.

Od pomladi l. 1878. je bil podvodja in ekonom v ljubljanskem bogoslovskem semenišču. Med tem časom je poučeval nekaterikrat tudi v cerkveni zgodovini in v cerkvenem pravu. Kako ljub predstojnik, kako vrl učitelj je bil, vedó njegovi tedanji slušatelji bogoslovja. L. 1881. je napravil izpit za stolicu splošne in posebne dogmatike ter začel začetkom šolskega l. 1881/82 poučevati oba predmeta; a ni ju učil dolgo.

Neka skrivna moč je gnala mladega doktorja na slovanski jug. Ko je bila razpisana na zagrebškem vseučilišču bogoslovska stolica, je prosil zanjo. Ni je sicer dobil, ali ta korak je bil vendar odločilen za njegovo bodoče delovanje. Njegov tedaj še živeči oče mu je to nekako prerokoval rekoč: Ti ne prideš v Zagreb, ampak v Bosno, kjer boš še škof. In res se je zgodilo tako.

Sedanji sarajevski metropolit dr. J. Stadler je bil po tej prošnji opozorjen na dr. Jegliča, kakor je to sam priznal lani 8. kimovca pri slavnosti ob priliki, ko je g. dr. Jegliča posvetil v škofa. Ko je bil namreč l. 1880. imenovan nadbiskupom vrhbosanskim s sedežem v Sarajevu, imel je izbrati štiri kanonike za nadbiskupski kapitel. Med tremi Hrvati je poklical

v imenitno, a težavno službo tudi Slovenca Jegliča, v kar je tedanji ljubljanski škof Pogačar, ki je kar gorel za prospeh slovanskega juga, privolil z veseljem. Odslej je bil Jeglič Stadlerju najljubši kanonik, da, njegova desna roka. Zaupaval mu je najvažnejša pa tudi najtežja opravila.

Ne maram tu popisavati, koliko se je naš kanonik doli trudil, ko je bilo vse urejati, ustvarjati; kake so bile težave in nevarnosti na različnih potih po zapuščenih bosanskih župnijah: povem le, da je Jeglič potoval po nalogu presvetlega nadbiskupa v najbolj oddaljene kraje prosit pomoči za naše južne brate, katoličane bosanske. Mesta Dunaj, Praga, Brno, Pariz, Brüssel, Rim i. dr. so bila po večkrat namen njegovemu potovanju.

Ob tolikih naporih je kanonik dr. Jeglič vendar vedno deloval tudi na slovstvenem polju slovenskem in zlasti še na hrvaškem. „Slovenska Matica“, „Glasi“ katoliške družbe i. dr. so donášali plodove njegovega peresa; priredil je slovenski prevod izvrstne Stadlerjeve knjige „Ljubimo Jezusa“. V hrvaškem jeziku pa je polagal v list „Srce Isusovo“ in pozneje v „Vrhbosno“ svoje izvrstne spise; izdal je knjigo „Uzgojeslovje za učitelje in učiteljske pripravnike“ i. dr.

Preveliki naporji so nekaterikrat zrahljali zdravje gorečega kanonika, ali z božjo pomočjo si je njegova krepka narava vselej zopet opomogla. Zlasti opomnim, da se je l. 1890. dalje časa zdravil v Wörishofenu pri znanem prelatu Kneippu.

Izredne njegove zasluge je priznal nadbiskup njegov s tem, da ga je l. 1890. imenoval svojim generalnim vikarjem, rimska stolica pa l. 1893. arhidijakonom kapitla vrhbosanskega, l. 1896. pronotarjem apostolskim, a meseca vel. srpana l. 1897. ga je povzdignila v biskupsko čast, podelivša mu naslov „biskup siunijski i. p.“ Posvetil ga je nadbiskup Stadler dné 8. kimovca minulega leta.

Presvetli biskup je na slovenskem jugu delal vedno čast svojim slovenskim rojakom. Trudil se je zadnji dve leti še prav posebno za zjedinenje vshodne in zahodne cerkve med Slovani.

Kdo ne vidi, da ga sedaj čaka kakor lepa, tako pa tudi težavna naloga! Vendar se nam v mili domovini kažejo znamenja, ki obetajo lepo bodočnost. In za to bo nedvomno deloval odlični biskup z vsemi močmi.

Saj že njegovo kratko dosedanje delovanje kaže, da je nastopil res apostolsko pot. Apostoli so imeli za svojo prvo dolžnost — oznanjanje božje besede. Tako tudi novi ljubljanski škof pridiga jako pogostoma, celó po večkrat na dan, ako nanesa prilika in želé njegovi verniki. Jednako rad opravlja božjo službo, posebno daritev sv. maše, po raznih cerkvah, kamor ga povabijo in naprosijo domači dušni pastirji. S tem kaže, kako gori za božjo čast.

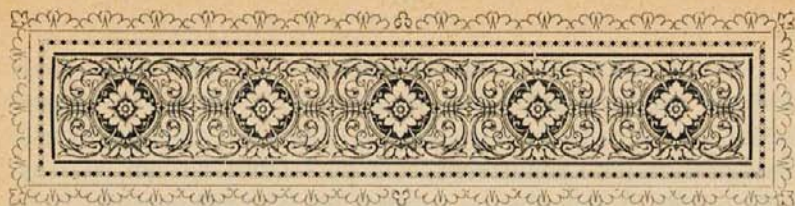
Vnet je pa tudi za blagor svojih vernikov, do katerih je vseh jednako ljubezniv, dobrotljiv in prijazen, bodisi imenitni plemenitaš ali zapuščeni siromak. Vsakomur so jednako odprta vrata njegovega stanovanja. In da je darežljiv do skrajnih mej, to je že dovolj znano posebno po Ljubljani. Kot ljubeči pastir rad obiskuje bolnike in jim prinaša tolažbe, in sicer najrajši tistim, ki so najbolj zapuščeni. Takega vzgleda pač še ni videla Ljubljana pri svojih škofih. — Veliko in odkritosrčno ljubezen kaže naš škof tudi do otrok prav po vzgledu Jezusovem, kateri je rekel: *Pustite male k meni priti in ne branite jim, ker takih je nebeško kraljestvo.*¹⁾

Kdor opazuje blizu njegovo ravnanje in med drugimi čednostmi posebno njegovo ponižnost, ta mora priznati, da hoče novi naš višji pastir biti po besedah sv. Petra²⁾ res *forma gregis ex animo* — iz srca vzgled za svojo čredo.

Letos dné 27. julija je obhajal naš višji pastir na Dobrovi pri Ljubljani sredi nekdanjih sošolcev svojo petindvajsetletnico. Ob tej priliki mu želimo, da bi mogel v svoji visoki službi za kraljestvo božje delovati veliko veliko, let in da bi kdaj z Marijino priprošnjo obilno čredo pripeljal pred *poglavarja pastirjev*, kateri naj bi mu dal *nesvenljivo krono.*³⁾

¹⁾ Mat. 19, 14. — ²⁾ I. Pet. 5, 3. — ³⁾ Pet. ibid.

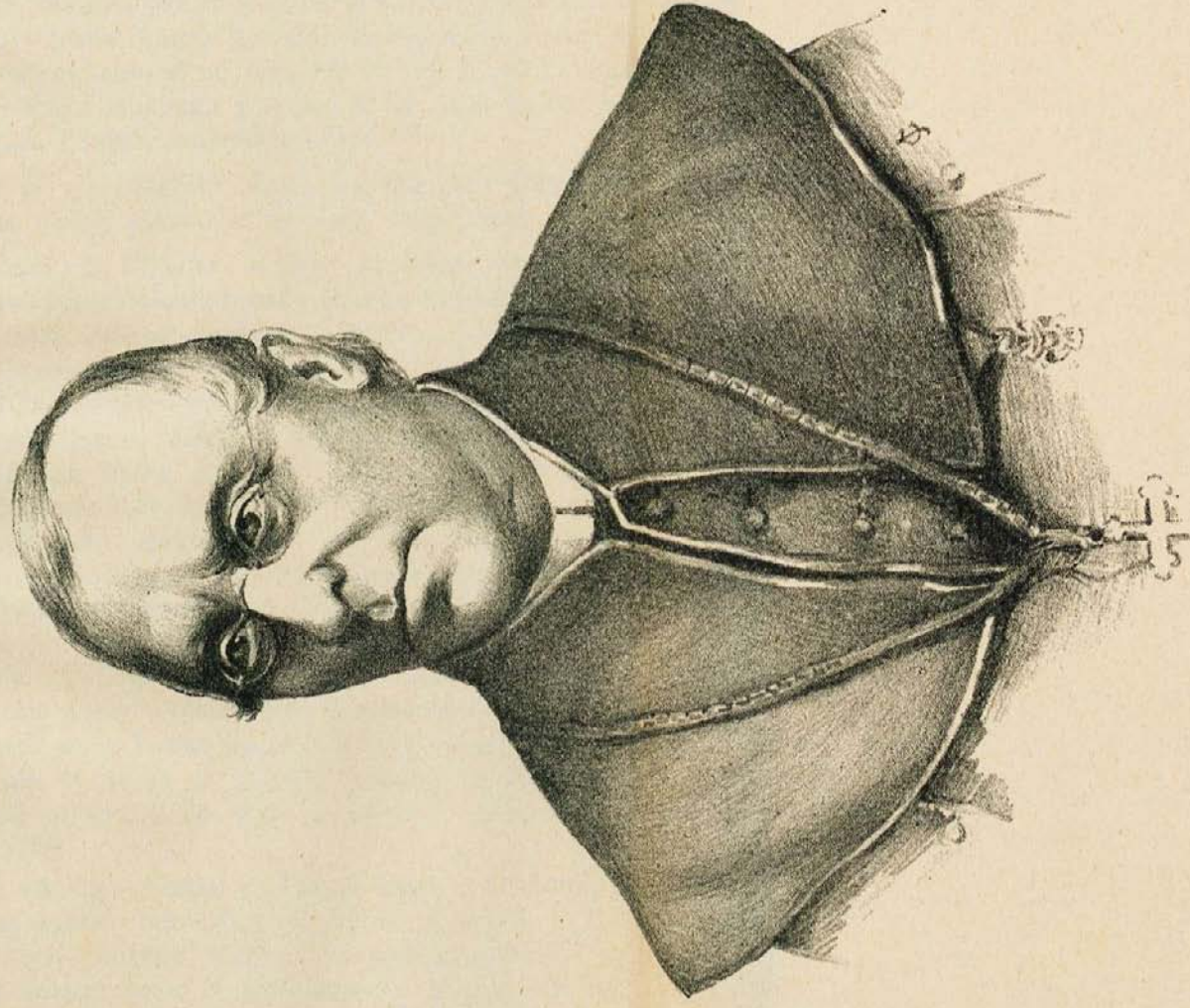

Dr. Leonard Klofutar, stolni prošt ljubljanski.

Med duhovščino ljubljanske škofije sta pred vsemi drugimi zlasti dva gospoda znana in obče spoštovana, ker sta bila veliko let bogoslovna profesorja in tako učila veliko število duhovnov, sedaj pa sta na prvih častnih mestih za škofom; ta dva sta zlatomašnika dr. Leonard Klofutar, ljubljanski stolni prošt, in dr. Andrej Čebašek, ljubljanski stolni dekan. Kot svojima dobrima učiteljema jima posvečuje urednik Drob-
tinic te vrstice.

Leonard Klofutar se je rodil dné 6. novembra l. 1819. v Tržiču na Gorenjskem. Šole je obiskoval doma in v Ljubljani z izvrstnim uspehom, posebno še bogoslovje, čeravno je bil slabotnega zdravja. Za mašnika je bil posvečen dné 27. julija l. 1843. Prva njegova služba je bila v ljubljanskem semenišču, kjer je bil jedno leto adjunkt. V tej službi je imel dolžnost pomagati vodstvu in po dvakrat na teden razlagati bogoslovcem sv. pismo. Naslednje leto meseca septembra pa so ga poslali škof Anton Alojz na Dunaj v višjo bogoslovsko šolo, kjer je dosegel dné 23. marca l. 1847 čast doktorja sv. pisma.

Vrnil se je v domovino s častjo, toda silno slabega zdravja. Poslali so ga najprej junija meseca l. 1847. za kapelana v Dob. Toda ta mokri kraj mu je bil za zdravje jako škodljiv, zato so ga predstavili za kapelana v Šmartno pri Kranju, kjer je ostal dve leti in se marljivo pečal z dušnim pastirstvom.

Dr. Leonard Klofutar, stolni prošt ljubljanski.

Risal Jos. Germ.

Ko je pa dné 20. avgusta l. 1849. umrl Urban Jerin, profesor novega zakona na ljubljanski bogoslovnici, poklicali so meseca sept. dr. Klofutarja v Ljubljano, da je razlagal sv. pismo novega zakona; nekaj mesecev potem je dobil že stalno profesorsko službo za novi zakon, katero je vestno in z veseljem opravljal 39 let, dokler ga namreč ni imenoval sv. oče papež l. 1888. za ljubljanskega stolnega prošta. V tej časti je obhajal dné 15. avgusta l. 1893. svojo zlato mašo.

Čeprav je v profesorski službi težavno delo, vendar je naš slavljeneec obilno deloval še na razne druge strani.

1. Pisatelj. L. Klofutar je pisal za šolsko in domačo duhovsko rabo mnogo učenih bukev, največ v latinskem jeziku. L. 1862 je izdal obširno *razlago evangelija sv. Janeza* z naslovom: Commentarius in Evangelium s. Joannis. L. 1866. je izdal podobno *razlago sv. Matevža* z naslovom: Commentarius in Evangelium s. Matthaei. V slovenskem jeziku pa je spisal l. 1878: *Sv. listne bukve*, v katerih kratko in lahko umevno razlaga vse liste, ki se beró ob nedeljah in praznikih. To delo vsem jako ugaja, ker se dá dobro rabiti za govore in za premišljevanje. — Leta 1880. je dal natisniti *razlago lista sv. Pavla do Rimljanov* z naslovom: Commentarius in epistolam s. Pauli ad Romanos, katero delo so pohvalili mnogi škofje. — Leta 1892. je izdal *razlago evangelijev sv. Marka in Luka* z naslovom: Commentarius in Evangelia s. Marci et s. Lucae. Da sta se prvi dve deli dobro razširili, priča to, da ju je pisatelj povečani in popravljeni dal že drugič na svetlo, in sicer sv. Janeza l. 1894, sv. Matevža pa l. 1898.

Zraven teh del je izdal več drugih samo v litografiji za svoje učence, kakor: Introductio in libros sacros N. F. (t. j. vvod v sv. knjige novega zakona); Hermeneutica biblica generalis (t. j. splošni nauk o razlaganju sv. pisma); Historia evangelica (zgodbe evangeljske) in razlago več pisem svetega apostola Pavla.

Vsi ti spisi so za šolo dobro rabni in so se udomačili v mnogih učilnicah. Pisatelju niso donesli denarnega dobička, pač pa zasluženó čast in slavno ime.

2. *Za cerkev in šolo.* Le prerad se učenjak tako zaskoplje v knjige, da ne mara za druge opravke. Ne tako dr. Leonard Klofutar. Ker ima počasno in jako razločno besedo, ker pové svoje misli zmerom določno, v jasnem redu pa tudi krepko in odločno, zato je kakor ustvarjen za pridigarja. Pa je tudi rad in jako mnogo pridigal. Posebno moramo omeniti mnogoletne njegove pridige v nunski cerkvi v Ljubljani. Ko so protestanti v Ljubljani l. 1850. zidali svoj tempel in začeli propagando za krivo vero, tedaj je dobil Klofutar od škofa naročilo, imeti nemške pridige o katoliški veri posebno z ozirom na tiste nauke, katere tajé ali napačno razlagajo protestanti. Klofutar je imel te pridige s tolikim uspehom, da je bila med govori cerkev vedno natlačena. Ko so ga pa po pet in polletnem delovanju začele hudo boleti prsi, moral je to plodovito delovanje pustiti. Pač pa je še vedno pridigal semtertje ob slovesnih prilikah bodisi v mestu ali na deželi.

Važno mesto v domačem šolstvu mu je bilo izročeno s tem, da so ga imenovali 1875. l. za uda deželnega šolskega sveta kranjskega. S svojo vnemo in z neutrudljivim prizadevanjem za šolo in šolske razmere, zaradi svoje splošne veljave pri višjih in nižjih stoji on v dež. šolstvu na jako odličnem stališču, na katerem se pred vsem poteguje za cerkev in njeno potrebno moč v šoli.

3. *Rasne odlike.* Zaradi svojih spisov in neutrudnega delovanja za katoliško cerkev in avstrijsko domovino je dosegel dr. Leonard Klofutar mnoge in tudi visoke odlike. Že leta 1865. je bil imenovan za pravega *konzistorijalnega svetovalca*, l. 1869. pa za *častnega kanonika* ljubljanskega kapitla. L. 1876. je bil postavljen za *vodjo bogoslovnih ved* v ljubljanski bogoslovnici, katero službo še vedno z veseljem opravlja. L. 1877. so ga imenovali škof Krizostom za *predsednika sakonskega sodišča*. L. 1882. pa ga je počastil presvetli cesar s *viteškim Franc-Jožefovim redom*. Še više pa ga je odlikoval vladar ob njegovi zlati maši l. 1893. in sicer s *redom šelezne krone III. vrste*.

4. *Značaj.* Naš slavljenec je dobro znan blizu in daleč. Vsi njegovi znanci pa priznavajo, da ima dostojanstvenik lepo vrsto dobrih in prikupljivih lastnostij. Vedno poudarja kakor

za-se tako tudi za druge potrebo ponižnosti; zato je pa tudi z vsakomer prijazen in priljuden. Če tudi ga je morda ta ali oni spravil kdaj v nevoljo, a naš slavljenec je bil hitro zopet dober in je neugoden slučaj pozabil. Nad vse rad ima duhovsko družbo, v kateri je vesel in rad pripoveduje to in ono drugim v zabavo. Pa tudi sam je jako gostoljuben, poleg tega vedno pripravljen postreči vsakomur, s čimer le more. Ako kdo njemu kako prošnjo izroči in je dobil od g. prošta obljubo, potem sme biti v svesti si, da pojde njegov priprošnjik zanj v ogenj.

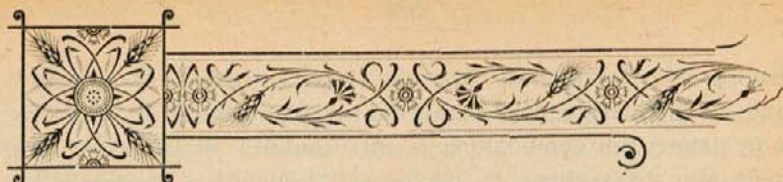
Prošt Klofutar je mož strogo cerkvenega duha in mišljenja. Odkrito in odločno je udan in pokorjen svojemu škofu kot višjemu pastirju. Zato je oster nasprotnik vsem, ki žalijo veljavo sv. cerkve ali škofovo. Vse razmere, vse dogodbe si razlaga strogo v duhu sv. evangelija, zato pa tudi rad obrača besede sv. pisma na razne okoliščine kakor vsakdanjega življenja tako tudi na javne razmere.

Čeprav je bil v mladosti jako slaboten, je sedaj v svoji visoki starosti čudovito krepak in zdrav. Razlagati si smemo to iz njegove ljubezni do starišev, posebno do dobre matere, kateri je bil najljubeznivejši in najskrbnejši sin. Kdor pa spoštuje stariše, temu je Bog obljubil dolgo in srečno življenje. Iz tega smemo povzeti upanje, da ga bo Bog še nekaj let ohranil v veselje duhovščini ljubljanske škofije.

Dr. Andrej Čebašek,
stolni dekan in apostolski protonotar.

Dr. Andrej Čebašek,

stolni dekan in apostolski protonotar.

Mož, ki ima poleg velike ljubezni do sv. katoliške cerkve tudi mladeniško navdušenost za svoj narod in nenavadne duševne moči, ne more ostati skrit in nepoznan med svojimi rojaki. Tak mož je dr. Andrej Čebašek, ki sicer nikdar sam ob sebi ne gre rad v javnost, temveč je rajši v tihoti nepoznan: vendar je njegovo ime častitljivo in se s spoštovanjem izrekuje blizu in daleč. Saj je pa tudi tega vreden zaradi plovitega svojega delovanja in lepih lastnostij, ki ga dičijo.

Andrej Čebašek se je rodil v smledniški župniji na Gorenjskem dné 14. novembra l. 1820. Njegovi stariši so bili pošteni in jako pridni. Ko je mali sinček pokazal v domači šoli svojo bistro glavico, dali so ga v Ljubljano šolat se. Tukaj je bil v letih 1830—1832 v normalni ljudski šoli, potem v gimnaziji od l. 1833. do 1838., na liceju ali v filozofiji pa v l. 1839 in 1840. Po dovršenih teh šolah je stopil v bogoslovje, katero je dovršil v naslednjih štirih letih 1841—1844. V mašnika je bil posvečen dné 30. julija 1844, in nato v oktobru nastavljen za bogoslovskega adjunkta. V tej službi je marljivo nadaljeval bogoslovsko učenje in naredil l. 1845. dve ostri preskušnji za doktorsko čast na graškem vseučilišču. V istem letu pa so ga sprejeli v višje duhovsko izobraževališče Avgustineum na Dunaju, kjer je napravil dve drugi ostri preskušnji in dosegel doktorsko čast dné 4. novembra l. 1847.

Ko se je povrnil domov, nastavili so ga za kapelana v Stari Loki, kjer je ostal tri leta, potem pa meseca novembra l. 1850. za kapelana v Mengiš. A tukaj ni ostal dolgo. Izpraz-

njeno je bilo tedaj mesto bogoslovskega profesorja za veronauk ali dogmatiko. Dne 1. aprila l. 1852. je delal dr. Čebašek za ta namen potrebno izkušnjo ali konkurz in bil v oktobru istega leta nastavljen za profesorja dogmatike in metafizike na ljubljanskem bogoslovnem učilišču; l. 1859. pa je začel učiti še (tedaj na novo uvedeno) fundamentalno teologijo ali nauk o podlagah sv. katoliške vere in cerkve.

Zaradi odličnega delovanja v tej službi so mu l. 1872. podelili častno in važno službo semeniškega vodja. Tisto leto je bil imenovan tudi za častnega kanonika. Veliko število duhovnikov ljubljanske škofije pozna dr. Čebaška kot svojega vodjo. Bil je resnoben, natančen in včasih tudi oster, kadar je bilo treba, a vedno je kazal tudi svoje dobro in ljubeče srce. Bogoslovci so to dobro vedeli in rekli, da gospod vodja ima mehko srce pod trdo skorjo.

V tej službi je ostal dr. Čebašek do l. 1880; imenovan je bil namreč za kanonika ljubljanske stolne cerkve in v semenišču dobil za naslednika novega kanonika dr. Gogola. Vendar je ostal dr. Čebašek še profesor dogmatike in sicer do jeseni l. 1885. Leta 1886. je dobil častni naslov papeškega prelata in kmalu potem tudi apostolskega protonotarja. L. 1894. na Veliki šmaren je obhajal svojo zlato mašo. L. 1896 pa je bil imenovan za stolnega dekana, katera čast je prva za proštovo.

Ne samo navadni njegovi učenci, ampak zlasti taki, ki so bili pozneje sami profesorji, so priznavali radi in pogostoma, da je bil dr. Čebašek jako marljiv in goreč profesor. Bil je tudi še v poznejših letih ves navdušen za svoj predmet. Tako umevamo, zakaj se je nekako težko ločil od svojega tako priljubljenega dela, in zakaj si je pri svojih učencih postavil trajen spomin na lepe nauke.

A njegova prirojena pridnost mu ni dala, da bi deloval samo za svojo dolžnost: kjerkoli je bilo treba kaj storiti za čast božjo, bil je dr. Čebašek rad pri delu.

Kot *pisatelj* ni izdal velikih del, pač pa je spisal manjše knjižice v slovenskem jeziku in pomagal pri večjih delih. L. 1856. je izdal skupaj z drugimi duhovni „Govornik“-a. Od l. 1857. je pa pomagal pri *Svetem pismu*, katero so ukazali izdati tedanji škof Anton Alojzij Wolf. L. 1863. je izdal z drugimi

tovariši vred *Zlati vek*, spominsko knjigo ob tisočletnici sv. Cirila in Metoda. Ker je bil posebno udan sv. očetu, spisal je l. 1869. knjižico *Zlatomašnik Pij IX.*, in l. 1870.: *Papeževa nezmotljivost*, kateri obe je izdala „Katoliška družba“. Urejal je par let tudi *Glase katoliške družbe*. Zlasti pa je veliko pisal za cerkveni list *Zgodnjo Danico* in sicer celo do lanskega leta. Iz tega vidimo, da je dr. Čebašek zmerom sukal pero v prid svojemu narodu, kadar je bilo potrebno za sveto katoliško stvar.

Naš slavljeneec je goreč *pridigar*. Dokler so mu dopuščale telesne moči, je pogostoma pridigal ob slovesnih prilikah, kakor ob novih mašah in ob raznih cerkvenih slovesnostih. Njegovi govori so bili vedno jedrnat, razvidno sestavljeni, polni bogatih nauk; zlasti pa se je odlikoval govornik s svojo navdušeno, ognjevito besedo. Na Dobrovo pri Ljubljani, kjer je med šmarnimi mašami sloveča božja pot, hodil je pridigat in opravljat službo božjo 26 let. Rad je hodil tudi k Devici Mariji v Polju pri Ljubljani, kjer so ob nekaterih prilikah obilni shodi. In kadar se je obhajala kaka večja slavnost, vselej so naprosili kanonika Čebaška za slavnostnega govornika, kakor pri slavnostni besedi ob petdesetletnici papeža Pija IX., Leona XIII., ob katoliškem shodu i. dr. Ob vseh teh govorih je poudarjal vernost Slovencev in pa ljubezen do mile domovine. Poleg tega je neštēvilnokrat poprijel za besedo ob raznih shodih in v zborih in navdušil poslušalce s svojo ognjevitostjo.

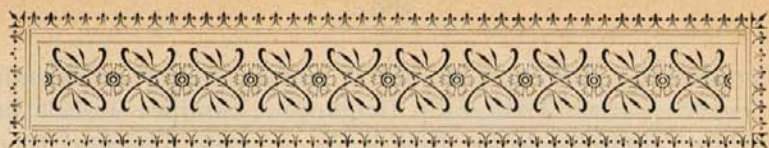
Dr. Čebašek ni nikdar skrival svoje ljubezni do domovine, ampak jo je izražal vselej, kadar je bilo primerno. Vedno je rad podpiral narodno stvar, kakor književnost in književnike, društva, sklade. A rodoljubja ne umeva tako, da je treba samo veliko vpiti, marveč tako, da je treba dejansko delovati, čeprav tiho in neočitno. Pri narodnih in verskih društvih je bil do svoje starosti jako delaven ud in bil na častnih mestih (veliko let podpredsednik „Katoliške družbe“, predsednik „Duhovskega podpornega društva“ itd.)

Prelat Čebašek ima korenit, moški in krepak značaj in jako živahen temperament tudi v svoji visoki starosti. Odlikuje pa se z nekaterimi posebnimi lastnostmi. Jako je odkritosrčen

in pove vsakomur, kar mu gre. Četudi se odlikuje po svoji visoki stopinji kakor tudi veliki učenosti, vendar je ponižen in v občevanju prijazen. Veliko ljubezen ima do sv. cerkve, katero je v pridigah rad poveličeval, in torej tudi do sv. očeta papeža. Zato pa jako rad žrtvuje denar v podporo sv. očeta. Prav znamenito je tudi, da učeni prelat rad posluša božjo besedo in mu je največje veselje, poslušati pridige. Kjer bi se ga nihče ne nadejal, zagledaš gospoda med preprostimi poslušalci. Omeniti moramo naposled tudi njegovo dobrodelnost. Kadar se je osnovalo kako dobrodelno katoliško društvo, vselej se je oglasil dr. Čebašek z bogatim darom. Nad tisoč goldinarjev je na pr. podaril tukajšnjemu deškemu sirotišču Marijanišču, zaradi česar tudi njegovo natančno podobo najdeš med dobrotniki v zavodu; šenklavški cerkvi v Ljubljani je kupil krasen in velik lesteneč; dobrotnik je cerkvi rojstvenega kraja (zato tudi častni občan), kjer tudi svojih sorodnikov ni zanemaril.

Bodi dovolj! Človeka v resnici ne povzdigujejo ne častne službe, ne odlike, ne javne pohvale, ampak dobra dela. Tudi pri teh dveh življenjepisih ni bil pisatelj namen razširjati prazno hvalo, marveč opozarjati na resnično delo in pokazati, da imamo Slovenci v duhovskem stanu prav odlične može. Dva sem kratko opisal, samo dva: a najveselejše pri tem je, da bi lahko opisal še mnogo drugih in jih vtaknil v lepi častni venec slovenske duhovščine. Mlajši delavci v vinogradu Gospodovem naj si prizadevajo, da bodo z značajnim delovanjem po njih vzgledu vredni najvišjih častij, a vsi skupaj glejmo, da bo svetila naša luč pred ljudmi, da bodo videli naša dobra dela in hvalili Očeta, ki je v nebesih.

Devica orleanska.

Sestavil Viktor Steska.

Ves svet pozna devico orleansko Ivano d'Arc ali Darc (Dark). Francozi jo časté kot mučenko in svetnico, ostali svet pa se jim kmalu pridruži. Sveta katoliška cerkev je to devico prištelá 27. decembra 1893 med „častitljive“; ne mine pa mnogo let, ko jo proglasi za blaženo. Priprave se že vršé.

Upamo torej, da bi tudi verni Slovenci radi kaj zvedeli o tej sveti junakinji, ki je s svojo hrabrostjo proslavila vso Francijo.

Na stotine življenjepisov je že izšlo v francoskem jeziku o tej čudoviti prikazni v zgodovini; tudi Slovenci imamo že nekoliko spisov o njej (na pr. v Večernicah l. 1866., 1871. itd.), toda vsi ti spisi so kratki. Junakinja je pač zaslužila, da se je spominjamo z daljšim popisom.

I. Domače življenje.

V lepi Franciji je divjal strankarski boj, ki je pripravil Angležem pot v deželo. Tekmovali sta Anglija in Francija od l. 1066., ko je normandijski vojvoda Viljem pridobil po bitki pri Hastingsu angleško krono. Kot normandijski vojvoda je bil podložnik francoskega kralja, vendar je hlepel tudi po francoski deželi in kroni. Francija je pa hotela plenoželjne Angleže popolnoma izriniti iz dežele. Štiri sto let je trajal ta boj s kratkimi prestanki in z raznim uspehom. Francoski prestol je zasedel Karol VI., ki je zblaznel. Za njegove vlade (1380—1422) sta se pričeli dve stranki boriti, namreč Burgundci in Orleanci. Burgundski vojvoda je ukazal Janeza Orleanskega umoriti, a tudi njega je zadela dvanajst let pozneje ma-

ščevalna roka. Konec pravde je bila pogodba, katero so sklenili v Troyes-u (reci Troá) Filip Burgundski, kraljica Izabela in Angleži. Angleški kralj Henrik V. je vzel Katarino, hčer Karola VI., in je postal francoski kralj. Severne francoske pokrajine so se mu res udale, južne pa so se oklenile pravnega kralja Karola VII.. Francija se je torej delila v dva dela, v severni nad Loire-o (reci Loaro) in južni pod Loire-o. Karol VII. pa je bil slab vladar. Blazni oče ga je zavrzel in izobčil od dedščine, svetovalci so mu bili koristoljubni ljudje, poznal ni nobenega zaupanja v lastno moč; živel je brez trdnih načel. Henrik V. je umrl, in za njegovega mladoletnega sina je prevzel vlado Bedfordski vojvoda, ki je sklenil francoskemu kralju upleniti še južni del Francije. V ta namen pošlje močne čete pred orleansko mesto, ki je bilo ključ do južnih pokrajin. Meščani so se junaško borili zoper vsiljence. Angleži so spoznali, da si mesta ne prisvojé s silo, zato so je hoteli izstradati. Nadloga je bila strašanska v mestu, a nikdo se ni ganil. Tu je nastopila orleanska devica, Jeanne d'Arc (reci: Jan Dark), ki je oprostila Orleans in kronala v Rheims-u Karola VII.

Na meji šampanjski in vojvodine lotaringijske med dvema vogeškima grebenoma se vije med zelenimi bregovi in tihimi vasmí reka Moza. Pokrajina nima značaja visokih pogorij, ampak lepo polje se vrsti z rodovitnimi livadami, krepkim sadnim drevjem, pobrežnimi trtami in gostimi šumami. Sredi mirne doline nahajaš vas Domrémy. V tej vasi je tekla zibel Ivani d'Arc, ki je bila rojena Treh kraljev dan 1. 1412.

Oče Jakop in mati Izabela Romée sta bila poštena kmetiška človeka, kakoršni se nahajajo v od mest oddaljenih krajih, ki so si ohranili vero, pobožnost in nepopačene navade. Ker je bila vas na meji raznih dežel, vkoreninila se je ljubezen do lastnih vladarjev globoko v srca preprostih seljakov. K temu je pripomogel tudi njih patron sv. Remigij, ki je bil hkrati deželni patron. Ta je frankovskega kralja krstil in ustanovil kristijansko kraljevino. Ko je kralja krstil — pripoveduje življenje svetnikov — in ni imel sv. olja pri sebi, prosil je Boga pomoči. Kar se prikaže bel golob in prinese iz

nebes ono puščico, ki se je hranila v Rheimsu (reci Remsu) in s katere neusahljivim oljem so mazilili francoske kralje.

Ivana je živela v ubožni koči svojega očeta in je bila polna ljubezni do domovine in kralja. Če so se otroci igrali vojsko, in so bili njeni vaščani na kraljevi strani, otroci sosednje vasi pa na strani Burgundcev, ni se vdeleževala teh iger, pač pa si je želela, da bi odbili glavo onemu človeku, ki bi se postavil na burgundsko stran.

Ivana je imela mlajšo sestro Katarino in tri brate: Jakopa, Janeza in Petra. Prvo vzgojo je prejela od svoje matere; učila se je moliti, ročnih del, šivati in presti, kar jo je posebno veselilo. V šolo ni hodila in ni znala ne brati, ne pisati. Zgodaj pa je začela kazati svoje naravne darove, svoje bistroumje, spomin, železno voljo in globoko čustvo. Nje sosedje so jo hvalili kot pridno, delavno deklico neomadeževanega življenja, ki dela od zore do mraka in pomaga materi pri gospodinjstvu ali očetu na polju in v hlevu; hodila je za plugom in ob žetvi je tudi žela. V rani mladosti je tudi pasla; a zamenjala je pašo kmalu z domačimi opravki, kar ji je prirojeno zdravje tako utrdilo, da se le čudimo nje poznejši moči in vstrajnosti. Toda ta delavnost ni zamorila v njej čuta pobožnosti. Med raznimi čednostmi, ki so jo krasile, naštevajo nje vrstniki tudi ljubezen do Boga, ki je presegala vse druge. Ondotni duhovnik je trdil, da je ni bilo tako pobožne deklice v duhovniji, kakor je bila ona. Vsako jutro je bila pri sv. maši; če je zvečer slišala večerni zvon, padla je na kolena in pobožno molila; sicer si je pa prizadevala, da je bila tudi pri večerni skupni pobožnosti v cerkvi. Cerkveniku, ki je včasih pozabil zvoniti, očitala je to zanemarjanje dolžnosti in mu obljubila darilo, če bo v prihodnje vestnejši. Taka darila so bila domači kolački. Kar si je prihranila, darovala je za sv. maše. Domači vrt je mejil ob pokopališče. Rada je zahajala tjekaj in molila. Posebno je častila nebeško Devico. Večkrat je šla s tovarišicami na pol ure oddaljeno božjo pot k samotni cerkvi N. Lj. Gospe Bermontske. Če so stariši v bližini na polju delali, šla je sama počastit nebeško kraljico; molila je, prižigala darovane sveče v Marijino čast in krasila podobo Marijino s cvetkami. Če so ji vrstnice očitale pobožnost, ni se dala zbegati. Ljubile so jo

vendar vse radi nje skromnosti in dobrotljivosti. Rada je dajala vbogajme, stregla bolnikom in zapuščenim. Razjezila pa se je, če je kdo zaklel ali prisegel v pričo nje. Na griču ne daleč od prej imenovane cerkve N. Lj. Gospe je stal ondaj velikanski in lep hrast, o katerem so pripovedovali razne pravljice o vilah. Navada je tudi bila, da so šli vsako pomlad četrto nedeljo v postu otroci in sploh mladina pod ta hrast, peli, plesali in krasili hrast s cvetjem, katero so potem ali tam pustili ali domov nesli. Tudi Ivana se je vselej vdeležila tega mladinskega praznika.

II. Klic božji.

Ko je Ivana živela tako mirno in srečno, začula je nenadoma klic, naj prime za orožje. Odkod je došel preprostemu selskemu otroku ta klic?

Ivana sama pravi, da je dobila povelje od Boga. Bili so tedaj in so še sedaj ljudje, ki tega ne verujejo. Nekateri mislijo, da se je lagala; drugi da je bila sredstvo neke politične stranke; nekateri, da se je iz navdušenosti in ljubezni do domovine sama varala; nekateri, da je zamaknjenka. Kaj je torej reči o teh sodbah? Ivana je v svojem zmagoslavju kakor v največjih bolečinah pri zadnjem izpraševanju dosledno odgovarjala, da jo je Bog poslal. Sama pripoveduje, da je začula prvič božji glas, ko je bila trinajst let stara, torej krog l. 1425. Bilo je poleti opoldne. Glas je prihajal od cerkve, opazila je pa tudi svetel žar. Prestrašila se je, dasi je bil glas „dostojen in dober“, in je bila prepričana, da prihaja od Boga.

Ko je glas trikrat čula, spoznala je, da je angelov glas. Pozneje je tudi spoznala, da je bil glas Mihaela nadangela. Ni bil pa sam, ampak spremljala ga je množica malih angelov. To je videla tako določno, kakor pred sabo stoječe sodnike. Prva prikazen jo je samo splošno opomnila, naj bo pridna in pobožna, in Bog jo bo podpiral. Kmalu pa je čula iz Mihaelovih ust, kako se godi njeni domovini, kako stoka ljudstvo; opozoril jo je tudi, naj gre v osrčje Francije in pomaga kralju. Kako pa? Mihael ji tega še ni razodel, pač pa jo je tolažil, da zve to v prihodnjih prikaznih, zakaj sv. Katarina in sv. Mar-

jeta se ji bodeta pridružili in jo vodili, svetovali ji, kaj naj stori. Njiju besedam naj verjame, češ da so božji ukazi.

Ko je bila Ivana ta glas čula in svetlobo gledala, obljubila je Bogu vedno devištvo na duši in telesu. To obljubo je ponovila, ko sta se ji prikazali svetnici.

Več mesecev je občevala z nadzemeljskimi duhovi, vendar ni bila zaznati v njenem življenju nobena izpremema. To skrivnost je skrbno zamolčala, ne da bi bila k temu prisiljena, ampak ker je menila, da bo uspeh gotovejši, kadar pride čas. Ni bil li poglavitni vzrok tudi njena skromnost? Počasi jo je nebo pripravljalo na vzvišeno poslanje, počasi naj bi se sama tega navadila, ne da bi jo motili človeški vplivi.

V tem času se je nevarnost za kralja in Francijo vedno večala. Angleži so se bližali reki Mazi, in Burgundci so pridrli do Vaucouleursa (reci Vokuler). Karol VII. ni imel nobenih pomočkov; privrženci so mu svetovali, naj gre v Dauphiné (reci Dofiné), sam bi bil pa najrajši ubežal na Špansko. Sovražniki so izvestno hoteli podjarmiti si celo sredino Francije; dolinci so se jim neustrašeno uprli, a ker od kralja ni bilo pomoči, zapustilo je mnogo Francozov domovje in šlo v Lüttich, da ni trebalo prenašati tujega nasilstva. Celó Ivanina vas je okusila bridkosti vojnih napadov. L. 1428. so bili sovražniki v Domrémy-ju. Prebivalci so bežali z živino vred v utrjeno mesto Neufchateau. Ivana je torej spoznala vojne nadloge prav iz bližine. Prikazni nebeških poslancev so bile vedno pogostejše in klic silnejši, naj gre v Francijo. Nekega dné ji prikazen ukaže, naj gre v Vaucouleurs k stotniku Baudricourt-u (reci Bodrikur), ki ji bo preskrbel spremstvo do kralja. Ni se malo zahtevalo od sedemnajsetletne mladenke. Zapustila naj bi očeta, mater, brate in sestro, mlade tovarišice, ljubljeno koč, ljubo cerkvico, prijazno dolino, mirno delo, vse, kar ji je bilo ljubo in drago, in naj bi se vrgla v vrtinec nevarnega življenja. Kako mučno ji je moralo to biti! Sama je pozneje priznala, da bi se rajša dala raztrgati, kakor da bi šla brez božje volje na Francosko.

Ko so se glasovi oglašali, odgovarjala je, da je šibko dekle, ki ne zna jezdit, nikar vojevati se; ko so se pa klici ponavljali, premagali so upor dekličin takó, da si je sama

želela, česar se je prej bala: namreč da izpolni božjo voljo in se daruje za kralja in domovino. Tri želje je o tem času izrazila svetnikom: naj bi bila poslana v Francijo, naj bi Bog pomagal Francozom in varoval zvesta mesta, naj bi nje duša prišla v nebesa.

Od doma se je lahko oddaljila, ker je njen ujec prebival v bližini vojnih tal. Temu je razodela svojo namero in ga pregovorila, naj jo spremi do Vaucouleursa, kjer bo govorila z načelnikom, da jo pošlje h kralju. A deklico v kmetiški obleki so takoj zavrnil. Težki boji so se pričeli za ubogo devico. Ni lahko premagala prvih težkoč, da je vse zapustila in se hotela darovati domovini; težje ji je bilo sedaj, ko ni mogla doseči svojega namena. Zopet je bila pri stariših in se tu in tam izrazila o svoji nameri. Zvedeli so tudi od ujca, kaj se ji je pripetilo, zato so jo pazno varovali. Da bi jo na dom priklenili, hoteli so jo omožiti, pa se ni udala trdeč, da se nikdar ne omoži.

Glas je bil vedno silnejši: „Pojdi v Vaucouleurs, pomagaj Orleans-u! Ti, jedino ti, lahko rešiš domovino!“ Zopet se ji je posrečilo priti k ujeu. Ta ji je zopet pomogel, da je prišla začetkoma l. 1429. v Vaucouleurs. Glas ji je dejal, da jo bo načelnik trikrat odpodil, predno usliši nje prošnjo, zato je želela čim preje ž njim govoriti; a ta se ni zmenil za-njo. V teh treh tednih je pomagala svoji gospodinji pri domačih opravkih; rada je molila, bila pri več sv. mašah in ni nikdar praznovala. Več ur je premolila pred podobo Marijino v podzemeljski kapeli mestne cerkve. Nje pobožnost ni ostala prikrita, tudi nje namera se je razglasila. Mnogi so ji verjeli, med njimi dva viteza Janez iz Metza in Bertrand Pontengy-ski, ki ji obljubita, da jo hočeta spremiti do kralja. Ivana je vendar hotela, da prepriča načelnika, kakor ji je glas veleval. Toda ta je imel mnogo pomislekov. V tem času pa je ljudstvo čim dalje bolj podpiralo Ivanino stvar. Ujec ji je daroval konja, ljudstvo ji je omislilo vojno opravo, da bi bila v njej varnejša in ker so glasovi tako zahtevali. Na tretjo prošnjo se je omečil načelnik in ji dal spremstvo h kralju, ki je štel šest mož. Podaril ji je meč, priporočil jo spremstvu, kateremu je izročil tudi obširno pismo za kralja. Nevarna je bila pot do Chinona

(reci Šinon), kjer je bival dvor. Jednajst dnij je trajalo potovanje skozi sovražne pokrajine. Spremljevalci so skoro obupali; Ivana jih je tolažila, krepila in jih tako napolnila s spoštovanjem do lastne osebe, da so jo častili celó kot svetnico in božjo poslanko.

Pri Gien-u (Žjén) so prestopili Loire-o in stopili prvič na neodvisna francoska tla. Novica, da je prišla „devica“ s spremstvom od lotarinških mej, da osvobodi Orleans in kralja v Rheimsu krona, širila se je od ust do ust. V božjepotni cerkvi sv. Katarine v vasi Fierbois (reci Fjerboá) se je vdeležila treh maš, kar ji je bilo v zadoščenje, ker ni imela na poti več dnij te sreče. Od tod je pisala kralju pismo, kjer pravi, da je prišla sto petdeset milj daleč, in ga prosi, naj bi smela ž njim govoriti. Poroštvo, da jo je Bog res poslal, naj bo to, da ga bo izmed vseh takoj spoznala.

Dvor je sprejel to novico z raznimi čustvi. Kralj Karol VII. je bil v mučnem položaju; zakladnik mu je naznanil, da hrani samo še štiri tolarje. Kako naj bi osvobodil Orleans? In če izgubi Orleans, nima na jugu nič več iskati. Premišljal je resno, ali naj gre v Dauphiné ali čez mejo v Kastilijo k svoji tašči, da si reši življenje. Orleanci so bili tudi v največji stiski, ko jim po večmesečnem obleganju ni nihče pomagal. Kralj ni imel vojne, ne denarja. Zadnji up je splaval po vodi, ko so mu Angleži pobili vojno pri Rouvray-ju. Kralj je skoro obupal in bil prepričan, da ga more le Bog rešiti. In Bog je to hotel s pomočjo svoje poslanke, katero je vse imenovalo „devico“. Ali ji pa sme verjeti? Ko bi bil tudi hotel, oviral ga je njegov najvišji svetovalec, gospod La Trémouille-ski. Le-ta je imel kralja popolnoma v svoji oblasti, a se je bal za svojo veljavo. Pregovoril je kralja tako, da je ta ni hotel sprejeti. Reč je bila pa tudi pomisleka vredna. Ali bi ne izpostavili kraljevo veljavo v zasramovanje, ako bi se kar tako dovolil pogovor? Ali ne bi mogla biti devica le sanjaška ali premetena varalka, ali celó sredstvo hudobnega duha? Vsa ta vprašanja so obravnavali najvišji svetovalci na dvoru, duhovskega in svetnega stanu. Nazori se niso vjemali. Nekateri so bili mnenja, da je mladenko res Bog poslal. Izpraševanje se je pričelo. Najprej so njo samo vprašali. Odgovorila je: „Dvoje mi je naročil

nebeški kralj; prvič, naj osvobodim Orleans, drugič naj popeljem kralja v Rheims h kronanju. Zato pa potrebujem konj, orožja in mož.

S tem odgovorom niso bili zadovoljni. Kdo jim je porok, da resnico govori? Izpraševati so jeli njene spremljevalce. Ti so bili prepričani, da jo je Bog poslal. Hvalili so njene lastnosti, njen značaj in njeno življenje. Vse to jih še ni zadovoljilo. Sklenili so na njenem domu pozvedovati, in naročili več duhovnikom, naj natančno opazujejo duševni stan device. Vse je bilo za devico ugodno. Nazadnje se kralj vendar odloči, da jo sprejme. Mnogo je pripomoglo pismo iz Orleans-a samega, kamor je prodril glas o bližnji pomoči.

Proti večeru jo kralj sprejme. Tristo dvornikov se je zbralo krog kralja v vsprejemnici, petdeset sveč je razsvetljevalo sobano; kralj se je postavil na stran med dvornike, da bi zbehal mladenko. Ivana vstopi skromno in se ne zmeni za dvorni kras; kaj je tudi bila ta krasota proti nebeški svetlobi, katero je tolikokrat občudovala? Takoj spozna kralja, nagovori ga z vsemi predpisanimi naslovi in tako vljudno, kakor bi bila vzrejena na dvoru.

„Bog vam daj lepo življenje, dobri kralj!“ pozdravi ga.

„Jaz nisem kralj“, odgovori Karol; „kralj je tam!“

Ivana se ni zbegala: „V imenu božjem, blagi kralj, vi ste in nihče drugi.“

Kralj jo vpraša za ime. Ivana mu pove svoje ime in svoje poslanje. Kralj ji stavi še več vprašanj, na katere točno odgovori, kakor so ji svetniki razodeli.

Med pogovorom vstopi vojvoda Alençonski, katerega prijazno pozdravi. Kralj je bil s pogovorom zadovoljen in jo odpusti. Prva pot jo je vodila v kapelico, da Boga zahvali za uspeh. Drugi dan po sv. maši jo kralj zopet pokliče in natančno izpraša, a prepričati se ni mogel o božjem poslanstvu. Tisti dan je tudi nekemu surovežu napovedala, da bo kmalu umrl, in res je pal še tisto uro v vodo in utonil. Toda vse to ni zadostovalo. Še je bilo treba preiskavati.

Priče pripovedujejo, da je bila Ivana lepe postave, precej velika, vitka, vendar polna. Okrogli obraz je imel zdravo barvo. Oči so bile nekako v sredi med zeleno in svetlorujavo barvo;

pogled otožen, toda nepopisno mil. Kostanjasti lasje so gosto padali po vratu, pozneje jih je odstrigla. Nos je bil raven in primeren; usta majhna, glas prikupljiv. Zgovorna je bila, če je govorila o svojem poslanju, sicer molčeča. Nikdar se ni učila jezdit, vendar je jahala ponosno. Kdor jo je videl, kako mirno občuje z imenitnimi osebami, ne bi bil slutil, da doma vsa solzna išče v molitvi moči in tolažbe za svoj božji poklic.

Nekega dne je obiskala kralja in ga vprašala, zakaj ji ne verjame. Obljubila mu je, da mu bo nekaj povedala, iz česar spozna, da ji mora verjeti. Kaj mu je povedala, ne ve noben človek; gotovo pa je, da je bil kralj vesel in da se je izrazil, da mu je nekaj popolnoma tajnega povedala. Kaj mu je neki povedala? Nekateri pravijo, da so čuli te besede: „Povem ti v imenu Gospodovem, da si pravi dedič francoske krone in kraljev sin.“ Karol je namreč v svoji stiski dvomil tudi o tem. Devica je brala njegov dvom in mu ga odpravila. Kralj je začel verovati besedam, a to ni zadostovalo, da bi jo postavil vojni na čelo. Tudi drugi bi morali verovati mladenki: vojna, svetovalci, duhovščina, ljudstvo. Vprašanje je bilo dalje, ali se bodo zdvijani vojaki uklonili poveljništvu slabotne ženske, ali bodo poslušali osiveli poveljniki deklico, ki je komaj zapustila otroška leta? Še jedenkrat so se hoteli o njej prepričati in sicer v mestu Poitiers-u (reci Poatić), kjer je bil sedež francoskega parlamenta. Odposlanci so jo tri tedne izpraševali. Učenjaki so bili osupli nad njenimi odgovori; opazovali so jo pa še vedno. Vsi so se vjemali v tem, da je pobožna, da rada moli, da prejema večkrat sv. zakramente, da doma s solznimi očmi moli in včasih tudi po noči molitve nadaljuje. Imenitne gospe, celó kraljeva tašča, kraljica siciljska, so potrjevale te izjave. Zaupno je kmetiško dekle z njimi občevalo in jih za-se pridobilo; tudi one, katere je radovednost prignala, pridobila je takoj s svojim skromnim, pohlevnim vedenjem. Bogoslovci so osupnili radi njenih odgovorov; vojščaki so se čudili razsodnemu preudarku v vojnih rečeh in pogumu, nič pa ni presenečila s svojim popolnoma ženskim vedenjem ženske. Mnogi so se ji bližali nezaupno, odšli so solzni, tako jih je ganila njena čistost in prikupnost. Nekateri so se spotikali, da nosi moška vojna oblačila, a preverili so se, ko so čuli vzroke.

Dejala je, da ji je to Bog ukazal; ker služi kralju z orožjem, torej mora nositi vojno oklopje, in ker živi med moškimi, mora se nositi moški. Bogoslovci in drugi pametni ljudje so to odobraval.

Vsi so bili že na Ivanini strani, posebno rodbina vojvode Alençonskega in kraljev izpovednik, ki se je izjavil: „Bog je Ivano poslal. Prerokba, da bo devica Francijo rešila, izpolni se kmalu.“ Vse pozvedbe in preiskave so bile devici ugodne.

Kralj se ni več obotavljal. Pripravil ji je vojno, sestavil vojni svet. Pridružila sta se ji tudi dva brata Janez in Peter, kar jo je zelo veselilo. Za izpovednika je dobila pobožnega avguštince Janeza Pasquerel-a. Kralj ji je omislil jeklen oklep; konja je dobila od vojvode Alençonskega. Meč je dobila iz božjepotne cerkve sv. Katarine v Fierbois-u, ki je bil za oltarjem skrit in ves rjast. Zastava je bila iz belega platna s sliko Izveličarjevo in dveh angelov z lilijami v rokah. Razven te zastave si je dala napraviti še mal praporec, katerega je štiridesetkrat bolj ljubila kakor meč. Umorila ni nobenega človeka, sovražniku se je bližala s praporcem.

Hiteti je bilo treba, da ni pal Orleans. Angleži so ga od treh strani zagradili, le na jedni strani so prebivalci dobivali še hrano.

Ko je bilo sklenjeno, da sprejmó Ivanino pomoč, začele so se priprave. Najprej je bilo skrbeti za živež, denar in vojnike. Glavno skrb je prevzela kraljeva tašča, jeklena žena; njej so pomagali vojvoda Alençonski, admiral Culan, stotnik Ambrozij Loré-ski. Ti so šli v mesto Blois (reci Bloá). Ivana se je napotila v Tours, ki je bil bojišču bližji. Odtod se je še enkrat vrnila v Chinon h kralju, da se poslov. Ob tej priliki je prerokovala, da bo pri Orleansu ranjena, kar je pa ne bo oviralo.

Dné 23. ali 24. aprila je odšla s spremstvom v Blois, kjer so se poveljniki zbrali. Živeža je bilo obilo. Dobro znamenje za uspešno vojsko je bilo tudi to, da so vojniki prostovoljno od vseh strani hiteli, in da so mesta rada dala denar in živež. Vsi so devico pripoznavali za vrhovno poveljnico; dasi ji kralj te oblasti ni izročil, ukazal je vendar generalom, naj

ničesar ne učinijo brez njenega sveta. Čeprav torej ni bila glava vojne, bila je vendar še več, nje duša, dokler so verovali v njeno nadnaravno zvanje.

Predno se je vojna napotila proti Orleans-u, trebalo je priprav, ki so trajale dva ali tri dni. Ta čas je porabila Ivana in pisala pismo na Angleže, naj zapusté Orleans v miru kakor tudi druga mesta, sicer se vname boj, ki jim ne kaže sreče. Angleži niso odgovorili, ampak so zasmehovali poslance in jih ujeli.

Ivana je zbirala vsak dan zjutraj in zvečer duhovnike pod svoj praporec in je z njimi molila. Tudi vojnike je povabila, toda le one, ki so bili v stanu milosti; vse pa je opozorila, naj se izpovedó in dušo očistijo, predno gredó v boj. Odpravila pa je vse vlačuge.

Dné 28. aprila se je pričela vojna pomikati proti sovražniku. Bila je kakor kak romarski vlak. Najprej so šli duhovniki, za njimi Ivana s častniki, in naposled 3000 do 4000 mož. Njim so sledile črede in druga hrana.

Pomlad je bila, žito je jelo kaliti, s cvetjem se je okrasila dolina lepe Loire-e. Ivana je hotela priti v mesto Orleans na desnem bregu reke. Častniki so bili drugega mnenja; ker se devica ni udala, hoteli so jo preslepiti, a so se sami vrezali. Nepričakovane težkoče so jih prepričale, da dela devica prav. Grof Dunois ji pride s čolnom naproti. Povabi jo, naj gre takoj v mesto, drugi naj pa pridejo po ovinku na desnem bregu za njo. Nerada se je ločila od svoje vojne, vendar se je dala pregovoriti. Zvečer je došla v mesto, ki jo je z veliko radostjo sprejelo. Vsem je žarilo veselje iz očíj; kakor bi angel Gospodov, ali Gospod sam prišel, zdelo se je oblegancem. Mislili so, da so že rešeni. V pritisku se je približal nekdo devici s plamenico, da se ji je praporec vnel. Devica je sama pogasila plamen. Prva pot jo je vedla v veličastno stolnico, cerkev sv. Križa. Potem se je nastanila v hiši mestnega zakladnika. Tu je šele odložila svoj oklep, ki ga je doslej ne-prestano nosila. Pri obilnem obedu ni drugega okusila, kakor malo v vino pomočenega kruha.

Ljudstvo je komaj čakalo trenutka, da bi se spoprijelo s sovražnikom. Ivana je čakala z nevoljo vojnih čet. V tem času

je ogledovala angleška branišča, občevala z ljudstvom, katero je navduševala in opominjala, naj zaupa Bogu.

Oglejmo si bojišče!

Orleans stoji na desnem ali severnem bregu Loire-e. Z južnim bregom ga je vezal kamenit most. Pravo mesto so obdajali zidovi in okopi, stolpi in branišča. Predmestje z najstimi samostani in cerkvami so meščani požgali, a Angleži so napravili iz razvalin gradišča in obkolili mesto. Devet branišč so imeli na severni strani, tri branišča na južnem bregu. Most so meščani deloma podrli, ostaline pa so porabili meščani kakor tudi sovražniki za trdnjave. Reko Loire-o so imeli Angleži v oblasti. Okoli mesta je bilo okrog 5000 sovražnikov; toliko je bilo tudi v mestu branilcev. Nevarnost za mesto je bila posebno v tem, da ni bilo lahko dovažati hrane.

Drugič je Ivana pisala Angležem in jih opozorila, naj odjenjajo. Dne 30. aprila je šla sama na most in ustno opomnila, naj odidejo. Glasdale ji je s posmehom odgovoril in dejal, naj gre kravja dekla domov. Jokaje se je Ivana vrnila. Ljudstvo jo je pa tako častilo, da je komaj jezdila po ulicah. Vse se je gnetlo krog nje, da bi videli rešnico, ki je jezdila v bliščečem oklepu, brez pokrivala na svoji mladi glavi. Vsi so se čudili, da se tako lepo drži na velikem vrancu, kakor najboljši jezdec. Vsi so čutili resnico njenih besed, če je rekla: Gospod me je poslal, da pomorem dobremu mestu orleanskemu.

Gotovo so zvedeli sovražniki o Ivani, o prerokbi in celó o pretiravanju, ki je istino spremljalo. Mislili so, da je Ivana v zvezi s hudobnim duhom.

Pričakovana vojna se je bližala. Dne 3. maja se je čulo, da je že blizu. Ivana ji je šla z zastavo naproti. Angleži se niso ganili. Meščani pa so se radovali in bili prepričani o zmagi, ko jih je devica zagotovila, da v petih dneh ne bo nobenega sovražnika več pred mestom.

Z grofom Dunoisom se je pogovorila o bojnem načrtu, potem se utrujena vlegla k počitku. Kar nagloma vstane, zbudi ščitonosca in zavpije: „V božjem imenu, glas mi je dejal, naj se opravi proti Angležem!“ Pasquerel, ki je vstopil z nekaterimi duhovniki, čul jo je klicati. „Kje so moji oklepači; kri naših ljudij se pretaka!“ Hitro si naloži oklep in zleti po

stopnicah. Hrup pa je naznanjal, da je Anglež Francoze prijel. Ivana vzame zastavo, skoči na konja in bliskoma zdirja proti burgundskim vratom, odkoder je hrup prihajal. Ko dospe do vrat, zagleda prvega ranjenca. Neprestano hiti naprej skozi begune. Spremljal jo je le ščitonosec, sluga in njeni ljudje. Kmalu pride tudi grof Dunois. Sedaj zvedó, kdo je vzrok te praske. Nekaj Francozov je na svojo roko napadlo Angleže; v začetku so bili srečni, toda močnejši sovražnik jih je potisnil nazaj in zapodil v beg. Devica je takoj spoznala položaj, da mora namreč osamiti čete, ki so prodrle do branišča, in ločiti od pomožnih čet. Grofu Dunoisu oddá večino svojih čet in mu ukaže branišče napasti. Angleži se device takó prestrašijo, da poprosijo prostega odhoda. Ivana pa odgovori: „Proti vaši volji vas bom ujela.“ Prvič je stala v boju. Česar je dolgo želela, izpolnilo se je sedaj. Ko pa je videla tekočo kri, tedaj je zajokala. Angleži so se obupno borili in branili za vsako ped zemlje. Ivana se je pomirila in stala kot najizkušenejši vojskovodja. Kar je Ivana napovedala, zgodilo se je kmalu. Francozi so zmagali, Angležev je večina padla, druge so ujeli. Takoj pa je junakinja pokazala svojo žensko stran. Bridko je jokala, da jih je toliko umrlo brez izpovedi, kakor bi bila ona odgovorna za njih izveličanje. Takoj se je sama izpovedala in zahtevala, naj se vsi vojaki izpovedó v zahvalo za prejeto zmago. V mestu pa so po cerkvah Boga hvalili za milost prve zmage.

Drugi dan je bil praznik vnebohoda Kristusovega. Ta dan je določila za božjo službo. Meščane je nagovarjala, naj pridno prejemajo sv. zakramente. Vojakom je prepovedala kleti, rotiti se, lagati, igrati s kartami in vlačugarsko življenje trdeč, da je nebrzdano življenje najhujša ovira zmagi. Kdor se ni izpovedal, ni se smel udeležiti prihodnjega boja.

Ivana je še jedenkrat pisala Angležem, naj odrinejo; pa tudi temu pozivu so se smejali. Poveljniki se z Ivano niso vjemali gledé na napad. Ivana je hotela napasti severne tabore, kjer je bila največja angleška moč, poveljniki pa so hoteli napasti le navidezno severni oddelek, da bi sovražnika izvabili od juga in se južnih branišč polastili. V vojni svet so Ivano poklicali šele, ko so sklenili, da ji ne bodo povedali resnice.

Naposled so se zjediniili, da naskočijo južna gradišča. Petek 6. maja po sv. maši se pripravi Ivana za boj. Spremljali so jo poveljniki, častniki s 4000 možmi in nekoliko topov. Treba je bilo vojno čez reko prepeljati. Na južni strani je bil otok, kjer naj bi se vojna zbrala in potem čez dve ladiji kakor čez most šla čez ozek prekop na levi breg.

Ko opazijo Angleži namero francoskih vojakov, zapusté in zažgó gradišče sv. Ivana in se utaboré v drugem gradišču sv. Avgušтина. Poveljniki so bili s tem še zadovoljni, ne pa Ivana. S peščico vojakov, ki je prišla čez reko, napade sv. Avgušтина gradišče. Kar zaori krik, da prihajajo močne čete Angležev. Uderó jo Francozi k mostu in potegnejo Ivano s seboj. Angleži jo pobrišejo za njimi. Ko pride Ivana na otok, skoči v čoln in z njo La Hire in pohiti na breg. Hitro skočita na konja in se zakadita v Angleže s klikom: „V božjem imenu! Pogumno nad Angleže!“ Angleži se prestrašijo in zbežé. Ko Francozi to vidijo, hité za devico, nekateri poskačejo celó v vodo, da bi prej na breg prišli. Drugič zasadi Ivana zastavo na okopu gradišča sv. Avgušтина. Morilen boj se je pričel — zmagali so zopet Francozi. To gradišče ukaže Ivana požgati. Angleži so se združili v zadnjem taboru ob mostu. Pred nočjo uredi devica vse potrebno za napad te trdnjave. Zjutraj naj bi se pričel napad. Hotela je tudi sama ondi ostati, pa poveljniki jo pregovoré, da se je vrnila v Orleans. Za njo pošljejo poveljniki glasnika, da so v vojnem svetu sklenili, da so zadovoljni s sedanjimi uspehi in ne marajo dalje napadati trdnjav, dokler ne pride izdatnejša pomoč. Ivane to ni zmotilo. Svojemu kapelanu naroči, naj zjutraj zgodaj mašuje in jo potem spremi, ker bo prihodnji dan ranjena. Drugo jutro vstane zgodaj, moli pri sv. maši in zapusti hišo tešča. Da ne bi mogla iz mesta, bila so vrata zaprta. Ivana jih ukaže odpreti, in vratar to stori, ker bi jih sicer navdušena množica sama odprla. Kmalu je na levem bregu pri zapuščenih četah, ki so bile dobre volje, ker so jih meščani prejšnji večer dobro pogostili. Poveljniki so se morali, dasi neradi, ukloniti.

Boj se prične zjutraj med šesto in sedmo uro. Z zastavo stopi devica na rob rova. Navdušeni Francozi skočijo v rove in poskušajo z lestvami priti na ozidje. Angleži jih sprejmejo

s sekirami, sulicami, kladivi; ko so Francozi kljub temu prodirali, spoprijemejo se do dobra. Mnogo jih je popadalo z ozidja, nazaj potisnjeni so iz nova napredovali, devica pa je vedno stala ob rovu neprestrašena in vpila: „Pogum, in zaupajte na Boga! Ne dvomite, gradišče je naše!“ Angleži so se dobro branili. Ena je že bila, in Francozi bi bili kmalu izgubili pogum. Tu skoči devica v rov in pristavi lestvo na zid. Pušica prileti in jo na rami rani. Njena prerokba se je izpolnila. Zajokala je ranjenka in omahnila. Najbližji vitez jo je ujel z rokami. Dunois in La Hire, nje kapelan in sluga sta bila kmalu pri njej in jo odpeljali z bojišča. Ko so ji odpeli oklep, potegnili je sama pušico iz rane in zopet zajokala. Junakinja in svetnica je ostala še vedno ženska. Rano so ji obvezali z bombažem namočenim v olju. Potem se je izpovedala.

Dolgotrajni odpor Angležev in rana Ivanina sta vzela vojakom pogum. Poveljniki so hoteli napad pretrgati in drugi dan nadaljevati. Nekateri so hoteli celó vse vojake odklicati in topništvo v mesto poslati. Ko to Ivana zve, zakliče: „V božjem imenu! Kmalu se polastite gradišča. Ne dvomite! Angleži ne bodo imeli nobene moči čez vas. Spočijte se, jejte in pijte!“ Kakor so čiste ustnice ukazale, zgodilo se je; potem se je ponovil napad. Ivana je zahtevala svojega konja, izročila zastavo svojemu strežniku in jahala v vinograd, ki je bil varen sovražnih pušic. Potem se je zopet vrnila na bojišče. Tu zakliče: „Noter, otroci! V božjem imenu! Naši so!“ Ko Francozi devico opazijo in čujejo, napolni jih nepopisen pogum. Z vsemi topovi prično streljati, toča pušic leti na Angleže in od vseh stranij pristavljajo lestve na zid. Najboljši francoski generali so se čudili in trdili, da so kakor po stopnicah lezli na zid in niso si mogli tega dogodka drugače razlagati kakor čudežno.

Ivanina pričujočnost je oznanjala Francozom zmago in življenje, Angležem pa pogubo in smrt; zavzeli so se, ko so zagledali ono, o kateri so mislili, da je mrtva ali vsaj nesposobna za boj. Strah je prešinel njih ude, moč jim je zastala; niso se več upirali, mislili so le na beg, ki se jim je pa ponesrečil. Most, čez katerega so bežali, sesul se je, in Glasdale z glavnimi poveljniki in tridesetimi možmi se je potopil v reki.

Na levem bregu reke ni bilo več Angleža, da ne bi bil ali mrtev ali ujet.

Vojaki so hitro popravili most z novimi bruni, in vojna se je urno napotila v mesto. Kakor je prerokovala, izpolnilo se je vse. Zvečer je prišla v mesto. Burni klici veselja in zahvale so odmevali in doneli Ivani in njenim spremljevalcem na uho. Ivana pa ni iskala slave. Zvonovi so vabili v cerkev, kjer so duhovniki in ljudstvo z enim grlom peli: Hvala bodi Gospod Bogu!

Pozno je došla Ivana še tešča v svoje stanovanje. Rane si je dala iz nova obezati in zaužila nekoliko kruha namočenega z vodo in vinom. Francozi so primeroma malo vojakov izgubili, Angleži pa so imeli 600—800 mrtvecev in ranjencev. Ko so v Orleansu peli zvonovi veselja, posvetovali so se angleški poveljniki, kaj jim je storiti. V vojnih vrstah prepeljejo drugo jutro, bila je nedelja, svojih 4000 mož pred mesto. Francozi storé isto. Ker se pa nihče Angležev ne gane, ukaže Ivana, naj vsi mirujejo in se udeležé sv. maše, ki se je opravila zunaj. Po dokončani drugi sv. maši vpraša: „Poglejte, ali so Angleži obrnjeni proti mestu ali od mesta?“ Ko ji odgovoré, da gledajo v nasprotno stran, zavsklikne: „Za Boga, bežé; pustite jih in hvalimo Boga; nikar jih ne podite, dan Gospodov je. Dobili jih bodeite drugikrat.“

Angleži so res odšli z jetniki; le ranjence, živež in mnogo topov so pustili. La Hire je s stotinjo konjikov napal begune in jim vzel mnogo plena.

Česar noben junak v devetih mesecih ni dosegel, zmogla je sedemnajstletna devica v treh dneh. Vsi so pa bili prepričani, da bi bilo brez Ivane mesto izgubljeno. Vesela novica se je širila po vsej Franciji in je navduševala potlačene duhove za svobodo.

Ivana pa še ni zvršila svoje naloge; še hujše delo jo je čakalo. Kralja je morala še spremiti v Rheims, da ga kronajo, in osvoboditi ostalo Francijo; zato ni smela počivati. Od cerkve do cerkve hodé je hvalila Boga za zmago. Drugi dan pa odide h kralju v Chinon. Kralj ji pride naproti do Tours-a in jo sprejme prav slovesno. Z zastavo poklekne pred njim, kralj jo vzdigne. Takoj po pozdravu ga naprosi, naj gre v Rheims

h kronanju. A Karol VII. ni bil tako junaškega duha kakor Ivana. Bil je plašljiv in neodločen, bal se je vsake žrtve, tudi ni veroval v Ivanino poslanje. Dovolil je sicer, da osvobodi Ivana Orleans, a le zato, ker mu ni bilo treba sodelovati. Ko bi skozi sovražne pokrajine moral v Rheims iti, izpostavil bi se nevarnostim, katerih se je preveč bal. V tem so ga podpirali koristolovni svetovalci. Dejali so mu, da ima premalo vojakov in denarja, Angleži in Burgundci pa so močni. Če ga enkrat premagajo, končana je vsa vojska. Najprej naj poskusi pridobiti si prve sosedne pokrajine.

Zakaj je Ivana silila, naj gre kralj v Rheims? Drugega vzroka ne moremo najti, nego da ji je glas to veleval. Z grofom Dunoisom je šla h kralju, ko se je uprav posvetoval, in ga s svojim navdušenjem pregovorila, da je obljubil napotiti se v Rheims. Na kraljevo vabilo so se zbirali vitezi in vojaki z vseh stranij. Vojni so postavili na čelo vojvodo Alençonskega, katerega je prišla vabit Ivana sama. Kjerkoli se je devica prikazala, gnetlo se je ljudstvo krog nje. Ljudje so padali pred njo na kolena, poljubljali ji roke, noge, rob njene oblačila; srečne so se šteli, če so se dotaknili njenega konja ali orožja. Celó pretiravali so nje veličino. Prinašali so ji molke in svetinjice, naj jih blagoslovi; bolnike so privajali, da jih s pokladanjem rok ozdravi, govorili so, da ve prihodnost in da je neranljiva. Seveda je odklanjala tako češčenje, ubraniti se ga pa ni mogla.

Ali pa ni bilo to, kar je v istini storila, več kakor ono, kar so ji pripisovali? Mladostna devica vname ponižano in potlačeno ljudstvo za sveti boj, porazi notranje in vnanje sovražnike, osvobodi domovino in vpliva tako čudovito na surove vojnike! Bila je pač svetnica sredi vojske in krvavih dogodkov, ki je navdihnili s svetostjo vse, ki so se njeni zastavi pridružili. Pogumni La Hire, ki je prej vedno preklinjal, opustil je to razvado in k večjemu še prisegel pri svoji poveljniški palici; grof Dunois, ki je živel dolgo na razuzdanem dvoru, čutil je vpliv njene svetosti svoj živi dan. Tudi v vojski je bila rada pri sv. maši, prejemale očito sv. obhajilo in skrbela, da je bilo vedno dovolj duhovnikov za izpovedovanje. Tak je bil duh, ki jo je prešinjalo in katerega je hotela tudi drugim vcepiti.

Najprej je bilo treba osvoboditi mesto Jargeau. Načeloval mu je grof Suffolk. Ker se mesto ni hotelo udati, začel se je napad, ki je trajal noč in dan. Francozi so bili sicer nekoliko prestrašeni, ko so čuli, da se bliža Falstolf s precejšno vojno. Ivana ni poznala strahu. Z zastavo v roki je hitela na čelu vojne proti mestu. Štiri ure je trajal že boj, zakaj Angleži so se borili za življenje in smrt. Vojvodi Alençonskemu zakliče Ivana: „Ogni se, če ne umrješ!“ Vojvoda odskoči, kar odbije topova krogla glavo plemiču, ki je na njegovo mesto stopil. Ivana je sama prišla do zida in začela lesti na lestvi z zastavo v roki. Sovražniki jo opazijo in obsujejo s pušicami in kameni. Zadelo so pač zastavo, in velik kamen prileti v nje čelado, kateri se pa razleti, ko se je dotakne. Ivana je padla na kolena. Sovražnik zažene vesel krik, a se silno prestraši, ko Ivana vstane in zavpije: „Gori, gori, prijatelji!“ Francozi so res zlezli na zid in dobili mesto v svojo oblast. Še tisti dan 13. junija se vrne z večino svoje vojne v Orleans, le posadko pusti v pridobljenem mestu. Vojaki so se še vedno zbirali, da jih je bilo okoli 7000. Dne 15. junija se napoti v Meun, katera trdnjavo ob mostu v prvem napadu pridobi. Potem pa odide takoj v Beaugency, ki se takoj uda. Posadka se je namreč zaprla in utaborila na gradu. Ko so pridrli Francozi v mesto, postavili so močno stražo in topove pred grad, da bi zabranili napad.

Vsi uspehi bi se pa sedaj kmalu izjalovili zaradi dvornih spletk.

Grof Artur Richemont, mož vdove umrlega kraljeviča Ludovika, in brat bretanskega vojvode Ivana, se je l. 1425. pridružil kraljevi stranki in bi s svojo vednostjo in odločnostjo mnogo koristil kraljestvu, ko bi kralj ne bil tako slaboten. Kralj se je pa preveč udal dvornikom, tako, da je celó grofa Richemonta pregnal ne samo z dvora, ampak tudi iz vojne l. 1427. Le-ta je potem mirno živel v Partenayju. A neprostovoljno pohajkovanje mu ni ugajalo. Ko je čul Ivanine uspehe, ni mogel več doma ostati. Sklenil je, da se pridruži vojni brez kraljeve vednosti. Hitro zbere četo oboroženih mož in se napoti v Orleans. Ko se novica na dvoru zve, pošlje kralj, ki ga je La Trémouille podkuril, poslanca h grofu z ukazom, naj se takoj vrne, sicer se bo rabila sila. Ta odgovori: „Kar delam, delam v korist dežele in kralja, in rad bi videl

onega, ki bi mi branil.“ Dva plemenitnika pošlje k vojvodi Alençonskemu s prošnjo, če se sme priklopiti kraljevi vojni. A tudi vojvoda ga ni mogel sprejeti. V vojnem svetu je imel pač svojo stranko in tudi Ivana je zanj glasovala, a vojvoda je dejal, da mu je tako ukazano, in če se ne zvrši po ukazu, odstopi takoj in zapusti vojno. Grof Artur se je sam obrnil na Ivano in jo prosil, naj posreduje med njim in kraljem, da mu le-ta odpusti. Ponudil je vso svojo četo 1200 konjиков in 800 strelcev z lokom. Med obravnavo v vojnem svetu pride glas, da se bliža skupna angleška vojska pod Talbotom in Falstolfom. Vsa reč se je obrnila. Ivana je z ozirom na nevarnost sprejela grofa Arturja, in ga hotela pozneje spraviti s kraljem. Artur je moral priseči, da bo vedno kralju zvest, poveljniki pa so se zavezali s pismom in pečatom, da pojdejo zoper grofa, če postane nezvest.

Takoj se je pričel napad na grad. Obleganci so poslali prošnjo Talbotu, naj se podviza. In res je bil ta že 17. junija pred mestom. Do boja ni prišlo. Angleži so kmalu zapustili ta kraj in so se umaknili v Meun. Posadka na gradu se je udala pod pogojem, da sme prosto oditi. Komaj odidó, naznanijo ogleduhi, da se je angleška vojna vzdignila in da hiti proti Jenville. Francozi jim niso hoteli slediti, Ivana pa jih je navduševala, da se morajo boriti in da bodo ta dan zmagali, kakor že davno ne. Vsi so jo slušali. Prednje čete s 1500 možmi pod dobrimi poveljniki so hiteli za sovražnikom, druga vojna pod Ivano, Alençonskim vojvodom, Dunoisom in Richemontom za njo. Angleži to opazijo in sklenejo, da se postavijo v bojni red pri gozdu Patayskem, ki bi jih s svojim grmičevjem ob robu zaslanjal in v nezgodi varoval. Prelaz pred njim naj bi obsedlo 2500 mož, ki naj bi Francoze mudili, kolikor možno, da se vojska lahko razpostavi. Francozi so hiteli. Prednje čete preplaše jelena, ki zleti proti Angležem. Ti niso mislili, da so Francozi že tako blizu, in so glasno vpili. Francozi so torej vedeli, kje tiči sovražnik, katerega je zakrivalo gosto grmičevje. Še bolj so se podvizali. La Hire napade angleške zadnje čete, še predno so se mogli Angleži razpostaviti. Talbot je torej mislil, da stori najbolje, ako zabrani dalj časa prehod skozi prelaz. Da bi se vsa vojna urno združila, ukaže, naj pešci

najhitreje korakajo, konjiki pa drvé proti prednji straži. Ko prednja straža opazi za seboj hitečo vojno, misli, da je vse izgubljeno in začne na vso moč bežati. Zastonj se je trudil Falstolf rešiti Talbota; ni bilo več možno. Ujeli so ga, ko so vsi njegovi strelci padli. Falstolf je videl, kaj ga čaka, in se je tudi umaknil. Angleži so izgubili ta usodni dan 2000—3000 mož, 200 je bilo jetnikov; Francozi so malo izgubili; samo jeden plemenitnik je pal.

Z zmago pri Patay-ju je bila osvobojena orleanska pokrajina. Vsa mesta, ki jih je še tlačil sovražnik, kazala so svoje sovrašтво do njega, da ni bil nikjer varen. Strah pred Angleži je sploh minil, saj je bila njih glavna armada pobita. In kdo je vse to učinil? Sedemnajstletna devica! A kralj, ves udan svojemu svetovalcu La Trémouille-u, se ni zmenil za nič. Še v Orleans ni hotel priti, da bi se ne sešel z Arturjem. Tudi ni hotel iti v Rheims, ker ga je svetovalec pregovarjal. La Trémouille je bil res hudobni duh svoje domovine, Ivana pa dobri. On koristoloven, ona skromna; on slavohlepen in ošaben, ona ponižna. Le-ta se je bal zase. Čim večji vpliv bi drugi pri kralju dobili, tem bolj bi ginila njegova slava. Zato je znal vse vojvode odganjati od dvora in črniti, da je bil kralj vedno osamljen in nanj navezan. Po hudobnem nasvetu La Trémouille-a je kralj grofu Richemontu sicer odpustil, a mu ni dovolil, da bi sodeloval pri vojski. S tem kraljevim činom so bili vsi, tudi Ivana, nezadovoljni.

Plašljivi kralj se je nazadnje udal, da pojde h kronanju v Rheims. 12000 vojakov se je Ivani pridružilo, ki so služili zastonj ali za malo mezdo. Na dvoru so maličili posvetovanje in niso prišli do pravega sklepa, samo ker so se bali iti na nevarno pot. Ivana pa kar odrine 27. junija s svojo vojno. Dva dni pozneje je moral za njo tudi kralj, saj je vedel, da brez nje nič ne opravi. Zmagoslavna je bila ta pot. Ivana je zahtevala, da se morajo francoska mesta prostovoljno udati, ali jih pa s silo vzamejo, pogodb ne bodo sklepali. Več mest se je res voljno udalo, namreč Saint-Fargeau, Cravent, Coulange-la-Nineuse; druga so morali napasti in premagati. Seveda je kralj s svojim svetom stavil mnogo ovir, ki so kraljevi stvari mnogo škodovali, posebno pri mestih Auxerre, Troyes.

Le Ivanina neustrašenost in odločnost je zabranila večje zló. Troyes je bilo treba napasti, Châlons se je udal prostovoljno. Tu najde Ivana nekaj vojakov, iz daljine prišedše gledat devico, ki je v malo mesecih taka čuda storila. Zadnja pot je še preostajala. Ko so bili štiri milje pred mestom, pride jim naproti poslanstvo iz mesta, ki izjavi, da so vsi za kralja. Kralj poslanca prijazno sprejme in meščanom vse odpusti. Še tisti dan je praznoval svoj slavnostni vhod v mesto. Kraljevo pričujočnost je zasenčila devica, vsem se je zdela nebeško bitje.

Zvečer in po noči so delali priprave za kronanje, ki naj bi se že prihodnjega dné 27. julija, na nedeljo, obhajalo. V tem času je pisala Ivana drugo pismo burgundskemu vojvodi, naj se spoprijazni s kraljem in pokliče svojo vojno s francoskih tal.

Ob devetih se je pričelo slavlje. Vsi v mestu prisotni prelatje, knezi, vitezi in gospodje so se sešli v okrašeni stolnici, kjer je klečal kralj na oltarjevih stopnicah, da bi bil slovesno pomaziljen s svetim oljem. Zraven njega je stala devica s svojo zastavo. Ko je bilo končano maziljenje, pade Ivana pred kraljem na kolena in mu nogo poljubi govoreč s solznimi očmi: „Blagi kralj! Božja volja se je izpolnila, ki je hotel, da osvobodim Orleans in Vas v to mesto popeljem h kronanju in se vsi prepričajo, da ste pravi kralj in oni, komur pravno spada francoska krona.“

Ali je devica dokončala svoj poklic? Mnogi, zlasti iz prejšnjih časov, so menili, da je s kronanjem bila njena naloga dovršena. Drugi pa mislijo, da je kronanje bilo le središče ali vrhunec nje naloge. Nje srce je sicer hrepenelo po domovju in miru, ali glas ji je dejal, da mora osvoboditi še ostala podjarmljena mesta in pokrajine.

Ozrimo se še nazaj na Ivanino delovanje! Orleans je v štirih dneh osvobodila, Angleže odpodila od glavnih trdnjav ob Loire-i prej ko v enem tednu, in jih v boju premagala; kralja je vodila skozi pokrajino, ki so jo sovražniki imeli v oblasti, mesta je uklonila brez udarca, in privedla kralja v Rheims. In kako je vse to zvršila! Pogumno se je postavila v boj takoj prvi dan, ko je stopila na bojišče, z bistrim očesom je pregledala bojišče in dasi prej nikdar strelnih priprav ni videla, znala jih je rabiti kakor najbolj izurjen vojak.

Vendar ni devica toliko dosegla s svojim bistrumjem, marveč zaradi svojega poklica. Povod njenemu delovanju je bil Bog, smoter zopet Bog, in to močno vero je širila tudi na druge. Bila je vseskozi svetnica. Če je molila, videlo se je, da je to njeno veselje in prava dušna potreba. Rada je poslušala glas zvonov, še rajša čula lepo pobožno pesmico. Veselilo jo je, če je mogla občevati z malimi ali bolehnimi ljudmi. Strogo je tudi pazila na druge, da so krščansko živeli; zlasti jih je mnogo odvadila preklinjati. Sramežljivost in srčno čistost je povsod razodevala. Po več dnij ni zapustila konja, kakor bi ne imela človeških potreb. V mestih je stanovala v najboljših hišah in spala v sobi hčere hišnega gospodarja, in če to ni bilo možno, v svoji vojaški opravi. Vojakom je prepovedala pleniti in moriti. Bila je dobrotnica ubožcev in ranjencev. Vojvoda Alençonski priznava sam njene zasluge. Zunaj vojske je bila navadno preprosta in skromna devica, v vojski je ni nihče prekosil; nenavadna je bila nje zmožnost, da je zbirala vojno, vodila vojske, uporabljala topništvo. Kaj takega bi vendar ne mogla doseči zamaknjenka, kakor so nekateri devico imenovali, ker je imela nebeške prikazni.

Ljudstvo je Ivano brezmejno častilo. Že živo jo je ljudstvo imelo za svetnico in sicer táko, ki pride iz neba in se zopet tje vrne. Vojaki in plemenitniki so si napravljali zastave podobne Ivanini, ljudje so nosili svetinjske z Ivanino podobo, nje slike in kipe so postavljali po cerkvah, slavili so jo kot prvo svetnico za Materjo Božjo. Mislili so celó, da more s svojo molitvijo obujati mrtvece. Pripovedke so nastale, ki so opisavale nje rojstvo in poznejša leta, ko je bila še doma. Celó vsem znani dogodki so dobili drugo lice pri ljudstvu, ki je zvezalo Ivano s svetniki in z drugimi prikaznimi. Alain Chartier jo slavi z besedami: „O prečudna devica, vse slave, vse pohvale, nebeških častij vredna! Krasota države, blišč lilije, ti luč, ti slava ne le Francozov, ampak vseh kristijanov! Naj se Troja spominja Hektorja, Grecija veseli Aleksandra Vel., Hanibala Afrika, naj se Italija ponaša s Cezarjem in vsemi svojimi vodji, Franciji, sicer iz davna obilujoči junakov, zadostovala bo s svojo slavo jedina devica, primerjala se bo lahko drugim narodom in jih še nadkriljevala. Toda tudi nje

zvezda je otemnela. Na vrhuncu svoje slave se je bližala smrti na gromadi.

Devica je želela po kronanju iti v Pariz. Ves svet je pričakoval, da bo Karol VII. prišel tako slovesno v Pariz, kakor je došel v Rheims. Toda zopet je stavil ovire oni, za katerega je delala Ivana, namreč kralj s svojimi dvorniki. Nekateri so ji zavidali rastočo slavo in vpliv, s katerim je branila ljudstvo vsake krivice, drugi so bili starokopitneži, misleči, da navdušenje ne bo več dolgo trajalo. Med te prištevamo tudi rheimskega nadškofa. Čas so tratili s pogajanjem z burgundskim vojvodo. Ivana sama je tudi želela miru, saj je pisala na dan kronanja pismo vojvodi, roteč ga, naj sklenc mir s kraljem, sicer bo premagan. Ko se je kralj z nezvestim in lokavim vojvodo pogajal, bila je velika nejevolja v vojni. Vsi so želeli prestolnico si prisvojiti. Angleži so bili nejedini, Bedford, angleškega kralja namestnik, priznal je sam, da nima denarjev. A kralj vsega tega ni spoznal. Njegovim svetovalcem je vojska trajala predolgo, hrepeneli so po mirnih veselicah v varnem zavetju za Loire-o. Res se obrne kralj v to pokrajino, toda tu ga ustavi nepričakovan slučaj. Ko pride do Seine, veli prebivalcem mesta Bray-ja, naj se mu poklonijo in naj pusté vojsko čez most. Prebivalci mu vse dovolijo. Po noči 6. avgusta pa sprejmó prebivalci angleško in burgundsko posadko v mesto in potolčejo drugo jutro kraljevo stražo, pomikajočo se čez most. Francozi niso mogli čez reko. Kralj se je torej moral udati prvotnemu načrtu, da pojdejo vsi proti Parizu. Dné 11. avgusta je kralj došel v Crépy, kjer ga je ljudstvo sprejelo z neznanskim veseljem. Ivana se je radosti zjokala. Tu je dobil kralj razžaljivo pismo od Bedforda, kar ga je nagnilo, da jo je udaril naravnost proti Parizu. Mnogo mest se mu je udalo z velikim veseljem, druga so bila manj navdušena, ker je bilo v njih mnogo kraljevih nasprotnikov. Tako mesto je bilo Beauvais (reci Bové), kjer je vodil nasprotno stranko škof Peter Cauchon (reci Košon). Ker se ljudstvo ni dalo podkuriti, moral je odbežati. Premirje, sklenjeno z burgundskim vojvodo Filipom, je poteklo, a Pariz ni kazal drugega lica. Kralju pa se ni mudilo. Pet dnij je počival že v Compiègne-ju (reci Kompjen), a se ni premaknil. Tu nagovori devica vojvodo

Alençonskega: „Lepi vojvoda, pripravite svoje vojnike. Bliže hočem videti Pariz, kakor sem ga videla.“ Res zapustita devica in vojvoda Compiègne in se napotita v Saint-Denis. Toda pol-drugi teden sta morala čakati, da se je premaknil kralj. Trenotek je bil za napad kaj ugoden. Bedford je zapustil Pariz, ker se je bal ali upora v Parizu, ali ker je hotel zadušiti upor v Normandiji. A kralj je bil prepočasn in ni porabil ugodnega trenutka. V tem pa so Angleži mesto utrjevali, Burgundci ljudstvo podpihovali zoper Karola, češ da bo razrušil mesto do tal.

Kralj je prišel 7. septembra v Saint-Denis. Drugi dan naj bi se pričel napad. Bil je praznik Matere Božje. Ivani to ni bilo všeč, toda morala se je udati. In ta dan jo je zapustila sreča, da je bila ranjena. Odnegli so jo na kraljevo povelje z bojišča; pušica ji je ranila stegno. Kralj je takoj obupal. Vojvoda Alençonski je nameraval drugi dan boj na levi strani Seine-e pričeti, a most je bil razrušen. Kralj sam ga je dal razdreti, ko je načrt zvedel, da bi s tem ubranil napad. Po tridnevnem posvetovanju sklenejo kraljevi svetovalci, da se umaknejo za Loire-o. Devica nato podari svojo dvojno opravo varihu istega mesta sv. Dijoniziju in gre žalostna za kraljem, ki se ni le vračal, ampak hitel, kakor bi bežal. In kdo je bil vsega kriv? Kralj in njegov svetovalec La Trémouille. Mnogi celó trdé, da je La Trémouille nalašč provzročil pogubo pred Parizom, da bi ji vzel veljavo pred ljudstvom, češ — ni nepremagljiva.

Ko je kralj odšel, prišli so zopet Angleži v Saint-Denis in se kruto maščevali nad kralju zvestimi meščani. Celó Ivanino opravo so iz cerkve ugrabili. Filip pa je prosil kralja, naj se pomirje podaljša do Velike noči l. 1430, češ da pojde sam v Pariz in bo deloval za mir. Kralj naj mu torej dovoli prosto pot skozi francosko državo. Da namerja Filip v Parizu doseči vladarstvo in se polastiti vseh zopet podjarmljenih mest, tega plašljivi kralj ni uvidel.

Lepa in močna vojna se je razšla. Vojvoda Alençonski se je vrnil v Beaumont (reci Bomóng); drugi voji so se razkropili, le Ivana je vstrajala pri kralju, njena vera se ni upognila.

Kakor vshajajočo zvezdo novega upa je pozdravila v oktobru vojvodo Alençonskega, ki jo je vabil, naj z njim prične boj v Normandiji. Ako dobé Normandijo v oblast in se utrdé ob Oise-i (reci Oazi), potem se mora Pariz udati na milost in nemilost, in Angležem bo odklenkalo za vselej. Toda Ivana bi zopet zmagovala! Tega so se bali dvorniki, zato kralj ni dovolil vojske. Žalosten in prevarjen se je vrnil vojvoda domov. Svetovalci pa so si izmislili načrt, kakó bi Ivano navidezno odškodovali. Kralj ji ukaže, naj osvobodi mesta ob zgornji Loire-i.

Ivana se napoti v Bourges (reci Burž), shajališče vojnika, in se pomakne takoj prvi dan naprej. Kakor vihra vzame mesto Saint-Pière-le-Moustier in se povrne kot zmagalka zopet h kralju. Njene prošnje, da bi šla proti Parizu, kralj ni uslišal.

Tri tedne je bivala Ivana v Bourges-u pri Marjeti La Touroulde, ženi generalnega vodje financ. Tej se je jako priljubila. Sama je opisala Ivanino osebnost. Slava, ničemerno dvorno življenje, divji vojaki niso okužili njenega nedolžnega srca, niso izpremenili njene ponižnosti. Vsak dan je zgodaj zjutraj šla k sv. maši in pogostoma k sv. zakramentom.

V tem času pa so se oglasile neke predrzne ženske, trdeče, da so imele prikazni. Taka je bila Katarina La Rochelle (reci La Roščél), ki je zapustila moža in otroke in ponudila kralju svojo pomoč. Ivana je sleparico kmalu izdala in ji svetovala, naj se vrne k možu in otrokom. Vso zimo je bivala Ivana na dvoru, kjer je tudi kraljica prijazno ž njo občevala. Ta čas je odlikoval kralj Ivano in nje očeta, mater, brate in sestre in vse njih potomce s plemenitim stanom, domačo vas pa je oprostil davkov za vse čase.

Ivana ni zase nič zahtevala, nosila je le željo v srcu, da bi osvobodila Francijo. Hudi meseci so bili za Ivano, ko je morala le čakati in čakati.

Pomlad l. 1430. je napočila. Začetek marca se je Ivana preselila z dvorom v Sully. Todi je dobivala pisma iz Rheimsa. Tamošnji preplašeni prebivalci jo prosijo, naj jim svetuje in pomaga, zakaj nevarnost je velika, ker so Angleži in Burgundci pogodbo ponovili. Iz njenega odgovora posnemamo, da

so jo na dvoru potolažili s pomladjo. Mislila je vedno na vojsko v severnih pokrajinah, namreč da bi varovala mejo ob Oise-i in vzela Pariz, zlasti ker so se Parižani naveličali boja in skoro želeli, da bi prišli pod vladno starega kralja. Tudi Leus in Melun sta se udala. V Normandiji se je za kralja vojeval pogumni La Hire in večkrat premagal sovražnika. Ko so dohajala poročila na dvor, bila je Ivana žalostna. Gledati je morala dvorno omahljivost in čakati. Kar odide nenadoma iz Sully-ja in se napoti na bojišče. Tu so jo okoljevali pač neprestrašeni stotniki, a ne poveljniki, ki bi umeli načrte izdelovati. Le njena hrabrost in razsodnost je bila še ista.

Sredi aprila je prišla v Melun, in tam ji je glas dejal, da bo ujeta pred sv. Janezom Krstnikom. Boj se je pričel z zmago pri Lagny-ju, kar je vse napolnilo z zaupanjem; nasprotno so se je pa Angleži neizmerno bali. Sam Pariz se je tresel, toda devica je hitela v Compiègne, katerega se je hotel polastiti burgundski vojvoda; zakaj Compiègne je bil ključ vse Francije. Po dolgi in naporni nočni ježi je dospela 13. maja s 300 ali 400 vojaki v zvesto mesto. Njena prisotnost je zopet navdušila meščane, da so mislili celo oblegalce napasti. Toda to ni bila mala stvar. Sovražnik je bil močnejši. Prvi napad so Angleži odbili, vendar so se Francozi krepko branili in vstrajali tudi pri drugem, a v tretjem izpadu ni bilo upanja, da bi zmagali ali vstrajali; videlo se je, da se rešijo le, ako se takoj umaknejo. Le Ivana se ni ganila. Vedno je bila zadnja, ki se je s stotniki še borila zoper sovražnika. Ko so ji klicali, naj hiti, da dospe v mesto, odgovorila je: „Vaša je krivda, če jih ne premagamo, le bijte!“ Toda ni ji bilo usojeno, da bi dospela v mesto. Sovražniki so razpršili bežeče Francoze. Nekoliko Francozov je srečno prišlo do mostu, drugi so se z Burgundci in Angleži spoprijeli ob mostu. Strašna zmešnjava je nastala. Meščani potegnejo most in zapró vrata, ko vidijo nevarnost. Samo ladije so bile še zavetje begunom. Res je največ vojakov doseglo ladije in se rešilo, ne tako Ivana s konjiki. V največji gneči opazi, da ni rešitve, vidi, kako so sovražniki ujeli njenega brata Petra in druge spremljevalce. Tudi za njo je prišla nesrečna ura. Šest Burgundcev jo je hotelo prijeti, branila se je z mečem, kar jo potegne neki

strelec za obleko in z vleče s konja. Torej 23. maja okoli šestih zvečer so jo zajeli pred vrati mesta, katero je hotela rešiti. Izpolnilo se je, kar je napovedala petnajst mesecev preje, da ne bo mnogo čez leto dnij delovala. Za jasno in slavno dobo se je prikazala doba bridkega trpljenja.

Tu po pravici vprašujemo: Ali ni to dokaz, da ni bila božja poslanka? Ne! Sama je vedela, kaj se bo zgodilo, in mučenje je le krona nje življenja. Ko bi je sovražniki ne bili ujeli, ko bi ne bili hoteli uničiti nje imena, koliko bi pač vedeli o nji? Sovražni sodniki so zapustili svetu najsijajnejši dokaz, da je bilo njeno ime brezmadežno in njeno življenje sveto. Glasno veselje se je razlegalo pri sovražnikih, ko so čuli, da je ujeta „peklenska deklica“. Kresovi so povsod naznanjali, da je pala ona, katere so se bali.

Sovražnik se je veselil, domoljubi so se jokali. Izgubljena je bila pač ona, ki je rešila domovino. Kaj se bo zgodilo? Ali se ne bo nihče ganil, da bi jo osvobodil? Ali se ne bo kralj vzdignil s svojimi voji in jo rešil? Nihče se ni zmenil za njo. Na dvoru so celo pisali o njej: ni hotela, da bi ji kdo svetoval, ampak vse je storila po svoji volji, ali da se je prevzela, ljubila lepa oblačila, ni storila božje volje, ampak svojo, zato je Bog to pripustil. Tako je dvor tolažil ljudstvo! Ni je Flavy izdal, ampak dvorniki, katerih se je že preje najbolj bala.

Regent Bedford je devico imenoval obsedenko, zato je niso sodili kot ujetnice, ampak kakor čarovnico in krivoverko, in kot tako jo je zadela smrt na gromadi. Bodisi, da so jo res imeli za čudodelko, vendar je sodbo vodilo le sovraštvo in maščevanje. Sovražniki so sklepali: ako obsodimo Ivano kot čarovnico, potem smo obsodili nje poklic, kronanje kraljevo v Rheimsu in vse zmage, ki ne morejo biti drugega kakor satanovo delo. In Anglija bi še vedno mogočno nosila glavo.

Po vojnem pravu je bila Ivana lastnina burgundskega vojvode Ivana Luksenburškega. Ta jo pošlje čez tri ali štiri dni na svoj grad Beaulieu (reci Boljé), kjer je bila varneje priprta. Kmalu se pa za njo oglasita pariški inkvizitor in beauvaiški škof, prvi ker je čarovnica, drugi ker so jo ujeli v njegovi škofiji. Sploh je bil ta škof, Peter Cauchon imenovan, zagrizen sovražnik Ivanin, zato ker je bil pristaš burgundske

stranke, torej sovražnik kralja Karola VII. Ko vojvoda burgundski ni hotel ničesa slišati o pravici pariškega vseučilišča, prikazal se je inkvizitor z drugim vzrokom. V imenu angleškega regenta mu je ponudil za Ivano 10.000 zlatov. Toda ni je hotel dati; najbrže je mislil, da mu bo dal Karol VII. večjo odkupnino. Ta ni storil ničesar. Nazadnje jo je vendar izročil Angležem za imenovano odkupnino. Ivana je namerjala uiti, toda vratar jo je zasačil, in burgundski vojvoda jo je dal odpeljati v beauvaiski grad, kjer je bila še bolj zavarovana. Vojvodinja je prav prijazno občevala ž njo. Tudi so jo tolažili v tej samoti svetniki. Upala je še vedno, da bo kmalu svobodna. Kar začuje, da je prodana Angležem. To jo je tako poparilo, da ni slušala več glasov svetniških. Tudi boj se ji je vnel v osrčju. Čula je tudi, da je mesto Compiègne v veliki nevarnosti. Vse to jo je mučilo in vzbudilo silno hrepenenje po prostosti. Svetniki so ji svetovali, naj potrpi, a ni hotela slušati tega glasu. Bogu in sv. Devici se priporoči in skoči skozi okno s stolpa 60 črevljev globoko. Nezavestno so našli. Vsi so mislili, da je mrtva, a kmalu se je zavedla. Ni si pohabila nobenega uda. Sv. Katarina jo je pokarala, zahtevala, naj se izpove, in obljubila, da bo Compiègne rešen. V novembru so jo izročili Angležem.

Pravda zoper njo se je pričela v mestu Rouen-u. Izpraševanje je bilo jako natančno in za ubogo devico zelo mučno. Krivični in nji sovražni sodniki so jo obsodili k smrti na gromadi; zastonj se je sklicevala na rimskega papeža. Dva duhovnika dominikanca sta jo pripravljala na bližajočo se smrt. Ko je devetnajstletno dekle čulo grozno obsodbo, zaklicalo je, puleč si lase: „Gorjé, kako kruto in strašno me mučijo; torej se mora moje čisto telo danes vpepeliti? O, rajša bi sedemkrat bila obglavljena nego sežgana.“ Tožila je tudi krutost čuvajev, ki so jo neusmiljeno zvezali z verigami, da se ni mogla ganiti. Usmiljeni Lavenu jo je potolažil, izpovedal in obhajal. Sam pravi: „Telo Gospodovo je prejela solzeč se s tako ponižnostjo in pobožnostjo, da ne morem popisati.“

Ob devetih je zapustila Ivana v ženskem oblačilu ječo in se napotila h gromadi. Jokala je, molila, priporočala se Bogu in svetnikom. Drugi so ž njo jokali. Na starem trgu ne daleč

od Izveličarjeve cerkve so stali trije odri, za duhovne sodnike, za svetne, in za gromado. Predno so Ivano nanj posadili, morala je stopiti na četrti oder, da bi čula žalno pridigo in smrtno obsodbo. Vse to je poslušala mirno. Da, mirno! Kdo pa opiše nje položaj? Cerkev jo je zavrгла, svet zapustil kralj in prijatelji nanjo pozabili, celó Izveličar je ni tolažil, v tej stiski. Cerkev jo je zavrгла? Ne! To ni cerkev, to so le ničvredni njeni služabniki, ki so jo obsodili; prava cerkev je na njeni strani; zastopata jo dva duhovnika, ki jo še zadnji trenutek tolažita, nezmožna, da bi jo rešila divje druhali. Od vseh zapuščena se obrne k Bogu. Sodnijskega slugo prosi križa; neki usmiljen Anglež ji naredi urno lesen križec. Veselo ga poljubi in spravi v nedrije. Potem prosi redovnika Isamharda, naj ji preskrbi pravi križ in ga tako dolgo drži pred njenimi očmi, dokler ne umrje.

Ko ji le-ta pomolí razpelo, poljubi je goreče, priporoči se Bogu in svetnikom.

Mnogi niso mogli prenašati tega prizora in so odšli. Med njimi je bilo nekaj duhovnih sodnikov, katere je pekla vest.

Gromado zapalijo. Ivana stopi na njo, še vedno gledajoča na križ. Njen izpovednik odstopi, kažoč ji od spodaj razpelo. Plamen jo je jel okrožati. Tu je pač šele razumela pomen besedij: „Velika zmaga te bo oprostila.“ Da, velika zmaga svete vere bo premagala svet in smrt. Zadnje nje besede so bile: „Jezus! Jezus! Jezus!“ Svojo molitev je končala v nebesih.

Komaj je s svojo smrtjo zvršila svoj poklic, čutili so vsi, da je umrla svetnica, ne samo ljudstvo, celó nje sovražniki. Neki angleški vojak, ki je prisegel, da bo z lastno roko zapalil dračje na gromadi, bil je tako ganjen, ko je čul devico, kličečo Jezusa, da je trdil: „Videl sem belega goloba vzdiga-jočega se proti nebu“, ko je izdihnila devica.

Tajni pisar angleškega kralja, Janez Tressart, tožil je glasno domov hiteč: „Vsi smo pogubljeni; svetnico smo sežgali, nje duša je pri Bogu.“

Koliko podobnost ima Ivanina smrt z Izveličarjevo! In to je tudi poudarjal slavni francoski pridigar in orleanski škof Dupanloup, ko je govoril slavnostni govor v proslavo device orleanske.

Vedno so jo ljudje častili kot mučenko in svetnico. Saj tako ne umira čarovnica ali neverka! Še bolj se je potrdilo to občno mnenje, ko so kmalu po Ivanini smrti nesrečno pomrli tudi nje sovražniki. Peter Cauchon je umrl od kapi zadet, ko ga je brivec bril; pridigar Midi je postal gobav nekaj dni po Ivanini smrti, Soitellenu je nagloma prominul v Baselu. Ivana Estivet-skega so našli pred mestnimi vrati mrtvega na gnojišču.

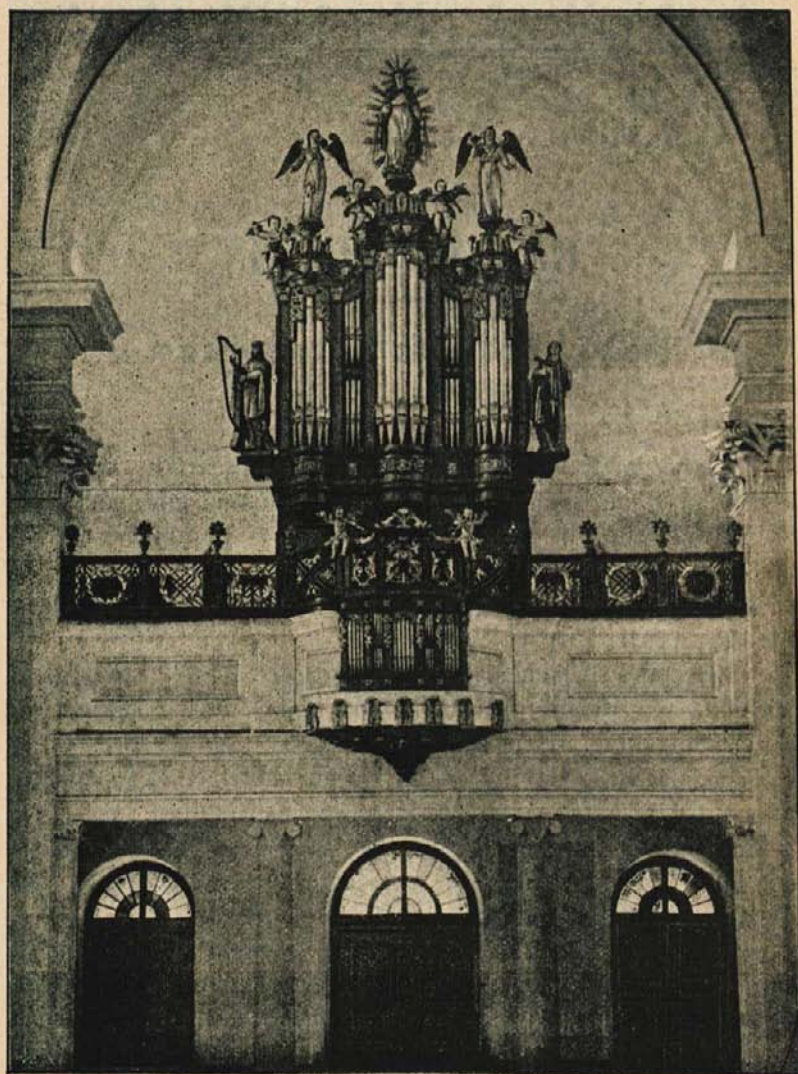
V ječi je Ivana prerokovala: „Predno mine sedem let bodo Angleži izgubili večjo zastavo kakor Orleans.“ In res! L. 1437. je Karol VII. vstopil v Pariz. L. 1558. je bilo osvobodjenje dovršeno. Pač Ivana tega ni sama zvršila, toda krivda ni njena, ampak kraljeva; v idealnem oziru je Francijo osvobodila, ker je hrabrost in pogum vzbudila, ki nista zamrla ž njo.

Ljudstvo kar ni moglo verjeti, da je umrla, dasi so sovražniki nje pepel vrgli v reko. Celó nekatere sleparice so nastopile, ki so se izdajale za Ivano.

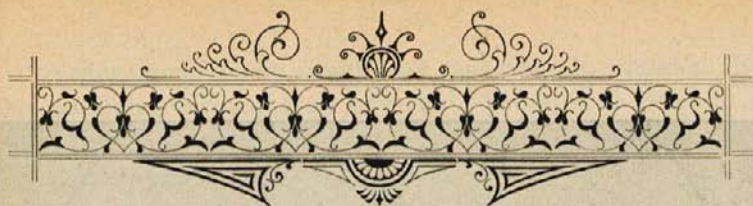
Res njen spomin je moral oživeti. Kralj je pozneje spoznal, da je Ivanina slava spojena nedeljivo ž njegovo in vse Francije. Iz nova je pričel l. 1455. preiskavo o njeni obsodbi. Apostolska stolica je to odobrila. Ivanini sorodniki, najboljši bogoslovci in pravoznanci so ga podpirali. Veliko množico prič vseh stanov in spolov so zaslišali v teku več let in izpraševali o Ivaninem življenju. Kdor je kaj vedel, moral je povedati; nje tovarišice iz mladostne dobe, sorodniki, vojaki, poveljniki, pisarji in sodni sluge, ki so se udeleževali obsodbe, vsi so iz nova pričali. Konec preiskave je bil, da Ivana ni bila krivo-verka. Tako je bila poravnana njena čast. Njena mati Izabela, njena brata Peter in Janez sta doživela ta srečni trenutek, oče je pa preje žalosti umrl.

Potomci Ivane niso pozabili. Nje slava razžarja še sedaj Francijo. V marmorju in bronu, v spisih in slikah se ji stavljajo spominiki, ves svet jo pozna in časti, najbolj seveda verno ljudstvo francosko, ki jo slavi kot svetnico in mučenko.

Orgle farne cerkve v Železnikih.

Različne stvari.

Nekaj črtic iz Železnikov.

(Spisal Jožef Levičnik.)¹⁾

Želim, da bi s temi vrsticami vzbudil nekoliko spomina iz nekdanjih let. Saj je naša krajevna zgodovina tako mikavna, da bi bilo stokrat škoda pokopati jo v pozabljenosti. Ne mislim pa podati popolne zgodovine Železnikov, ampak le nekaj črtice železniški župniji, posebej še o orglah v železniški župni cerkvi.

Železniki so samostojna duhovnija od l. 1622.; poprej je pripadala vsa obširna selška dolina, tedaj tudi že takrat obširni rudninski in fužinski kraj Železniki, k selški fari. Že to je znamenito, da rodovina onega vrlega moža, ki se je mnogo, mnogo trudil in tudi veliko žrtvoval za samostojno duhovnijo: — Jurij Plavec je njegovo ime — ima še sedaj, tedaj čez 270 let, v lasti prvotni dom svojega slavnega preddega. Pač živ dokaz, da Bog nikomur nič dolžan ne ostane.²⁾

V primeri z drugimi duhovnijami kranjske dežele ni naša župna cerkev pač dolgo imela orgel. Nekdaj se je baje v naši cerkvi bolj gojila instrumentalna godba. O časih, katere pa že najstarejši ljudje tukaj komaj pomnijo, so se nekatere odlične fužinske osebe baje zelo zanimale za cerkveno godbo. V tem

¹⁾ Iz zgodopisnih ozirov smo pustili častitemu gospodu pisatelju pisavo skoro neizpremenjeno, izvzemši slovniške in stilistične stvari.

²⁾ Ko je bila l. 1874. dozidana tukajšnja nova župna cerkev, dali so vzdati sedanji potomci te rodbine kameniti spominik svojemu slovečemu prededu v zunanjo cerkveno steno kot stalen spomin.

se je odlikovala fužinska rodovina Urbančič-eva, ki je pa že zdavno izmrla. Latinsko mašo, ki se je nekdanj s spremljevanjem godbe v naši cerkvi prepevala, so imeli moj rajni oče še prav dobro v spominu in jo znali peti na pamet; celó njene muzikalne medigre so jim bile še znane, in prav mnogokrat sem že obžaloval, da si nisem vsega tega o pravem času postavil v note.

Pozneje se je v cerkvi le pelo, in sicer po vnemi in spretnosti raznočasnih pevcev bolje ali slabeje. Izurjenega pevovodje ni bilo. Pri zjutranji službi božji se je le večje nedelje in praznike prepevalo, o navadnih nedeljah razven v adventu je bilo kar tiho, tedaj zelo žalostno in dolgočasno. Ni bilo torej čuda, da je ljudstvo čim bolj hrepenelo po orglah.

Leta 1830. so prišli v Železnike kot župnik preblagi gospod, ki jih fara ne bo z lepa pozabila, — Blaž Kersnik. Za napravo orgel so bili zelo vneti; toda bilo je od hudega požara l. 1822., (ki je pokončal farno cerkev popolnoma, podružno cerkev pa tudi zelo hudo poškodoval), še veliko silno potrebnih naredb omisliti in zgotoviti, zato se je naprava orgel vedno odkladala.¹⁾

O poletju l. 1842. so prišli iz Zatičine v Železnike za kapelana g. Anton Hafner, mož po volji božji, našemu ljudstvu zelo priljubljen in zraven ves vnet za olupšavo cerkvá. Ta gospod so jeli č. g. fajmoštra Kersnika nagovarjati ter vnemati za napravo orgel, češ: „Že skoro povsod jih imajo, na Dolenjskem celó že pri mnogih podružnicah.“ Akoravno je bila za l. 1843. že naprava nove in jako potrebne zvonikove strehe v podružni cerkvi sv. Frančiška naprej določena, jeli so se vendar tudi popisovati doneski za nove orgle.²⁾ To je bilo tem

¹⁾ Kolikor toliko bil je tudi ta zadržek, ker tedanji učitelj Jakop Demšar ni znal orglati, služba organistovska pa je bila takrat z učiteljsko sklenjena.

²⁾ Gotovo je primerno, tudi hvalečnost in vest me veže v to, da na tem mestu o delovanju rajnega g. župnika in zlatomašnika Blaža Kersnik-a nekoliko bolj obširno govorim. Vsled svojega dolgoletnega, vnetega, trudapolnega in uspešnega delovanja kot župnik v Železnikih so si gotovo zaslužili, da se vsaj nekoliko omeni o tem v „Drobtinicah“ v njih trajni spomin, dasiravno že dolgo počivajo v tistem grobu. Bolje enkrat kot nobenkrat.

ložje, ker je ljudstvo za to napravo res v pravem pomenu besede gorelo. Popis se je vršil v jeseni l. 1842. Ob enem je bil naprošen tudi tedanji slavnoznani stolni organist gosp. Gregor Rihar, da sestavi načrt za orgle z desetimi izpremeni, kateri prošnji je blagi gospod tudi rad ustregel. Izpremeni so bili: Principal, 8'; Bordunal, 8'; Oktava, 4'; Viola, 4'; Superoktava, 2'; Flavta velika, 8', (zakrita); Flavta mala, 4' in Mixture trivrstna;

Rajni so se rodili 3. februarja 1784 v Mostah, (po domače „pri Žagarju“), vasi nekdanje rodenske, sedaj brezniške fare na Gorenjskem. Skrbni stariši so bili odmenili svojega živahnega in nadarjenega sinka izpričetka za trgovstvo; — nameravali so ga dati v prodajalnico v Trst, kar so pa bili dobri materi tedanji previdni rodenski župnik odsvetovali. Poslali so torej stariši mladega Blažeta v latinske šole v Ljubljano, katere je srečno zvršil in stopil ondi tudi v bogoslovje o časih, ki so bili za našo Avstrijo silno žalostni. Francozi so imeli takrat našo kranjsko deželo v lasti. 17. junija l. 1810. so bili g. Blaž posvečeni v mašnika in so šli v jeseni onega leta za kratke mesece kot kapelan v bohinjsko Srednjo vas. Naslednje spomladi l. 1811. so bili prestavljeni kot dek. kapelan v Cirknico na Notranjskem, kjer so preživeli zelo hude čase. Francozi so namreč takrat v ondotni okolici kruto gospodovali in malo da ne vse pokončali. Po bitki pri Cirknici in Rakeku med Avstrijci in Francozi v dan 27. septembra 1813. so bili poklicani na bojno polje, da so 42 ubitih vojakov cerkveno blagoslovili, ki so bili potem koj ondi tudi zakopani. (Zagrebli so bili pa mrtvece tako plitvo v zemljo, da so naslednjo hudo zimo vse volkovi odgrebli in požrli. Tako so mi pravili blagi pokojnik mnogokrat sami.) Enkrat so odpeljali Francozi takratnega preč. g. dekana kot ujetnika. Nič se ni vedelo, kam in kaj hočejo z njimi. Pogumni in srčni gospod kapelan Blaž so šli prostovoljno z njimi in jih niso hoteli zapustiti, dokler se jima ni ponudila ugodna prilika, da sta pobegnili in dospela zopet srečno nazaj v Cirknico. — Poznej so službovali gospod Blaž Kersnik še kot kapelan na Blokah in na Krki; zatem blizo deset let za podžupnika (po tedanjem izrazu: lokalist), pri sv. Gregorju, l. 1830. pa so prišli, kakor sem že omenil, v Železnike za župnika. Tukaj so našli vsled velikega požara l. 1822. pri obeh cerkvah, farni in podružni, pa tudi pri župnišču dela in poprav na kupe. Župnišče na pr. je bilo tako zanemarjeno, da je bilo baje komaj mogoče bivati v njem. V teku 28 let, kar časa so bili tu za župnika, so poleg poprave župnišča vzajemno z darežljivostjo faranov pri farni cerkvi pozidali novo prostorno zakristijo z nadstropjem; napravljen je bil novi stranski altar Rožnivenške Kraljice; omislili so tri nove zvonove (veliki in srednji sta bila prelita, mrtvaški zvon nov); zvonik je dobil novo streho iz belosvitlega kositarja (pleha); cerkev novo z opeko krito streho; napravili se nove orgle na deset izpremenov; kupili so tri lestence pred veliki oltar; omislili so tri cerkvene zastave (bandera) in nebo (baldahin); novo, veliko in zelo lepo

kot področniki (Manual); — Violonbass 16' in Oktavenbass 8' pa kot podnožnika (Pedal). Zdajci so se jeli oglašati tudi mojstri-orglarji. Kot tak je živel takrat v Ljubljani še neki Kunat; on se je prvi ponudil, ker je bil z gosp. župnikom Kersnikom že dolga leta znan. Bil je baje res pravi umetnik v izdelovanju orgel ter umel dati piščalim neki posebno prijeten in vesel glas. Toda opešal je bil s premoženjem; zaloge sta-

svetilnico; nov božji grob; dragoceno mašno obleko (kazule in dalmatike), ter mnogo drugih manjših novih stvari. Po darežljivosti posestnika in fužinarja gosp. Jak. Globočnik-a je dobila pod župnikovanjem gospoda župnika Kersnik-a farna cerkev tudi lep nov križev pot, katerega poprej ni imela. — Nič manj se je popravljalo pri podružni cerkvi sv. Frančiška pod imenovanim g. župnikom. Povečšalo se je najprej pokopališče in pozidala se nova mrtvašnica. Zvoniku se je napravila nova streha iz belosvitlega pleha, cerkvi pa iz škrlj; omislile so se nove orgle z desetimi izpremeni (tudi delo rajnega Petra Rojica iz Podbrezj); presvetišče in sprednja stran cerkvene ladije bila je slikana na presni zid (delo † Štefana Šubic-a); prižnico so predelali, na novo pobarvali in pozlatili, enako tudi stranska oltarja. Kupili so dalje še tri nove lestence; v zakristiji so napravili novo omaro in več drugih manjših stvari. Tudi župnišče in šola (šola je bila takrat, kajpada, združena še s cerkvijo), sta dobili novo streho iz škrlj. Iz vsega navedenega se vidi, da skoraj ni minulo leto, da bi se takrat ne bilo kaj novega omislilo in napravilo. Ljudstvo je bilo g. župniku kot svojemu spoštovanemu in ljubljenu g. očetu (kakor so jih radi imenovali) od srca udano, torej je za vsako novo stvar rado dajalo potrebne darove in prispevke. Na veliko žalost faranov so stopili l. 1858. v pokoj in se preselili za mali čas v Staro Loko. Ker sta pa njih naslednika, tukajšnja gospoda župnika Jeglič Anton in Jenoh Martin kmalu umrla drug za drugim, vrnilo so se za nekaj časa v Železnike, da so opravljali službo božjo. Obhajali so tukaj tudi z velikimi slavnostmi svojo zlato mašo v 24. dan junija 1860., kar je „Slov. prijatelj“, časopis za cerkev, šolo in dom, letnik 1860, str. 508 bolj natančno popisal. Zadnje leto njih življenja so bivali v Selcih, kjer so tudi umrli 7. avgusta 1861; njih truplo pa je bilo preneseno v Železnike in položeno pri sv. Frančišku pred velikim križem k večnemu počitku. Bili so prvi duhoven, ki so bili ondi pokopani, katero željo so v življenju sami izrekli. (Poprej so pri nas umrle gg. duhovnike pokopavali v „lopi“ tik stare farne cerkve sv. Antona.

Te črtice mi je narekovala srčna hvaležnost do č. g. župnika in zlatomažnika Blaža Kersnik-a; dokaj očitno moram izreči, da so bili oni za mojimi rajnimi stariši in jednim mojim rajnim stricem moj največji dobrotnik na zemlji. Mili Bog naj jim vse to povrne v svetem raju!

Pisatelj.

rega in dobro suhega lesovja, kakoršno mora biti za orgle, ni imel; zato se mu delo ni moglo zaupati. Oglasil se je tudi tedanji kamniški orglar ¹⁾ Peter Rumpel, ki je imel o taistem času skoraj največ dela in bil dovolj spreten. Ponudil pa se je bil tudi orglar Peter Rojic iz Podbrezjij. V tej zadevi dobrega sveta poprošeni g. Gregor Rihar je cenil izdelke obeh imenovanih mojstrov enako; — poprašani so bili za razsodbo in njihovo mnenje tudi izvrstni strokovnjak tedanji Št. Vidski župnik g. Blaž Potočnik. Le-ta so dali Rojic-u odločno predstvo, češ: „Gledé prijetnosti glasov prekosi Rumpel-a.“ In tako se je v adventnem času l. 1842. napravila pogodba z Rojicem po že navedenem Rihar-jevem načrtu. Cena je bila 750 gld. brez barvanja in zlatenja omare. Orgle bi bile morale o Binkoštih l. 1843. v prvič v cerkvi zapeti. Pa, — kar se marsikateremu mojstru rado zgodi, da ga goljufa čas, pripetilo se je to tudi Rojic-u. Namesto k Binkoštim (ki so bile taisto leto 4. junija), so pripeljali orgle med gromčim streljanjem in o nepopisljivem veselju našega ljudstva 3. dan julija, vprvič pa so se pri službi božji oglasile na predvečer Velikega Šmarna, 14. avgusta pri večernici. Na Veliki Šmaren, 15. avgusta 1843, so imeli v nadomestilo blagoslovljenja (kar takrat še ni bilo v navadi), veliko sv. mašo g. župnik Blaž Kersnik z asistenco. Asistovala sta jim č. g. kapelan Anton Hafner (ki so l. 1864. v 2. dan septembra umrli kot župnik v Smledniku) in g. Franc Stroin, nunski katehet iz Ljubljane, ki so bivali v Železnikih na počitnicah. (Bili so poznej župnik v Kotiču [Hotič]). — Orgelska omara je bila pobarvana in pozlačena koj zatem. Delo je naredil takrat v Železnikih živeči slikar in kipar Janez Grohar. Doma je bil v Soriških hribih nekje in bil dovolj spreten umetnik.²⁾

Omenil sem že spredaj, kako sta bili l. 1822. (bilo je v četrtek pred Binkoštni, 23. majnika) naši cerkvi, podružna sv. Frančiška Ks. in farna sv. Antona Puščavnika po požaru

¹⁾ Orglar je izdelovalec orgel, orglavec je tisti, ki igra na orgle.

²⁾ Naj tu omenim mimogredé, da se je pri tem mojstru učil tako rekoč še kot otrok kiparstva, še bolj pa slikarstva poznejši dobro znani poljanski kipar in slikar Štefan Šubic. Ž njim sva si bila torej še od otročjih let dobra znanca in prijatelja.

močno oškodovani. Pri prvi sta zgoreli strehi na cerkvi in zvoniku; oškodovana sta bila tudi zvonova; znotranje strani pa plamen vendar ni bil dosegel, in tako so ostali v njej nepoškodovani oltarji, katerih kipi so pravi rezbarski umotvori. Sliki na stranskih dveh: Marija, zdravje bolnikov, in sv. Janez Nep. sta delo slovečega Mencinger-ja, katerega po izreku dobro znanega † slikarja in kiparja Štefana Šubic-a do sedaj ni dosegel še noben slovenski umetnik. — A vse drugače je bilo s farno cerkvijo: — ta je bila popolnoma pokončana, prava razvalina, da ne rečemo: gnusoba razdejanja. Pri silnem pišu, ki je divjal tisti žalni dan, razširil se je požar iz Zgor. Železnikov, kjer se je bilo vnelo, s tako strahovito naglico čez Srednji in Spodnji del trga, da je bilo kar v hipu vse v plamenu, in da še celo Najsvetejšega iz cerkve niso mogli odnesti. Vse do zadnje stvarce v cerkvi in v zakristiji je zgorelo, zvonovi so padli iz zvonika; manjši se je ubil, srednji in večji pa sta bila vendarle močno osmojena, tedaj za silo še rabljiva. (Veliki zvon se je bil ubil potem l. 1840.; takrat so prelili ž njim vred tudi še srednjega.) Cerkev, kot farno takrat že 200 let staro, bilo bi pač kazalo že takrat izpremeniti v novo, tembolj, ker je bila premajhna, poleg tega je imela pa tudi še prav čudno podobo. Koliko časa je bila že do takrat (t. j. do l. 1622.) podružnica selške fare, se ne vé; gotovo zelo dolgo, ker Valvazor piše, da so bili Železniki že pred l. 1300. zelo znan kraj. Kakor je našel naš sloveči rojak, umirovljeni c. kr. vladni svetnik in državni poslanec g. Anton Globočnik plem. Soro-dolski v ljubljanskih arhivih zapisano, bila je l. 1622., ko je postala farna cerkev, zelo revna, temna in majhna. Sloveči rojak Jurij Plavec, kateri se je toliko trudil in tudi mnogo žrtvoval za samostojno duhovnijo, dal je bil sicer nekaj novih oken uravnati, da je bila bolj svetla, tudi prizidati je dal žagrad (katerega poprej menda ni imela); a ostala je pri tem vendar le majhna, s šibkim stolpom. Prizidovali so se sicer pozneje cerkvi novi deli, najprej baje presvetišče, poznej pa še dve prostorni stranski kapeli. Kdaj se je to ravno godilo, ni znano, ker je požar pokončal farni arhiv. Prizidani deli so bili sicer stavbeno-pravilno zgrajeni, kar pa cerkvene celote kratko malo ni olepšalo; — to se že iz tega razvidi, če povem,

da je bila ladija (podolgasti štiriogelnik) najnižja, presvetišče za kakih pet čevljev višje, kapeli pa celo za kak poldrugi seženj višji memo oboka ladije. V taki cerkvi se je dalo težko govoriti in tudi petje ni imelo nikakega odmeva. Kakor sem že dejal, se je že o pogorišču l. 1822. kazala živa potreba za zidanje nove, večje in primernejše cerkve. Takrat bi se bile tudi lahko nakupile pogorele hiše okoli cerkve za nizko ceno, in ker je bila ozko stisnjena med nje, lahko bi se bil dobil povoljno velik prostor za zidanje novega svetišča. Pa, — ni se zidala nova, ampak popravila in uravnala se je zopet stara cerkev za službo božjo. Ker je bila pa čimdalje bolj premajhna, se je l. 1834. pod župnikom gospodom Blaž Kersnik - om prizidala še nova velika zakristija z nadstropjem. Ta je vzela sicer dokaj ljudij vase, a vendar je bila v cerkvi zlasti od jeseni, ko romanja in cerkveni shodi v okolici pojenjajo, tedaj v adventu, čez zimo, v postu in do po Binkoštih, ko se romanja in shodi zopet pričenjajo, mnogokrat tolika gneča v njej, da je bilo kar nespodobno, in se je potreba nove večje cerkve kazala od leta do leta živeti. Čez 40 let po velikem pogorišču l. 1862 pod župnikovanjem gospoda Antona Finc-a jelo se je resno misliti in snovati za zidanje nove farne cerkve. Darežljivosti in vneme zlasti naših revnih žebljarskih kovačev v tem oziru bi ne pohvalil in ne popisal lahko po vrednosti. Sicer delo ni šlo tako lahko izpod rok, kakor je bilo želeti, in bi se bilo za taiste res dobre čase in ugodne železniško-kupčijske razmere lahko urno izgotovilo in dovršilo; — toda ljudstvo, in to sicer osobito naše revnejše ljudstvo, ni se dalo v svoji vnemi za zidanje nove cerkve omajati. Dan na dan so nabirali po kovačnicah doneske, a ne denarjev, ampak — žeblje, ki so imeli takrat še lepo vrednost. Ta roba se je shranjevala v neki hiši, o določenih časih so se shajali nekateri za to najbolj vneti možje, preločili jo, preštevali in pretehtali, pospravljali jo v zaboje in barigelce (lodrice), o ugodnih prilikah poprodali, skupljeni denar pa naložili na obresti. Iz teh bornih doneskov so se vendar nabrali v malih letih lepi tisočaki, tako da se pred vsem svetom sme reči in trditi, da ima železniška nova cerkev za podlago in temelj krvave žulje ubogih žebljarskih kovačev.

Poleg tega nabiranja so se pa v teh letih snovale tudi še druge priprave. Že l. 1860. so kupili hišo v namen, da se bo o svojem času zamenila z ono, ki se bo morala o cerkvenem zidanju zaradi potrebnega prostora na vsak način podreti. V gozdih Janeza Globočnika so naredili velikansko apnenico, za kar se je nabral po njegovi lastnini potrební kamen; dal je zato tudi potrebni les in vsa drva. Skuhalo se je tako blizo dva tisoč centov najfinejšega apna. Nalomili so dalje nad petsto voz tako lepega kamena, kakoršen za trdno zidavo najbolj pristuje. Navozili so ga ter vložili v neposredno bližino cerkve. Peska so navozili jednako kar cel griček. Nad sto komadov obrezanega stavbenega lesa so tudi kmalu pripravili. Celi načrt (obris) so si omislili o tem času. Prvotno črtico je naredil poljanski slikar in kipar Štefan Šubic, katero je potem tehnično spopolnil in nekoliko predrugačil stavbenški mojster Fr. Faleschini (stari).

V 5. dan oktobra 1870 so prišli v Železnike za župnika č. g. Jakop Mrak. Zastana dela za zidanje nove cerkve so se vnovič oživila; dolgoletne priprave so postale sedaj dejanska resnica. L. 1871. so podrli že omenjeno hišo in priredili potrební prostor. L. 1872. so pričeli z zidanjem. Kot načelnika stavbenemu odboru so izvolili g. župnika J. Mraka, ki so tudi delo vodili. Velikonočni torek so stare orgle pele zadnjikrat kot v slovo pri zadnji sv. maši v stari naši farni cerkvi. Tukajšnji rojak, sedaj že v Bogu počivajoči tedanji soriški župnik g. Jožef Boncelj so z milimi in ganljivimi besedami v imenu faranov vzeli slovo od svoje stare farne cerkve in od vsega, kar jim je bilo v njej ter v vseh spominih na njo prijetnega in ljubega, ali pa tudi otožnega in žalega. Po tem zadnjem duhovnem sv. opravilu v stari cerkvi so prenesli sv. Rešnje Telo v slovesnem sprevodu v podružno cerkev sv. Franciška Ksaverija, kjer se je imela znaprej opravljati vsa služba božja. — Naslednje dni se je jelo v stari cerkvi podirati, kar je spadalo k njeni znotranji opravi. Za podiranje orgel je prišel nalašč orglar Peter Rojic iz Podbrezij, da bi se vse lepo in varno narazen vzelo, in bi se lahko pozneje naglo zopet sestavile. Shranile so se v ono hišo št. 107 v Spodnjih Železnikih, kjer so se shranjevali za cerkev nabrani žebli. Ondi so bile orgle dobro zavarovane.

Ako so bili pri pripravah za zidanje nove cerkve naši reveži — kovači v resnici vse pohvale vredni, mora se jim to priznati tudi za delo med zidanjem. Njihovih velikih zaslug pri tem jim pač ne more nikdo odrekati. Posebno pa so želeli in hrepeneli si tudi gledé notranje oprave nove cerkve postaviti za prihodnje čase v njej stalen spominik. In v to izbrali so si ravno nove orgle. Nabirali so po delavnicah še vsak dan darove v žeblih, kakor poprej, sklenili pa vendar o neki priliki: kar bomo dajali odslej, bode naj za nove orgle in za nič drugega. Sedaj se je pričelo tudi ugibati, kako naj se to uravna. Da bi stare, komaj devet čevljev visoke orgle pri nenavadni visokosti nove cerkve močno kazile enakomernost, bilo je jasno. (Glas bi bil morda še zadostoval.) Mislilo se je nekoliko tudi na to, da bi se bile stare orgle kar prodale, in za novo cerkev čisto nove omislile. Pa težko bi se bilo veliko za nje dobilo, ker vsak kupec bi bil utegnil reči: Kaj pa hočete s starim delom, akoravno je za orgle starost 30 let še malenkost. Poštenjak Peter Rojic, v tej stvari za svet vprašan, je dejal: Največ vam sedanje orgle odvrnejo, ako odvržete sedanjo omaro, mehaniko in slabejša dva izpremena (enega iz manuala in enega iz pedala). Dajte si napraviti novo, cerkvenemu slogu in visočini primerno omaro in vso novo mehaniko, k dosedanjim dvem mehonom še tretjega, postavite v njo osem starih in zraven še osem novih izpremenov, in imeli bode te orgle, da jih bode te veseli. Nove izpremene nam je imenoval: „Principal 8“ (ves cinast); „Salicional 8“; „Bordunal 8“; „Cornet, dvovrsten“; „Quinta, 3“; „Trompeta“ (dve oktavi v Bassu); — te izpremene je predlagal za manual; za pedal pa: „Contrabass, 16' (odprt), in „Violoncel, 8“ (odprt). — Za vse to: namreč za novo omaro, mehaniko, novih osem izpremenov in za postavljanje je zahteval 1400 gld. ter dejal: Zagotovim vas, da bodo orgle po tem načrtu vredne 3000 gld., in vam jih cenejše tudi nihče narediti ne more. Ljudem in tudi farnemu predstojništvu je bil ta nasvet všeč, torej se je napravila s Petrom Rojicem pogodba v dan 22. rožnika 1874. v navzočnosti g. župnika Jakopa Mraka, ključarjev gg. Globočnika Antona in Košmelja Jakopa ter pisatelja tega spisa kot organista in občinskega odbornika. Le v eni stvari se kovači kot plače-

valci z Rojcem niso strinjali. Oni so namreč želeli, da bi postavil nove orgle v cerkev koj, ko bo dodelana, in da bi pele v prvič o posvečevanju nove cerkve. To se je pričakovalo na jesenski čas istega (1874.) leta. Toda mojster je dejal: „Jaz to že storim, a na svojo odgovornost in nevarnost ne. Povem vam namreč naprej: pomladi bodo orgle čisto brez moje krivde kar narazen letele. Lesovje v novih stavbah vlago močno nase vleče, vsled tega lim odjenja, kar zlasti orglam neizrečeno škoduje. Bolje je torej počakati, da se zidovje cerkve poprej nekoliko bolj posuši, predno se orgle postavijo v njo.“ Ljudje so Rojicu kot poštenjaku verjeli, in odjenjali od svoje zahteve.)

¹⁾ Mislim, da je beseda izpregovorjena o pravem in primernem času, ako se pri osebi Petra Rojic-a malo dalje pomudim. Spada namreč v vrsto tistih naših rojakov, katerim je bila jedino le mati — narava učenica, da so postali občudovanja vredni umetniki v svoji stroki. Kaj takega je bil Peter Rojic v orglarstvu. Brez kratkega popisa v „Drobtinica“ o njegovih izdelkih in delih sploh bi zapadlo njegovo ime prav naglo pozabljenosti. Peter Rojic se je rodil v Podbrezjah 28. junija 1811. Njegov oče, po domače „Piskač“, je moral po prislovi „nomen, omen“ biti iz kake godčevske rodovine. Gotovo je, da so njegovi otroci Peter, Joža in Meta imeli tako dober talent za muziko, da so vsi znali orglati po sluhu, dasi ni nobeden poznal sekiric. (Najspretnější je bil v tem Joža, ki je bil več let za organista v Podbrezjah, in če ga ni bilo kdaj doma, ker sta s Petrom zlasti o poletju hodila na orglarsko delo, je za silo koj sestra Meta, ki je ob enem bila prav dobra pevka, sedla k orglam.) Stari Piskač je bil mizar, katerega obrta se je tudi sin Peter izučil. O času Petrovih mladinskih let (prav natančno leta nisem mogel pozvedeti) je delal v Podbrezjah orglar Kunat nove orgle. Ko sem se l. 1843. pri † slavnem Greg. Riharju orglat učil, je mož še živel, in je včasih tudi k g. Rihar-ju zahajal. Bil je pa siromak, brez dela in zaslužka, morebiti ga je milosrdni pokojnik skrivaj kaj podpiral. Poznal sem torej moža tudi še jaz sam osebno. Ta mož (po rodu Nemec in protestant), kakor sem že na drugem kraju omenjal, je bil sicer jako spreten in umeten mojster, — a „pod palcem“ mu je manjkalo, da bi imel potrebno zalogo starega, dobro posušenega lesa itd. Tudi za potrebne prostore je bil v zadregi. Rad se je torej tako za delo pogajal, da je orgle koj v dotični fari v kaki pripravi hiši izdeloval. (N. pr. na Blokah za gotovo vem, da je orgle na ta način izdeloval o času, ko so bili g. Blaž Kersnik ondi za kaplana. To so mi pokojnik večkrat sami pravili. Naredil je bil tam v orgle tudi boben, zvončke in „činele“, da se je dala ponarejati s tem takozvana „turška muzika“. Ljudstvu onih časov je bilo s tem, kajpada, močno ustrezno. Tudi na Igu sem še sam videl tako naredbo v orglah, — rajni Govekar jo je pa „škartiral“.) Enako se

Mimogredé naj povem, da je bil temeljni kamen za novo Železniško farno cerkev vložen 2. junija 1872 kot v nedeljo po presv. Rešnjem Telesu. Koroški, in menda tudi štajerski Slovenci to nedeljo imenujejo „lepa nedelja“, in je res med vsemi tako zvanimi praznimi nedeljami celega leta najlepša. Zasluži že po prijetnosti letnega časa, in tudi vsled tega, ker spada v osmino praznika presv. Rešnjega Telesa, to častno ime. To nedeljo se je obhajal do takrat tudi spomin posvečevanja prejšnje stare cerkve, tedaj sta se vršili tistikrat takorekoč hkrati dve slavnosti. Obširneje je to popisano v 24. listu „Danice“ l. 1872. V listih 40., 43., 45. in 46. „Danice“,

je godilo menda tudi v Podbrezjah. Kjer je na tak način izdeloval orgle, si je potrebne delavce (mizarje) koj sproti najemal, koder so bili ravno najti. In tako mu je bil baje v Podbrezjah stari Piskač za pomagača. Prišel je pa na ta način tudi bistrourni sin Peter večkrat blizu, in s tem je bil — da rabim narodno prislovice, — vržen „krap v vodo“. — Peter je imel, smem reči, za orglarstvo „orjaški talent“, opazoval je, poskušal in začel, in — orglar je bil gotov. Človek bi dejal: — e, — to pa vendar ni mogoče. In vendar je res tako. Z globokim premišljevanjem in izrednim talentom se je pospel tako visoko, da je izgotovil v teku svojih let 45 čisto novih orgel v velikosti od 6—20 izpremenov, ki oznanjujejo in širijo čast božjo v raznih cerkvah po Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Goriškem. Koliko pa je orgel predelal, povekšal in ubral (uglasil), tega se pa že sam ni več spominjal. Peter je malo govoril, veliko mislil in neumorno delal. Grde navade, da bi bil zoper druge orglarje zabavljaj, ni imel. (Dokaz: Ko se je prišel l. 1842 v Železnike ponujat, da bi njemu izdelovanje novih orgel izročili, so mu g. župnik Kersnik povedali, da se jim tudi g. Rumpel iz Kamnika ponuja. Nato je Peter plaho odgovoril: „Tisti mož je pa že res dober mojster.“ — In ravno te pohlevne in odkrite besede so mu delo železniških orgel naklonile.) — Tudi lastna hvala mu ni bila znana. Zato je pa imel tudi mnogo prijateljev. Duhovščina mu je bila zelo naklonjena; osobito imenujem tu prečast. prošta gospoda Antona Kosa. Tudi strokovnjaka rajna gg. Gregor Rihar in Blaž Potočnik sta priznala njegovo spretnost zlasti v tem, ker je res umel dati piščalim posebno prijetne glasove. In kar je bilo za revne duhovnije kaj posebnega: Rojic je delal silno po ceni. In vendar se je bilo v tistem času vse potrebno gradivo že jako podražalo. Prve orgle v železniški farni cerkvi z desetimi izpremeni, katere je postavil l. 1843., so stale menda nekaj malega čez 700 gld.; — v podružni cerkvi sv. Frančiška, katere je naredil devet let pozneje (l. 1852.), ter štejejo poleg desetih izpremenov še pol izpremena „trepencina“ (v basu), so veljale okoli 750 gld. O teh orglah je dejal enkrat pozneje, ko jih je vnovič ubiral: „Vse drugo je prav pri teh orglah, le eno ne: preveč po ceni so bile“. Pojejo pa res glasno in prijetno.

leta 1874. so pa tudi popisane slavnosti, ki so se vršile 18. oktobra onega leta o posvečevanju naše nove farne cerkve, in 19. oktobra o delitvi sv. birme. Ker ni bilo takrat še orgel, je cerkveno muziko nadomestovalo o tej priliki sviranje štirinajstih mož sloveče Idrijske rudniško - mestne godbe. Čez zimo in blizu jeseni leta 1875. je cerkveno petje spremljeval precej velik, iz Ljubljane izposojeni harmonij.

V dan 15. avgusta 1875, — tedaj ravno na 32. obletnico, ko so prve orgle v prelepi praznik Marijinega Vnebovzeta, 15. avgusta 1843 v stari cerkvi v prvič slovesno zapele —, dospelo je od Rojica pismo v Železnike: „Hvala Bogu, vaše

Pri takih razmerah se ni bilo čuditi, da Petru ni nikoli zmanjkalo dela; — šele starostno opešanje mu je je vzelo iz rok. Novo predelane in zveksane orgle v naši farni cerkvi so bile njegovo zadnje delo, tedaj njegova „labodja pesem“. Mehanka je res izdelovljena bolj po starem, glavna stvar pri orglah ostane vendar vedno le njihov glas. Ako veselo, — po potrebi pa tudi žalno-milo zapojó, je vse prav.

Ko je bil Peter dodelal naše orgle, o katerem delu mi je sam tožil, koliko je bilo pri njem treba „misliti“, t. j. ubijati si um in spomin, jel je hipoma pešati, dasi je bil star še le 64 let. Za njegovo krepko postavo jaz nisem imel tega še za veliko. Posebno ga je zapuščal vid. Ostala sva si pa, odkar sva se l. 1843. osebno spoznala, vedno v srčnem prijateljstvu in pobratimstvu. L. 1894. septembra meseca me je pa kar hipoma gnalo, naj ga še enkrat v njegovi ostareli nadložnosti osebno obiščem. Odpovedale so mu bile takrat že tudi noge, da je moral vedno le biti v postelji. Storil sem po svojem sklepu, in tega ne bom nikdar obžaloval. Ko sem stopil v njegovo tiho izbico, me je hitro spoznal: kar na glas je veselja zajokal kakor mali otrok. Neizrečeno sem ga bil oveselil z obiskanjem. Seve, da sva si marsikaj vedela povedati drug drugemu. Nič se ni pritožil radi tega, da so mu odpovedale oči in noge, ampak dejal je: „Ker ne morem drugega delati, pa molim. Pasijon in križev pot znam na pamet, to ponavljam vsak dan, zraven pa molim sv. rožni venec. In tako mi gre čas naprej.“ Stavil je pa še v prejšnjih letih posebno zaupanje v usmiljenje božje. Dejal mi je enkrat: „Joža! vse te imenitne reči nas še le tamkaj čakajo“. Da se nisva lahko ločila, je umevno, — saj sva si bila skoro gotova, da se zadnjikrat vidiva. Drug drugemu sva se priporočevala v molitev. Dober mesec nato mu je udarila že zadnja ura; umrl je 24. oktobra 1894. Tisti dan je baje dejal svojim ljudem: „Danes pa le nikar ne hodite daleč od mene; danes bom umrl!“

Upam, da sem z rajnim Petrom pridobil jednega več, ki v nebesih za me Boga prosi.

Pisatelj.

nove orgle so dodelane, in sedaj jih za odpeljavo skupaj vravnavamo. Želim, ako je mogoče, da bi prišli po nje prihodnji torek, t. j. po sv. Roku ta dan (17. avgusta 1875). Devetero voz (samcev) naj pride, bodo imeli vsi dovolj peljati. Dovolj povezila in slame, pa tudi štorje zaradi kakenga slabega vremena naj pripeljejo s seboj. — Po željah orglarjevih se je vse natančno zgodilo. V sredo, 18. avgusta 1875 kot v rojstni dan presvetlega cesarja Franc Jožefa I. so popoldan okolu 3. ure orgle med gromovitim streljanjem v Železnike pripeljali. Fantje iz Zgor. Železnikov so bili nastavili svoje možnarje na višini, imenovani „za Grivo“; oni iz Spod. Železnikov pa na višini nasproti farni cerkvi, imenovani „pri Jami“. Prvi strel je kar čarovito vplival. Ljudstvo je prihitelo v velikem številu skupaj. Pri vhodu v Železnike so vozove ustavili. Voznike so pogostili s pivom, obdarili s smodkami; dobili so na klobuke šopke iz dišečih cvetlic. Sedaj je pristopila še šolska mladina k vsakemu vozu posebej z velikimi narodnimi, cesarskimi in papeževimi zastavami kot častno spremstvo ob straneh, in vpričo neštevilnega ljudstva ter med gromovitim strelom so orgle peljali kakor v častnem sprevodu skoz Spodnje Železnike proti farni cerkvi. Med potjo ni trpela nobena stvar najmanjše škode; vse je bilo srečno pripeljano in v cerkvi izloženo na svoje mesto. — Naslednji dan, v četrtek 19. avgusta, jela se je koj postavljati omara, v soboto, 21. avgusta na večer je stala že izgotovljena in kinčal jo je že tudi svetlo-bliščeči sprednji izpremen (Principal). Zunanost omare se je že brez kiparskih olepšav kazala kot pravi mizarski umotvor. 28. septembra, v torek pred rožnivenško nedeljo, so bile orgle popolnoma izgotovljene, rožnivenško soboto večer (2. oktobra) pri večernicah pa so med gromenjem možnarjev v prvič javno zapele v božjo čast. Rožnivenško nedeljo, kateri praznik se zastran v starih časih tu zelo razširjene rožnivenške bratovščine še vedno slovesno obhaja, sešlo se je tudi iz sosednih duhovnij obilno ljudstva, da bi slišalo in videlo nove orgle, ki so se že po zunanosti kazale kot pravi kras naše nove cerkve. Tudi ta dan so streljali med božjo službo tako obilno, kakor se enako le redko kje godi.

Prava slovesnost vršiti se je vendar imela še le drugo, žegnanjsko nedeljo, 17. oktobra kot v prvo obletnico posvečevanja

naše nove farne cerkve. Ta dan so namreč nove orgle slovesno blagoslovili prečastni gospod monsignor Luka Jeran ob asistenci gg. domačega župnika Jak. Mraka, domačega kapelana Alojzija Rožiča, selškega kapelana Ludovika Škufce in frančiškana o. Klementa Jelenca kot tukajšnjega domačina. Blagoslovljenje se je vršilo neposredno pred velikim duhovnim sv. opravilom. Imenovani gospodje so prišli namreč v sprevedu do srede cerkve, in proti orglam obrnjeni opravili so preč. g. monsignor Jeran predpisani obred. Koj nato so se orgle slovesno oglašile; zapela se je naslednja, od pisaleca teh črtic sestavljena in ob enem uglasbena pesem:

Orgle! krepko zdaj zapojte! —
Slavo božjo razglasujte!
Hvalo božjo oznanjujte!
Da odmeva čez in čez,
Da doni gor do nebes.

Orgle! krepko zdaj zapojte! —
Čast dajajte vsem svetnikom,
Vsem nebeškim stanovnikom,
Da odmeva čez in čez,
Da doni gor do nebes!

Orgle! krepko zdaj zapojte! —
Čast glasite d'vic Devici,
Zemlje in nebes Kraljici,
Da odmeva čez in čez,
Da doni gor do nebes!

Orgle! krepko zdaj zapojte! —
Zbrane vérne spodbujajte,
Jih k pobožnost' napeljujte,
Da povzdigne duh se gor,
Kjer prepeva rajski zbor!

Molitev.

Orgle! krepko zdaj zapojte! —
Pojte čast svet'mu Antonu,
Naš'mu farnemu patronu,
Da odmeva čez in čez,
Da doni gor do nebes!

Oče večni na višavah!
Zdaj Te prosimo prav milo,
Za nebeško povračilo,
Vsem k' za orgle dal' so kaj,
Daj jim enkrat sveti raj!

Po ti odpeti pesmi se je pričela slovesna sv. maša, katero so opravljali prečastni g. monsignor Jeran ob asistenci zgoraj imenovanih gospodov. Tudi slavnosti primeren ogovor so imeli preč. g. monsignor sami. Komaj je treba posebej še omeniti, da se je tudi o tej priliki gromovito streljalo. Ker orgelna omara ni bila še pobarvana in pozlačena, so jo krasili obilni zali venci, ki so jo ovijali, in raznobarvne zastave, s katerimi je bila ponataknjena in nakičena.

Ko se je bilo cerkveno zidovje že precej dobro osušilo, je o poletnem času l. 1877. in l. 1878. poljanski slikar in kipar rajni Štefan Šubic vkusno pobarval omaro, bogato po-

zlatil dotične izrezline in olepšave, zraven pa s kipi še tako obilno in simetrično izpopolnil, da se sme reči z vso pravico, da je po vsem Slovenskem komaj kje videti lepših orgel. Vrh orgel krasi kip brezmadežno spočete Device. Ob straneh omare sta postavljena na postamentih v naravni velikosti kipa Davida in sv. Cecilije, na harpe svirajoča, poleg tega je razpostavljenih po omari še osmero angelov z raznim glasbenim orodjem, zraven pa še kot posebna olepšava osemnajst angelskih glav. Piščali svitlo-belo-bliščečega principala so razvrščene v štirinajstih oddelkih. Da bi bili pevci in ljudje, ki hodijo na kor k sv. maši, bolj prikriti, je potegnjena čez celo širjavo kora prelepo olepšana ograja. Vse, kar sem tu popisal, je prelepo slikano in zelo bogato pozlačeno, in so torej orgle res prava lepota naše nove krasno zidane cerkve. Kdor tega ne veruje, pride naj jih gledat!

Rajni Štefan Šubic je za obe naši cerkvi izgotovil mnogo lepih del; orgle v farni cerkvi so bile pri nas med njegovimi zadnjimi deli. Njegove neutrudno marljive roke počivajo sicer sedaj že v grobu, to lepo delo pa bo pričalo še potomcem o njihovi spretnosti in o njegovih živih kiparskih idejah. V njegovo čast naj ostane tudi zapisano, da on svojih izdelkov, kakor pri nas pravimo, „ni prežgal“, t. j. čez mero visoko računal, ampak zadovoljeval se s primeroma zelo nizko plačo. Zato mi je pa kot staremu dobremu prijatelju večkrat odkrito potožil: „Delam in delam, a premoženje se mi neče množiti!“ — Škoda, da je mož-poštenjak prezgodaj umrl, — mnogo bi bil lahko še storil za olepšavo sv. hramov božjih. Ako je blagi pokojnik zapisoval, kje se hranijo njegovi izdelki, vredno bi bilo, da bi se vse to obelodanilo ter tako otelo pozabljivosti. Štefan Šubic je pač to zaslužil! ¹⁾

¹⁾ Bo se li kdo polotil tega dela, ne vemo. Vsaj za sedaj bodi o rajnem povedano, da se je rodil 22. decembra 1820 v Hotavljah, vasi poljanske fare nad Škofjo Loko, umrl pa 9. junija 1884. Da mu je bil učitelj v kiparstvu in slikarstvu Janez Grohar v Železnikih, sem že omenil; najboljša učitelja pa sta mu bila bistra glava in neumorno hrepenenje in trud po popolnosti. Izgotovil je res mnogo prav lepih stvari. Zadnje njegovo delo je bil tabernakel v domači poljanski farni cerkvi, katerega pa ni dodelal. Večji zadnji njegov izdelek je bil veliki oltar v Št. Jurju poleg Kranja, katerega je prenovil in mu naredil novi „tron“. Naj o tej

Zdaj bi pa utegnil morebiti kdo še reči: Popisal si nam orglarjevo, slikarsko in kiparsko delo, povej nam vendar tudi, koliko je vse to stalo, in kdo je dal za to potrebni denar? Ker je stvar zgodovinska in bo zanimala čez leta morebiti naše tukajšnje potomce še bolj kot sedanji rod, naj odgovorim tudi na ta vprašanja. Cele orgle, kakor se kažejo sedaj ogledovalcem, veljale so dva tisoč goldinarjev jeden in petdeset krajcarjev in pet frankov v zlatu. Za stroške se je izplačalo:

Petru Rojic-u v vsem skupaj	1415 gld. — kr.
in pet frankov v zlatu	
Štefanu Šubic-u za kipe, zlatenje in barvanje	574 „ — „
Za mizarska dela še posebej (za ograjo okoli orgel) in ključavničarju za njegova dela se je plačalo	11 „ 51 „
toraj se pokaže zgornja vsota	2000 gld. 51 kr.
in pet frankov v zlatu.	

In kdo je dal ves ta lepi denar? Tudi to povem v naslednjem:

Prva in največja čast, kajpada, gre revnim žebljarskim kovačem, ker oni so darovali žebljeve za znameniti znesek

priliki omenjam, da se tako slovečih umetniških družin (rodbin), kot je bila in je še pokojnikova, najde le redko. Sinova njegova, Janez in Jurij, sta se bila povspela primeroma še mlada do slovesa, ki je segal celó daleč čez meje naše Avstrije. Janez se je porodil 26. oktobra 1850, umrl pa 25. aprila 1888 kot profesor slikarstva v Kaiserslauternu v Renski Palaciji (Rheinpfalz). — Jurij je bil rojen 13. aprila 1855, umrl pa 6. septembra 1890 v Lipskem (Leipzig). Da bi jima bil Gospod Bog dal vsaj učakati leta in starost njihovega očeta: bržkone bi se bila povspela s svojimi umotvori na višino, na kateri so stali le redki slikarji sveta. — Ostali trije sinovi rajnega Štefana Šubica še vsi živijo. Valentin, rojen l. 1859, je lastnik domačije v Poljanah ter nadaljuje kot spreten kipar in slikar dela svojega rajnega očeta. — Pavle, l. 1861. rojen, dela samostojno zlasti kot slikar po raznih krajih (lanskega leta baje na Hrvaškem). Najmlajši sin Alojzij, rojen l. 1865., je pred nekaj leti dokončal svoje študije na c. kr. avstr. obrtnem muzeju na Dunaju, kjer se je štiri leta izobraževal v raznih strokah ter pripravljaj se za profesorja. Poprej pa je bil že tri leta na akademji v Monakovem. Zadnji čas je nastanjen v Ljubljani. Z vso pravico sme pričakovati domovina še od vseh treh marsikak umotvor.

Pisalec.

1611 gld. 99 kr. Z največjo hvaležnostjo pa se morajo imenovati tudi blagorodni gospodje bratje Globočnik-i: Janez, Leopold in Anton, ker so po večjem oni nabrane žeblje pokupili in spravili v denar. Strošek za orgle se je pa kazal vendar le večji, torej so pristopili še nekateri tukajšnji rojaki z večjimi ali manjšimi doneski na pomoč. Ker zapisana črka (oziroma številka) ostane, naj navedem tudi te dobrotnike in dobrotnice, da se ohranijo njih imena v hvaležnem spominu. Bili so pa sledeči, ki so darovali: † Jerala Peter (skozi dolgih štirideset let tukajšnji mežnar in hišni posestnik) volil je četrtrinko svoje zapuščine v znesku 128 gld. 81 kr.¹⁾ — Visokorodna gospa pl. Pongrac iz Zagreba in njeni dve gospi sestri, izmed katerih ena še živi v Mariboru, druga pa je že umrla, darovale so v spomin, ker so bili njihovi roditelji tukajšnji rojaki, 75 gld.; — blagorodni gospod Dolence, trgovec v Kranju, 55 gld.; — neki tukajšnji neimenovan dobrotnik 31 gld. 2 kr.; — † gosp. Taler Tomaž, župnik v Rojani poleg Trsta poslal je bil 29 gld. (12 gld. zase, 10 gld. kot dar † Štalic Matevža; 5 gld. kot dar svoje sestre † Taler Marije in 2 gld. kot dar svoje služabnice Štalic Marije); — omara starih orgel prodala se je bila za 10 gld. 50 kr.; — preč. gospod

¹⁾ Prav veseli me, in v nekako srčno zadoščenje mi je, da se mi ravno tu ponudi prilika, izpregovoriti o tem blagem možu nekoliko besed, zlasti ker imajo „Drobtinice“ skozi ves čas svojega obstanka tudi plemeniti namen, postavljati med drugo stvarino zaslužnim možem našega rodu krajše ali daljše životopise v trajni spomin. † Peter Jerala je bil rojen v Železnikih l. 1791. Od otroških let pa do sive starosti je služil v cerkvi z malimi prestanki. Kot otrok je bil: ministrant, kot mladenič: zvonar, — za časa nasilstva Napoleona I., ko sta naša Kranjska dežela in južna Koroška spadali pod Francosko, odtegnil se je bil za nekaj časa v Celovec, ki je spadal pod Avstrijo, in služboval kot vrtnarski pomočnik pri tedanjem krškem knezoškofu kardinalu Salm-u. Vrnivši se domov je postal kmalu mežnar za obe cerkvi, za farno in podružno. Bil je ne-utrujeno marljiv in delaven. Zvečer okoli 11. ure je hodil kot žebljarski kovač kovat, delal skoro celo noč, zjutraj prišel domov, se očedil, opravil vso svojo cerkveniško službo, potem pa šel zopet kovat skoro do poldne. Za molitev si je mož odločil tudi prav veliko časa vsak dan, zlasti proti večeru. Od svojih pičlih zaslužkov si je pritrgoval, da je dal oba svoja nadepolna sinova v šolo, in dočakal je tudi srečo, da sta oba sinova doštudirala in si izvolila duhovski stan. A, žal! — mož je gledal to srečo le kakor nekaj Mozes obljubljeno deželo z gore Nebo. Starejši sin

dekan St. Mohorski † dr. Levičnik Jernej, vitez c. kr. Franc Jožefovega reda, 10 gld.; — blagorodna gospa Demšar Lujiza, tukajšnja c. kr. poštarica, 10 gld.; — v. č. g. Košmelj Janez, župnik begunjski: 10 gld.; — † v. č. g. Levičnik Franc, župnik pri Mariji Devici v Polju, 5 gld.; — visokorodni g. Globočnik Anton pl. Sorodolski, vitez c. kr. Franc Jožefovega reda itd., 5 gld.; — Dolenec Jerica, Buhova, 5 gld.; — † Potočnik Janez, vulgo Zôtljar, 3 gld.; — po 2 gld. so bili darovali: Šetina Tomaž Orbankov, Tavčar Jakob mlin. najemnik, † Potočnik Marija Pobčeva, in nekatera dekleta iz Zgornjih Železnikov po Dolenec Poloni Buhovi, — slednjič so dali po 1 gld.: † Dolenec Lenka Buhova; † Bogataj Franc, fužinski čuvaj na Jesenovecu, in Prevec Jernej, brivec; — pet frankov v zlatu pa je darovala gospica Dolenec Anica Buhova (zdaj omožena Novak, soproga blag. g. c. kr. poštarja v Kamniku).

Omeniti mi je pa zdaj še nekoga, ki si v svojem življenju pač ni domišljal, da se bo čez mnogo let po njegovi smrti njegovo ime še častno imenovalo v „Drobtinicah“. Ta je † Papljar Tine Grivarjev. Ta vzorni samec je bil v svojih mladih in tudi v poznejših letih žebljarski pomagač (ali, kakor pri nas pravimo: „kovaški hlapec“). Živel je že kot otrok in

Martin, farni upravitelj v Slavini, mu je umrl 27. marcija 1852 v najkrepkejši dobi. Šele 34 let star; — še ne čisto štiri mesece nato pa je sledil bratu Martinu v grob drugi sin Lenart, bogoslovec III. leta v lavantinski škofiji, kateremu je sijala gotovo tudi lepa prihodnost, kajti slušatelji onega letnika, — baje jako marljivi in nadarjeni — bili so neki posebni ljubljenci nepozabnega knezoškofa Ant. Martina Slomška. Da so bili to bridki udarci že ostarelemu možu, lahko izprevidi vsakdo. Zlasti pa je bil žalosten večer, t. j. zadnje leto tega tolikanj poskušenege moža. Mežnar ni bil več, — živ ni mogel v grob, zob tudi ni mogel vtakniti v zidove svoje borne hišice, preživiti se je moral s tem, da je v visoki sivi starosti delal dnine, včasih pa tolkel celo kamen za cestni posip. Poslednjič ga je bila precej dolga bolezen položila na bolniško posteljo, s katere ga je končno l. 1877. rešila bleda žena smrt. Ker mi je bil oddaljen sorodnik, sem ga nekaterikrat obiskal. Trpel in pretrpel je prav po Jobovsko. Slučajno sem bil navzoč tudi pri njegovi smrti. Zatisnil sem mu trudne oči, kar sem storil tem rajši, ker sva si bila s sinom Lenartom najpristrčnejša mladinska prijatelja in pobratima. Z rajnim pa sva tudi mnogo let skupaj službovala, on kot mežnar in jaz kot organist. On je izpolnil v svoji službi 40, jaz pa do sedaj nad 54 let. Tako dolgo bo javaljno še kdo služil železniški fari.

Pisalec.

tudi kot mladenič vzorno; bil je molitven, varčen in je vedno rad delal, dokler mu že postarnemu ni bolehnost vzela kladiiva iz rok. Da je mislil tudi na svojo smrt, kaže to, da si je prihranil od svojega pičlega zaslužka (in to v srebru, kar je bilo ravno o taistih časih pri nas v Avstriji nekaj posebnega in izvanrednega zaradi visoke „ažije“) potrebni denar za primerne pogrebne stroške. Za pogreb pač redkokdaj kak siromak skrbi. Ker vsled naduhe ni mogel več kovati, je hodil pozneje o dopoldanskih urah na sosedno Češnico k nekemu posestniku, da je opravljal ložja in primernejša dela ter si s tem zaslužil opoldansko jed, — vsak popoldan pa si ga videl redno v naši farni cerkvi v pobožni molitvi pred presv. Rešnjim Telesom, tako da se je smelo reči: † mežnar Jerala Peter in † Papljar Tine sta bila dva prava živa kerubina pred tabernaklom naše farne cerkve. Pa kako pride ta človek kar naenkrat tukaj vmes? Takoj povem: Rajni Tine je bil siromak in ni mogel kaj darovati za orgle, pa hotel je vendar tudi on po svojih močeh prispevati k časti božji. Kaj je torej delal? Vsako jutro, mnogokrat še pred dnevom, bodisi vreme ugodno ali ne, je obhodil vse vigence (delavnice) po Spodnjih Železnikih, in nabiral žeblje v svojo leseno podolgasto tružico, ki jo je nosil na oramnici (kakor nosijo na pr. znani ljudje svoje orgelce, da delajo ljudem ali kratek čas, ali pa — nadlégo). Včasih je moral tudi Tine zaradi tega od kakega „lahkoživca“ kako šaljivo slišati, a on se ni zmenil za to in se ni dal omajati v svoji gorečnosti, ampak dan na dan si ga videl hoditi okoli vseh delavcev v Spodnjih Železnikih. Ko je vse obral, oddal je nabrano robo pošteno na pristojno mesto.

Moram pa še imena drugih zapisati, da jim ostane časten spomin v zgodovini naših orgel. Prvo glavnico (540 gld.) so z nabiranjem žebļjev v Zgornjih Železnikih pridobili: Lotrič Franc Šimenkov, Primožič Franc Kobljarjev, Demšar Jakop Blažkov, Dolenec Tomaž Starčev in † Kobljar Franc Tomažkov, Šetina Tomaž Orbankov, Primožič Anton Matijevec, Lotrič Lenart Renov in Dolenec Jurij Buhov; — iz Spodnjih Železnikov pa: Trpin Janez Lukčev, Černilec Anton Franckov, Benedičič Primož in Peter Fajdigova, Logar Anton in Lovrenc Mokova, ter Reinhart Marija Štolmarska in Hrovat Jerica Žmitkova. —

Omeniti mi je slednjič še onih dobrotnikov, ki so v prostih urah nabrane žeblje prebirali (sortirali), preštevali, tehtali in v zaboje ali v barigeljce pospravljali. Ti so bili: Trpin Janez Lukčev, Šetina Tomaž Orbankov, Vrhunec Andrej in Gašper Šimnova, Lotrič Franc Šimenkov, Primožič Franc Kobljarjev, Dolenc Tomaž in Matevž Starčeva in Kobljar Gregor Parkeljčev. Večina izmed njih še živi, — sv. Anton naj jim izprosi za njihov trud obilnost nebeškega blagoslova za dušo in telo; onim pa, ki so že umrli, naj pomaga v nebesa, če jih še ne uživajo.

Predno sklenem, naj omenim še, da je 15. avgusta, t. j. na prelepi god Velikega Šmarna 1893 poteklo petdeset let, odkar so orgle prvič zapele v naši farni cerkvi. (Ob enem je bila to tudi petdesetletnica mojega orglanja v naši fari.) „Danica“ l. 1893., list 33. je v ta spomin objavila pesem, katera naj se tu ponatisne, da bo zgodovina naših orgel celotna. Glasila se je tako-le:

**O prvi petdesetletnici
orgel farne cerkve v Železnikih.**

(15. avgusta 1843. do 15. avgusta 1893.)

(Kaj o tej priliki orgle faranom govorijo.)

Petdeset danes preteklo je let,	Pol je stoletja od takrat prošlo,
Božjo kar slavo Vam jele smo pet.	V slavo vse Božjo dar'vano naj bo!
Koljkrat je vnemal veseli naš glas,	Ko bo minilo spet petdeset let,
Farmani dragi, k pobožnosti Vas! —	Mnogi zmed Vas bo že nehal živet.
Pa tudi žalosti priča smo b'le,	Gor na Sijonu Vas združi spet Bog,
Ko žalovalo je Vaše srce.	V srečni deželi, kjer več ni nadlog!
Žalost, veselje: vse šlo je naprej,	Večno tam pet' naj srce hrepeni:
Večnost odnesla saboj za vselej.	Bogu zahvalo vse čase, vse dni!

Zdaj pa končam. Naj bodo te zgodovinske črtice mojim rojakom v prijazen spomin in dobrotnikom naše fare v čast!

Družba sv. Vincencija.

Spisal dr. Fr. L.

Leta 1883. se je obhajala petdesetletnica družbe sv. Vincencija, ki je bila ustanovljena l. 1833. Obhajali so z veseljem ta spomin povsod, kjer je že udomačena ta družba. V Ljubljani so ga tudi obhajali in h krati izdali majhno knjižico z naslovom: *Petdesetletnica Vincencijeve družbe, t. j.: poduk o njej in molitve*. Ta knjižica je kaj poučna; njen namen je, da bi med Slovenci pomagala širiti to družbo in pridobivala zanj prijateljev. Toda, kolikor morem presoditi, ta knjižica se ni mogla zelo razširiti, in tako je pri nas družba sv. Vincencija še vedno premalo znana. Zato sem hotel s tem le spiskom seznaniti Slovence s to družbo. Akoravno bi jo težko bilo razširiti po manjših krajih, vendar pa naj dobri Slovenci v sedanjih tužnih časih vidijo, da tudi po velikih mestih vera ni ugasnila, ampak da živi in se kaže v lepih djanjih — v ljubezni do bližnjega. Naj jih ta spisek potrjuje v veri in v ljubezni do bližnjega, katere najlepši cvet je dandanes družba sv. Vincencija.

Družba, o kateri bomo govorili, se imenuje družba sv. Vincencija. Ime ima pot istem čudovitem svetniku, ki je pred dobrimi dvesto leti na Francoskem ubogemu ljudstvu toliko dobrega storil in sičér ne samo na duši, ampak tudi na telesu. Ko se je zaradi hudih vojská lotila nekaterih dežel huda lakota, je on prišel na pomoč tako izdatno, da je rešil tisoč in tisoč ljudi strašne smrti. Za pomoč revežem je ustanovil po raznih mestih moške in ženske družbe; da bi pomagal bolnikom, je ustanovil red „hčérá krščanske ljubezni“ ali usmiljenih sester; v velikem mestu Parizu je priskrbel veliko ubožno hišo; za dušno pomoč je ustanovil red „misijonarjev“, t. j. takih duhovnov, ki morajo imeti misijone zlasti po deželi za nizko ljudstvo — in še toliko drugega, kar bi mogel povedati komaj v celih bukvah. Res velikanske reči je storil ta mož, katerega moramo prištevati največjim dobrotnikom človeškega rodú. Vse je pa storil v največi ponižnosti, ti-

hoti in iz prave krščanske ljubezni. Zato imenujemo tudi sv. Vincencija „apostola krščanske ljubezni“. Imenujemo ga pa Pavljanskega po njegovem priimku „de Paul“; doma je iz fare Poy na južnem Francoskem blizu Španskega. Rojen je bil l. 1576., umrl l. 1660, skoro 85 let star. Ni se čuditi, da so izkušali posnemati tega svetnika vsi tisti, ki so hoteli resnično spolnjevati zapoved krščanske ljubezni, da so ga imeli za svojega zavetnika ali patrona in da so priporočali sebe ter reveže priprošnji tega božjega služabnika. Na Francoskem je bil zgled sv. Vincencija tako močan, da je bilo po njegovi smrti veliko dobrodelnih družb in da so tudi posamezni velikokrat razdali svoje premoženje ali pa celó sami sebe posvetili Bogu češ da hočejo živeti jedino le za blagor svojega bližnjega. Žal, da je ves sad Vincencijevega truda pred sto leti pokončala grozna prekucija. Kako bi moglo pa tudi drugače biti, ker je izkušala pokončati vse, kar je krščansko! Silno žalostno je bilo prvih trideset let v tem stoletju za sv. vero v domovini sv. Vincencija Pavljanskega. Seve da tudi drugodi ni bilo dosti bolje; na Francoskem so izkušali po šolah in med ljudstvom vkoreniniti popolno nevero, in otožno so morali gledati verni katoličani, kako gine v vednih zmešnjavah pravi krščanski duh in kako deró ljudje samo za časnim, posvetnim dobičkom. Ni bilo krščanskih družb, sv. cerkev je bila vsa povezana v sponah posvetne oblasti, in torej ni bilo dosti upanja, da se obrne na bolje. Francozi so imeli takrat — pred petdesetimi leti — po celem svetu še veliko veljavo in kar se je na Francoskem začelo, gotovo se je hitro zaneslo tudi naprej. Zato je s Francoskega pihal oni slabi duh na vse kraje po Evropi.

Ni preveč rečeno, ako pravim, da je v viših stanovih takrat krščanstvo na Francoskem izumiralo. L. 1830. je bila v mesecu juliju v Parizu prekucija in ž njo se je podrlo, kar so nekateri v nekoliko mirnih letih dobrega napravili. Največ težav, napadov in udarcev je morala prenašati sv. cerkev. Niso se bali hudobneži znamenje križa vreči v zasramovanje v reko Seine; pariškemu nadškofu so razdejali stanovanlišče. Kdor se je hotel odlikovati, je udrihal po katoliški cerkvi, in ona ni imela mnogo branilcev. Pa Bog svoje cerkve nikoli ne zapusti in tudi v onih žalostnih časih je skrbel za pomoč.

Pred Bogom je veliko in visoko tisto, kar je nizko pred svetom. S tem, da stori Bog z malimi pripomočki veliko, se kaže njegova božja moč. Ne morem in tudi ni namen moj popisovati, kako so začeli polagoma nekateri možje bojevati in potegovati se za dobro stvar in braniti katoliško cerkev. Ogleдали si bomo samo jednega moža, ali bolje: jednega mladeniča, katerega je božja previdnost odločila in poklicala katoliški veri in ljubezni v pomoč. Ta mladenič je Friderik Ozanam.

L. 1831. namreč je prišel na visoko šolo v Pariz 18letni mladenič, bistrega duha, nenavadno nadarjen z naravnimi, pa tudi z nadnaravnimi darovi, poln žive vere, čistega srca, nedolžen in ves goreč, da bi kaj storil za tisto vero, katero ga je učila pobožna in skrbna mati. Ali kakšno nasprotje med njegovim srcem in njegovo vero in med svetom, v katerega je vstopil! Vse mu je bilo tuje, vse odurno in neprenesljivo, kamor se je obrnil, na vseh straneh je videl same razmere, ki so kakor meč ranile njegovo srce.

Božja previdnost je čuvala nad tem mladeničem in ga pripeljala v stanovanje k slovečemu učenjaku, katerega ime bo vedno znano vsakemu naravoslovcu in matematiku (računovedcu), Ampère-u. Bil je ta poštenjak v visoki službi in v njegovi hiši so se zbirali mnogi odlični možje. Ali, kar je največ vredno, Ampère je bil veren, pobožen in ponižen katoličan. Ozanam piše o svojem gospodarju in učeniku: Ta častitljiva glava, katero so krasile znanosti in časti, se je rada upogibala pred skrivnostmi in svetimi nauki; zraven uboge udove in malega otroka je klečal, ponižnejši, kakor ona dva. Nobeden se ni držal natančneje vseh cerkvenih navad in zapovedij kakor on, ki je poznal, da se navade in zapovedi popolnoma vjemajo s človeško naravo in z božjo modrostjo. Pred vsem pa je bilo lepo gledati, kako je krščanska vera delovala v njegovem srcu. Lahko je umeti, da sta se našli dve srci, ki sta bili ustvarjeni drugo za drugo: mladi Ozanam in častitljivi Ampère. Mladenič se je v tej hiši utrdil in unemal, rastel je v modrosti in bogoljubnosti tembolj, čimbolj je videl umirat oboje med svojimi šolskimi tovariši. Obiskoval je najbolj imenitne učenike. Lotil se je sicer pravedarstva, toda zanimalo ga je bolj modroslovje in zgodovina. V šoli je bil jako

pazljiv, pa tudi zelo previden. Zapisal si je, kar se mu je zdelo sumljivo ali sicer spomina vredno, in je preudaril dobro; ko je prišel domov, je poiskal knjige, v katerih se je mogel do dobrega poučiti, in tako ni poprej miroval, dokler ni prišel do resnice. Ako je videl, da je profesor govoril napačno, zlasti pa, ako je napadal krščanske resnice, napisal je pismo, poslal profesorju, razložil mu v njem resnico, ter ga prosil, naj prekliče svoje besede, zakaj svojim učencem je dolžan resnico povedati, in ne laži. Včasih je sam podpisal tako pismo, včasih se je pa podpisalo tudi več drugih dobrih dijakov. Od tega časa je bilo na visoki šoli poznati, da so postali profesorji previdni in niso več mahali po katoliški cerkvi. Neki dan je dobil profesor Jouffroy pismo podpisano: Ozanam, dijak. Pisavec tega pisma naznanja, kako da obžaluje profesorjeve napade proti sv. veri. „Radi bi jih zavračali, toda postavni red nam to brani.“ Profesor je bil vesel tega pisma in je očitno preklical, kar je govoril zoper sv. vero.

Ozanam je porabil vsako priliko, ako je mogel tovarišem kaj vspodbudnega povedati o sv. cerkvi in katoliški veri. Nič mu ni bilo bolj pri srcu, kakor združiti več tovarišev v družbo, v kateri bi se pogovarjali o mnogovrstnih vprašanjih, kakoršnih se mnogo nahaja v vednosti. Živo je hrepenel, da bi dijaki temeljito spoznali resnice katoliške vere, da bi se v nemali za te resnice in po njih živeli. Da bi dijaki izpolnjevali svoje cerkvene dolžnosti, o tem še misliti ni bilo. Kako bi se dalo pomagati? Tako se je popraševal velikokrat Ozanam. Previdnost božja sama mu je pokazala pot.

Nekaj tovarišev se je oklenilo prav tesno duhovitega in dobrosrčnega Ozanama. Število teh mladeničev je zmerom bolj rastlo, in zmerom boljši je bil tudi duh, ki jih je navdajal. Vsi so želeli kaj storiti, da bi se zboljšale žalostne verske razmere med dijaki. Ozanam je pisal dné 19. marca 1833 nekemu prijatelju: „Ti veš, kaj sem želel, ko sem odhajal iz Lyona; Ti veš, da mi je bilo na misli, kako bi napravil prijateljsko družbo, ki bi pod katoliško zastavo delala z združenimi močmi za pravo vedo. Dolgo časa je bilo to samo prazna misel, dokler me ni neki prijatelj pripeljal k malemu literarnemu znanstvenemu društvu, kjer pa ni bilo mnogo prilike, da bi se bili pečali z

modroslovjem in resnobnimi vprašanji. Komaj kakih petnajst udov je prihajalo redno k shodom. — Sedaj je to društvo narastlo. Nekateri udje imajo že slavno ime. — Govorimo tudi o katoličanstvu, o njegovem nauku, o njegovih delih. Ta ali oni poprime za besedo, razloži krščansko resnico, kaže njen pomen v zgodovini, popisuje zgovorno njeno velikost in pa soglasje z nauki prave modrosti. Ker je število nas katoličanov v tem društvu jednako številu nekatoličanov, in ker je naša navdušenost in pridnost večja kakor njihova, je zmaga vedno na naši strani. Dobri katoličani smo med seboj odkritosrčni prijatelji; proti drugim smo vljudni in prijazni, a mi sami nekako bratje.“ Tako se je krepčal v takem društvu pravi krščanski duh. Akoravno je mladeniška navdušenost tu pa tam ušla s pota, vendar je gorela živo v njih ljubezen do resnice in do blagosti.

To društvo, katero sem ravnokar popisal, je pokazalo Ozanamu pravo stezo do njegovega namena. Katoliški dijaki, ki so zahajali v to društvo, so neki dan sklenili, da bodo krepkejšo poprijeli se dela, in v ta namen so se sešli trije izmed njih: Ozanam, Lollier in Lamache. Precej takrat sicer niso ničesar sklenili, toda seme za družbo sv. Vincencija je padlo na rodovitna tla. Ozanam je pri tem posvetovanju pripovedoval, kako se je razgovarjal z nekim prijateljem, ali bi ne bilo mogoče ustanoviti popolnoma krščanske družbe, ki bi se ne pečala ravno z vednostjo, toliko bolj pa z dobrimi deli. Takrat se sicer nobeden ni dosti zmenil za to misel, toda brez sadú ni bila, zakaj sklenili so večkrat shajati se in kolikor mogoče skupno delovati. Bolj in bolj jih je prevzemalo veselje za popolno krščansko društvo, med tem ko se je zanimanje za vednost izgubljalo. Ko so še premišljevali, kaj da bi storili, šli so ti mladeniči h gospodu Baillyu, da bi ga vprašali za svet. Ta jih je poslušal z veliko radostjo, vspodbujeval jih in jim tudi prepustil nekoliko prostora za zbiranje in shajanje. Tam se je društvo začelo. Bilo je osem mladeničev izprva pri tem društvu, in samo jeden je imel nekaj več kakor 20 let. G. Bailly je bil temu mlademu neznatnemu društvu predsednik.

Kaj pa je bil namen tega društva, ki se je začelo tako slučajno in je iz početka tako malo obetalo? Kaj bi neki smeli pri-

čakovati od osem nezrelih mladeničev, ki so sicer imeli veliko dobre volje, a malo izkušnje, malo zvedenosti? Ravno v tem se kaže čudovita božja previdnost, ki si izbira slabo, neznatno in majhno, da ž njim stori veliko. Namen temu društvu je bil, obiskovati reveže na domu in nositi jim pomoči v hišo. To ni bilo sicer kaj čisto novega; ob času sv. Vincencija so bila tudi taka društva: novo pa je bilo to društvo za čas, ki ni poznal ne ljubezni do Boga, ne do bližnjega. Usmiljene sestre so naznanile reveža, ki je bil potreben, vsak ud je prevzel vsaj jedno družino v skrb in ji je prinašal listke za živež ali nekake nakaznice, s katero je revež dobil v prodajalnici potrebnega živeža. Zbirali so se vsak teden in začenjali svoje posvetovanje z molitvijo, ravno tako so je sklepali. Svoje shode so imenovali: posvetovanja (conférences), ker so se posvetovali o lastnih in o drugih potrebah. Brez pripomočkov tako dobrodelno društvo ne more obstati. Ker niso bili posamezni mladeniči bogati, so nekateri prav pridno pisali za neki katoliški časopis, in to jim je dajalo nekaj skromnih dohodkov.

Tako se je pričela meseca majnika l. 1833. družba sv. Vincencija Pavljanskega. Pravi začetnik ali oče njen je torej Friderik Ozanam. Ta družba mu je pa tudi bila takrat in pozneje najbolj pri srcu. Da spoznamo duha, ki je prešinjale te blage mladeniče, oglejmo si nekoliko, kako je mislil Ozanam o tem društvu. Dné 21. julija 1834 je pisal prijatelju: — — „Mi smo še premladi, da bi se mogli udeleževati boja za blagor človeštva: toda ali naj ne storimo ničesar za trpine? Ne, tudi za nas je pripravljena šola: predno moremo kaj storiti za občni blagor, smemo poskušati, da storimo kaj dobrega posameznim; predno prenovimo francosko deželo, moremo pomagati nekaterim njenim revežem. Želel bi, da bi se združili vsi mladeniči, ki imajo pravega duha in pravo srce, za delo ljubezni, in da bi se napravila povseh deželah obširna, plemenita družba, ki bi podpirala ubožne ljudi. Jaz ti bom tudi popisal, kaj se je od lanskega leta zgodilo v Parizu: morebiti te bode mikalo pristopiti — — —“. Dvajset let pozneje (30. januarija 1853) je Ozanam v nekem govoru v Florenciji tako razkladal postanek družbe sv. Vincencija;

„Pred seboj imate jednega izmed onih osem dijakov, ki so se pred dvajsetimi leti, v majniku 1833, prvič zbrali pod vodstvom sv. Vincencija Pavljanskega v glavnem francoskem mestu“.

„Takrat smo bili v pravi povodnji napačnih modroslovnih nauk, pa želeli smo braniti svojo vero proti napadom napačne vede. Nekateri izmed naših mladih tovarišev so bili materijalisti, nekateri St. Simonijanci, drugi Fourierovci, zopet drugi deisti.¹⁾ Ko smo se mi katoličani prizadevali izpreobrniti te zmotene brate in jih opominjali čudežev, ki so se godili v krščanstvu, so nam odgovarjali vsi: »Prav govorite, kadar govorite o preteklosti; krščanstvo je nekdaj delalo čudeže, a sedaj je mrtvo. I kaj pa ste vendar storili, ker se ponašate, da ste katoličani? Kje so dela, ki bi pričala vašo vero in bi vzbudila v nas spoštovanje in ljubezen do katoličanstva?« — Res, to očitanje je bilo pravično. Tedaj smo pa rekli: Nujmo tedaj, idimo na delo! Naša dela se morajo vjemati z našo vero. Toda kaj, kaj neki naj bi storili, da bi bili pravi katoličani? Kaj drugega kakor to, kar je Bogu najbolj všeč. Pomagajmo svojemu bližnjemu, kakor je pomagal Jezus, in izročimo svojo vero varstvu prave ljubezni!“

„Vseh osem nas je bilo istih mislij, in kakor da bi hoteli skrivati svoj zaklad, nismo izprva puščali drugih v društvo. Bog pa je drugače sklenil. Malo število udov, ki se je združilo v društvo, je postalo jedro velikanske družbe samih bratov, ki se nahajajo po večjem delu Evrope.“

„Spominjam se, da mi je rekel v začetku dober prijatelj z nekakim pomilovanjem: Kaj bodeste vendar opravili? Vas je osem mladih siromakov, in vi se drznete odpraviti uboštvu v takem mestu, kakor je Pariz! Pa ko bi vas še toliko bilo, vi ne morete nič posebnega narediti. — In sedaj nas je samo v Parizu namestu osem — dva tisoč in obiskujemo pet tisoč družin ali jedno četrtno ubožcev, kar jih ima to ogromno mesto.“

„Dovolite mi, da vam nekoliko razložim, kakšen da je duh naše družbe, ki se še vedno ni nič izpremenil. Naš prvi namen ni bil, da bi pomagali revežem, ne: to je bil za nas le

¹⁾ Razne zmote, ki so bile takrat na Francoskem. St. Simonijanci in Fourierovci so hoteli preosnovati človeško družbo. Deisti verujejo v Boga, drugega pa nič ne.

pomoček. Naš namen je bil, da bi se ohranili trdne v katoliški veri in da bi to vero z ljubeznijo podali tudi drugim. Hoteli smo tako imeti pripravljen odgovor za vsakoga, ki bi nas vprašal z besedami psalmovimi: *Kje je njih Bog?* Takrat je bilo v Parizu kaj malo vere, in mladi ljudje, celo krščansko izrejeni, se niso upali iti v cerkev, ker so s prstom kazali nanje in rekli, da je njih pobožnost hlinjena.“ — „Prijatelji moji, bratje moji! Hranite in širite tega duha krščanskega bratoljubja, ki je podlaga družbe sv. Vincencija Pavljanskega, stanovitno se prizadevajte doseči namen, katerega smo si stavili: trdno stati v veri in druge potrjevati v veri.“

„Ne bojte se, da bo v škodo vzvišeni ljubezni, ako nam je samo pomoček, da ohranimo sv. vero. Ljubezen bo v nas s tem še le prav rastla. Izprevideli bomo, da pridobimo mi več, kakor siromak, katerega obiščemo. Revščina, katero gledamo, nas bode poboljšala. Imeli bomo potem do teh nesrečnežev toliko hvaležnost, da jih bomo morali ljubiti. Kolikrat sem šel sam v skrbah, nemiren zaradi slabega zdravja, žalosten v stanovanje kakega siromaka, ki je bil izročen mojemu varstvu, in ko sem videl toliko nesrečnih, ki so bili pomilovanja bolj vredni kakor jaz, sem si očital svojo malosrčnost, bil sem bolj močan v bolečinah in hvaležen sem bil nesrečnežu, ki me je pokrepčal in potolažil.“

„Bodite prepričani, prijatelji, to so čudeži krščanske ljubezni. Ona jalova človekoljubna društva nimajo take moči in stanovitosti, ker se opirajo samo na človeške želje. Taka društva razdeljujejo denar, srca pa nimajo za bližnjega. Ta ljubezen, ki se joka z jokajočimi, ki se usmili nagega, zapuščenega otroka, ki brani boječo mladino in ji pomaga z dobrim svetom; ljubezen, ki sede sočutno zraven bolniške postelje, ki brez dolgočasia posluša dolge in neprijetne tožbe o nesreči . . . : ta ljubezen more biti samo od Boga.“

Dné 23. februarja 1835 je pisal Ozanam svojemu prijatelju Curnieru: „Čital sem svojim tovarišem tvoje pismo (t. j. pismo, v katerem C. o novi konferenciji poroča, ki se je bila ustanovila v Nîmes) v pričo župnika, ki je bil za ta dan predsednik. Kakšen utisek da je pismo napravilo, ti povedó najlože besede jednega izmed udov: „Zares, to je vera, to je

ljubezen prvih krščanskih časov! Da, prijatelj moj, vera, ljubezen prvih časov! To ni preveč za naše čase. Ali nismo tudi mi, kakor kristijani prvih časov, pahnjeni v izprijenost, v človeško družbo, ki razpada? Oglejmo si svet, v katerem živimo! Bogatini in srečni, ali so mnogo boljši, kakor tisti, ki so odgovorili sv. Pavlu: *Poslušali te bomo drugikrat?* In ubožci, ljudstvo, so li bolj poučeni, ali se jim bolje godi, kakor onim, katerim je govoril apostol?

Za jednako bolezen je treba enakih zdravil. Zemlja se je ohladila, mi katoličani moramo ugašajoči ogenj zopet oživiti, čase mučenikov moramo zopet ponoviti. Mučenik biti, to je mogoče vsem kristijanom. Mučenik biti se pravi, svoje življenje dati za Boga in svojega bližnjega, se pravi darovati svoje življenje, naj se že daritev dovrši najedenkrat, kakor žgavna daritev, ali pa počasno, kakor kadilo na oltarju; mučenik biti se pravi nebesom dati vse, kar smo prejeli: svoje premoženje, svojo kri, svojo dušo.“

V teh pismih, iz katerih sem podal nekaj odlomkov svojim bralcem, se razodeva duh, ki je prešinjal prvo konferenco mladih dijakov, duh, ki je družbi sv. Vincencija pridobil v malem času brez števila udov. Ta duh je tedaj najprej živa vera, oživljena po ljubezni do Boga in do bližnjega. Kdor ima resnično ljubezen do Boga v srcu, ljubezen, katero vidi samo Bog, ta ima tudi ljubezen do bližnjega, in ta ljubezen se kaže v dejanju, je očitna. Zato je ljubezen do bližnjega gotovo znamenje ljubezni do Boga, in zato je rekel sv. Janez: *Kdor pravi, da Boga ljubi, pa sovraši svojega brata, je lašnik; kako more Boga ljubiti, katerega ne vidi, ako sovraši svojega brata, katerega vidi?* Jan. 4, 20.

Družba sv. Vincencija se je kaj hitro širila. Zgodilo se je to po prijateljih posameznih udov, pa tudi po udih, ki so jo zanesli v razna francoska mesta. Vsaka nova konferenca pa je bila v zvezi s prvotno konferenco v Parizu. Tako se je ohranila vedno jedinstvo v tej družbi do današnjega dne. Nadrobni poročil iz prvih časov nimamo dosti, ker so udje delovali le tiho. Bilo jim je vodilo, da naj levica ne vé, kaj dá desnica. Niso delali nikakega hrupa in ravno zato so pa tudi veliko, veliko storili. Neko poročilo, katero je bil spisal

prvi predsednik Bailly, se je izgubilo, gotovo po božji previdnosti.

Idimo sedaj najprej za možem, ki je ustanovil družbo sv. Vincencija, in oglejmo si kratko njegovo daljnje življenje. L. 1836. postal je Ozanam doktor pravdarstva, tri leta pozneje doktor modroslovja, ki ga je veliko bolj veselilo kakor pravdarstvo. Bil je sicer nekoliko časa odvetnik (advokat), ali ta posel se ni strinjal z njegovim značajem. L. 1838. je postal profesor kupčijskega prava v domačem mestu Lyonu, 1840. začasni profesor inozemskega slovstva na vseučilišču pariškem. Bil je star 27 let in bil že slaven, a nikdar ne napuhnjen ali ničemeran. Kot profesor na visok svečnik učenosti postavljen je razsvetljeval tedanjo temo z besedo in s peresom. Vendar mu je bila zmerom najbolj pri srcu družba sv. Vincencija, in zanj je tudi delal ob vsaki priliki, celo zadnje dni svojega življenja, ko je že videl, da mu pojemajo moči in ugaša luč, zlasti, ko je popotoval zaradi zdravja po Laškem. S kolikim veseljem je gledal, da je postalo njegovo seme košato, razprostrto drevo! „Samo na Francoskem imamo 500 konferenc in imamo jih tudi na Angleškem, Španskem, v Belgiji, Nemčiji in na Jutrovem do Jeruzalema.“ Tako je mogel sam govoriti l. 1853. Pa to leto je bilo zadnje v njegovem življenju — štirideseto v njegovi starosti. Čutil je, da se bliža smrt, pripravil se je kot zvest Gospodov hlapec in umrl 8. dan septembra. „Moj Bog, moj Bog, usmili se mene!“, to so bile njegove zadnje besede.

Friderik Ozanam se sme prištevati svetlim zvezdam na obnebj u devetnajstega veka. Bil je apostolskega duha; Kristus je bil njegovo življenje, smrt mu je bila največji dobiček. Ozanam je zagovornik katoliške cerkve v dejanju in ne samo v besedi; smemo ga imenovati tudi reformatorja sedanjega društvenega življenja, ker on je popravil srca mnogih katoličanov in jih pripravil za ljubezen do bližnjega. Bodi mu blag spomin!

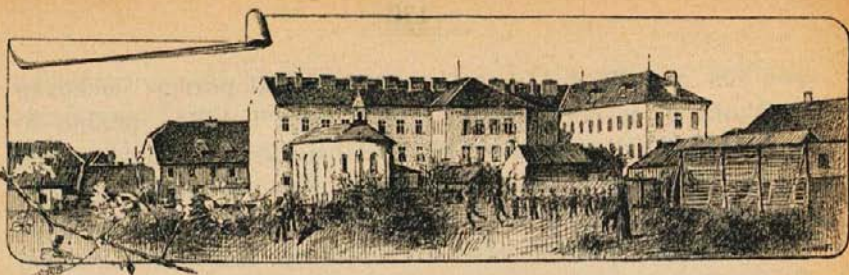
Družbe sv. Vincencija so se širile jako hitro ne samo po Evropi, ampak tudi po drugih delih sveta. Že pred dvajsetimi leti je bilo nad 4000 konferenc, in med temi samo na Francoskem 1500. Dandanes jih je gotovo že 5000. Prva ljubljanska

konferenca se je ustanovila dné 24. aprila l. 1876. in se je imenovala „konferenca svetega Nikolaja“. Druga „konferenca sv. Jakopa“ se je ustanovila dné 24. oktobra istega leta. Tretja konferenca na Kranjskem se je ustanovila v Tržiču na cvetno nedeljo l. 1889.; četrta je oživila začetkom l. 1898. v župniji Marijinega oznanjenja v Ljubljani, peta spomladi istega leta v Idriji in šesta začetkom julija istega leta pri sv. Petru v Ljubljani.

Družba sv. Vincencija ima prav umno uredbo. Vsa družba na vsem svetu je pravzaprav jedna in ima vrhovnega prednika v Parizu; potem ima svojega prednika vsaka večja dežela (n. pr. Avstrija na Dunaju), manjša dežela tudi osrednjega prednika (kranjska v Ljubljani), in vsaka konferenca jednako predsednika z drugimi pomočniki vred, ki opravljajo opravila cele družbe. „Konferenca“ je: posvetovanje, zborovanje: udje vsake družbe namreč se zbirajo vsak teden v posvetovanje, katere ubožce je treba podpirati. Predno pa začnó podpirati siromaka ali siromašno družino, obiščeta jo dva uda, ki presodita potrebo in potem v zborovanju nasvetujeta podporo. Kadar je podpora določena, prinaša jo siromakom na dom jeden izmed udov. Kako tolaži siromake tako obiskovanje! Brat Vincencijeve družbe ga tako podpira ne samo na telesu, ampak tudi na duši. Koliko se s tem stori dobrega, ne dá se ob kratkem povedati.

Štirikrat na leto imajo vsi udje kacega kraja občni zbor in zadobé na ta dan z ubožci vred popolni odpustek, seveda, ako so pri božji službi in prejmo sv. zakramente. Ker se na ta način z najlepšim namenom shajajo, ljubijo se udje Vincencijeve družbe kakor bratje; ko skrbé za siromake, posvečujejo sami sebe. Plačila pa se nadejajo v nebesih po besedah Izveščarjevih: *Blagor onim, ki so usmiljeni, ker bodo usmiljenje doseгли.* (Mat. 5, 7.)

Marijanišče s kapelo in z vrtom.

Marijanišče v Ljubljani.

(Spisal dr. Fr. L.)

Kranjska dežela jako veliko stori za dobre namene, kakor za misijone, za nove cerkve, za ponesrečence; v novejšem času ima tudi velike dobrodельne hiše, posebno še za mladino, in jih podpira po svojih najboljših močeh. Dobro namreč ve, da ni boljšega dela, kakor je za mladino. Med temi dobrodельnimi hišami, ki skrbé za kranjsko mladino na duši in na telesu, je v prvi vrsti Marijanišče v Ljubljani. „Marijanišče“ pomenja hišo, ki je posvečena Mariji, ali pa hišo, kjer prebivajo Marijanci ali Marijini otroci. To ime ima velika hiša na Spodnjih Poljanah v Ljubljani, ki ima nad glavnimi vrati podobo lavretanske Matere Božje in pa nadpis *Collegium Marianum*, to je zbirališče ali zavod Mariji posvečen.

Ravno o tej hiši bom povedal tukaj nekatere stvari, zato, da jo bodo naši domačini bolje poznali in radi po svojih močeh zanjo skrbeli.

I. Kdaj in kako je nastalo Marijanišče.

Kristus je napovedal, da bomo vedno imeli ubožce med seboj. Saj vemo, da pride tudi bogatin na beraško palico. Ker nam zapoveduje naša vera pomagati siromakom, zato sv. cerkev že od nekdaj skrbi za nje. V novejšem času ustanavljajo dobri katoličani jako radi Vincencijeve družbe za podporo siromakov. Tudi v Ljubljani so ustanovili Vincencijevo družbo in sicer leta 1876. Njen predsednik ali voditelj je bil neki blag in

pobožen mašnik, dr. Janez Gogala, ki je bil pozneje imenovan za škofa, pa je poprej umrl (dné 4. maja l. 1884.), predno so ga za škofa tudi posvetili. Ta je ljubil ne samo siromake sploh, ampak posebno še siromašno in zapuščeno mladino. Želel je posnemati vzgled drugih Vincencijevih družb, ki imajo za sirotne otroke posebne hiše. Od začetka je imela družba nekaj otrok v svoji skrbi v tuji hiši. A to je bilo sitno in težko. Zato je dozorel sklep, naj se ustanovi v Ljubljani posebna in lastna hiša za osirotele dečke in sicer zato za dečke, ker za deklice je tak zavod že bil — tako imenovana deklinška sirotišnica baronovke Lichtenthurnove. Posrečilo se je g. Gogali kupiti na Spodnjih Poljanah dve hiši z vrtoma vred. L. 1881. se je začelo zidanje in v jeseni l. 1882. je bilo dovršeno do dveh tretjin, kolikor se je namreč dalo storiti v začetku. Da se je tako urno dozidala tako velika hiša, zato je največ pripomogel rajni gospod župnik pri sv. Jakopu Gustav Köstl, ki je vse svoje imetje, katero je dobil po svojih premožnih starših, čez 20.000 gld., zapustil za ta namen, da se sezida hiša sirotnim otrokom; seveda se je zraven tega tudi precčj denarja nabralo s prostovoljnimi drugimi manjšimi darovi. Ljubljancani kakor tudi Kranjci sploh so zmerom z veseljem pozdravljali misel, da se napravi pribežališče za sirote.

Ko je bila hiša dozidana, blagoslovil jo je dné 2. novembra l. 1882. sam rajni škof Krizostom v pričo mnogih gospodov in gospej, in takoj se je v njej nastanilo kakih 80 dečkov. Tudi šola se je v hiši pripravila še tisto zimo za kakih štiri-deset dečkov, drugi pa so zahajali v zunanje ljubljanske šole. Tako je bila deška sirotišnica lepo pripravljena in urejena.

S tem pa še ni dobila vsega, kar ji je bilo potrebno. Za tako hišo je želeti, da ima svojo domačo hišo božjo ali kapelo, ker je jako težavno in zamudno, dan na dan hoditi v cerkev med druge ljudi. Posebno pa treba gledati še na drugo stran. Vse življenje v taki hiši mora biti prešinjeno z živo vero, vsa vzgoja mora biti verska. Verskemu življenju duša pa je molitev, in za molitev treba pripravnega prostora. Tudi Marijanišče si je želelo kapele in jo je dobilo l. 1885.

Kadar se vrže dobro seme v rodovitna tla, tedaj vzklije in iz kali zraste močno steblo. Tudi Marijanišče je čim dalje

bolj rastlo, prošniki so vsako leto bolj pritiskali. Zato so začeli predstojniki misliti, kako bi hišo povečali. Ker je bila hiša izdelana samo do dveh tretjin, zato ni bilo težko povedati, kje in v kaki velikosti naj se zida, težje pa je bilo dobiti potrebnega denarja. A zaupanje v Boga premaga vse težave, tako je bilo tudi tukaj. L. 1888. so dozidali tretjo tretjino poslopja in s tem pridobili veliko spalnico, veliko dvorano za igre in prostore za shrambo obleke.

Tudi sedaj še ni bilo zidanje pri kraju. Doslej je hodil večji del dečkov v zunanje šole. Toda to je bilo težko za dotične šole, ki so bile že z drugimi otroki prenapolnjene, pa

Kapela od zunaj.

tudi za domače predstojnike, da so ohranili vse svoje dečke v lepem redu. Zato so želeli vsi čimdalje bolj, da bi napravili popolne domače ljudske šole. In res z velikimi stroški so zidali predstojniki lepe šolske prostore in pri tem napravili veliko spalnico, da so lahko sprejemali več sirot v zavod. V jeseni l. 1892. je bil tudi ta novi del dozidan in tako zavod nekako dovršen. Sedaj je imel štiri lepe šolske sobe, kakoršnih dotlej skoro ni bilo v ljubljanskih šolah, in je mogel spraviti pod streho 160 dečkov. Res se je tudi število gojencev jako povzdignilo; v poslednjih letih je bilo vseh, kar jih je zavod oskrboval, čez 170.

Bog je hišo, Mariji posvečeno, očitno blagoslovil. L. 1893. je dobila (četudi na upanje) na jedni strani lep kos zemljišča in nekaj starega poslopja, dve leti pozneje pa vrt na drugi strani; tako ima sedaj lepo zemljišče v svoji lasti, da se lahko še nadalje razširi, pa tudi otroci imajo dovolj prostora za igre in zabavo.

Božja previdnost vseka rane, pa jih zopet zaceli. Velika nesreča je prihrula nad zavod ob velikonočnem potresu l. 1895. Po vseh delih velikega poslopja je bilo obilno škode. Toda nobenemu otroku se ni zgodilo nič žalega. Velika skrb se je lotila predstojnikov, kako se bo škoda popravila. Hvala Bogu šlo je bolje, kakor bi bili smeli upati. Kakor je že poprej kranjska hranilnica dala hiši veliko podporo, tako je sedaj vodstvo izprosilo tudi državno podporo in dobilo marsikak novčič še od prijateljev zavoda. Tako je bilo mogoče, da se je glavno poslopje po vseh delih dobro popravilo, jedno hišo pa je vodstvo podrlo in sezidalo trdno novo.

Med imenitnimi dogodki omenjam tukaj, da je l. 1883. presvetli cesar Franc Jožef I. obiskal tudi Marijanišče in bil prav vesel lepe hiše kakor tudi zdravih otrok. L. 1885. pa je umrl ustanovnik hiše, kanonik dr. Jan. Gogala, ki je bil pri vseh, ki so ga poznali, zlasti pa pri revežih, jako priljubljen.

II. Opis Marijanišča.

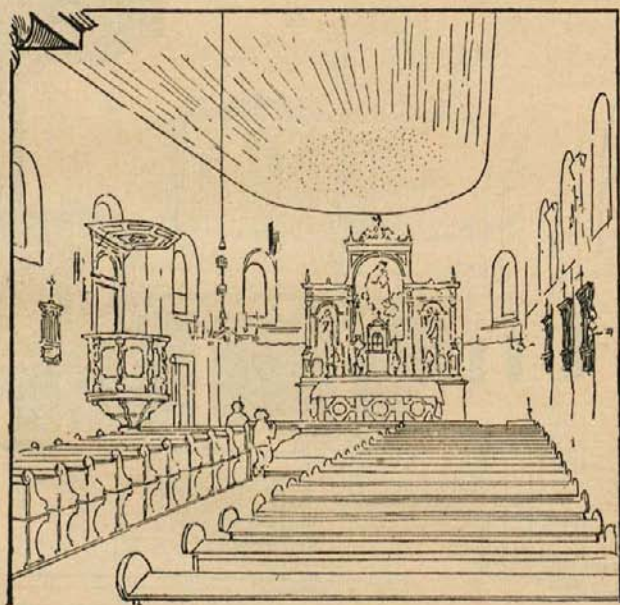
Z malo besedami želim načrtati ves zavod, da si ga bo bralec vsaj nekoliko stavil pred oči.

Vse poslopje ima sedaj nekoliko podobo podkve. Glavni kos gre ob Poljanski cesti po dolgem in se s te ceste vidi prav lepo in prijazno kot velika hiša. Na obeh konceh pa sta prizidana dva dela: na večerni strani je kapela, na jutrovi pa šolsko poslopje. Poslopje je zidano v dve nadstropji in sicer tako, da je proti poldanskemu solncu skozi in skozi hodišče, proti severni strani pa so sobe. Zaradi tega je poslopje sicer ozko, toda zračno, svetlo in zdravo. Vsi prostori so visoki, skoro štiri metre merijo do stropa; gojenci imajo potemtakem bivališče, kakoršnega nimajo niti najboljše družine v Ljubljani.

1. Glavni del vsega zavoda je *kapela*, 20 m dolga in 7 m široka, posvečena Materi Božji Pomoči kristijanov. Ima

ličen oltar, prižnico, izpovednico, križev pot, orgle, klopi, lep tlak. Izprva je imela tudi okusno slikan obok, toda zaradi potresa ga je bilo treba podreti; namestuje ga sedaj prav preprost lesen obok, le malo prebeljen, ki se bo pač moral prej ali slej umakniti pravemu zidanemu oboku. — Ta kapela je prav lepo delo; žal, da mu je potres zadal tako hudo, smrtno rano.

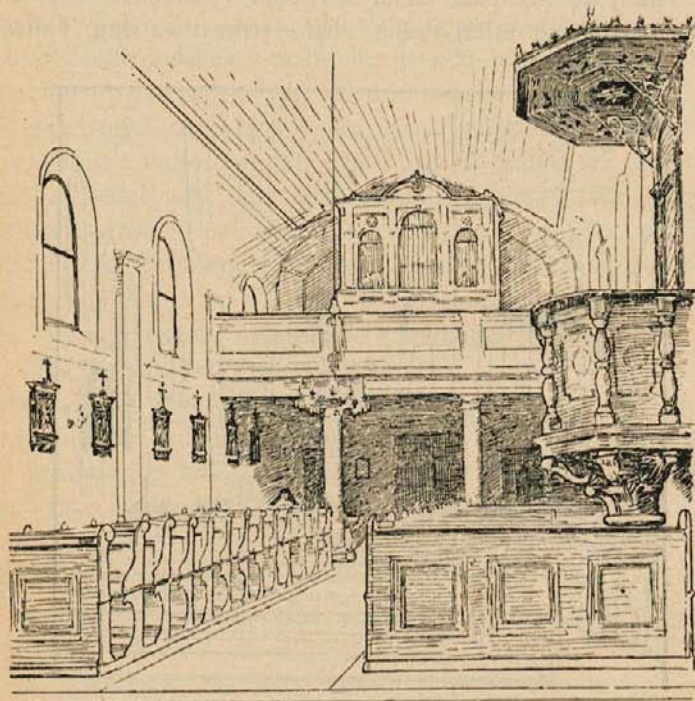
Tukaj je središče vsega življenja v zavodu. Vsa hišna velika družina se tukaj redno zbere trikrat na dan: zjutraj k

Notranjščina kapele po potresu.

jutranji molitvi in k daritvi sv. maše; opoldne, da nekoliko počasti sv. Rešnje Telo, in zvečer k rožnemu vencu. Poleg tega še prav pogostoma prihajajo posamezni molit križev pot ali drugačne molitve. Ob nedeljah in praznikih je tukaj redna služba božja, da ni treba gojencem hoditi venkaj v druge cerkve. Ako bi kdo oporekal, da ni treba za sirotni zavod posebne hiše božje, lahko odgovarjamo, da se na tem mestu pač moli mnogo več, kakor v katerikoli si bodi manjši cerkvi in sicer po noči in po dnevu. Koliko molitve se opravi posebno za dobrotnike!

2. Na drugem mestu imenujemo domačo štirirazredno *ljudsko šolo*. Štiri velike sobe so dovolj velike, svetle in zračne. Ni pa lahka stvar razrediti vse dečke tako, da jih pride zadostno število na vsak razred. V teh šolah, ki imajo pravico javnosti, se učijo vsi predmeti tako, kakor na drugih slovenskih ljubljanskih šolah. Spričevala te šole so povsodi

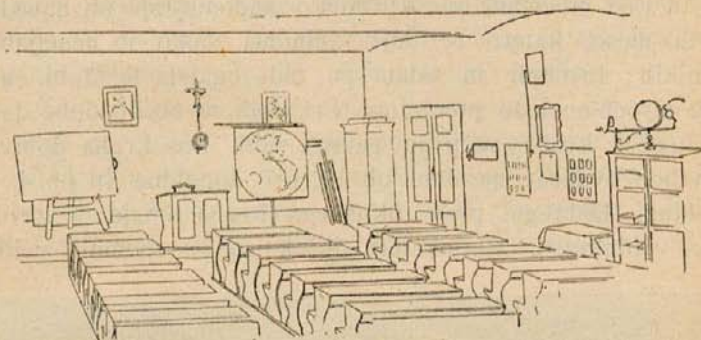

Notranjščina kapele po potresu.

popolnoma veljavna. Tukaj se najde marsikateri lepi talent; seveda tudi slabotnežev ne manjka, zakaj predstojniki ne morejo otrok izbirati po talentih, marveč morajo gledati na potrebo; zapuščeni in zanemarjeni otroci pa navadno niso kaj nadarjeni ali pridni.

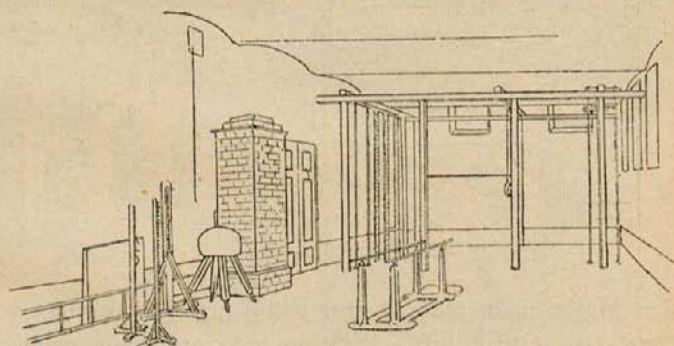
V teh šolah prebijejo dečki po 5, 6 ali 7 let in so po dokončanih naukih toliko zmožni, da odidejo ali v rokodelstvo ali pa v trgovino. Nekateri prav nadarjeni in pridni gredo tudi v latinske šole.

Šola ima lepo zbirko raznih pomočkov za prirodopis in naravoslovje, in tudi precejšno knjižnico, da se za potrebo učencem vedno lahko postreže.

Šolska soba.

Ker je telesna vaja za mlade ljudi jako potrebna, zato goji zavod rad *telovadbo* in ima za ta namen v šolskem posloju pri tleh jako veliko in lepo dvorano z vsemi telovadnimi

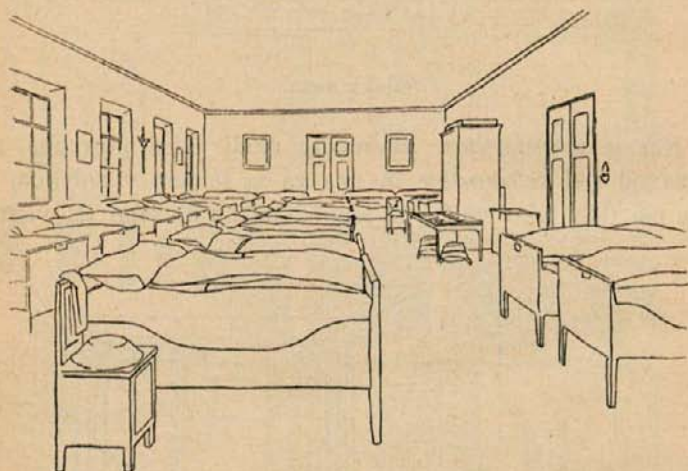

V telovadni dvorani.

pripravami. Zato so pa dečki v telovadbi prav spretni in v vsem kretanju prav gibčni.

3. Kako to, da se nečemo spomniti tako imenitne — *obednice*? Kak poreden in lenuhast dečko ne gre rad v kapelo ali v šolo: vsakdo pa gre rad v obednico. V obednico, ki je jako velika dvorana s postransko sobo, zahajajo dečki trikrat na dan: zjutraj, opoldne in zvečer. Tu dobé iz kuhinje, ki je zraven obednice, vso potrebno hrano. Hrana v takem zavodu

ne more biti kakor za bogatine ali sladkosnedeže, pač pa je krepka, zdrava in okusna domača hrana, katera je ravno primerna za otroška leta. Močnik, žganci, kaša, fižol — to daje moč in rast mlademu telesu; mleko nadomestuje ob navadnih dnevih meso, katero se daje večinoma samo ob nedeljah in praznikih; krompir in salata pa tudi ugajata tej dobi, samo da ju otroci ne jedó preobilno. Pri vsakem obedu dobé dečki tudi košček kruha, večji in pa res velik kos kruha dobivajo za malico dvakrat na dan, ob 10. uri dopoldne in ob 4. uri popoldne. Dobrega, pravokusnega kruha imajo v zavodu otroci v obilnosti. Marsikateri deček se je spomnil velikih

Jedna izmed spalnic.

kosov v Marijanišču tedaj, kadar je bil prišel iz zavoda h kakemu mojstru. Otrok hitro raste in zato potrebuje primeroma obilne hrane: po tem načelu se ravna vodstvo v zavodu, ki si nalaga s tem ravno za kruh velikanske stroške, toda v največji prid za zdravje otrok.

4. *Spalnice*. Skoro polovica vseh prostorov so spalnice. Temu se ni čuditi: Za toliko postelj treba tudi prostora. Postelje ne smejo biti stlačene kakor slaniki v sodu, ampak prostora mora biti dovolj med njimi bodisi za male omarice bodisi tudi zato, da se zrak po noči ne izpridi. To ni mala stvar, ako čez trideset — do petdeset otrok celo noč biva v

jedni sobi skupaj. Seveda so tudi sobe za spanje jako velike, jedna je prav velikanska. Vseh skupaj je pet. V vsaki so tudi priprave za umivanje. V teh prostorih je glavna postava: snažnost. Bodisi tla, bodisi postelje s posteljnino, bodisi druga oprava — vse mora biti snažno. Po dnevu se spalnice pazno prevetrujejo, po zimi proti večeru zmerno kurijo.

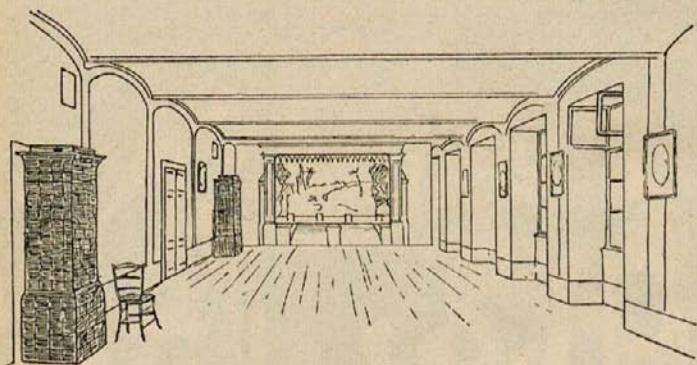
Gojenci gredó zgodaj spat, kmalu po 8. uri zvečer, in počivajo po zimi do polu šeste, po leti do pete ure. Tako imajo dovolj spanja, a prav malim in slabotnim gojencem se dovoljuje spati še dalje. Seveda oni gojenci, ki hodijo v latinske šole, imajo več učenja in zato tudi nekoliko manj spanja.

Prizor iz igre „Sv. Alojzij.“

4. *Igrališče.* Za razvedrilo mora imeti lahkoživa mladina dovolj časa. Tudi marijaniški gojenci imajo dopoldne in popoldne dokaj časa za zabavo. Ponajveč se zabavajo na prostornem dvorišču, ki je tudi po zimi prijazno in gorko, ker je zavarovano proti mrzlim vetrovom. V poletnem času pa imajo obširen prostor na polju, na zeleni trati, proč od bliščečih in vročih zidov, da dobé dobrega zraka in se igrajo po svoji volji.

Toda v zavodu se igrajo še drugačne igre. Kdo ne vé, da imajo ljudje po mestih gledališča, kjer prirejajo posebni igralci raznotere igre v zabavo? Dečki ne napravljajo posebno težavnih iger, še manj pa spodtikljive ali pregrešne, marveč semtertje prav lepe in vspodbudne, domovinske in verske igre. Da namreč pokažejo, kaj so se učili, in da naredé dobrotnikom in znancem veselje, priredé gojenci po navodilu vodstva in dobrih prijateljev vsako leto božične igre. V teh se spominjajo prelepega božičnega časa in božjega deteta; s petjem in z govori kažejo svojo umetnost in spretnost. Zato pa jim ponudi „božično drevo“, ki je po mestih povsodi v navadi,

Dvorana za predstave.

lepa darila. Nekaterikrat se predstavljajo podobe iz detinske dobe Izveličarjeve ali drugačne izmed svetih zgodeb; drugikrat zopet se prirejajo mične in vspodbudne podobe iz življenja ali iz svetne zgodovine. — Največ se prirejajo take podobe o božičnem času, le nekaterikrat tudi ob drugih časih. K tem predstavam pridejo dobrotniki, podporniki in imenitni prijatelji hiše, potem pa tudi drugi Ljubljancani in okoličani, ki podaré zavodu ob tej priliki majhen dar. Te igre pridobé hiši marsikakega prijatelja; obiskovalci spoznajo vsaj nekoliko življenje in delovanje v zavodu.

Za te igre, katere sem ravno opisal, ima zavod posebno, prav veliko in lepo dvorano. Ta je pripravljena prav za igre. Na jedni strani je oder ali vzvišen prostor za igralce, na drugi

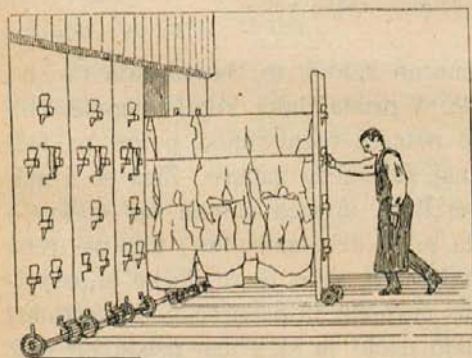
pa za pevce. Vmes je pa prostora za kakih 300 gostov ali gledalcev. Vse je tako dobro uravnano, da je vsakomur všeč. Škoda le, da se ne prirejajo igre še pogosteje. Ker daje šola gojencem prav obilno opravila, seveda ne smejo mnogo časa porabiti za igre in zabavo.

5. *Delo.* Gojenci se vadijo v zavodu včasih tudi telesnega dela. Tako telesno delo je sploh jako zdravo in tudi potrebno. Ako namreč otroci vedno samo igrajo, ne bo nikdar iz njih kaj prida. Zlasti pa je potrebno telesno delo (v pravi meri) takim dečkom, ki si v poznejšem življenju služijo kruha z ro-

kami. Ako se namreč v zgodnji mladosti neprivadijo po malem dela, bodo vedno leni in nemarni. Seveda so taka telesna dela dečkom po njih močeh in starosti primerna. Dečki n. pr. prinašajo drva za kurjavo iz drvarnice v kuhinjo, pometejo kako sobo in posnažijo dvorišče; očistijo posode in orodje za šolo, prinašajo vodo, pospravijo svojo obleko itd. Večkrat so se že slišali nasveti in vodstvo samo želi, da bi se dečki še bolj vadili v delu in da bi se za ta namen pripravile velike delalnice. Toda izkušnja

Pralnica.

Sušilnica.

kaže tako veliko težav, da se ta misel še ni uresničila.

Vendar pa ima zavod tudi za potrebno delo prostore, ne sicer za gojence, ampak za posebne delavce in posle. Tako na pr. ima domače krojaštvo, ki izdeluje vso obleko za dom, ima tudi mizarstvo in celó malo kovačijo za nujno potrebo.

Zlasti pa ima prav lepe in dobre priprave za perilo. Ker je v tolikem zavodu treba snažiti prav mnogo belih oblačil, zato se peró in sušé v posebnih pripravah. V enem prostoru n. pr. se s strojem pere, v drugem pa urno suši perilo tudi tedaj, kadar je mrzlo ali deževno; v tretjem se spravlja in gladi, v četrtem pa se vse pošije in popravi, kar je raztrganega.

Dečki izdelujejo rožne vence.

Dečkom posebno primerno delo je to, da nabirajo rožne vence. To se godi tako-le: V prodajalnici kupijo jagode, bolj ali manj lepe, kakoršen bo namreč rožni venec, potem pa tudi žico (ali drat), na katero naj se jagode naberó. Žica se z malimi kleščami predela v verižico, in med členke se vtaknejo jagode. Vsakdo umeva, da je to delo zamudno; ker pa treba posebne pozornosti ali pazljivosti, zato je za dečke jako pripravno, da se ž njim vadijo mirnosti in pazljivosti. Marsikateri tudi prav lepi molek izdelajo dečki in si s tem prislužijo kak novčič za svoje posebne namene. Pa ko bi tudi tega ne bilo, že uspeh in sad je jako koristen, da se dečki privadijo mirnega dela.

Morda se bo v bližnji prihodnjosti začelo še kako drugo delo, pa že sedanje kaže, da mali gojenci v zavodu ne prodajajo lenobe, ampak se skrbno pripravljajo, da bi bili kdaj pridni delavci v svojem stanu.

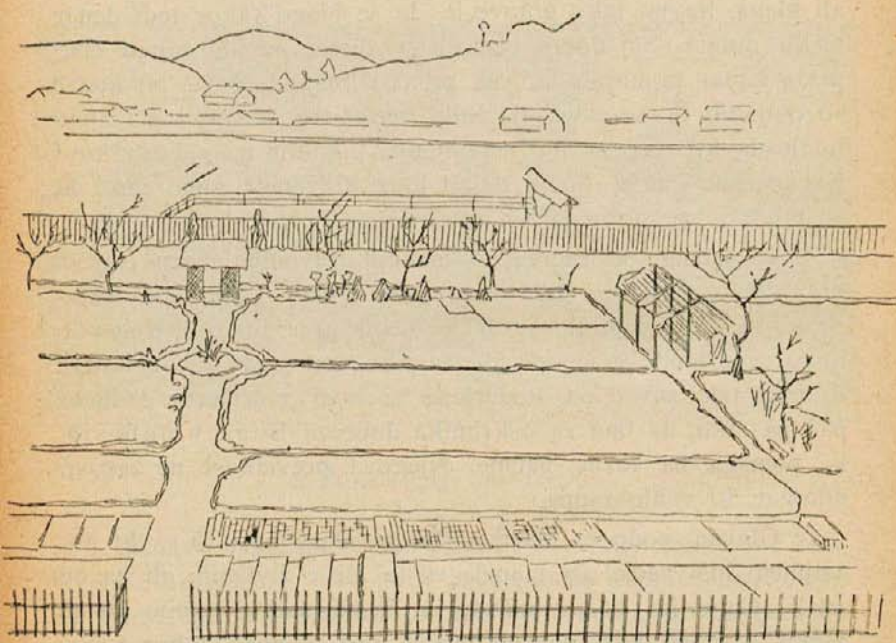
III. Vzdrževanje in oskrbovanje zavoda.

Veliko zanimivega ali mičnega se vidi in opazi pri takih zavodih, kakoršen je Marijanišče, vendar je najzanimivejše vprašanje, kako se neki tak zavod vzdrži ali ohrani. To je gotovo, da morajo vsi, kar jih je v zavodu, jesti in piti in se oblačiti kakor drugi ljudje, in da potrebujejo za vse to denarja ali blaga. Ravno tako gotovo je, da se blago kakor tudi denar težko dobita. Saj dobro vemo, da ljudje neradi dajejo celó tedaj, kadar bi morali dati, na pr. ako imajo dolgove, ali kadar so obljubili in se zavezali. Kako neradi in nevoljni plačujejo ljudje davke, čeprav jih ustavljanje nikakor ne reši davkov! Kaj pa šele, da bi ljudje dajali brez dolžnosti, samo zato, da se preredi par stotin lačnih otrok!?

In vendar se preredit v mnogih zavodih ubožni otroci brez davkov in brez sile, in preredit dobro. Tako tudi v Marijanišču. Ne rečem, da je lahka stvar prerediti toliko število otrok, a preredit se le, seveda ne tako, kakor mislijo nekateri, da ima tak zavod od koderkoli si bodi neizmerne zaklade, pač pa tako, da ima za oskrbnika dobrega Boga v nebesih, ki pomaga na razne načine. Njegova previdnost ne zapusti nikogar, ki vanjo zaupa.

Glavna podpora Marijanišču so dobrotniki, ki podeljujejo hiši večje ali manjše vsote ali v življenju ali pa ob smrti. Gane jih božja milost, in že po naravi ljubijo mlade dečke, ki bodo kdaj pošteni možje, ako se bodo dobro vzgojili. Med temi dobrotniki je kranjska hranilnica v Ljubljani, ki podari leto za letom kakih 700 gld. za podporo zavodu in šoli. Ob priliki pa, ko je obhajala 75 letnico, je podarila (na jedenkrat) 30.000 gld., ker je bila hiša globoko zakopana v dolgove. Med raznimi stanovi darujejo največ duhovniki; pa tudi mnoge gospe so zavodu trdne podpornice in neki odbor (komité) gospej ji je redno v podporo. Prav znamenito je še to, da dobri kmetje in posestniki v ljubljanski okolici vsako leto zavodu darujejo tudi kaj živeža, na pr. krompirja, repe, zelja. Naklonjeni gospodje župniki zavod priporočé svojim faranom, ti pa prinašajo svoje darove; četudi ne dá posameznik veliko, a skupaj se le nabere precej in je hiši prav

izdatna podpora. — Hiša se izkazuje hvaležno s tem, da gojenci pri vsaki skupni molitvi za dobrotnike molijo ali za ljubljanskimi gredó za pogrebom. Prav posebnim dobrotnikom pa se postavi trajen spomin v hiši s tem, da se dene njih lepo izdelana podoba na steno slavnostne dvorane, kjer se predstavljajo igre, in tu jih vidijo domačini in tujei.

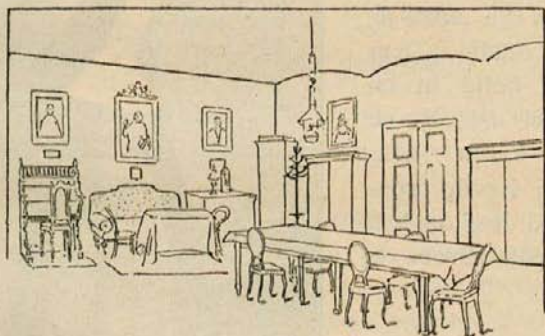
Vrt v Marijanišču.

Drugi dohodki za hišo so dobrodelne ustanove kranjske dežele. Nekoliko nad 50 sirotam podeli deželni odbor ustanove in podpore, ki so hiši v velik prid, da vsaj nekoliko stalne podpore dobi za vsako silo. Sploh je deželni odbor kranjski, ki vidi in priznava korist tega zavoda, vedno Marijanišču dober prijatelj in podpornik, četudi ne z velikimi doneski, ker ima sam le preveč drugih velikih potreb.

Tretji vir za zavod so — lastna pridnost, umno gospodarstvo in skrbljivost predstojnikov. Zavod ima nekaj

zemljišča, nekaj pa v najemu, da pridela mnogo potrebščin, kakor krompirja, solate, sena za živino itd. Res so delavci jako dragi, a naposled — tudi ti morajo živeti, in če jih zavod nekoliko preskrbi in preživi po pošteni poti, to mu tudi ni v sramoto ali škodo. Tudi je za dečke jako koristno, da ali kaj malega sami pomagajo, ali vsaj vidijo, kako se pridobi vsakdanji kruh.

Naposled omenjamo tudi, da nekateri gojenci, ki niso popolnoma ubožni, tudi kaj malega plačajo. Zakaj zavod ni za to, da bi dajal ljudem potuho. Kdor kaj ima, ne sme zahtevati, da naj mu ubožni zavod še daje zastonj hrane in obleke. S tem bi delal krivico popolno ubožnim, ki ničesar nimajo, in

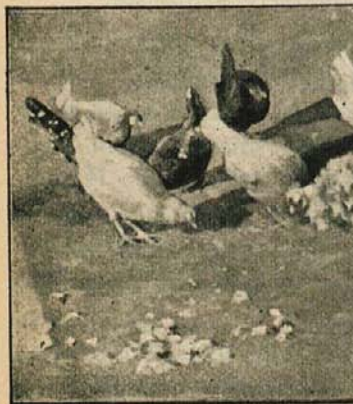

Posvetovalna soba Vincencijeve družbe v Marijanišču.

pa dobrotnikom. Ker so v zavodu dečki jako dobro preskrbljeni za dušo in telo, zato želé tudi nekateri premožni pa dobri stariši, da bi bili njih sinovi v zavodu. Ustreže se pa takim le toliko, kolikor je mogoče in potrebno v drugih ozirih. Čisto siromašni otroci so prav velikokrat jako slabe narave in polni razvad. Iz dobrih kmetiških hiš pa pridejo pridni, nadarjeni in dobri dečki. Ti so potem nekaka podpora predstojnikom za lepo vedenje, ker za njimi potegnejo zaradi skrbnega nadzorstva tudi manj pridni dečki.

V obče se pa mora le reči, da največ pomaga dobrotljivost božja, ki sirot ne zapusti. Marijanišče je doživelo že hude čase, delalo je predstojnikom hude skrbi, a zaupanje v Boga je vselej pomagalo, da otrokom nikdar ni manjkalo ne kruha ne gorke obleke, čeprav je za to treba izdajati nad 20.000 glđ. na leto.

Prva leta je dobivalo Marijanišče razne darove od dobrotnikov, in se je lahko hitro razširjalo. Odtlej se je pa na Kranjskem in v Ljubljani mnogo premenilo. Potres leta 1895. je pahnil mnoge družine v dolgove ali v pomanjkanje; v zadnjih letih je nastalo na Kranjskem veliko družb, katere leto za letom prosijo in potrebujejo podpore: zaradi tega dohaja Marijanišču mnogo manj darov kakor nekdanj. Pa upati je, da se bo tudi v tem obrnilo na bolje in bo zavod mogel ustreči več prošnikom kakor sedaj more. Zakaj število prošnikov ni od leta do leta manjše, ampak narobe — večje.

Solska sestra v Marijanišču.

Govoriti bi bilo na tem mestu tudi o predstojništvu in njega delovanju. A ker je ta stvar preveč osebna, povemo le

ob kratkem, da vodi zavod njegova lastnica — Vincencijeva družba po svojem namestniku in hišnem predstojniku. Njemu so za pomoč na strani šolske sestre iz tretjega reda sv. Frančiška iz matrne hiše mariborske. One učé otroke v šoli kot izprašane učiteljice in opravljajo druga dela, katera jim naklada oskrbovanje zavoda.

Imenovati bi mogel še mnoge oseb, ki delujejo v prid zavoda, a tukaj ne razlašam njihovih imen, marveč le želim, da bi bila zapisana v bukvah življenja. Le to poudarjam, da opravlja vodstvo iz družbe sv. Vincencija svoje posle brez vsakega dobička ali plačila, in celó iz svojega daje za zavod, kolikor mu dopuščajo moči.

IV. Žalost in veselje.

Marijanišče doživi včasih žalostne, pa tudi mnoge vesele dneve. Ljubi bralec bo spoznal iz teh vrstic življenje v našem zavodu.

Žalostni dnevi so za Marijanišče, kadar se pritepe vanj kaka bolezen. Zavod ima sicer prav zdravo in lepo lego, obilno svetlobe in gorkote, velike in snažne prostore, vendar zoper bolezen ne pozna doslej nobene brambe. V obče so gojenci v zavodu jako zdravi, a žalostno je bilo, ko se je jedenkrat prikradla v hišo egiptovska očesna bolezen, drugič pa ošpice in zopet drugič je pretila še kaka druga sitnica. Toda hvala Bogu, da se je tak neprijazni gost vselej hitro umaknil in gojencem prizanesel; samo prednikom je napravil veliko skrbij in dela.

Še bolj je žalostno, kadar pride kaka garjeva ovca med čedo, kak neroden deček med druge. To je bilo večkrat v prvih letih zavoda. Ker je pa sedaj v hiši trden red in je nadzorstvo natančno, spozna nadzorstvo slabega dečka hitro, in se mora ta ali poboljšati ali pa hišo zapustiti.

Silno hudo je za predstojništvo po leti, kadar dojde prošnjikov brez konca in kraja. Dan na dan jih pride po več, ali se jih oglasi pismeno. Tu pridejo vdovci in vdove, pridejo stariši, pridejo strici in tete, pridejo jerobi, župniki in župani, občinski možje, razni posredovalci, včasih pa tudi vi-

soki gospodje in gospe — vsi z željo, da bi se sprejel v zavod ta in ta njih priporočence. Kako naj predstojništvo vsem ustreže? Tu si nabira zavod zamero čez zamero; predstojniki imajo žalostne dni. Da bi pač prošnjiki z blagim srcem spoznali, da ni mogoče ustreči vsem, ako je na pr. priporočencev sto, a sprejeti se jih more samo dvajset ali še manj!

Marsikako žalost užije zavod tudi zaradi svojih nasprotnikov. Hvala Bogu, da jih ni veliko! Kajpak, vsaka dobra stvar ima tudi nasprotnike. Nekateri so hiši nevoščljivi, da kaj ima, bodisi vrt, ali njive, ali kako živinče. Taki neprestano zdihujejo: „Oh koliko imajo, koliko dobijo!“ Tega pa nečejo pomisliti, koliko zob in želodcev je, ki porabijo vse, naj bi bila zaloga še tako velika. Hvala Bogu, da so odnehali taki, ki so izprva zavodu celo naravnost prizadevali kvar in škodo!

Drugi hočejo zavodu škodovati tako, da govoré o tem, kako slabo da se dečkom godí, ker dobé le malo jesti, tem rajši pa da jih pretepajo predniki. — Pač je vse zlagano. Dečkom se godi dobro, in kaznujejo se le tedaj, kadar je res potrebno. Ako vodstvo kaj greši, gotovo sedaj bolj greši z dobroto kakor pa z ostrostjo. Kaznij se rabi v zavodu malo in še te so jako mile. O tem se prepriča lahko vsakdo, ako ne posluša nasprotnikov vsega dobrega, ampak si pride zavod sam ogledat, ob katerem koli času bodi.

Pa zavod doživi tudi veliko veselja in Bog mu nakloni pogostoma srečne dneve. — Vesel je sploh vsak dan, ki mine brez težave ali nesreče, ki ga preživé Marijanišniki v strahu božjem. Zlasti pa so veseli dnevi posebne milosti božje. Taki dnevi so četrтки, sobote, nedelje in prazniki, ob katerih gojenci po navadi prejemajo svete zakramente. Vsak gojenec prejme zakrament sv. pokore, in če je dovolj star, tudi sv. Rešnjega Telesa po jedenkrat na mesec, nekateri pa še po večkrat. Vsi pametnejši opravljajo tudi vsako leto pobožnost sv. Alojzija. In tako pristopajo Marijanišniki prav pogostoma k sv. zakramentom, vendar pa v pravi meri in s potrebnim premislekom, da prejemanje ni na videz, ampak duši v blagor.

Nad vse lep dan je v zavodu dan prvega svetega obhajila. Nad trideset gojencev pristopi vsako leto prvič k mizi Gospodovi. Po dobri pripravi pride naposled veseli dan —

nedelja pred praznikom sv. Alojzija. Dečki oblečejo najlepša oblačila, vsi jednaka, dobé lep šopek cvetlic na prsi, v roko pa gorečo svečo. Tako pripravljene pride pozdravit domači duhovni pastir in jih slovesno med zvonjenjem domačih štirih kapelskih zvonov¹⁾ in glasnim donenjem orgel popelje v ozaljšano kapelo, kjer so mnogokrat tudi pobožni sorodniki gojencev. Tu molijo, poslušajo vnete besede pridigarjeve, naposled prejmo med mašo Izveličarja sveta. Po maši in po opravljenih zahvalnih molitvah pa gredo v lepo dvorano, kjer jih čaka okusen zajutrek, da jih telesna sladkost spominja — sladkosti nebeškega kruha.

Vesel dan je večinoma tudi god domače patrone, Matere Božje Pomočnice kristijanov, dné 24. maja. Ta dan obiščejo zavod navadno tudi škof in darujejo v kapeli sv. mašo. Naslednjo nedeljo pa je slovesno duhovno opravilo, h kateremu radi pridejo tudi drugi verniki in darujejo kaj za kapelo. Sploh pa posvečuje zavod ves majnik kakor tudi mesec oktober Mariji na poseben način, in opravljajo se v kapeli Šmarnice kakor tudi rožni venec jako slovesno pred izpostavljenim sv. Reš. Telesom.

In sveti Miklavž — ta vam je mogočen svetnik za dečke marijaniške! Celo leto mislijo nanj in zopet nanj. Primerilo se je, da je dečko potolažil svojega jokajočega tovariša, kateremu je bilo dolg čas po domu, tako-le: „Ej, le počakaj, pride sv. Miklavž, ta ti bo prinesel!“ Pa tudi res pride in prinese polne skledе različnih darov. Tudi parkelj pride ž njim, grozen strah malim, a izkušnjava srboritim večjim gojencem, ker bi se ž njim radi trgali in rovali. Par tednov po svetem Miklavžu pa je po hiši glušeče piskanje in trobentanje, dokler se ne pokvarijo Miklavževe trobente in orgelce.

Božični čas — ta pripravi Marijanišnikom mnogo veselih dni, dejal bi — nepretrgano vrsto slovesnostij. Seveda je treba za to veliko priprav in torej veliko truda, toda kdor vidi uspeh, njemu ni žal za trud.

Na Veliko soboto in na praznik sv. Rešnjega Telesa gredo Marijanišniki s svojim lepim banderom pri procesiji domače

¹⁾ Kapela ima dva stolpa: jeden, pravi zvonik, ima jeden močan zvon; drugi za silo ima tri male zvončke, ki so bili poprej v kapelici na Gradu.

Šempeterske fare. Nedeljo po sv. Rešnjem Telesu gredó tudi s procesijo oo. frančiškanov v priznavanje obilnih zaslug, katero si pridobivajo blagi očetje za ta zavod.

Da se veselé Marijanišniki o veliki neči piruhov, ob posvečevanju cerkve boba, ob vseh svetih prešic ali kosa dobrega kruha itd., to je umevno samo ob sebi.

Veselje je za zavod, kadar v jeseni pripeljejo dobri ljubljanski okoličani in drugi bližnji farani kaj živeža. Dečki hitro obsujejo voz; pridno odnašajo darove v shrambe in se nad vse radujejo, ako se dobi vmes kako jabolko za zobe. Fare in občine, ki darujejo v živežu, so posebno te-le: Šempeterska v Ljubljani, Črnuče, D. M. v Polju, Št. Vid, Preska, Sora, Št. Jakop, Dob, Št. Jurij, Žalina pri Višnji gori, Višnja gora, Vrhnika, Cerklje, Reteče, Vodice, duhovnija Bevke, Brezovica, Polhov gradec, Ig, Šmarije, Sostro. Seveda ne pošiljajo vse te občine darov vsako leto, pač pa včasih jedna, včasih druga. — Sementertje pride kak prijatelj mladine pa daruje par goldinarjev v ta namen, da se otrokom nakupi kaj sadja, katerega tudi sicer včasih dobé, kadar na trgu ni predrago.

Tudi ob godovih prednikov je veselo življenje v Marijanišču. Dolgo se tiho pripravlja to in ono za voščilo in vezilo, a na dan godú je na mizi vsega v obilnosti, tudi vina, da zleze v male glavice. Ej škoda, da ni vsak dan god!

Kakor je po drugih hišah veselje, kadar se kolje kaj ščetinastega, tako seveda tudi tukaj, kjer ni brez te vrste živalij. Godlja in klobase niso, da bi jih zaničevali.

Take in jednake vesele dogodke doživi gojenec v Marijanišču, da se pokrepča za dneve in ure hudega učenja. Zakaj pridno se mora učiti, kdor hoče dober Marijanišnik biti.

V. Po kakem načelu se vzgajajo gojenci v Marijanišču.

Da pojasnimo vse življenje in delovanje v tem zavodu, povemo še ob kratkem tudi, po kakem načelu, pravilu ali vodilu se vzgajajo dečki v Marijanišču.

1. Najprej trdimo lahko, da se vzgajajo in poučujejo vseskozi po nauku sv. vere. Marijanišče je zidano na podlagi katoliške vere v duhu prave kščanske ljubezni. V tem duhu

tudi živi. Brez krščanske dobrodelnosti bi moralo Marijanišče ponehati. Zato je pa tudi vzgojevanje popolnoma in čisto v tem duhu. Gojencem se oživlja v srcih močna vera in vne-majo se za krščansko življenje iz vere. Vsi predniki in učitelji pa tudi izkusijo, da je verski duh tista moč, ki stori največ za pravi napredek otrok v umu in v srcu. Ako so otroci dobri, so dobri, ker se dadó voditi preprostim in tako močnim verskim naukom.

2. Drugo načelo je, da se vsi otroci vzgajajo tako, kakor bi se vzgajali v domači družini, pri očetu in materi. To načelo je — z drugo besedo — ljubezen do otrok. Otroci v Marijanišču lahko spoznajo, da jim predniki hočejo prav in dobro; lahko razumejo ljubezen prednikov tudi tedaj, kadar ti kaznujejo. Tako n. pr. vem, da se je že reklo v zavodu: „Tem ubogim otrokom, ki nimajo starišev ali so daleč od njih, ne moremo dati posebnih dobrot. Toda lahko jim damo nekaj, kar je boljše mimo vsake dobrote, in to je: ljubezen. Naj otroci vedó, da jih iz srca ljubimo.“ In res, otroci to vedó. Zato se vedno z zaupanjem bližajo svojim prednikom, odkrito jim razodevajo, kar jim je na srcu. — Neizrekljivo veliko dobrega stori to načelo. Otroci so v zavodu večinoma radi, neradi pa gredó iz zavoda zdi se jim, kakor bi bili tu doma. Gojenci slišijo, da so v hiši, ki je sezidana zanje, in zato so kakor bi bili na svojem pravem domu.

3. Tretje načelo je, kakor je izraženo v domačih navodilih: „Jarem Gospodov nositi.“ Vzgoja v Marijanišču ni mehkužna, ampak krepka, moška. Otroci se morajo utrditi, da bodo kdaj lahko prenašali težave življenja. Le taka vzgoja dela krepke in sposobne ljudi. Zato se ne trpi v hiši nobena mehkužnost, lenoba, postopanje: otroci naj se mnogo gibljejo in vadijo v delu in trpljenju. Četudi ne morejo dečki mnogo delati, vendar se jim mnogokrat pové, kako dobro, blagodejno in srečno je delo. Tako se dečki večinoma dobro pripravijo za svoj poznejši stan.

4. Četrto načelo pri vzgojevanju je predstojnikom to, da niso otroci nikdar sami: vedno je kdo pri njih, ki nanje pazi. Ne samo, da s tem zabranijo prestopke in napake, navadijo se otroci tudi, da se nikdar ne spozabijo, nikdar ne

zanemarijo, nikdar ne zaidejo v napake, kakor bi zašli brez nadzorstva. In ako pravimo, da je za človeka črez vse koristno, ako se navadi biti v božji pričujočnosti, tedaj je gotovo to ravnanje prednikov za otroke najboljša vaja in priprava za tako mišljenje ali za neprestani spomin na božjo pričujočnost.

5. Poslednje načelo pri vzgoji v Marijanišču je, da se prestopki in pregreški toliko ne zasledujejo in preiskujejo,

Mal gojence marijaniški

kolikor se zabranjujejo. To je sila važno. Človeka moramo obvarovati greha; kdor to stori, stori stokrat bolje, kakor da grešniku greh očita, ko je že storjen. Po tem načelu se vedno pazi, da otroci ne zaidejo v nevarnosti ali v slabe prilike; predniki jih svarijo, da tega in onega ne smejo; v vzgledih se jim pojasni, kaj jih čaka sedaj in pozneje, ako se dadó zape-ljati izkušnjava. Seveda se tudi tukaj ne zabranijo vsi grehi in prestopki, pač pa se zabranijo mnogi, in otroci se navadijo

tega, kar nam naroča vsem naš Izveličar, ki pravi: *Čujte in molite, da v iskušnjo ne padete!*

Da je vzgoja po teh načelih dobra in plodovita, kažejo nam dosedanji uspehi. Nad 400 dečkov je zavod vzgojil za življenje, odkar deluje. Večinoma ostanejo dobri in pošteni; nekateri pa nesó iz zavoda slabe lastnosti, katere so prinesli semkaj, in ti delajo sramoto. Vsako delo človeško je nepopolno; tudi Marijanišče ne more vzgojiti angelov: zadovoljno je, da vzgoji nekoliko dobrih mladeničev. — Nekateri (7), ki so šli v srednje šole, so že duhovni, nekaj manj je učiteljev, kaki štirje so pa misijonarji, drugi trgovci, rokodelci, delavci. Mnogi pridejo kot krepki mladeniči ali mladi možje pokazat se predstojnikom, njem v veliko veselje.

Ne, delo za uboge dečke ni zastoj, vzgoja v Marijanišču ni brez sadú. Sedanji predstojnik je že večkrat izrekel besede: „Čim dalje sem v zavodu, tem bolj ljubim otroke, tem lepše se mi zdi delo za ta zavod.“ Zares, kaj bi bilo iz mnogih ubožnih dečkov, ki so letali po cestah in se potikali okrog brez varstva, ako bi ne bili prišli v zavod!

Dandanes tožimo na vseh krajih, da so časi žalostni. Po pravici in resnici. Pa prav tako resnično je, da je teh slabih časov, da je raznih hudobij krivo pomanjkanje dobre vzgoje. Vse dere le za svojim veseljem; stariši puščajo, da hodijo otroci, koder hočejo. Ali, če že skrbé, skrbé samo za jed in obleko, za dušo se malo menijo. Pač ne more biti sad take vzgoje nikakor dober. Ali ni torej velika dobrota za deželo, ako ima tak vzgojevalni zavod, kakor je Marijanišče v Ljubljani?

Naposled si drzne pisatelj teh vrstic (ki pozna ta zavod po vseh njegovih delih, in pozna vzgojo krščansko in vzgojo sveta) svojim bralcem ta zavod prav goreče in živo priporočiti v podporo. Ne bo jim žal za dar, saj ne bo izgubljen po besedah Izveličarjevih: *Kdorkoli sprejme katerega takega v mojem imenu, mene sprejme.*¹⁾

¹⁾ Mat. 18, 5.

Pesme,

zložil in spisal ¹⁾ Anton Namrê, fajmošter.

Študentovska.

Oh, blažene leta, oh, kam ste prešlé
In ure veselé. oh kje ste pa vé?
Oh, kako vas srčno nazaj poželim —
Al — ve ste minule — zastonj se solzim.

Oh blago veselje študentovskih let!
Prav rad bi jest hotel od tebe zapét;
Al — ker si minulo — srce mi medli
Od žalosti tudi oko se solzi. —

Še majhen, nedolžen fantiček sim bil,
Z otroci sim skakal, se ž njim veselil,
Pa — kmali sim pustil igrače na stran,
Ker v belo Ljubljano sem bil odpeljan.

V Ljubljani preživel štirinajst jest sim let,
In dosti, oh dosti sim mogel terpét —
Prav borno, beraško oblečen sem bil,
Od lakoti hude se revež sušil. —

Res dostikrat revež prestradan sim bil,
Študentovski stan pa me je veselil,
Pri bukvah preživel sim svojo mladost,
Študiranje bilo je meni sladkost.

Z veseljem jezike potrebne se učil,
Latinsko in Grško kmal' znati želim,
Brat, pisat, govorit jezike tri znam
Po šolah latinskih veselje imam.

Šter' šole latinske res težke so blé,
Pa v vsaki dobil sim nauke lepé,
In komaj sedemnajst mi preteklo je lét,
Že šol je latinskih blo izdelanih pét.

Če v šolah do péte študent vsak je ti
Profesorji v péti mu prav'jo: Oni!
In v šesti študent res trpi, kakor vol
Pa žvižga, prepeva, če zdéla šest šol.

Od sedme in osme, kaj hočem zapét'?
In kdo, če povem, mi bo hotel verjét'?
Od jutra do noči, oh, kolikokrat!
Pri bukvah medli, če on hoče kaj znat.

Naturo, modrijo, — visoke reči
Po dnev' in po noč' sedmošole se uči,
Kar vedel je Grk in kar vedel Rimljan
Ves nauk od nature mu mora bit' znan.

Prav težka je res študenta dolžnost,
Prav grenka v vseh šolah mu je učenost,
Pa, nič ne porajta, ker rata gospod
Pri kmet' in gospodi časten je povsod.

Če v šolo deseto primaha študent,
Že v šterih bo letih prejel Zakrament,
Nastopil častiti duhovski bo stan,
In Mašnik Gospodov bo on imenovan.

1837.

¹⁾ Brez premembe smo jih natisnili po pesnikovem rokopisu. Uredn.

Na maternem grobu.

Mir jim bodi ino sladko spanje
V grobu maternem koščicem
Mojih solz pa vedno prelivanje
Rosi k mrtvaškim naj desčicem.

Naj večerna sapa vsak dan hodi
Pihljat jim lahko zemljo groba;
Sladek mir in pokoj ondi bodi,
Le preč — trohljivost in gniloba!

Vsaki dan zapójejo naj ptice
Spijoči materi prijetno,
Naj zelene rastejo cvetlice
In zaljšajo njim grob umetno.

O kako vam morem povrniti
Dobrote vaše, draga mati?
Kaj vam morem revče — zdaj storiti,
Ker v grobu vidim vas ležati.

Če ste ravno se domu vernili
Dobili prebivaljšče večno —
Jest spoznam, kako ste me ljubili
Kak déte blo pri vas je srečno.

1837.

G r o b.

Kak' pusta je tihóta, —
O grob! ti kraj strašan!
Tù biva le strahota,
Temá je noč in dan.

Tù solnce več ne sije,
Skoz groba oknica,
Tù zelenad ne klije,
Tù živ'ga ni srca.

Tù notri več ne poje,
Ne gerlica, ne kós;
Na grobu rožce svoje
Priatelj le potros'.

Tù notri je pustota,
Smrad, truh ino gnilad.
Bod' bogat ali srota
Ne obran' se groba vrat.

Zastonj marsktermu póka
Prežalostno srce.
Glasovi stóka, jóka,
Merliča ne zbudé.

Nikjer vender za trudne
Ni boljšega miru.
Skoz groba duri čudne
Le pride se domu.

Tù sever več ne brije,
Tù večna je spomlad,
Tù boljši solnce sije,
Tù znana ni gnijlad.

Solzé tu ne preлива
Zveličano okó.
Vesélo serce vživa,
Kar ni občutilo.

Tù v mnogotér težavi
Tak' ranjeno sercé
Le najde pokoj pravi,
Tù prav spočije se.

1852.

O prihodu

*Milostnjega škofa Ljubljanskega, gosp. Antona Alojza na Verhniko
26. junija 1854.*

O Bog Te sprejmi, Oče mili!
Pastir visoki, milostljivi!
Pozdravljen, velki mašnik bod'!
Ovčice Tvoje glas ženéjo,
Iz sere goréčih dans pojejo:
Pozdravljen vikši mašnik bod'!

Ti prideš k nam z visoko mitro,
Aposteljna spoznamo hitro,
Ki nam ljub' Jezus je poslal.
Pastirska pal'ca v roki Tvoji
Nam kaže, de Te k čedi svoji
Pastir nebeški je poslal.

Mi vemo, de belja Ljubljana
In Kranja vsa je Tebi vdana —
Al — vender, vender ni verjet,
De b' ovce se v dežel' dobile,
Ki bi Pastirja bolj ljubile,
Ko Verhničen, ljubezni vnét.

Ljubljanca pred se bo vsušila
Ko, da bi Verhnika zabila
Vseh Tvojih darov in dobrót,
Ti Verhniki si zidal cerkev,
Besedo eno le si rekel:
Nov farovž, — nova šola bod'!

Pastir visoki! ne zameri,
Če farman Verhniški vsakteri
Prihoda Tvojga je vesel,
Čez Verhniko in nje otroke,
Povzdigni, Oče! Tvoje róke,
De vsak svet žégenj bo prejel.

O Bog! Vsegamogočni, Večni!
Ohran' Pastirja čedi srečni!
Naj dolgo, dolgo še živí!
Naj dolgo slavno mitro nosi,
Naj čedi svoji milost sprosi,
De večno ž njo se veseli!

1854.

Slovó matere.

Oj, z Bogom, hčerka ljubeznjiva!
Kmal zadnja ura meni bije!
Kmal zemlja tvojo mater krije,
Oj, z Bogam, oj, nepozabljiva!

Ne jokaj, hčerka! le prevdari,
De On, ki modro svet vladuje,
Tud srotike vse preskerbljuje,
Le z greham žalit ga se vari!

Nikar naukov pozabiti,
Ki sim ti vedno jih dajala,
Le k dobrim sim te spodbudvala,
O vbogaj, ak' češ srečna biti!

Grešnje prilóžnosti se vari,
In čistost v srcu si ohrani,
Hudobnežem se skrbno brani,
De roka Božja te ne vdari.

Moj duh povsod te bo obdajal,
Oj srečna, če ga poslušala,
Nedolžnost vedno spoštovala
Nebeški mir te bo navdajal.

Gorjé pa ti, če hudobije
Ostudne kota boš ljubila,
Ves mir, vso srečo boš zgubila,
In vela cvetka več ne klije.

Preganjala te moja senca
Povsod bo, kodar boš hodila,
Nikjer se več ne boš spočila,
Ne bo v nebesih za te venca.

Kmal zgine meni čas življenja,
Tud tebi, vedi! kmal bo stekel —
Le vari, oh! de ne bo pekel
Te ogenj večnega terpljenja!

Več rada bi ti govorila,
Pa — kmal bo žila mi zastala,
In kmal v Gospodu bom zaspala,
Od tebe, ljubka! se ločila.

Ko mater k grobu boš sprejmila,
Ostala srotika boš sama.
Ne bo učila več te mama,
Oh, de bi to ne pozabila!

Ko mene več ne boš imela,
Za mater 'zvóli si Marijo,
In pros', — v nebeško domačijo —
De b' enkrat k sebi tebe vzela.

Za mater, hčerka, pridno móli,
De b' v srečen kraj se preselila,
Ne bom te srotiko pustila,
Zročim te sveti Božji volji.

Oj, z Bogam, hčerka ljubeznjiva!
Že zadnja ura meni bije,
Kmal tvojo mater zemlja krije
Oj, z Bogam, oj, — nepozabljiva!

1857.

Dekliška.

Že od nekdež sim štimála
Jest vse žlahtne rožice,
Z rožcami sim si igrala,
Splétala sim venčike.
Če sim gartrožo dobila,
Nageljce, vijolice —
Sim jih v venčike povila,
Zraven tud še lilije.

Zmed vseh rožic, kar jih rase,
Lilije najbolj poznam.
Lilije mi vsake čase
Kažejo, kaj v serc' imam.
Čista moram bit nevesta
Mojga žen'na Jezusa.
Tud Mariji Dvici zvesta,
K' je vselej prečista bla.

Jezus, ženin moj presveti,
Čisto ljubi le sercé;
Čiste hoče le sprejéti
Enkrat k sebi deklice.
Tam pred tronam bodo stale,
V belo vse oblečene,
Z Jezusam se sprehajale
Z dvištvam vse ogernjene.

Stan prelepi, stan dekliški!
Ti me vselej veseliš.
Perstan zlat, in venc nebeški
Ti dekletam perdobíš.
Oh, jokajte, le jokajte
Zapeljane deklice!
Ne cvetó več, — le jokajte!
Za vas žlahtne rožice.

1857.

Sirotika.

Kje so moja mamica?
Zlata moja mama,
O, jest vboga srotica!
Sim ostala sama!
Krije jih že zemljica
Jest pa sim sirotica.

Kje sta tista očica,
Tako lepa, zala?
Kakor mila solnca dva,
Sta me pogledvala.
Oh, nič več ne gledata,
Sta zatisnjena oba!

Kje so tiste persica,
 Ki so me dojile?
 Kje so tista ustica,
 Ki so me učila?
 Vzela, vzela jih je smrt!
 Ves moj up je zdaj potert!

Kje ste zlata mama, vi?
 Kam ste se podali?
 Vaš otrok za vam medli
 Saj ste ga štimali, —
 Oh, zastonj je hčerke stók!
 Groba ne predere jók!

Kje so tiste rokice,
 Ki so božat znale?
 Spletale mi kitice,
 Kruheka dajále?
 Skrijla jih je grobna noč
 Vse veselje mi je proč.

Le za mamó serčice
 Meni v persih bije;
 Le do zlate mamice
 Mi ljubezen klije —
 Brez perutic ptičica —
 Sim zdaj vboga srotica!

Kje je tisti sladki glas,
 Ki mi je prepéval,
 Srečni hčerki kratek čas
 Tolikrat je delal?
 Jezik, oh omolknil je,
 Nikdar več ne glasi se.

Kaj bom revna srotica
 Sama zdaj počela?
 Ker je črna zemljica
 Mamico mi vzela?
 Oh, brez mame ni živét,
 Prazen mi je celi svet!

Grenke bom prelivala
 Noč in dan solzice,
 K zlati mami stegvala
 Svoje bom ročice —
 Dokler pride moj pokóp
 In me sprejme hladni grob.

1857.

Sv. Križ.

Na gori Kalvarja ljubezen gori,
 Oh, vtrinja se v žarkih presvete Kervi.
 Kalvarija, góra!
 Zveličanja zóra
 Postala si ti,
 Ko pila si Kri.

Na Križu pribit, oh moj Jezus visi,
 On večna ljubezen za mene terpi
 Sramotno če vmréti
 In da si odpréti,
 Vse rane svojé
 Za grehe mojé.

Kalvarja na tebi mi znamnje blišči
 Pofarbano s kapljemi Božje Kervi.
 Oh, Križ, ti presvéti!
 Daj men' se objéti,
 Drevo vseh drevés,
 Ključ svetih nebés.

Pod Tvoj Križ kervavi o Jezus hitim
 Pri Tebi na večno ostati želim.
 Le Tebi služiti,
 Za Teboj hoditi
 Obljubim zvestó,
 Da pridem v nebó,

1875.

Katoliška družba za Kranjsko leta 1898.

I. Društveni odbor.

Ivan Dogan,	Dr. Frančišek Lampe,	Viktor Steska,
Rudolf Endlicher,	Franc Leskovic,	Ivan Sušnik, <i>pred-</i>
Anton Janežič,	Josip Pichler,	<i>sednik.</i>
Dr. Ivan Janežič,	Karol Pollak,	Josip Šiška,
Andrej Kalan,	Frančišek Povše,	Dr. Aleš Ušeničnik,
Dr. Andrej Karlin,	Ivan Rozman,	Alojzij Zorman,
Dr. I. Ev. Krek,	Viljem Schweitzer,	Anton Zupančič,
Anton Kržič,	Alojzij Stare,	Dr. Ignacij Žitnik.

Častna uda.

Dr. Anton Jarc. — Dr. Andrej Čebašek.

II. Udje društva.

Dr. Ahačič Karol, Ahčin Jera, Antosiewicz Franc, Aschacher Viktorija, Avbel Anton, grofica Auersperg Gabriela, grofica Auersperg Marijana, Avbel Jurij, † Ahlin Jera, Arlič Marija, Androina Anton, Ažman Ivan, Avguštin Franc, Arko Mihael, Aleš Anton, Andrejak Franc, Aljančič Valentin, Avsec Franc, Antončič Anton, Ažman Simon.

† Barborič Franc, Bahar Polona, Ban Franjo, Baraga Jernej, Bahovec Terezija, Bahovec Ivan, Bahovec Josip, Barbič Ivana, Beden Katarina, Belič Marija, Benedik Janez, Belar Marija, Bernard Janez, Bernard Franc recte Bergant, Bernard Marija recte Bergant, Blaznik Lorenc, Blaznik Alojzija, Blažir Miha, Bleiweis Karolina Tersteniški, Boc Ivan, Blančani Marjeta, Bončar Josip, Bore Terezija, Bostijančič Josip, P. Bizovičar Josip, Bozja Ivana recte Jager, Branke Ana, Brate Eliza, Briški Marija, Bavdek Helena, Brenc Melhior, Barborič Marija, Bulovec Miha, Brenc Vincencija, Bergant Franjo, Bergant Marija, Brodnik Marija, Breskvar Marija, Breskvar Antonija, Breskvar Ivana, Breskvar Franc, Brajer Josefa, Bušič Josip, Bukovnik Marija, Bec Mihael, † Brus Marija, Bolha Marija, Belec Anton, Borštnar Josip, Bohinjec Peter, Babnik Ivan, Barbo Miha, Bernik Valentin, Bergant Valentin, Bobek Alojzija, Bizjan Ivan, Brešar Josip, Birk Franjo, Benkovič Josip, Brodnik Anton, Bartol Baltazar, Bilc Ivan, Bahovec Jernej, Brenc Ivan, dr. Brejec Ivan, Babnik Antonija, Berlic Ivan, Bizjak Jernej, Bizjak Helena, Bergant Luka, Benkovič Valentin.

Čerar Polona, Čarman Andrej, Čarman Simon, dr. Čebašek Andrej, Čudin Marija, Čemažar Marija, Černe Jakob, Černivec Anton, † Čibašek Anton, Čik Jakop, Činkole Marijana, Česnovar Lorenc, Cimerman Frančiška, Compar Julijana, Čerin Karol, Čebašek Ivan, Česarek Franc, Čuden Černe Matevž.

Dogan Ivan, Doberlet Ivan, Doberlet Eliza, Dane Franica, Dermota Marija, dr. Debevec Josip, Dimnik Mihael, dr. Dolenc Josip, Dolenc Terezija, Dolinar Uršula, Dolenc Franica, Dostal Karol, Drinovec Ana, Driquet-Ehrenbruch v. Virginia, Dolenc Oroslov, Dolinar Janez, dr. Drč Josip, Debeljak Marija, Dolenc Fani, Drnovšek Jurij, Dolinar Ivan, Do-

linar Franc, Drobnič Andrej, Drčar Martin, Dolenec Jakop, Dolžan Ivan, Didič Franc, Dejak Henrik, Dolinar Franc, Dovgan Franc, Dolar Jera, Dolinar Ivan.

Erker Josip, Eberl Fani, dr. Elbert Sebastian, Endlicher Rudolf, Eržen Valentin, Eržen Tomaž, Eggenberger Rudolf, Egger Anton, Eder Josipina, Eder Ivan, Erjavec Matija, Erker Ferdinand,

P. Fabjan Benjamin, Fabjan Amalija, Fabjan Ivan, Fabjan Uršula, Flis Ivan, P. Fabiani Placid, Ferjančič Franc, Fischer Uršula, Fabjan Marija, Frank Rihard, Fertin Ignacij, Fik Franc, Filler Vaclav, Fabjan Fani, Florjančič Ignacij, Fišar Franc.

Garich Gustav, Gnjezda Ivan, Gracelj Fani, Gaber Terezija, Gartner Matej, Gerber Josip, Gerber Ana, Gestrin Marija, Goričnik Franc, Goršič Franc, Gospodarič Ana, Götz Kristina, Götz Ivana, Gnjezda Polona, Pater Gregorič Tadej, Gerčar Matija, Gosar Marijana, Germ Ivan, Grivec Franc, Gasperin Viljem, Gruden Jakop, Grčar Ivan, Golob Ivan, Goli Franc, Gornik Franc, Gantar Lovrenc, Gabrič Anton, Gams Ivan, Gregorič Ign., Gerdov Miha, Gregorič Rudolf, Gruden Josip, Gerzin Matija, Grčar Josip, Gliche Josip, Grošelj Matija, Gorjanec Polona, Godec Janez, Gorše Anton.

P. Hribar Angelik, Hribar Martin, Hribar Jera, † Hauptman Helena, Herblan Marijana, Haberle Celestina, Hiti Neža, Hörman Helena, Hren Ana, Hren Antonija, Hofer Ana, Hostnik Ludovik, P. Hlebec Gottfried, Hribar Dragotin, Hočevcar Josip, Hofstetter Ivan, Hudovernig Friderik, Hladnik Ivan, Hofer Karol, Horvat Miha.

Dr. Jarc Anton, Janša Jernej, † Jager Ivan, Jakopič (Terezija) Neža, Jagonak Terezija, Jarc Marija, Jeločnik Marija, Jereb Josip, Jereb Marija, Jeriha Marjeta, Jančar Jozefa, Jerič Ivan, Jančar Franc, Jankovič Polona, Jenko Alojzij, Jenko Marija, Jeglič Josip, Jerina Neža, Jerman Anton, Jevračič Ana, Jung Emilija, Justič Antonija, Jankovič Jozefa, dr. Janežič Ivan, Juteršek Marija, Janež Dominik, Janežič Anton, Jeršič Franc, Jereb Matej, Jaklič Jurij, Jaklič Štefan, Jarc Franc, Jurjovec Franciška, Jerina Katarina, Jenko Ludovik, Jazbar Anton, Ipavec Josip, Indof Franc, Jakelj Valentin, Ilovski Albin, † Jager Janez, Japelj Franc, Junc Marija.

Dr. Kulavič Janez, Kalan Andrej, Klein Anton, Kadunc Marija, Kafol Marijana, Kalinšek Helena, Kalinšek Marjeta, Karlin Andrej, Kavalar Eliza, Klun Roza, † Klun Marija, dr. Klofutar Leonhard, Knoblocher Marija, Kobilica Jakop, Kobilica Marija, Kobilica Jozefa, Kodelja Jozefa, Koblar Anton, Kocmur Jakop, † Kokalj Lorenc, Kodelja Franc, Kolenc Ivan, Koman Helena, Koman Marija, Komar Marija, Kopač Barbara, Korošič Ana, Košir Katarina, Košir Antonija, Kotnik Ivana, Kahne Jernej, Koprivec Terezija, Klešnik Ana, Kerže Marija, dr. Krek Ivan Ev., Kregar Ivan, Krašovic Ivan, Kramar Karolina, Kunčič Jurij, Kukec Marija, Kržič Anton, Kačar Janez, Kukman Neža, Knjižek Marija, Kuhar Gregor, Košir Katarina, Kozjek Ivan, Kriegar Franciška, Kremžar Marija, Kunstelj Helena, Kuhar Gregor, † Krivic Anton, Kovač Martin, Karlin Jurij, Krajec Ivan, Kotnik Miha, Kerčon Anton, Klemenc Franc, Klun Ivan, Kumer Alojzij, Kumer Franc, Kosce Jernej, Klemenčič Josip, Koren Ignacij, Kolar Matija, Klemenčič kat. Miha, Kadunc Matija, Kajdiž Tomaž, Knavs Ivan, Korbič Anton, Kogej Ivan, Kalan Ivan, Končar Matej, Krumpestar Franc, Kos Matej, Kramarič Josip, Knific Josip, Kerin Martin, Köchler Viktor, Kaps Jakop, Koblar Josip, Ključevšek Ignacij, Kepec Franc, Krese Josip, Kopač Jakop, Knific Ivana, Kristan Ivan, Kristan Marija, Krek Franc, Kvas Anton st., Kvas Anton ml.

Lahajner Karol, Lahajner Ana, dr. Leben Matija, dr. Lampe Franc, dr. Lesar Josip, Ledenik Alfred, Leskovec Franc, Leskovec Eliza, Lavrin Alojzij, Levičnik Alfonz, Lohkar Marija, Lorenc Marija, Lavrič Jožef, Laznik Franciška, Lavrič Marija, Lukman Barbara, Lenasi Anton, Lesar Ivan, Lotrič Leo, Lavrenčič Ivan, Lavrič Josip, Lampert Martin, Lovša Neža, Ladiha Matija, Ladiha Ana.

Merčun Rok, P. Medič Kalist, Marolt Ivana, Martinjak Marija, Mazgon Valentin, Matjan Jera, Malenšek Martin, Mandič Marija, Medved Marija, Merhar Marija, Mehle Alojzija, Melcer Eleonora, Mekinec Marija, Mihelič Miha, Mihelič Marija, Mikota Marija, Mrak Marija, † Muhar Matija, Mulaček Franc, Mrzel Anton, Medic Terezija, Mekinec Franc, Milavec Alojzija, Milavec Ivana, Mate Ivana, Mlakar Anton, Milic Ludmila, Močnik Katarina, Marenko Janez, Mikelj Ana, Malenšek Alojzija, Mehle Ana, † Meglič Josip, Muhovec Blaž, Murnik Ivan, dr. Marinko Josip, Mrak Matija, Mrvec Ivan, Müller Ivan, Mencinger Josip, Molj Ivan, Medved Ivan, Munda Franc, Marolt Anton, Mikš Ivan, Mejač Franc, Malenšek Fr. Nadlišek Jozefa, Novak Marija, Novak Marija, Novljan Anton, Narobe Martin, Novak Josip, Nagode Ivan, Novak Matija, Nadrah Ignacij, Novak Janez.

† P. Ozimek Evstahij, Omahen Marija, Omahen Marija, Oblak Ivan, Oven Marija, Ocepek Marija, Ostanek Katarina, Ožina Jozefa, Obreza Anton, Oblak Ivan dek., Orel Ivan, † Ogrin Peter, Oblak Franc, Oblak Gregor, Omejec Ferdinand.

Pavšner Franc, Preželj Matej, Palovec Jera, Pelle Jozefa, Peterka Eliza, Peterca Franc, Pfefferer Marija, Pibernik Marija, Pirc Marija, Pirnat Marija, Plečnik Andrej, Petrič Frančiška, Pezdič Vencelj, Pezdič Ana, Pichler Katarina, Pichler Josip, Piano Eliza, Pirkovič Marija, Polc Marija, Podkrajšek Marija, Pogačar Simon, Pogačar Karol, Podlesnik Marija, Polak Karol, Potočnik Ivana, Povše Franc, Prek Marijana, Premš Vincencija, Premk Vincencij, Prosenc Josip, Pogačar Katarina, Podržaj Josip, Podržaj Frančiška, Preželj Ivan, Pfajfar Ivan, Perne Franc, dr. Papež Franc, Paternoster Josip, Poljanka Jedert, Panholcer Dora, Pukelstein Polona, Peterlin Anton, Povše Franc kan., Pečnik Valentin, Petek Andrej, Poč Martin, Potočnik Tomaž, Pehani Alojzij, Petrovič Franc, Pipan Andrej, Plevaneč Ivan, Porenta Jakop, Pavlič Ivan, Piber Ivan, Pristov Josip, Piskar Janez, dr. Păeur Karol, Pangerčič Miha, Porenta Gašper, Pristov Jakop, Pavlin Franc, Povše Henrik, Poljak Martin, Perpar Franc, Prevec Neža, Prijatelj Matija, Pelc Ivan, Pelec Vekoslav, Pristov Marija, Porubski Josip, Puc Alojzij, Petrovič Anton, Pichler Franica, Presen Janez, P. Polak Bernard, Preša Josip.

Rozman Ivan kan., Ravnikar Marija, Rekar Marija, Reich Adolf, Reich Marija, Rihar Ana, Rihtar Fani, † Reichman Marija, Rodman Josip, Robida Ana, Rozman Marija, Rubana Otilija, Rožman Neža, Reye Anton pl. Castelletto, Roth Jozefa, Röger Ivan, dr. Rumpler Luka, Remškar Martin, Režek Peter, Razpotnik Jakop, Rihar Franc, Robič Simon, Rihar Leopold, Rihar Štefan, Robida Alfred, Riglar Jernej, Rott Gotthard.

Smrekar Josip, Smrekar Jerica, Sevnig Josip, Sevnig Marija, Savinec Marija, Sedler Eliza, Sešek Ana, Silvester Ivana, Smrekar Ivan, Smrekar Ivan, kat., Selan Jera, Smole Marija, Souvan Fr. Ks., Stare Helena, Stelle Marija, Sterbenec Josip, † Stepančig Marija, Sternad Anton, Stadler Ana, Smrekar Jera, Svetlin Marija, dr. Svetina Ivan, † Sušek Štefan, Sušek Antonija, Srakar Jozefa, Srakar Ana, Stresen Katra, Spindler Ivanka, Skvarča Marjeta, Slabinja Marija, Selan Franc, Simovič Marija, Slovša Neža, Smole Janez, Sušnik Ivan, Strah Uršula, Stenovec Jera, Suhadolc Ana, Stroj Alojzij, Safran Franc, Stare Alojzij, Sadar Ivan, Stelle Ivan, Svetec Alojzij, Stenovec Ivan, Silvester Radoslav, Sitar Matej, Slak Matija, Strupi Jakop, Sajovic Ivan, Steska Viktor, Samide Josip, Smerke Ivan, Šterle Terezija.

Šabec Luka, Škof Marija, Šiška Josip, Šivic Marija, Šme Marija, Štritich Marija, Šarabon Mavrilij, Šlibar Martin, Škoti Helena, Štrucelj Matilda, omož. Dežman, Šustersič Ivana, dr. Šustersič Ivan, Šubelj Anton, Šubelj Barbara, Schündelen Božidar, Šušter Franc, Šust Marija, Schrey Sidonie, Štrukelj Marija, Šafar Ivan, Štamcar Ivan, Šmid Matija, Šlibar

Gregor, Šlibar Jernej, Šinkovec Avguštín, Šerc Katarina, Šmidovnik Ant., Schweiger Franjo, Šaselj Ivan, Schiffrer Avgust, Šiška Ivan, Šarc Andrej, Šmitek Simon.

Tomec Jakop, Tavčar Jernej, Tenente Rudolf, Tenente Marija, Thomas Franc, Thomas Ivana, Tonih Ivana, Tomec Uršula, Treven Franc, Triller Marija, Tomec Ivan, Tomec Helena, Tomšič Antonija, Trontelj Marjeta, Trost Pavel, Trilar Martin, Tavčar Ivan, Tavčar Miha, dek., Toman Franc, Trdin Franciška, Trtnik Franjo, Teran Janez, Treo Simon.

Urbas Anton, dr. Ušeničnik Franc, † Urh Peter, prošt.

Verbič Hrabroslav, Vilhar Ivan, Več Ivana, Vagaja Ivan, † Valjavec Ana, Velkavrh Pavel, Velkavrh Rotija, Vrhovnik Marija, Vrhovnik Ivan, Vilar Helena, Vrhovnik Ivan, Vdovč Marija, Vrhovec Apolonija, Vrhovec Franciška, Vrhovec Katarina, Vrtnik Marija, Vodnik Marija, Vilman Gašpar, Vrhovec Andrej, Voh Jernej, Vandraček Václav, Vranič Andrej, Verbajš Anton, Vode Bernard, Večaj Alojzij, Widmaier Ludovik, Widmaier Antonija, Waldecker Franc.

Zamejic Andrej, Zupančič Anton, Zupan Tomo, Zafran Franjo, Zadnikar Terezija, Zagorc Marija, Zajec Franciška, Zalar Eliza, Zalaznik Marija, Zdešar Jozefa, † Zdešar Lorenc, Zadrgal Katarina, Zor Ignacij, Zorec Anton, Zorec Marija, Zorman Ivan, Zorman Marija, Zorman Marija, Zorman Alojzij, † Zorko Augustina, Zajec Janez, Zajec Terezija, Ziegler Jernej, Zajec Janez, Zajec Alojzija, Zorec Franc, Zorec Elizabeta, Zorec Ivan, Zupančič Ana, Zaman Andrej, Zaletel Leopold, Zbašnik Franc, Zupanec Ignacij, Zupan Ivan, Zakrajšek Ivan, Zupančič Ivan, Zelnik Jožef, Zadnikar Ana, Zakrajšek Franc, Zalaznik Jera, Zayodnik Feliks, Zabukovec Janez.

Žlogar Anton, Zenko Josipina, dr. Žitnik Ignacij, Žitnik Franc, Železnikar Janez, P. Žugelj Leon, Žužek Simon, Žgur Anton, Žužek Anton, Žagar Josip, Zenko Tomaž.

